Vég Csaba

Sumer

nyelv és írás

rövid áttekintése

Vég Csaba

Sumer nyelv és írás rövid áttekintése

Budapest, 2012.

© Vég Csaba, 2009., 2012.

http://vegcsaba.hu/sumer

Minden jog fenntartva.
A szerző előzetes írásbeli engedélye nélkül jelen könyvet vagy annak részleteit más nyelvre lefordítani, valamint bármilyen formátumban vagy eszközzel reprodukálni, tárolni és közölni tilos.

A címlapon: Gudea pecséthengere – Gudea kormányzót Ninĝirsu isten, Ningišzida (az Alsóvilág istene) elé vezeti.
(Más értelmezésben: Ningišzida isten Enki elé vezeti.)
Felirat: *„Gudea, Lagaš kormányzója”*.
(Sir Charles Leonard Woolley 1928-as vázlata alapján)

A hátlapon: Inana (akkádul Ištar) istennő ábrázolása.
(Burney Relief – *„Queen of the Night”*, British Museum, London.
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Lilith_Periodo_de_Isin_Larsa_y_Babilonia.JPG)

Elektronikus könyv forma / A5 nyomtatott méret

Induljunk el egy többezer éves időutazásra, írott történelmünk kezdeteihez!

A magukat „engi”-nek, azaz „igaz uraknak” nevezett sumer népé az a nyelv és írás, melyen a legkorábbi hosszabb szövegek fennmaradtak. A szövegeket olvasva megismerhetjük, hogyan fejezték ki magukat, s hogyan gondolkoztak, éreztek a régmúlt emberei. Ismerjük meg a városok királyait, a „sorsszabó” isteneket, közmondásaikat, történeteiket!

Rövid áttekintésünk csupán ismertetőként, s nem a tudományosság igényével született. Célja, hogy lépésről lépésre bemutassa a sumer nyelv és írás jellegzetességeit, hogy egyes szövegeket felismerhessünk és megérthessünk.

Bizonyos szavak, nyelvi szerkezetek fordításában még ma is sok a bizonytalanság, így az itt szereplő fordítások esetenként eltérnek más, közölt változatoktól.

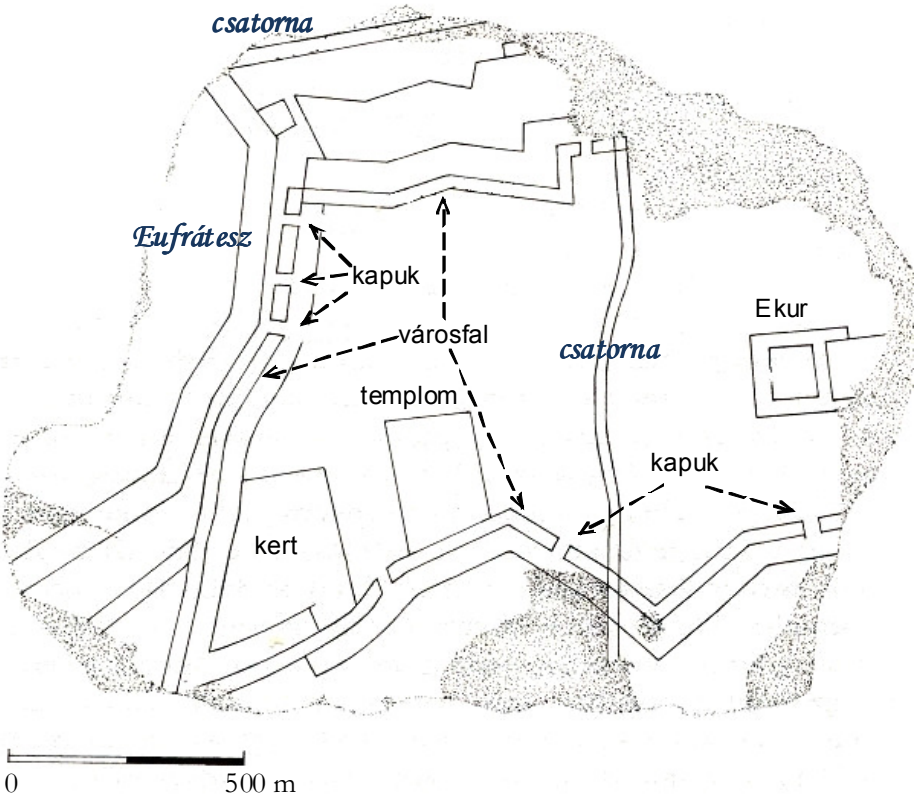

Nibru (Nippur) korabeli töredékes térképe

Ókori Mezopotámia hozzávetőleges térképe
(a tengerpart és a folyómedrek megváltoztak)

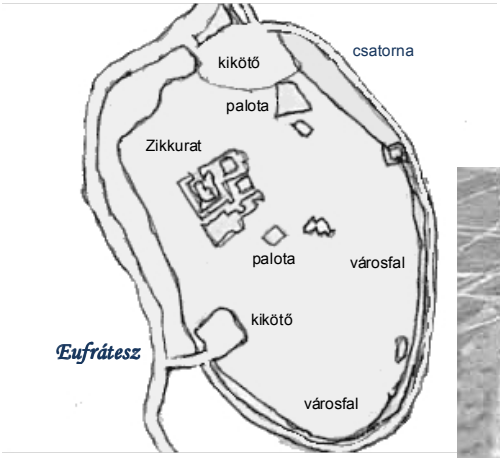

Ur (Urim) térképe és rekonstruált látképe

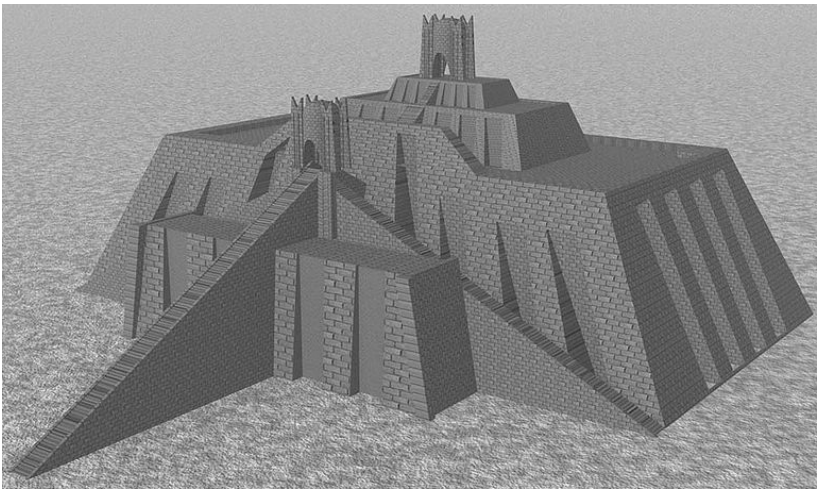

Zikkurat (Ur) rekonstrukciója

A „Rövid áttekintés” a következőképpen készült (a források jegyzéke a könyv végén található):

Az Oxfordi Egyetemen elérhető egy, több mint háromszáz szöveget tartalmazó szöveggyűjtemény (**ETCSL**), amely a szövegeknek az ékjelekből történő átírását (transzliteráció) és angol nyelvű fordítását tartalmazza. A nyelvtani ismertetések egyrészt Dietz Otto Edzard ***„Sumerian Grammar”*** c., 2003-ban megjelent könyve alapján készültek, amely jelenleg a legutolsó, könyv formában megjelent átfogó mű ebben a témában. Másrészt pedig, Daniel A. Foxvog, a Kaliforniai Egyetem (Berkeley) nyugalmazott asszírológus professzorának Interneten elérhető összefoglalóját használtam fel (***„Introduction to Sumerian Grammar”***, 2010 júniusi változat). A legújabbnak Jagersma ***„A Descriptive Grammar of Sumerian”*** Interneten elérhető dolgozata tekinthető – ezt egyes pontosításokban használtam fel. A Pennsylvaniai Egyetemen elérhető egy sumer-angol szótár (**ePSD**), illetve a szótagok (transzliterációk) ékjel-változata. Foxvog ugyancsak készített egy kivonatos szótárat, ***„Elementary Sumerian Glossary”*** címen (2010. júniusi változat).

A Rövid áttekintés összes példája az ETCSL szövegeiből származik, amelyekből egy számítógépes program segítségével válogattam az éppen ismertetendő témának megfelelően. Az ePSD és a *Glossary* segítségével szószedetet állítottam össze és a szövegeket újrafordítottam (így a fordítás néha eltér az ETCSL változatától), és egy másik program segítségével ékjelekként is megjelenítettem. Néhány, ritka esetben a transzliterációt is módosítottam a szótárak alapján.

Fejezetenként és szemelvényekként kb. 12 új jel szerepel (az összetett ékjelek miatt nem pontosan), így a „Rövid áttekintés” kb. 300 jelet használ, amellyel a szövegek nagy része már elolvasható.

Külön köszönet Tanos Bálintnak a nyelvtan ellenőrzésében nyújtott értékes segítségéért és megjegyzéseiért.

Tartalom

1. 15

2. 23

3. 33

4. 42

5. 55

65

6. 69

79

7. 85

90

8. 96

110

9. 117

136

10. 145

161

11. 177

199

12. 214

229

13. 253

285

14. 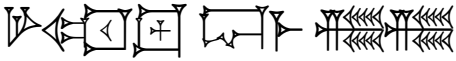 303

331

347

Jegyzetek 367

Szótár 401

Irodalom 435

1.

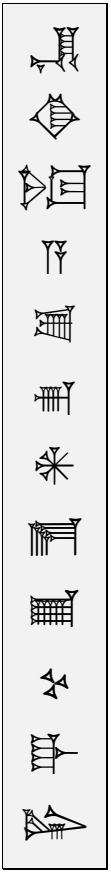

A sumerek az írásra ékjeleket használtak. Az ósumer időkben ezek figuratív alakzatok voltak, amelyeket később elforgattak 90 fokkal és vázlatosabban rajzoltak.

Körülbelül i.e. 3000. után a képek főbb vonalait általában írófvesszővel nyomkodták a puha agyagba, amelyet utána kiégettek. Az írófvessző vége formázott volt, így látszik a vessző benyomásának helyén a vonalak kezdete, az „ék". Az ékírásos jelek már csak emlékeztetnek az eredeti képekre, így bizonyos jelek esetén nem is ismerjük az eredeti alakzatokat. Később, az akkád hódítás után még vázlatosabbak lettek a jelek.

Tekintsük meg az AN *(„ég/isten")*, UTU *(„nap")*, LU_2 *(„férfi")* és E_2 *(„ház")* jelek (1) eredeti, (2) az elforgatott és vázlatosabb „ósumer" jelet, (3) egy régebbi és (4) egy újabb sumer ékírásos, valamint (5) az óbabiloni változatot:

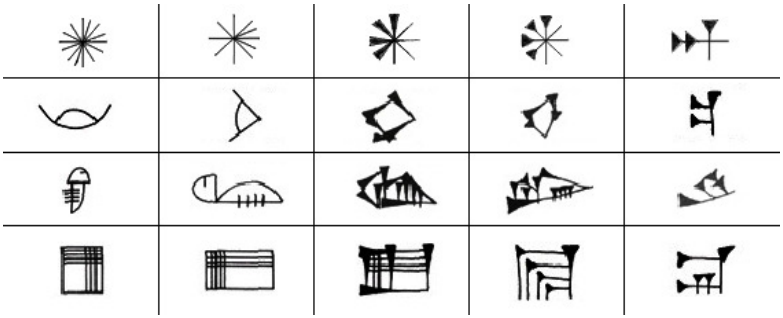

A következő főbb időszakokat különböztetik meg az írás és a nyelv szempontjából:

- Ó-Sumer időszak (i.e. 2500-2350)
- Ó-Akkád („Szargon”) időszak (i.e. 2350-2150)
- Ur III-ik dinasztia időszaka (i.e. 2100-2000)
- Ó-Babiloni időszak (i.e. 1900-1600)
  (ekkor a sumer már holt-nyelv, hasonlóan a középkori latinhoz)

A következőkben az Ur III-ik dinasztia ékjeleit használjuk, ugyanis ezek alapján a korábbi és a későbbi egyszerűsített ékírásos jelek is viszonylag jól felismerhetők. (Egy szakértőnek így néha anakronisztikusnak tűnhet, hogy korábbi, vagy későbbi szöveget is ezekkel a jelekkel írunk le.)

Nézzünk néhány ékírásos jelet!

EN: *úr*

KI: *föld, hely, alsó*

ke

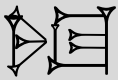

nin: *hölgy, kisasszony, tulajdonos, úr*

A jel nevét nagybetűvel adjuk meg, az ettől eltérő, további olvasatait pedig kisbetűvel. A KI ékjel például ejthető ki vagy ke módon is.

Egy ékjel egyrészt jelenthette a képnek („szójelnek”) megfelelő fogalmat, másrészt egy, esetleg több szótagot is, amelyek akár teljesen függetlenek is lehetnek az eredeti fogalomtól.
(Egy jel különböző hangértékei nem mindig egy korszakban jelentek meg, pl. a sumerek a /ke/ szekvenciát nem a KE jellel írták, hanem ke4-nek.)

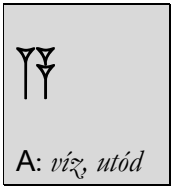
A: *víz, utód*

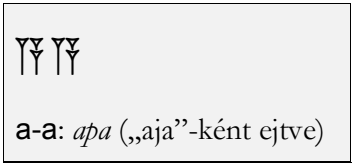
a-a: *apa* („aja”-ként ejtve)

Az (a) *vizet* (valamint *utódot* is) jelent, az (a-a) apát.

A zu jelentése *„tudni”*. Az a-zu szó pedig *„gyógyító”* jelentésű.

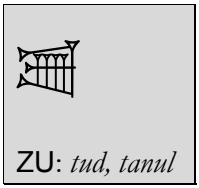
ZU: *tud, tanul*

a-zu: *gyógyító*

A zu szótag toldalékként egyben az *„a te…”* birtokos szerkezetek képzésére is alkalmas.

a-a-zu *(„apád”)*

A zu toldalék megszólításra is szolgált:

en-zu *(„(ő)uraságod”)*

nin-zu *(„úrnőséged”)*

nun-zu *(„hercegséged/hercegnőséged”)*

NUN: *herceg/hercegnő*

Az ebben a részben szereplő hangzósításokat alapvetően a magyarnak megfelelően olvashatjuk ki, mindössze az a helyett az „a” és „á” hang közötti hangot kell ejtenünk, a ĝ jelet pedig „ng”-nek ejtjük (pl., mint a „hang” végén).

diĝir: *isten*

AN: *ég, felső, (lomb)korona, An*

Az (AN) ékjel kiolvasható diĝir módon (kiejtve: „*dingir*”), ami istent jelent, vagy an-ként, ami jelentheti az eget, vagy An istent, az Ég istenét.

Egy ékjelet többféle módon is kiolvashatunk, ugyanakkor egy szótagot többféle ékjel is leírhat. Például az „e” hangot többféle jel is ábrázolhatja. A hangzós átírásban az alapjelet e-nek írják, a második változatot e_2 vagy é, a harmadik változatot e_3 vagy è módon jelölik. A többi változatnál indexként pedig a soron következő számokat (e_4, e_5, stb.) használják. A hang értéke ugyanaz marad, ebben az esetben „e”; tehát nem fogjuk „é” hangként kiejteni.

e_2-zu

házad/otthonod/templomod

E_2: *ház, otthon, templom*

Bizonyos jeleket az ékírásban a sumer pontosító jelölőként („determinatívumként”) használ. Ezeket szavak, nevek elé vagy mögé írták, és nem ejtették ki. Ilyen jel a DIĜIR, amely istenek nevei előtt áll. A hangzósításban ezeket (pl. „d”) felső indexként jelöljük (és még egyszer: nem ejtjük ki).

^{d}en-lil$_2$: *Enlil*

KID

lil$_2$: *levegő, szellem*

^{d}nin-lil$_2$: *Ninlil*

A sumer istenségek központi alakja, a főistenség Enlil (*„a levegő ura”*), aki An (más változatban Enki) fia. Enlil felesége Ninlil (*„a levegő úrnője”*).

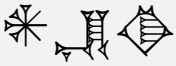

^{d}en-ki: *Enki*

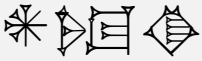

^{d}nin-ki: *Ninki*

Enki a „föld ura”, az ő felesége pedig Ninki.

^{d}nin-a-zu *(„Ninazu”)*

Ninazu a gyógyítás férfi istene. Ebben az esetben a nin nem nőt, hanem urat, azaz valaminek az urát jelenti.

A sumer nyelvben a jelző a jelzett szó mögött van.

Az (an gal) jelentése: *„nagy An” („Nagy Ég Isten”).*

kur gal *(„nagy hegy”)*

GAL: *nagy*

A *„Nagy hegy”* egyben Enlil jelölője is.

kur-gal a-a ^{d}en-lil$_2$ *(„Nagy Hegy, Enlil atya”)*

KUR: *hegy*

e_2-kur-gal *(„Nagy Hegy-háza”)*

Ekur-nak, azaz *„Hegy házának”* nevezték Enlil templomát.

nun-zu nun gal ^{d}en-lil_2

Hercegséged, nagy herceg, Enlil

nin-zu a-zu gal

Hölgyem, nagy gyógyító (ez Inana egyik megszólítása)

(A nin-zu szószerinti jelentése „*Őhölgységed*”, azaz megszólítás.)

Ismerjünk meg a gal és zu szótagokkal képzett két újabb szót!

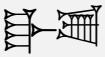

gal-zu: *ügyes*

gal-an-zu: *bölcs*

en gal-an-zu *(„bölcs úr”)*

A sumerek elemi jelek összekapcsolásával további ékírásos jeleket alkottak, például az EN és a ZU jelek egymásután írásával (jelölve: EN.ZU vagy EN+ZU) kapjuk a suen jelet, Ninlil fiának, a Holdistennek az akkád nevét. Suen felesége Ningal.

suen(EN.ZU): *Suen (a Holdisten)*

LU_2: *férfi*

^{d}nin-gal: *Ningal (Suen Holdisten felesége)*

lugal(GAL.LU_2): *király*

A GAL és LU_2 jelek együtteséből kapjuk a *„király”* jelentésű, lugal módon kiejtett jelet.

Önmagában a lu_2 „férfi” jelentésű, pl.

lu_2-zu *(„(a te) férfid”)*

Olvassuk ki a következő jeleket!

lugal-zu kur-gal a-a ^{d}en-lil_2

Felséged, Nagy Hegy, Enlil atya

2.

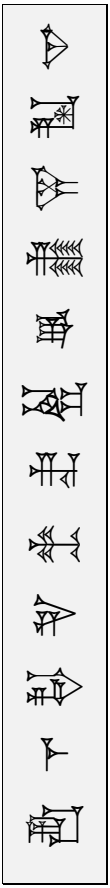

A sumer nyelv és írás témakörében még ma is nagyon sok a fehér folt. A sumerek alapvetően ékjeleket alkalmaztak, amelyek pontos kiejtését nem ismerjük. A sumer népet ugyanis meghódították az akkád nyelvű népek. A sumer nyelv volt a tudományok, a művészetek és a diplomácia nyelve, s a hódítás után holt nyelvként még több mint ezer évig az is maradt, hasonlóan a középkori latinhoz. Az ékjelek hangzós átírását azonban alapvetően akkád nyelven írt szövegekből ismerjük, annak a hangzórendszerén átszűrve.

A hangzós átírásban a következő magánhangzókat veszik:

a i e u

Csak ennyit, mivel az akkádban nem volt több magánhangzó. Ezeket a magyarhoz hasonlóan ejtik, bár sem a pontos kiejtés, sem a hangok hossza nem ismert. Az a-t a magyar „a” és „á” hang között ejtik, mint pl. az angol „father” szóban.

Egyesek feltételezik, hogy volt egy „o” hang is. Valószínű, hogy több magánhangzó volt, ugyanis pl. „du”-ként hangzósítva több, különböző jelet is találunk, amely jelenti pl., hogy *„jön, megy”*, *„épít”*, *„elenged”*, stb.

Az átírás mássalhangzói a következők:

b p m g k ĝ

d t n (dr) z s š

h l r

A mássalhangzókat a magyarhoz hasonlóan ejtjük (az „r” hangot pl. valószínűleg ugyancsak pergették) a következő eltérésekkel:

- s ejtése: „sz”. A munus magyar kiejtéssel: „munusz”.
- š ejtése: magyar „s”
- ĝ ejtése: „ng”, hasonlóan, ahogy pl. a hang, peng szavakban találjuk; bizonyos esetekben lehetséges, hogy „mg” módon ejtették.
- h ejtése kemény „h”, hasonlóan pl., ahogy a német „doch” szóban ejtjük; egyes átírásokban ezt megkülönböztetve jelölik, pl.: ĥ.

Egyesek kutatók feltételeznek egy bizonytalan kiejtésű „dr” hangot, amit az átírásokban többféle módon is írnak.

Egyesek ugyancsak feltételezik, hogy volt egy másik „l” és egy másik „h” hang is.

Nézzünk néhány további sumer szót, illetve ékjelet:

SAL

munus: *nő*

ama(GA_2×AN): *anya*

TUR/dumu: *gyermek, kölyök (állaté is)*

ZI/zid: *jó, igaz(ságos)*

^{d}dumu-zi(d)

Dumuzi isten (szó szerint: *„az igaz fiú”*, Inana társa)

Itt a sumer egy különlegességét látjuk, nevezetesen, hogy egyes szóvégi mássalhangzókat a kiejtésben elhagyunk (hasonlóan pl. a franciához). Az elhagyandó mássalhangzót hangzósításkor esetenként zárójelbe írják.

munus zid ama ^{d}nin-lil$_2$

igazságos nő, anya, Ninlil

(Figyeljük meg, hogy a nin összetett ékjelének első része megegyezik a munus jelével!)

Egy újabb szókapcsolat:

dumu munus *(„lány gyerek”)*

Fontos, hogy a sumer nyelvben nincs sem határozott, sem határozatlan névelő, így pl. a dumu lehet *„a fiú”*, vagy *„egy fiú”* jelentésű is!

A tur *(„kicsi”*, jelzőként*)* jele megegyezik a dumu *(„gyermek”)* jelével, sőt, esetenként jelzőként „gyermek” jelentése is lehet.

dumu tur *(„kis gyermek”)*

tur: *kis, gyermek*

A sumer nyelvben a „minden egyes” jellegű többes számot ismétléssel képezzük, pl.:

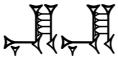

en-en *(„minden egyes úr”)*

kur-kur *(„minden ország”, ill. „hegység”, azaz: „sok hegy”)*

Jelzős szerkezet esetén csak a jelző ismétlődik:

diĝir-gal-gal *(„összes nagy istenség”)*

A jelző ismétlődése azonban a melléknév fokozását is jelentheti, így az előző kifejezés olvasható úgy is, hogy *„hatalmas isten”*.

Személyre vonatkozó, azaz „személyes” főnevek esetén a többes szám jele az -(e)ne.

Magánhangzóra végződő szó esetén nem jelenik meg az -(e)ne toldalékból a kezdő -e.

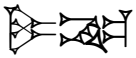

dumu-ne *(„gyerekek”)*

NE/bi_2/de_3

Az ékjelek és a hangzósítás mellett a kifejezések felbontását is ábrázolni szokták. Az előbbi kifejezést pl. dumu+(e)ne módon, jelezve, hogy a dumu szót a többes szám (e)ne jele követi.

Ha a szó mássalhangzóra végződik, akkor a ne előtt megjelenik az e:

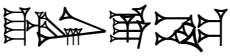

lugal-e-ne

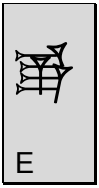

nin-e-ne

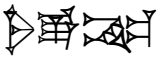

munus-e-ne

A felbontások: lugal+(e)ne, nin+(e)ne, munus+(e)ne.

Jelzős szerkezetnél az -(e)ne a jelző utánra kerül. A tur jelző esetén egy újabb különlegességgel találkozunk: Mássalhangzóra végződő jelzőnél bizonyos esetekben a hangkötésben a jelző utolsó hangja, a mássalhangzó megismétlődik.

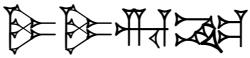

dumu-tur-re-ne *(„kis gyermekek”)*

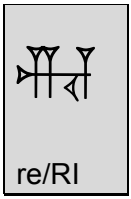

A felbontás megadásával pontosíthatjuk, hogy itt többes számról van szó: dumu+tur+(e)ne.

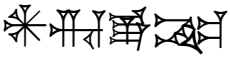

diĝir-re-e-ne *(„istenek”,* diĝir+(e)ne*)*

Az ékjelek ebben az esetben a hangkötést és a toldalék „e” részét is hangsúlyozzák. Ettől függetlenül, a kiejtésben nem ismételjük a hangokat (kiejtve: „dingirene”)!

Korábban láttuk, hogy a -zu toldalék az *„a te...”* birtokos szerkezeteket képzi. Hogy adhatjuk meg a többi számban, illetve személyben a toldalékokat? Íme a táblázat:

-ĝu$_{10}$	*„az én...”*	-me	*„a mi...”*
-zu	*„a te...”*	-zu-ne-ne	*„a ti...”*
-(a)ni	*„az ő...”*	-(a)ne-ne	*„nekik a...”*
-bi	*„annak a...”*	-bi	*„azoknak a...”*

Az alapvető ékjelek a következők (a zu és ne jeleket már ismerjük):

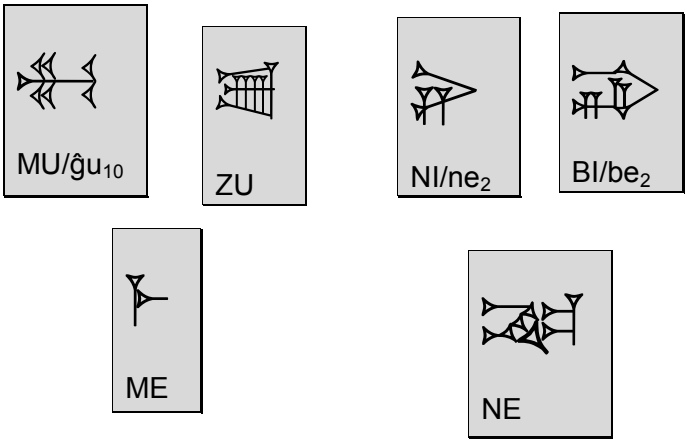

lugal-ĝu$_{10}$ *(„királyom”)*

lugal-zu *(„királyod”)*

lugal-a-ni *(„királya”, azaz* lugal+(a)ni*)*

A sumer nyelvben a főneveknek nincs neme (hím-, nő- vagy semleges nem), de egy főnév lehet *személyes*, ha az emberi egyént vagy egyéneket, esetleg isteneket, természetfölötti lényeket nevez meg, vagy a főnév lehet *személytelen*, ha tárgyra, állatra, dologra, vagy csoportként tekintett egyénekre vonatkozik.

Személytelen esetben a -bi végződést használjuk.

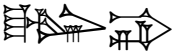

lugal-bi *(„királya/királyuk”, pl. országnak/országoknak)*

nin-a-ni *(„úrnője(/úrnőjük), pl. adott személynek”)*

A toldalék (a többes szám jeléhez hasonlóan) a jelző utánra kerül.

dumu-munus-a-ni *(„lánya”)*

Az -(a)ni használatakor néhány esetben, így a tur jelző esetén is, a hangkötésnél megismétlődik a záró mássalhangzó:

dumu-tur-ra-ni *(„kisgyermeke”)*

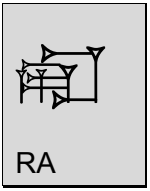

(Ebben az esetben sem ejtünk két „r” hangot!)

A példában láthatjuk a hangkötés egyik szerepét: a ra szótag miatt tudjuk, hogy az előtte lévő jelet nem dumu, hanem tur módon kell kiejteni, hiszen ennek az utolsó mássalhangzójához kapcsolódik a ra toldalék.

A többes szám jele a birtokos toldalék mögé kerül

lugal-ĝu$_{10}$-ne *(„királyaim”)*

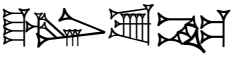

lugal-zu-ne *(„királyaid”)*

Tekintsük a következő jeleket (Foxvog mintapéldái alapján):

lugal-zu-ne-ne (lugal+zunene); ez viszont: „*királyotok*”.

lugal-a-ne$_2$-ne *(„(ő) királyai”, azaz* lugal+(a)ni+(e)ne*)*

Az utolsó esetben a ni jellel azonos jelet látunk, amit azonban ne_2 módon hangzósítanak (azaz „ne” módon ejtenek). Ez is a sumer nyelv egyik jellegzetessége, azaz bizonyos toldalékok magánhangzóit illesztjük, hasonlóan a magyar nyelvhez, pl. „gyermekk*e*l”, „király-ly*a*l”…

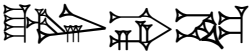

lugal-be_2-ne *(„királyai”, azaz* lugal+bi+(e)ne*)*

Most is, a bi jellel azonos jelet látunk, de azt be_2 módon hangzósítják.

A -bi (*„annak a…/azoknak a…”* jelentésű) toldaléknak van egy másik használati módja, ugyanis mutató névmást is *(„az a...”)* jelenthet. (A magyar nyelvet ismerők számára nem meglepő, amikor az „az” szó vonatkozhat tárgyra, vagy mutathat is.)

A dumu-bi így értelmezhető *„fia(/fiuk)”* módon vagy *„az a fiú”* jelentéssel is.

e_2-bi *(„(annak a) háza”/„az a ház”)*

e_2-be_2-ne *(„házai”/„azok a házak”)*

A bi jelet itt is be_2-ként hangzósítják.

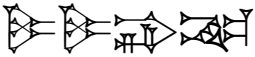

dumu-tur-be$_2$-ne *(„azok a kisgyermekek”)*

en en-bi *(„ott, az összes úr”)*

3.

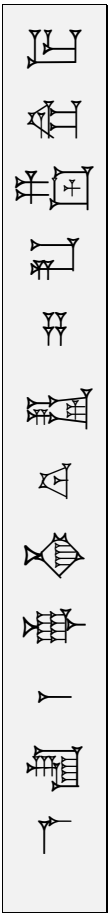

A sumer nyelvben a létezéssel kapcsolatos szerkezeteket az „m” nyelvtani elemmel képzik, a ragozás és az összevonások miatt azonban ezeket különböző jelsorokkal írjuk le.

- -me-en (m+(e)n) *„vagyok”*
- -me-en (m+(e)n) *„vagy”*
- -(*mgh*)m/-am$_3$ (m+Ø) *„van”*
- -me-en-de$_3$-en (m+(e)nden) *„vagyunk”*
- -me-en-ze$_2$-en (m+(e)nzen) *„vagytok”*
- -me-eš (m+(e)š) *„vannak”*

(Most csak a *„vagyok”* és a *„vagy”* szerkezeteket nézzük meg, a többit majd a későbbi részekben.)

A „*vagyok*” és a „*vagy*” toldalékok megegyeznek, azonban általában a szövegkörnyezetből kiderül a jelentés, például, ha tudjuk, hogy valaki kijelent magáról valamit.

lugal me-en *(„király vagyok”)*

A me-en, illetve a hasonlóan kapcsolódó jeleket ugyancsak összevonva ejtjük („men”).

dumu-ĝu$_{10}$-me-en *(„fiam vagy”)*

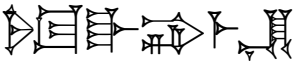

nin gal-bi-me-en *(„nagy úrnőjük vagy/vagyok”)*

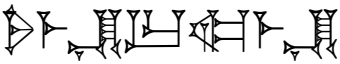

munus-me-en ur-saĝ-me-en

nő vagyok, harcos vagyok

UR: *férfi, kutya, szolga (női is)*

SAG

saĝ: *fej*

ur-saĝ: *hős, harcos*

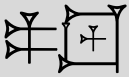

sipad(PA.LU): *pásztor*

(A saĝ jelentése *„fej”*, de több szóban is előfordul, pl. ur-saĝ: *„harcos”*, dumu-saĝ: *„elsőszülött”*.)

sipad-zid-bi-me-en

jó pásztora vagyok

A *„vagyok/vagy”* szerkezetet pontosíthatjuk a megfelelő személyes névmással. Ehhez ismernünk kell a sumer *„én-te-ő”* szavakat.

- ĝa$_2$-e *„én”* 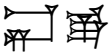 régen: ĝe$_{26}$-e 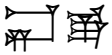
- za-e *„te”* régen: ze$_2$
- e-ne *„ő”* régen: a-ne
- me-en-de$_3$-en *„mi”*
- me-en-ze$_2$-en *„ti”*
- e-ne-ne *„ők”* régen: a-ne-ne

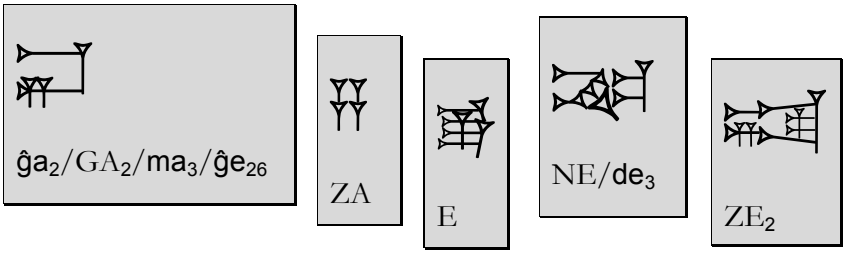

A me-en-de$_3$-en kiolvasása „menden”, stb. Ha visszalapozunk, láthatjuk, hogy a „menden”/„menzen” *(„mi”/„ti”)* megegyeznek a „*vagyunk*” és „*vagytok*” kifejezésekkel.

Az ne és a de$_3$ szótagokat ugyanaz a (már ismert) ékjel írja le.

A személyes névmásokkal már hangsúlyozhatjuk a kijelentések alanyát:

ĝe$_{26}$-e lugal me-en *(„király vagyok”)*

A kijelentés tovább is hangsúlyozható:

ĝe$_{26}$-e me-en lugal me-en *(„én magam vagyok a király”)*

za-e ur-saĝ-me-en *(„harcos/hős vagy”)*

za-e nin an ki-me-en *(„Te ég és föld úrnője vagy”)*

Az a-ba jelenti a *„ki”* kérdőszót.

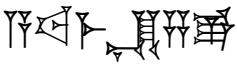

a-ba-me-en za-e *(„Ki vagy Te?”)*

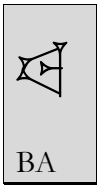

Vagy másképp:

a-ba-me-en za-e-me-en

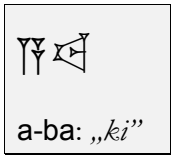

Egy másik példa:

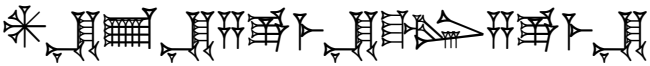

^{d}en-lil$_2$ en za-e-me-en lugal za-e-me-en

Enlil! Úr vagy! Király vagy!

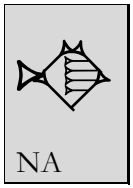

Az a-na (de nem an-a) jelentése: *„mi”*.

a-na bi$_2$-ak

Mit csináljak?

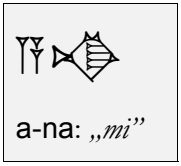

ak: a *„tesz/csinál”* ige; a bi$_2$-ak pedig a ragozott formája

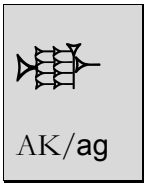

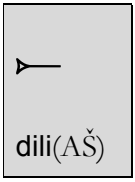

Inana egyszer így panaszkodik apjának, Enkinek:

munus-me-en dili-ĝu$_{10}$-ne a-na bi$_2$-ak

Nő vagyok, egyedül mit tehetnék?

dili(AŠ): az AŠ jel aš módon hangzósítva „*egy*” jelentésű, a dili jelentése pedig „*egyedül*”.

A sumer nyelvben a birtokos szerkezetet az -ak segítségével jelölik, a toldalékolás, a szótagírás hangzóösszevonásai és a szóvégi „k” elhagyása miatt azonban ez különböző jelsorokkal jelenhet meg.

A birtok megelőzi a birtokost. Tehát elöl szerepel az, amiről beszélünk, s ez nem kap külön jelölést, majd ezt követi a birtokos.

Nézzünk egy egyszerűbb esetet!

e_2 dumu *(„a fiú háza”*, azaz e_2 dumu+ak*)*

A szóvégi „k” elmarad, és az „a” hang is törlődik, így ebben az esetben a birtokost nem különbözteti meg külön jel.

Egy korábbi példánkban láthattuk a következő kifejezést:

nin an ki

Ég és föld úrnője

Enlil „mondja” ezt magáról:

a-a-ĝu$_{10}$ an lugal sipad diĝir-re-e-ne

atyám, An, a király, istenek pásztora

Ha a szó mássalhangzóra végződik, akkor megjelenik az „a” hang, sőt, a szótagírásban a mássalhangzót is magához ragasztja.

e$_2$ gal lugal-la
„a király nagy háza”, azaz e$_2$ gal lugal+ak

Azonos módon hangzósított hangok más írásjellel is megjelenhetnek:

e$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ *(„Enlil háza”*, azaz e$_2$ ^{d}en-lil+ak*)*

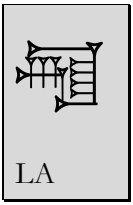

en gal ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ dumu e$_2$-kur-ra
nagyura Enlilnek, fia Ekur-nak

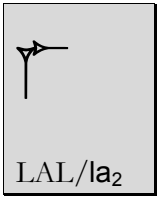

en diĝir lugal ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-me-en
úr, isten, király vagy, Enlil

Enki egy kijelentése a következő:

dumu-saĝ an-na-me-en
An elsőszülöttje vagyok

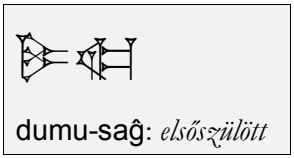

Majd két sorral később:

a-a kur-kur-ra-me-en

országok atyja vagyok

A kur-kur jelentése: minden (idegen) ország, azaz, a Sumeren kívüli világ. A szomszédos Elám a Zagrosz-hegységben helyezkedett el.

Tekintsük meg egy Nergalnak írt himnusz egyik sorát!

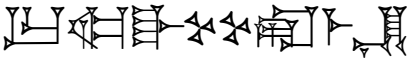

ur-saĝ gal kur-kur-ra-me-en

országok nagy harcosa vagyok

Ninisina (a gyógyítás úrnője) pedig ezt „mondja”:

nin gal diĝir-re-e-ne-me-en

istenek hatalmas úrnője vagyok

Két újabb idézet:

dumu ur-saĝ a-a ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-me-en

hős fia vagy Enlil atyának

sipad kur-kur-ra-me-en

országok jó pásztora vagy

A birtok tehát megelőzi a birtokost. Lehetőség van azonban a sorrend megfordítására a -bi vagy -ani szerkezet felhasználásával.

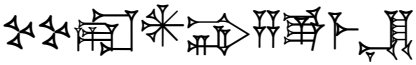

kur-kur-ra diĝir-bi za-e-me-en

országok istene Te vagy

Itt első a birtokos *(„minden ország”)*, a birtokot pedig a -bi toldalék jelöli.

A fordított szerkezet *(„anticipált genitivus”)* a kiemelt összetevő hangsúlyozására szolgál.

És egy másik példa:

lugal-la diĝir-ra-ni *(„a király istene”)*

4.

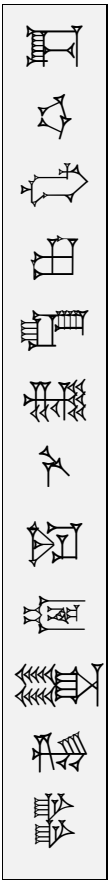

Korábban láttuk, hogy a *„… vagyok/vagy”* szerkezeteket a „-men” (m+(e)n) toldalékkal képezzük. A *„… van”* szerkezetek toldaléka az -am$_3$.

a-na-am$_3$ ne-e

Mi ez?

AM$_3$(A.AN)

šeĝ$_3$/šeg$_3$: *eső*

Itt a ne-e a közelre mutató *„ez”* szó.

Korábban láttuk, hogy az a-na jelentése *„mi”*.

Az am$_3$ ékjele valójában A.AN (az A és AN jelei egymás után). (Ez a jel ugyanakkor šeĝ$_3$ olvasattal, mint *„égi víz”*, az esőt is jelenti.)

^{d}en-lil$_2$ lugal-am$_3$

Enlil király (van)

A hangkötés miatt esetenként megjelenik egy kötő szótag:

^{d}en-lil$_2$ lugal-la-am$_3$

Enlil király (van)

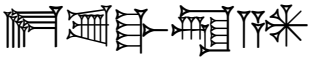

e$_2$-zu gal-la-am$_3$

a házad nagy

DA/ta$_2$

lu$_2$-zid-da-am$_3$

(ő) igaz férfi (van)

A sumer királylistában Eana királyáról találjuk a következőt:

dumu ^{d}utu en-am$_3$ lugal-am$_3$

Utu fia, úr, király

utu: *Utu napisten*

UD/u$_4$: *Nap, nap, idő, mikor, vihar*

babbar: *fehér*

Utu a napisten neve. Az ud vagy u$_4$ szótagként (azaz u(d) módon) is ejtett ékjel jelenti egyben a *Napot* (az égen), a *napot* (mint időmértéket), az időt, *„mikor”* és *„amikor”* értelmében, sőt, a vihart is. Az ékjel babbar módon hangzósítva pedig *„fehér”* jelentéssel is bír.

A mah jelentése *„fenséges”*.

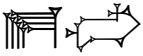

e_2-mah *(„fenséges ház”)*

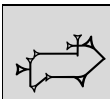

MAH: *nagy(ságos), fenséges*

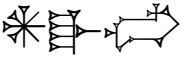

an gal mah *(„fenséges nagy An”)*

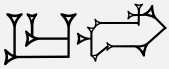

ur-mah: *oroszlán*

Egy Ninurtáról szóló himnuszban találjuk ezt a részletet:

iri-zu mah-am_3 e_2-zu mah-am_3

városod fenséges, házad fenséges

iri/URU: *város*

me-zu mah-am_3

isteni hatalmad fenséges

me: *létezés*

(A várost jelentő szót régebben uru módon hangzósították.)

A me szónak, ami (az „m” hang alapján) a létezéssel kapcsolatos toldalékokat is jelzi, önállóan a „*lényeg*” és az *„isteni létezési mód”* a jelentése, illetve olyan isteni, égi, mennyei hatalomként értelmezhető, amely lehetővé teszi a mindenható isteni cselekedeteket.

További részletek:

nin-ĝu$_{10}$ me-zu me mah-am$_3$

úrnőm, mennyei hatalmad fenséges hatalom

^{d}suen en-zu mah an ki aga-zu aga mah-am$_3$

Suen, Ég és Föld fenséges ura, koronád fenséges korona

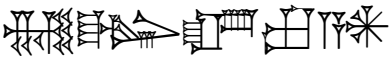

nam-lugal aga iri-am$_3$

a királyság a város koronája

NAM

aga: *korona*

A létezéssel kapcsolatos szerkezetre tehát az „m” utal, így, ha magánhangzóra végződik a szó, akkor toldalékként nem csak az -am$_3$, hanem más szótag is megjelenhet. Erre majd később látunk példát.

A nam- a *„-ság/-ség”* képzőhöz hasonló funkciójú, így előtagként több szóban is megtaláljuk, például:

nam-mah *(„fenséged”)*

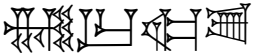

nam-ur-saĝ-zu *(„hősiességed/harciasságod”)*

Önállóan a nam szó jelentése *„sors”*. Ebben az értelmében gyakran a tar (*„kivág/kiszab”*) szóval együtt találkozunk vele, pl. nam tar-ra.

diĝir nam tar-ra *(„sorsot megszabó isten”)*

Šulgi király egy kijelentése a következő:

lu_2 nam tar-ra ^{d}en-lil_2-la_2-me-en

Enlil szabta sorsú férfi vagyok

TAR: *vág/szab*

$aĝ_3$

Néhány további kifejezés, részlet:

en zid nam-tar-ra

igaz úr, sorsot megszabó

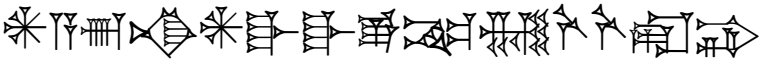

^{d}a-nun-na diĝir gal-gal-e-ne nam tar-tar-ra-bi

minden sorsot megszabó hatalmas Anuna istenek

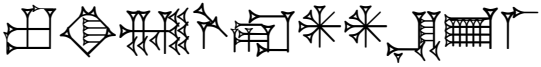

iri^{ki} nam-tar-ra an ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

An és Enlil által megszabott sorsú város

A ki, azaz *„hely”* itt jelölőként szerepel; ez általában városok neve vagy a várost jelentő iri szó *után* szokott állni, és a hangzósításban nem mondják ki, hasonlóan a ^{d} jelölőhöz.

A nam önálló jelentése tehát *„sors”*. A na-nam szókapcsolat a „*valóban*” jellegű hangsúlyozást jelenti.

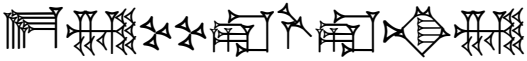

e$_2$ nam kur-kur-ra tar-ra na-nam

a templom, ahol valóban, minden ország sorsát megszabják

^{d}nin-lil$_2$ ki-sikil tur-bi na-nam

Ninlil, az egyik fiatal kislány volt közülük

EL

sikil: *tiszta*

ki-sikil: *fiatal lány, szűz*

nam-sikil: *tisztaság*

A sikil jelentése önmagában *„tiszta”*, a ki-sikil jelentése már *„fiatal lány”*.

A ki szótaggal több szó is kezdődik. Az aĝ$_2$ jelentése *„mér”*, de a ki aĝ$_2$ jelentése *„szeretett”*, jelzőként és főnévként (és majd látjuk, egyben igeként) is.

dumu ki aĝ$_2$-ĝu$_{10}$ *(„szeretett fiam”)*

iri ki aĝ$_2$ ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$ *(„Ninlil szeretett városa”)*

(NINDA$_2$×NE)

aĝ$_2$/eg$_3$/eĝ$_3$/iĝ$_3$

A *„szeretett”* gyakran ki aĝ$_2$-ĝa$_2$ módon szerepel. Nanna-ra, a Holdistenre – akit az akkádok „Suen”-nek neveztek –, vonatkozik a következő sor:

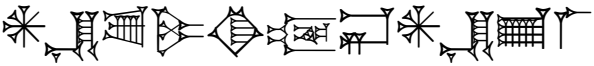

^{d}suen dumu ki aĝ$_2$-ĝa$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

Suen, Enlil szeretett gyermeke

Tekintsük meg a következő kétsoros részletet!

ki aĝ$_2$-bi na-nam ki aĝ$_2$-bi na-nam

szeretettje, valóban, szeretettje, valóban

en e$_2$-kur-ra ki aĝ$_2$-bi na-nam

Ekur szeretettje az úr, valóban

Olvassuk el a következő szöveget!

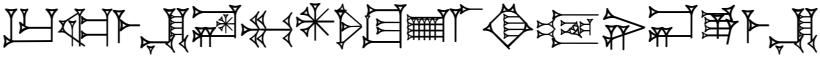

ur saĝ-me-en ama-ĝu$_{10}$ ^{d}nin-lil$_{2}$-la$_{2}$ ki aĝ$_{2}$-ni ĝe$_{26}$-e-me-en

harcos vagyok, anyám, Ninlil kedveltje

A na-nam az elmesélő hangsúlyozást is jelenti. Ennek érdekessége, hogy egyszerre „bizonygató” és egyszerre „kételkedő” szerepű (épp úgy, mint a magyarban a *„volt, vagy sem”*, vagy az *„egyszer volt, hol nem volt”*).

iri^{ki} na-nam iri^{ki} na-nam

volt egyszer egy város, volt egyszer egy város

A létezés „m” jele, így az -am$_{3}$ is, az *„olyan, mint”* összehasonlítás leírására is alkalmas.

Az Ekur-hoz (Enlil templomához) írt himnusz kezdő sorai a következők:

e$_{2}$ gal kur-ra-am$_{3}$ gal

a templom nagy, mint egy hegy

e$_{2}$ ^{d}en-lil$_{2}$-la$_{2}$ kur-ra-am$_{3}$ gal

Enlil temploma nagy, mint egy hegy

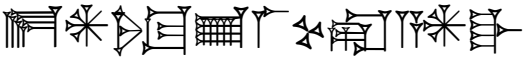

e_2 ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$ kur-ra-am$_3$ gal

Ninlil temploma nagy, mint egy hegy

A sumer nyelvben az -a toldalék (többek között) hely-, illetve időhatározó szerepű. Helyhatározóként egyszerre „*-ban*”, illetve „*-on*” jelentésű is.

e_2-a *(„házban”)*

Az -a időhatározóként is szolgál:

ud-da *(„mai napon/most”)*

Egy szófordulat az an ki-a, azaz *„égen és földön”*.

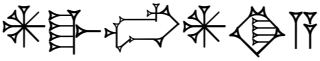

an gal mah an ki-a *(„fenséges nagy An égen és földön”)*

Olvassuk el a következő sort!

^{d}en-lil$_2$ an-na ^{d}en-lil$_2$ lugal-am$_3$

Enlil az égben, Enlil király!

Ez utóbbi esetben nem tudjuk eldönteni, hogy a szókapcsolat pontosan *„Enlil az égben”* vagy *„ég Enlilje”* jelentésű. Tehát, ha az -ak birtokos szerkezetből megjelenik az „a”, de eltűnik a „k” hang, akkor ez pontosan egybeesik a helyhatározóval.

Fontos, hogy az -a helyhatározó toldalék sosem tűnik el, mindig megjelenik. Elképzelhetőnek tarják, hogy azért, mert ezt követte egy ki nem ejtett mássalhangzó. Mivel a helyhatározó mindig a ragozott szó végére kerül, ezért nem tudjuk, hogy mi lehetett ez a kiejtésben elhagyott hangzó.

Ha a cselekvés/történés a hely *felé* irányul, akkor az -a toldalék, vagy esetenként helyette az -e használatos. Ugyanez a toldalék jelzi a személytelen (azaz nem emberi személyt, esetleg egy csoportot leíró) főnevek részes esetét is, pl. ház*nak*.

e_2-e *(„házba/háznak”)*

Tehát a fenti szerkezet is többféleképpen értelmezhető.

(Hogyan jelenthet egy toldalék egyszerre irányt és részes esetet is? A magyarban találunk ilyen példát, a régies *„fordulj az erdőnek”* (azaz *felé*), vagy a *„menj délnek”* pontosan ilyen.)

Az -e toldalék ugyanakkor az *„által”* (illetve *„figyelembe véve”*, *„vonatkozóan”*) jelölésére is szolgál, és ez már komoly fejtörést okoz a sumer nyelvvel foglalkozóknak. (Hogy a helyzet bonyolultabb legyen, a magánhangzó utáni -e gyakran eltűnik, vagy a szóvégi magánhangzóvá alakul.)

A hangkötés szabályai itt is érvényesek, pl. ^{d}en-lil$_2$-le (^{d}en-lil$_2$+e), an-ne (an+e).

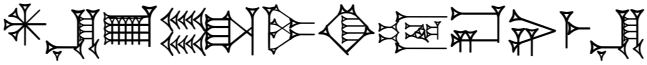

^{d}en-lil$_2$-le dumu ki aĝ$_2$-ĝa$_2$-ni-me-en

Enlil szeretett fia vagyok

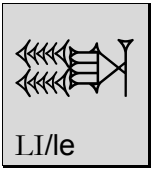

Azaz: *„Enlil által szeretett fia vagyok”.*

me-bi me an-ne$_2$ nam tar-ra

mennyei hatalma An által megszabott sorsú mennyei hatalom

Személyes (személyre vonatkozó) főnevek részes esetének kifejezésére ugyanakkor a -ra toldalék használatos.

^{d}nin-lil$_2$ nin diĝir-re-e-ne-ra

istenek(nek) úrnője

A -ra végéről az „a” esetenként elmaradhat, vagy más magánhangzóvá válhat. (Sőt, néha az egész toldalék elmarad.)

☙

A sumerek önmagukat en-gi módon nevezték meg, országukat pedig ki-en-gi-nek.

ki-en-gi

GI/ge/ke_2/ki_2

A gi egyrészt jelenti a nádat is (az ékjele erre utal), másrészt jelzőként *„igaz”*, *„biztonságos”*, *„stabil”*, *„megbízható”*, *„szilárd”* jelentésű.

Az en-gi jelentése tehát *„igaz úr”*, sumer pedig az *„igaz urak földje”*.

(Sumerek a saját országukat gyakran nevezik kalam*-nak.)*

A ki-en-gi megnevezés alsó Mezopotámiára vonatkozott. Felső Mezopotámia neve ki-uri (amely Assur városát és a Nimród alapította Ninivét is magába foglalta). A ki-en-gi ki-uri így Alsó és Felső Mezopotámiát jelentette. A kétnyelvű szövegekben ezt a kifejezést fordították akkád nyelvre „Sumer és Akkád” módon („s” és nem „sz” betűvel ejtve!), és innen következtettek az asszirológia kezdetén a történészek arra, hogy az Akkád területeken kívül kellett lenni egy Sumernak nevezett területnek. Így kapta ez a terület, ez a nép és nyelv a „Sumer” elnevezést.

ki-en-gi ki-uri

URI

Šulgi király így írja le önmagát:

ur-saĝ ki-en-gi^{ki}-ra ur-saĝ ĝe$_{26}$-e-me-en

Sumer(nak) harcosa vagyok, harcos vagyok

sipad zid ki-en-gi-ra-me-en

Sumer jó pásztora vagyok

Šulgi király nevét említő mérősúly Ur városából
(Louvre, Oriental Antiquities, Richelieu, first floor, room 2, case 6; AO 22187; De Clercq Collection; Gift of H. de Boisgelin, 1967)

(wikimedia, „Jastrow" képe)

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Weight_Shulgi_Louvre_AO22187.jpg

5.

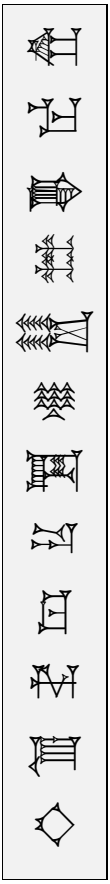

Láthattuk, hogy a szóvégi -a toldalék jelentheti a cselekmény helyét vagy idejét, de egy birtokviszony végződése is lehet, amikor az -a(k) toldalékból elmarad a „k”.

Az -a végződés arra is alkalmas, hogy egy igéből igenevet képezzünk (amit esetenként önállóan, főnévként is értelmezhetünk). Láttunk már erre példát: a tar jelentése *„vágni/ szabni”*, a tar-ra jelentése így *„vágott/szabott”* lesz, pl. nam tar-ra *„sorsszabott”*.

A zu jelentése *„tudni/ismerni”*, így a zu-a jelentése *„ismert”*.

ki-zu-a *(„ismert föld”)*

KA/inim/dug_4

lu_2-gal-gal-be_2-ne inim-bi zu-a

nagyuraik szavai ismertek

A KA jel ka módon olvasata *„száj”* jelentésű, inim olvasat esetén a jelentése *„szó”*, dug_4 módon pedig *„mond”*. (A KA jelnek összesen több mint 15 olvasatát ismerik.) A jel pontos olvasatát csak a szövegkörnyezetből, illetve esetenként a hangkötések alapján lehet megállapítani.

inim-ma-ni zid-da *(„szavai igazak”)*

MA/ĝa/mada/peš$_3$

A ma szótag itt hangkötőként szerepel.

Csak közbevetésként: a MA ékjel önállóan is szerepelhet az *„ország”* jelentésű ma-da szó rövidítésére, de többnyire mindkét szótagot kiírják. Egy sor, példaként a ma-da szóra:

ki-en-gi kur gal ma-da an ki

Sumer, nagy hegy/vidék, ég és föld országa

Az inim szóra egy másik példa (Ninurta útjának leírásából):

nam-lugal-zu inim-bi mah-am$_3$

királyságod szavai (parancsai) fenségesek

A következő példában a KA jelet követő ga szótag, a dug$_4$-ga, *„(ki)-mondott”* szóra utal. Itt is az igét követő -a toldalékot látjuk, amely az igéből melléknevet vagy főnevet képez.

^{d}en-lil$_2$-me-en dug$_4$-ga-zu mah-am$_3$

Enlil, amit mondtál, fenséges

GA/ka$_3$

Három újabb példa:

inim dug_4-ga-zu *(„mondott szavaid”)*

a-a-zu dug_4-ga-ni mah-am_3

apád által mondottak fenségesek

nin-$ĝu_{10}$ dug_4-ga-zu zid-da

Úrnőm, amit mondtál, igaz

Egy mondás:

lu_2 lu_2-ra a-na na-an-dug_4

ember embernek mit mondhat

TAH(MU&MU)

Vagy egy másik változatban:

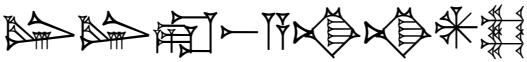

lu_2 lu_2-ra dili a-na na-an-tah

ember embernek mi az, amit egyáltalán adhat

Itt a dug_4 „*mond*”, ill. a tah „*ad/növel*” ragozott formáival találkozhatunk. (Korábban láttuk, hogy az a-na jelentése „*mi*”.)

A tud ige jelentése „*szülni*”, a tud-da így szülöttet jelent.

Ninazuról (a gyógyítás istenéről) olvashatjuk ezt a sort:

a zid kur gal-e ^{d}nin-lil$_{2}$-le tud-da

igaz utód, Nagy Hegy (Enlil) és Ninlil szülötte

TU/tud/du$_{2}$

Inanára vonatkozik a következő sor:

nin-ĝu$_{10}$ nam-nin-e tud-da

Úrnőm, úrnőségre született

Egy példa Uturól, a Napistenről:

^{d}utu dumu ^{d}nin-gal-e tud-da

Utu, Ningal szülte fiú

Suen istenről (azaz Nannáról) ezeket a sorokat olvashatjuk:

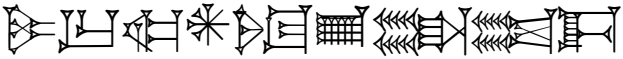

dumu ur-saĝ ^{d}nin-lil$_{2}$-le tud-da

harcos fiú, Ninlil szülötte,

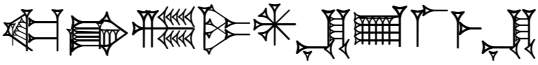

dug$_{4}$-ga zid dumu ^{d}en-lil$_{2}$-la$_{2}$-me-en

Enlil igaz szavú fia vagy

Ugyancsak Suenről néhány sor:

en zid nam tar-ra ^{d}nin-lil$_2$-le tud-da

sorsszabó igaz úr, Ninlil szülötte,

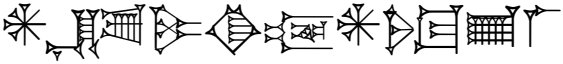

^{d}suen dumu ki aĝ$_2$ ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$

Suen, Ninlil szeretett fia

SUM/šum$_2$

Majd néhány sorral lejjebb:

me-zu me mah-am$_3$ an-ne$_2$ šum$_2$-ma-a-am$_3$

isteni hatalmad fenséges isteni hatalom, An által adott

A šum$_2$ jelentése *„ad”*, a šum$_2$-ma így *„adott”*.

A tud-da jelentése tehát *„szülött”*. Az ama-a-tud jelentése *„háziszolga”*, azaz házban született szolga. (A szolgát pozitív értelemben is vegyük: a pap az istenek szolgája, a király a nép szolgája…)

Šulgi király írja:

ama-a-tud an-na-me-en

An háziszolgája vagyok

Majd később ezt írja magáról:

sipad zid a_2 $šum_2$-ma ^{d}en-lil_2-la_2

jó pásztor, Enlil adta erejű

A_2/id/it/ed/et

Az a_2 jelentése *„kar”*, de *„erő”* is.

Lipit-Eštar király egy sora:

a_2 mah $šum_2$-ma ^{d}en-lil_2-la_2-me-en

fenséges erőmet Enlil adta

Még egy példa a $šum_2$ szóra:

lugal ^{d}en-lil_2-le a_2 $šum_2$-ma

Enlil adta erejű király

DU/ĝen/gen/ra_2/tum_2

A tum_2 ige jelentése *„illik/illeszkedik/megfelel”*. A tum_2-ma jelentése így *„megfelelő”*. (A tum_2 szótagot a DU ékjellel írjuk le, aminek szintén sok, több mint 15 hangzósítását ismerik.)

Olvassuk el a következő két sort!

dumu nun e_2-kur-ra e_2 nam-dumu zid-da

Ekur hercegi fia, az Igaz fiatalság templomának…

RA

lugal ^{d}en-lil$_2$-ra tum$_2$-ma-am$_3$

…királyához, Enlilhez illő

Inana megdicsőülésének versében ezt találjuk:

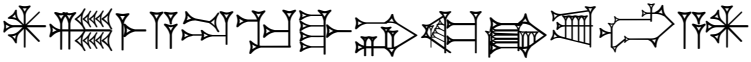

diĝir zid me-a tum$_2$-ma gal-bi dug$_4$-ga-zu mah-am$_3$

mennyei hatalomhoz illő igaz istennő nagysága, megnyilatkozásod fenséges

Ugyancsak itt, Inanáról olvashatjuk a következő sort:

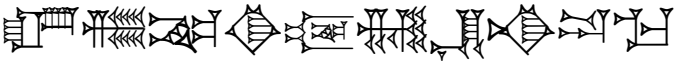

aga zid-de$_3$(NE) ki aĝ$_2$ nam-en-na tum$_2$-ma

igaz koronádhoz illő az „en”-papság szeretete

(A de$_3$ módon hangzósított szótag ékjele a NE.)

Egy Inanáról szóló himnusz egyik sora a következő:

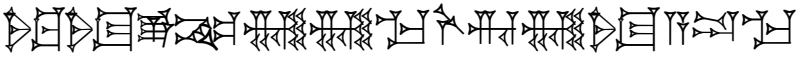

nin$_9$ nin-e-ne nam nam-ma-tar-re nam-nin-a tum$_2$-ma

úrnők testvére („húga/nővére”), sors által úrnőségre méltó

A nin$_9$ *(„leánytestvér”)* ékjele egyetlen ékkel tér el az *„úrnő”* jelentésű nin/ereš jeltől. Valójában a nin$_9$ módon hangzósított jelet a SAL és a KU összetett ékjele (azaz SAL.KU) alkotja, a nin jele pedig a SAL.TUG$_2$. (A sal ige önálló jelentése *„vékonynak/finomnak lenni”*.)

Korábban láttuk, hogy a SAL jel munus módon hangzósítva *„nő”* jelentésű.

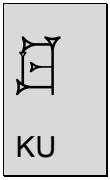

A hul_2 jelentése *„örül/ boldog(nak lenni)”*, a hul_2-la (természetesen egy „l” hanggal ejtve) így *„boldog”*.

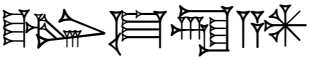

lugal hul_2-la-am_3 *(„a király boldog”)*

A dug_4(KA) jelentése *„beszél”*. Ugyancsak így hangzósítják a *„jó”* jelentésű dug_3 szót. (A pontos olvasatuk valószínűleg eltért.)

nun-zu nun gal ^{d}en-lil_2 en dug_3

(ő)hercegséged, nagyherceg, Enlil, jó úr

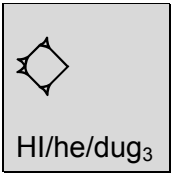

Anról két sor:

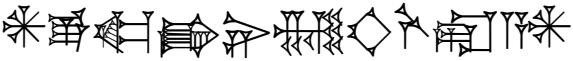

an-e dug_4-ga-ni nam dug_3 tar-ra-am_3

An beszéde jó sorsot szab

an gal-e dug_4-ga-ni nam dug_3 tar-ra-am_3

nagy An beszéde jó sorsot szab

Inana a szerelem, a termékenység és a háború istennője. (A nevét régebben „Inanna” módon ejtették; viszont a sumer nyelvben – az újabban felfedezett hangzósító szabályok alapján – kevés kivételtől eltekintve, összevonták az ismétlődő mássalhangzókat. Tehát: Inana.)

A neve talán a nin-an-na, azaz az *„Ég úrnője”* szókapcsolatból származik. Más neveken is említik, például Innin, Ennin, Ninnin, Ninni, Ninanna, Ninnar, Innina, Nana, Nin, stb. Akkád nyelven a neve Ištar. Ugyanennek az ékjelnek (természetesen az istennő nevét bevezető DIĜIR jel nélkül) a jelentése muš$_3$ hangzósítással *„üres terület”*, *„űr”*.

^{d}inana nin me gal-gal-la-me-en

Inana, minden hatalmas isteni erő úrnője vagy

inana/MUŠ$_3$

Másutt olvashatjuk:

^{d}inana za-e mah-me-en

Inana, fenséges vagy

És még egy példa:

za-e-me-en en ki-aĝ$_2$ ^{d}inana-me-en

úr, Inana szeretettje vagy

Inana apjaként Urukban An, Ur városban Nanna (a Holdisten, akkádul: Suen) van megemlítve, de másutt Enlil, ill. Enki is szerepel.

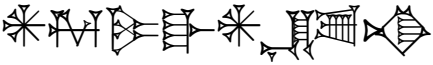

^{d}inana dumu gal ^{d}suen-na

Inana, Suen nagy gyermeke

Inana temploma Eanna, az „Ég háza”.

^{d}inana nin e_2-an-na-ra

Inana, Eanna úrnője

Ahogy igék esetén az „-a” toldalék melléknevet (ill. esetenként főnevet) képez, igéknél az „-e” toldalékkal határozószót képezhetünk.

Inanáról egy újabb sor:

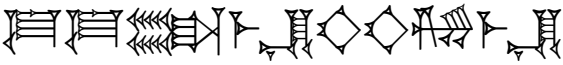

hul_2-hul_2-le-me-en dug_3-dug_3-ge-me-en

nagyon boldog vagy („boldogan létezel”), nagyon jó vagy

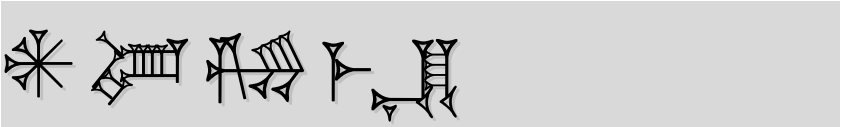

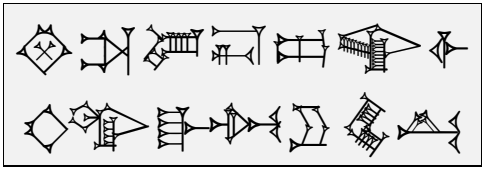

Olvassuk el Šulgi király magasztaló versének néhány sorát!

(1)

lugal-me-en šag$_4$-ta ur-saĝ-me-en

király vagyok, születésemtől harcos vagyok

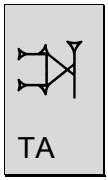

A šag$_4$(ŠA$_3$) jelentése *„szív”*, illetve a *„test belseje”*; itt: *„méh”*. A -ta szótaggal képezzük a *„-tól / -től”* ragot, šag$_4$-ta jelentése így *„méhtől”*, azaz *„megszületésemtől fogva”*.

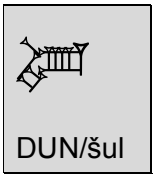

(2)

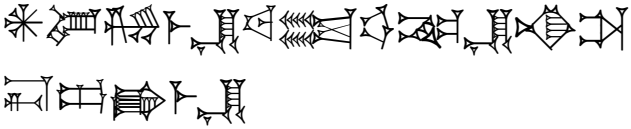

^{d}šul-gi-me-en ba-tu-ud-de$_3$-en-na-ta nitah kalag-ga-me-en

Šulgi vagyok, születésemtől fogva erős férfi

A šul ékjele a DUN. Önálló jelentése kb. *„fiatalnak lenni”*.

A tud_2 *(„szül”)* ige itt szótagolva, tu-ud módon van írva. A szót az *„óta”* jelentésű ta nyelvtani elem zárja.

nita(h)(UŠ): *„férfi”*. Az UŠ ékjel olvasatai nitah/nita (azaz nita(h)), amely *„férfi”* jelentésű, $ĝeš_3$/$ĝiš_3$, amely jelentése *„férfi nemiszerv”*, valamint további olvasatok az unu_8, us_2, és természetesen az uš. A dumu-nita jelentése *„fiú”*, illetve a nam-nita jelentése *„férfiasság”*.

A kalag(KAL) jelentése *„erősnek lenni”*, illetve *„hatalmasnak”*, azaz *„hatalommal bírónak lenni”*. A kalag-ga jelentése tehát *„erős/hatalmas”*. A kal (amit ugyancsak a KAL jel ír le) *„ritka/értékes”* értelmű.

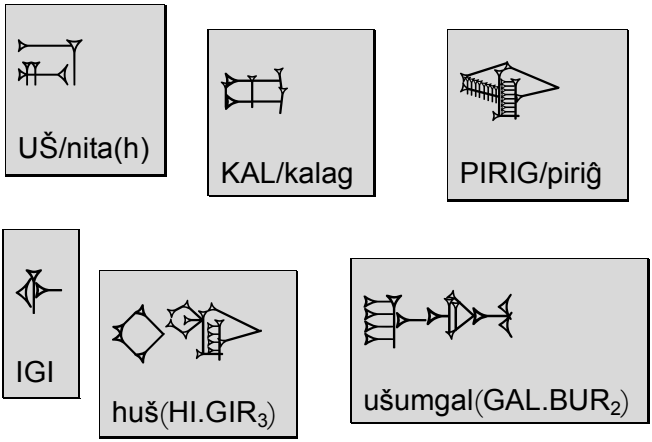

(3)

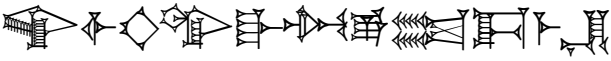

piriĝ igi huš ušumgal-e tud-da-me-en

rémisztő szemű oroszlán vagyok, sárkány szülötte

piriĝ(PIRIG): *„oroszlán”*. Korábban találkoztunk egy másik, ugyancsak *„oroszlán”* jelentésű kifejezéssel: ur-mah.

igi(IGI): *„szem”*. (Az IGI több összetett ékjelnek is a része.)

huš(HI.GIR$_3$): *„rémisztő/haragos”*. (A HI ékjellel már találkoztunk.)

ušumgal(GAL.BUR$_2$): *„sárkány”*, az összetett ékjel szerint *„nagy kígyó”*. A BUR$_2$ jel egyik olvasata ugyanis ušum, ami kígyót jelent.

(8)

šag$_4$-ge pad$_3$-da an kug-ga-me-en

szent An szíve által kiválasztott vagyok

pad$_3$(IGI.RU): *„talál/felfedez/megnevez”*, a pad$_3$-da így *„kiválasztott”*. (Az összetett ékjel első része az önállóan *„szem”* jelentésű IGI.)

kug(KU$_3$): *„szent/szentnek lenni/tisztának lenni”*.

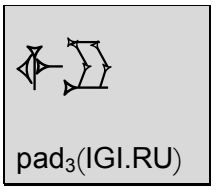

(9-11)

lu$_2$ nam tar-ra ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-me-en

Enlil szabta sorsú férfi vagyok

^{d}šul-gi ki aĝ$_2$ ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$-me-en

Šulgi, Ninlil szeretettje vagyok

mi$_2$(SAL) zid dug$_4$-ga ^{d}nin-tur$_5$(TU)-ra-me-en

Nintur igaz kedveltjének mondott vagyok

mi$_2$(SAL): *„kedvelt/magasztal”*. A SAL ékjele megegyezik a munus *(„nő”)* szó ékjelével.

^{d}nin-tur$_5$(TU): Ninhursaĝa (azaz *„a hegységek úrnője”*) istennő egyik megnevezése Nintur (vagy Nintu), azaz a *„születés úrnője”*. A sumer uralkodók magukat Ninhursaĝa gyermekeinek tekintették.

nanna(ŠEŠ.KI)

(13)

lugal kalag-ga ^{d}nanna-a-me-en

Nanna hatalmas királya vagyok

^{d}nanna(r)(ŠEŠ.KI): Nanna(r), a Holdisten; akkádul Suen. A šeš jelentése önállóan *„testvér”*, az ékjel így szó szerint: *„a föld testvére”*.

(15)

^{d}šul-gi hi-li-a pad$_3$-da ^{d}inana-me-en

Šulgi, Inana gyönyörrel választottja vagyok

hi-li: *„élvezni/gyönyör”*

6.

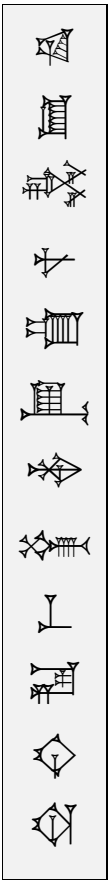

A sumerek a szótöveket alapvetően olyan ékjelekkel írták le, amelyek régi képjelekből származnak. Mivel a hasonló jellegű szavakat azonos ékjellel jelölték, így egy-egy jel kiolvasása, a „hangzósítás” többféle módon is történhet. Például a KA jel olvasható ka („*száj*”), inim („*szó*”), dug_4 („*mond*”) vagy gu_3 („*hang*” – eddig nem szerepelt) módon is. Maga a jel pedig a „*fej*” (saĝ(SAG)) ékjelén a száj területének a bejelölése (emlékezzünk: az eredeti ékjelek oldalra vannak fordítva).

Az ékjelek ugyanakkor adott szótagokként is kiolvashatók, és a ragozás ezen szótagok segítségével történik.

Egy ékjel tehát többféleképpen is kiolvasható. A megfelelő változatot részben az ékjel elhelyezkedése alapján azonosíthatjuk (pl. igei vagy melléknévi hely), részben pedig a ragozás segítségével, ugyanis legtöbbször a szóvégi magánhangzót megismétlik a következő rag szótagjának elején, így is könnyítve a kiolvasást. Például, a Šulgi szövegben előforduló ba-tu-ud-de_3-en-na-ta kiolvasása valószínűleg „*batudenata*” volt.

Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy egy szótag többféle ékjellel is leírható. Talán ennek az az oka, hogy a sumer több hangra épült, mint az akkád nyelv, amelyen később az átírásokat rögzítették.

Általános szabály, hogy amennyiben egy ékjel olvasatát nem ismerik, akkor a hangzósításban csak a jel nevét szerepeltetik, nagybetűkkel írva.

Az ékjelek következő fajtáit szokták megemlíteni:

Alapjelek, pl. KI („*föld*”), SAG (saĝ – „*fej*”), A (a – „*víz*”)

Kapcsolt jelek, pl. GAL.LU (lugal), PA.LU (sipad – *pásztor*)

A kapcsolt jeleket esetenként a + jellel (GAL+LU) írják le. (Érdekes, hogy több, jelzős szerkezetből származtatható szó esetén fordított sorrendben kell kimondanunk a szótagokat. Ennek talán az az oka, hogy az eredeti írásmódban a jelző-jellegű módosítót az alap ékjel *fölé* írták, amelyek a későbbi elforgatott írásmódban a jel elé kerültek.)

Fordított vagy bizonytalan sorrendű kapcsolt jelek. Ha a szótagokat fordított sorrendben kell kiejteni, vagy azok sorrendje bizonytalan, akkor azt a pont helyett kettősponttal jelölik, pl. gin:za (za-gin – „*lazúrkő*”).

Beírt jelek, pl. ama(GA_2×AN) – *„anya”*, ag($NINDA_2$×NE)

(GA_2:)

„Beírt” jelek esetén egy alapjelen belül egy másik helyezkedik el, amit a × („szorzás”) jellel jelölnek.

Jelölt („díszített”) *jelek*. Ekkor az alapjelet egy bizonyos helyen megjelölik, például a fej (SAĜ) jelét a száj helyén (KA).

Az akkád írnokok elnevezései alapján ezeket *gunû* (valószínűleg a sumer gun$_3$-a – „színezett, díszített” szóból származva) ill. *šeššig* jeleknek (talán a sumer še korai formája alapján) is nevezik. Így például a DA-*šeššig* = A$_2$, illetve SAĜ-*gunû* =KA.

(DA:) A$_2$: (SAĜ:) KA:

Ismételt jelek: amikor az alapjelet egymás fölé írva duplázzák, esetenként háromszorozzák. Ilyen jelek például a következők:

URI (BUR×2) – „*Akkád*”, MUL (AN×3) – „*csillag*”

Korábban láttuk az -a (*-ban/-ba*, *-on/-ra*), az -e (*-felé*, ill. „személytelen” *-nak*, ill. *által*) és a -ra („személyes” *-nak*) ragokat.

A -ta rag a *„-tól/-től”* jelzésére szolgál, mind hely, mind időbeli, mind pedig átvitt értelmében.

e-ne an-ta ki-a gub-ba-am$_3$ *(„ő az égből a földre lépett”)*

Az *„áll”* jelentésű gub ékjele a DU, amely többek között du („*megy*” egyes számú befejezetlen formája), ĝen/gen („*megy*”) módon is ol-

vasható, illetve azzal korábban tum$_2$ („*megfelelő*”) hangzósításban találkoztunk.

A Sumer királylista első sora a következő:

nam-lugal an-ta ed$_3$-de$_3$-a-ba

a királyság az égből leszállt

ed$_3$(LAGAR-*gunû*.DU)

Az ed$_3$ ékjele a LAGAR-*gunû*.DU, jelentése „*leereszkedik*” vagy „*felemelkedik*” (a rag alapján azonosíthatjuk a jelentést).
A LAGAR önállóan egy papi tisztséget is jelöl; itt az ékjel „jelölt”, „díszített” formáját látjuk.

(A NE ékjel de$_3$ hangzósításával már találkoztunk.)

A *„-tól kezdve”* módon használt -ta ragra korábban már láttunk példát Šulgi énekében: *„születésemtől”*…

Néhány újabb példa:

ud tur-ra-ni-ta nam-ma-ni tar-ra-am$_3$

fiatalsága napjaitól a sorsa megszabott

nam gal tar-ra a-a ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ta

nagy sorsa Enlil atyától megszabott

Egy szófordulat a következő:

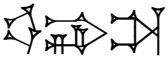

ud-bi-ta *(„azóta”)*

Korábban láttuk, hogy az ud-da szó *„mai napon/most”* jelentésű. Az ud-bi-a jelentése *„azon a napon/amikor”*, amit gyakran ud-ba módon rövidítenek.

ud-bi-a: *„amikor”*

ud-ba: *„amikor”*

A -ta rag átvitt értelemben is használható:

šag$_4$-ga-ni-ta *(„szívesen („ő szívéből”)”)*

šag$_4$-hul$_2$-a-ni-ta

boldogan („ő boldog szívéből”)

EŠ$_2$/še$_3$/ĝir$_{15}$

A -še$_3$, -eš$_2$, illetve általában a *-magánhagzó*š rag a cél (azaz *-ba/-be*, *-ig*, stb.) kifejezésére szolgál, időbeli és átvitt értelemben is.

ur-saĝ-me-en ĝe$_{26}$-e iri-ĝu$_{10}$-še$_3$ ga-ĝen

én, a harcos, városomba el fogok menni

(A példában az ige előtti ga- előtag az óhajtás kifejezésére szolgál.)

A királylista Etana királyról így ír:

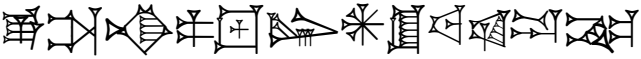

e-ta-na sipad lu_2 an-$še_3$ ba-ed_3-de_3

Etana, emberek pásztora, az égbe felemelkedett

(Az ige előtti ba- előtag több mindent jelenthet; itt a befejezettséget jelöli.)

Az időbeli értelmezésre egy példa:

ud nam tar-ra-$še_3$ *(„a sorsszabó napig”)*

A da szó önállóan *„oldal”* jelentésű. (Az ékjel „jelölt” A_2 formája pedig *„kar/szárny/ág”* értelmű.)

Ragként a -da szótag a *„-val/-vel”* társ-, illetve eszközhatározót jelzi.

a-a ^{d}en-lil_2-da

Enlil atyával

Egy másik példa:

^{d}utu iri-da e_2-nun-an-na dumu ^{d}nin-gal-e tud-da

Utu, Ningal a várossal együtt szült az Égi herceg templomában

A -bi-da (*„avval”*) végződés az *„és”* kifejezésére is szolgál, amelyet gyakran csak -bi módon rövidítenek.

A sumer igei szerkezet, az „ige-lánc” rendkívül bonyolult, többszörösen összetett. Ha egy sumer nyelvet tárgyaló írást olvasunk, a szöveg több mint fele csak az igével foglalkozik.

Legegyszerűbb úgy olvasni az igéket, hogy azonosítjuk az ige-lánc előtagját (ha van) és az igét, melyet általában képjel-jellegű ékjellel írnak („logogramma”, azaz „szójel”), majd megkeressük a ragozást, illetve az egyes módosító elemeket, mely utóbbiakat szótagszerűen írnak.

Kezdőtag lehet például az óhajtást jelző ga- vagy a befejezettséget jelző ba-.

Korábbi példánkban láttuk:

iri-ĝu$_{10}$-še$_3$ ga-ĝen (*„városomba el fogok menni”*)

A kérést jelző előtag a he$_2$.

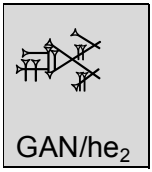

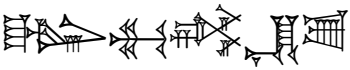

lugal-ĝu$_{10}$ he$_2$-en-zu *(„királyom, tudd meg”)*

(Itt az ige a záró zu.)

A következő két példában az egyszerű, létezésre utaló ragozott formát láthatjuk.

kur-kur-re sipad zid-bi he$_2$-me-en

légy az országoknak igaz pásztora

he$_2$-me-en dumu diĝir-za he$_2$-me-en

legyél, istened fia legyél

A sumer nyelv az „*igen*”-t is *„(hadd) legyen”* értelemben a he$_2$ szótaggal fejezi ki, he$_2$-em, he$_2$-am$_3$ vagy he$_2$-a, esetleg mindössze he$_2$ módon.

he$_2$-am$_3$ *(„igen (legyen az)”)*

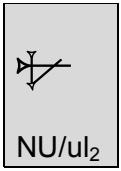

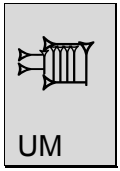

A tagadást jelző előtag a nu.

nu-um *(„nem”)*

A nu+am$_3$ jelentése *„nem”* (a szótaghoz az egyes szám 3-ik személyt jelző -m nyelvtani elem kapcsolódik). Ezt többnyire nu-um módon írják a hangkötés szabályai szerint, gyakran viszont csak nu módon rövidítik.

A királylistán olvashatjuk:

a-ba-am$_3$ lugal a-ba-am$_3$ nu lugal

Ki volt a király, ki nem volt (nem tudjuk)…

Enmerkar és Aratta urának versengéséből olvassunk el néhány sort (A ĝal$_2$ *„létezik”* jelentésű):

ud-ba muš nu-ĝal$_2$-am$_3$ ĝir$_2$ nu-ĝal$_2$-am$_3$

Azon a napon, mikor nem lesz kígyó, nem lesz skorpió

MUŠ

kir$_4$(KA) nu-ĝal$_2$-am$_3$ ur-mah nu-ĝal$_2$-am$_3$

hiéna nem lesz, oroszlán nem lesz

IG/ĝal$_2$

ur-gir$_{15}$(EŠ$_2$) ur-bar-ra nu-ĝal$_2$-am$_3$

kutya, farkas nem lesz

GIR$_2$/ ĝir$_2$

muš: *„kígyó”*

ĝir$_2$: *„skorpió”*

kir$_4$(KA): *„hiéna”*

ur-mah: *„oroszlán”*

ur-gir$_{15}$(EŠ$_2$): *„kutya”*

ur-bar: *„farkas”*

BAR

Egy másik példa:

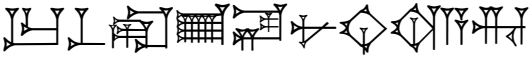

ur-bar-ra-ke$_4$ sila$_4$ nu-ub-kar-re

farkas bárányt nem visz el

ke$_4$(KID): azonos az ékjele a **lil**$_2$ hangzósítással.

sila$_4$(GA$_2$×PA): *„bárány”*

kar(TE.A): *„erővel elvisz”*

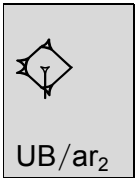

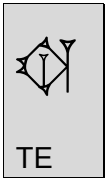

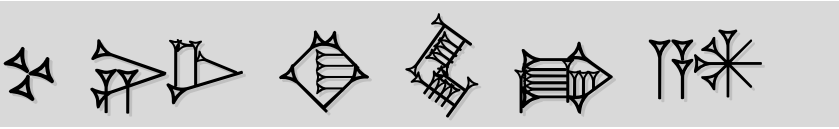

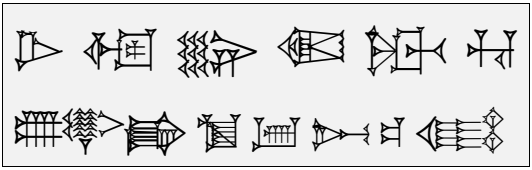

Olvassuk el az egyik sumer teremtéstörténet, Enki és Ninhursaĝa (a *„hegységek úrnője”*) történetét. A történet az érintetlen, szent tisztaságú területen kezdődik.

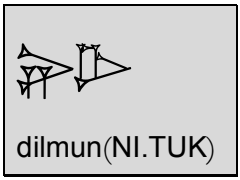

(1)

iri^{ki} kug-kug-ga-am$_3$ e-ne ba-am$_3$ me-en-ze$_2$-en
kur dilmun^{ki} kug-ga-am$_3$

a város szent tisztaságú, akiknek adatott, ti vagytok, Dilmun országa szent

(Itt az ismétlődés a kug-kug-ga szóban a fokozást, a nagyobb intenzitást jelenti. Emlékezzünk: a kug igeként *„tisztának/szentnek lenni”*.)

Korábban láttuk, hogy az e-ne jelentése „ő”, a me-en-ze$_2$-en jelentése pedig *„ti”*.

ba: *„ad”*, *„juttat”*, ill. itt igenévként *„juttatott”*.

dilmun(NI.TUK): Dilmun egy, Sumertől délre eső területet jelölt, amellyel kereskedést folytattak, így ugyanez az ékjel a *„Dilmunból származó balta”* jelentésű is. A pontos elhelyezkedése nem ismert, de sokan a mai Perzsa-öbölben található Bahrein szigettel vagy a Katar-félszigettel azonosítják. Mint *„távoli vidék”*, rendelkezett a „*Paradicsom*”, *„Az örök élet édene”* mitológiai jelentéssel is. Ez tehát a Teremtés helyszíne.

(2-4)

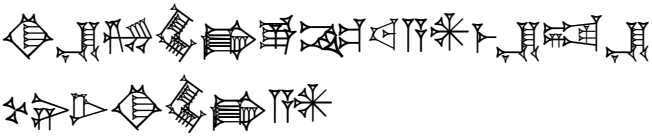

ki-en-gi kug-ga e-ne ba-am$_3$ me-en-ze$_2$-en
kur dilmun^{ki} kug-ga-am$_3$
Sumer szent, s tinektek adatott, Dilmun országa szent

kur dilmun^{ki} kug-ga-am$_3$ kur dilmun sikil-am$_3$
Dilmun országa szent, Dilmun országa tiszta

kur dilmun^{ki} sikil-am$_3$ kur dilmun^{ki} dadag-ga-am$_3$
Dilmun országa tiszta, Dilmun országa ragyogó

dadag(UD.UD): az UD egyben a dag$_2$ ékjele, kettőzve (dadag: UD.UD) pedig *„ragyogó”* jelentésű. (a -ga toldalék alapján tudjuk, hogy ilyen módon hangzósítják).

(5)

dili-ni-ne dilmun^{ki}-a u_3-bi_2-in-nu_2

Dilmunban egyedül fektette le őt

u_3(IGI.DIB): itt szótag, nyelvtani elem. (Önálló jelentése „*alvás*”: az igi „*szem*” jelentésű, a dib pedig „*elmegy*”.)

bi_2(NE) és in(IN): itt szótagként szerepelnek

nu_2, nud(NA_2): „*fekszik*”; itt ez az ige.

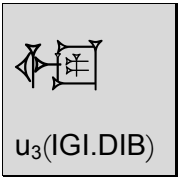

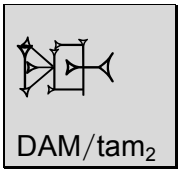

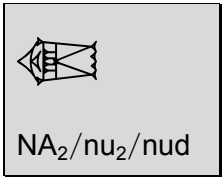

(6-7)

ki ^{d}en-ki dam-a-ni-da ba-an-da-nu_2-a-ba

A föld, ahol Enki hitvesével lefeküdt

ki-bi sikil-am_3 ki-bi dadag-ga-am_3

Az a föld szűz, az a föld ragyogó

dam(DAM): „*hitves*”, (tam_2 módon hangzósítva: „*megbíz*”, „*hisz*”)

(Figyeljük meg a -da társhatározót: dam-a-ni-da, azaz: „*hitvesével*”)

(ki-bi: a -bi itt mutató szerepű: *„az a föld”*.)

(8-10)

dili-ni-ne dilmun^{ki}-a u$_3$-bi$_2$-in-nu$_2$

Dilmunban egyedül fektette le őt

ki ^{d}en-ki ^{d}nin-sikil-la ba-an-da-nu$_2$-a-ba

A föld, ahol Enki lefektette Ninsikilát

ki-bi sikil-am$_3$ ki-bi dadag-ga-am$_3$

Az a föld szűz, az a föld ragyogó

nin-sikil-la: *„szűzi úrnő”*, Ninhursaĝa egyik megszólítása.

(11)

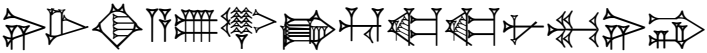

dilmun^{ki}-a uga^{mušen} gu$_3$-gu$_3$ nu-mu-ni-be$_2$

Dilmun földjén a varjú nem károgott („hangokat nem mondott”)

uga^{mušen}(U$_2$.NAGA.GA): *„varjú”*, *„holló”*

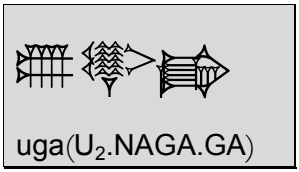

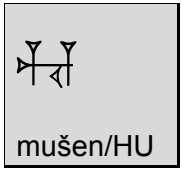

mušen(HU): „*madár*”; ékjeleket *követően* jelöli, hogy az ékjeleket egy adott madár megnevezéseként (és nem valamely más hangzósítással) kell kiolvasnunk (hasonlóan a KI jelhez, illetve a jelek *előtti* DIĜIR jelhez – ezt sem ejtjük ki).

gu_3(KA): „*hang*”; az ékjele a „*száj*”, „*mond*” ékjelével egyezik meg. Itt kettőzve többes számban jelenik meg („*hangokat*”).

be_2(BI): A „*mond*” többes számú befejezett formája. (Ugyanez az egyes számú befejezetlen forma is.)

(12)

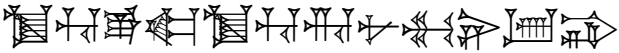

dar^{mušen}-e gu_3 dar^{mušen}-re nu-mu-ni-ib-be_2

A fogoly nem kerregett

dar^{mušen}(DAR): „*fogoly (madár)*”.

-re: *„az”* – lásd később; itt: *„az a fogoly (madár)”*

ib(IB): itt szótagként.

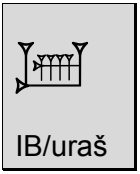

(13)

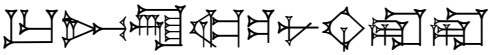

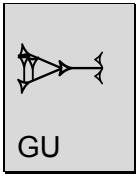

ur-gu-la saĝ ĝiš nu-ub-ra-ra

Oroszlán nem gyilkolt

ur-gu-la: „*oroszlán*” (ugyancsak „*oroszlán*” jelentésű a pirig szó.)

saĝ ĝiš ra: *„gyilkol”*, szó szerint: *„fejbe* (saĝ) *fával* (ĝiš) *csapja* (ra)*”*

ĝiš(GIŠ/geš/ĝeš): „*fa*”

ra(RA): önállóan a „*lecsap*” ige

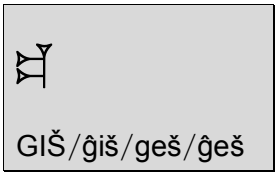

(14)

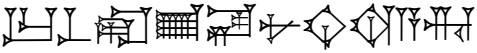

ur-bar-ra-ke$_4$ sila$_4$ nu-ub-kar-re

Farkas bárányt nem vitt el

bar: *„külső”*

ur-bar-ra: „*farkas*”, azaz *„kinti kutya”*

ke$_4$(KID): azonos az ékjele a lil$_2$ hangzósítással.

sila$_4$(SILA$_4$=GA$_2$×PA): *„bárány”*.

kar(TE.A): *„erővel elvisz”*.

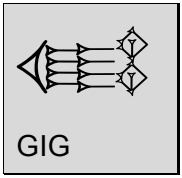

(20-21)

igi-gig-e igi-gig-me-en nu-mu-ni-be$_2$

A szemfájás (hogy) „szemfájás vagyok” nem mondta

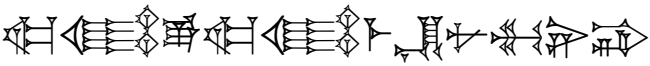

saĝ-gig-e saĝ-gig-me-en nu-mu-ni-be$_2$

A fejfájás (hogy) „fejfájás vagyok” nem mondta

gig(MI.NUNUZ): *„betegség/betegnek lenni”*

7. 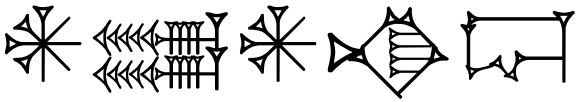

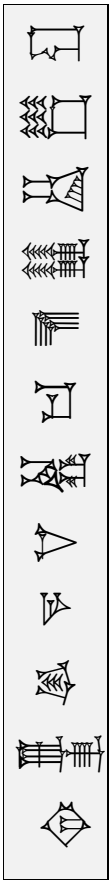

A sumer főnévi alapragok a következők (a -Ø az úgynevezett „zéró-morféma”):

-Ø	(alapeset, „abszolutív”)
-e	*által* („ergatív”) *felé* (személytelen részes) *-nak*
-a	(hely/idő) *-ban/-on*
-ra/-r*	(személyes részes) *-nak*
-ta	(forrás) *-ból/-tól*
-$\check{s}e_3$/-*š	(cél) *-ba/-ra*
-da	(társ/eszköz) *-val*
-gin_7	(hasonlító) *mint …, -ként*

A listából csak az utolsó -gin_7 hasonlító ragot nem ismerjük.

DIM_2/gim/gin_7/gen_7

Olvassunk el Inana egyik himnuszából két sort:

an-gin_7 mah-a-za he_2-zu-am_3

mint az ég, olyan magasztos vagy („mint az ég, magasztosságod”), tudják meg

ki-gin$_7$ daĝal-la-za he$_2$-zu-am$_3$

mint a föld, olyan hatalmas vagy, tudják meg

(Figyeljük meg, hogy a daĝal *„szélesnek/hatalmasnak lenni”* ékjele megegyezik az ama *„anya”* ékjelével.)

Az Enmerkarról szóló egyik szöveg elején találjuk a következő sorokat:

iri^{ki} an ki-da mu$_2$-a

Város, eget a földdel összenőtt,

unig^{ki}-ga mu-bi ^{d}tir-an-na-gin$_7$

Unug, neved, mint szivárvány,

an-ne$_2$ us$_2$-sa-bi si-muš$_3$ gun$_3$-a

éggel határos, sokszínű ragyogású,

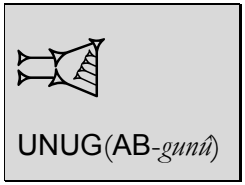

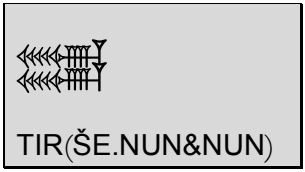

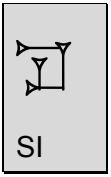

an-na gub-ba-bi u_4-sakar gibil na-nam

égen (állsz), mint növekvő Hold újulsz meg, valóban

mu_2(SAR): *„növekszik”*

unug: *„Unug”* város, amit akkád nyelven később Uruk módon ejtettek. Jele az AB ékjel „jelölt” (*gunû*) változata.

mu(MU): *„név”*, ill. *„hírnév”*, de *„év”*, ill. *„fia vkinek”* jelentésű is

tir-an-na: *„szivárvány”*, azaz *„égi új/év”*, mivel a tir önállóan *„új”* jelentésű is

us_2(UŠ): *„határosnak/szomszédosnak lenni”* (az ékjellel korábban nitah olvasattal találkoztunk)

si-$muš_3$: *„ragyogás”* (a $muš_3$ ékjele azonos Inana ékjelével)

gun_3(DAR): *„sokszínűnek lenni”*

gub(DU): *„áll/elhelyezkedik”*

u_4-sakar(UD SAR): *„növekvő Hold”*

gibil: *„új”* (de jelent *„tűzifát”* is; bil_2 módon *„tűz”* jelentésű)

SAR/mu_2/sakar

GIBIL/BIL_2(NE-*šeššig*)

Olvassuk tovább a szöveget:

me gal-gal nam-nun-na du_3-a

hatalmas mennyei erők által pompázatosan felépített

KAK/GAG/du_3

kur sikil-la ud dug_3-ga ki ĝar-ra

tiszta országban, jó napon alapított

GAR/ĝar/$ša_2$/niĝ$_2$

nam-nun: *„nagyszerű/fényűző/pompázatos”*

du_3: *„építeni, csinálni, végrehajtani”*

ki-ĝar: *„alapított”*, önállóan a ki *„föld”*, a ĝar pedig *„elhelyezni”*

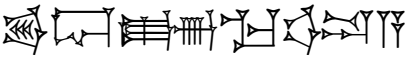

iti-gin_7 kalam-ma e_3(UD.DU)-a

mint a Hold, figyelsz az országban

ITI/ITUD(UD×EŠ)

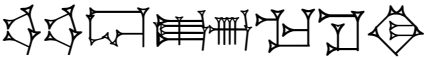

ud zalag-gin_7 kalam-ma si sa_2

mint ragyogó Nap sugárzol az országban

UN/kalam

iti(vagy itud): *„Hold”*

kalam(UN): *„ország”*

e_3(UD.DU): *„figyel”*, de *„elmegy/jár/kel”* jelentésű is

si sa_2: *„jó”, „javít”, „jót hoz”*

DI/de/sa_2

Korábban láttuk, hogy az a-ba *„ki”*, az a-na pedig *„mi”* jelentésű. Nézzünk meg néhány további kérdő szerkezetet!

a-ba-am$_3$ *(„Ki az?”)*

a-na-am$_3$ *(„Mi az?/Miért?”)*

a-na-aš *(„Minek/Miért?”)* Esetleg: a-na-še$_3$(-am$_3$)

a-na-gin$_7$ *(„Milyenként/Hogyan?”)*

A me szótaggal helyre vonatkozó kérdőszavakat képezhetünk:

me-a *(„Hol?”)*

me-še$_3$ *(„Hova/Merre?”)*

me-ta *(„Honnan?”)*

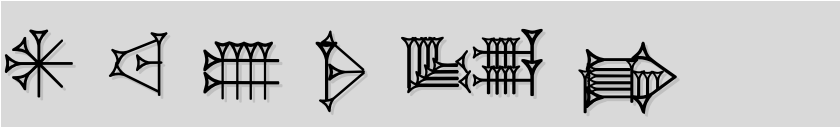

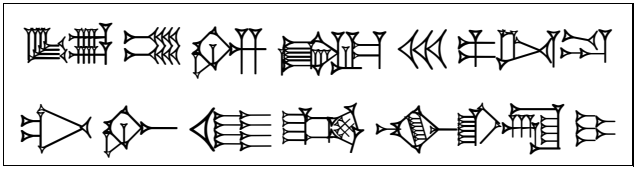

Olvassuk el Gudea énekét Bau istennőről, Nanna(r) Holdisten feleségéről.

(1-4)

nin-ĝu$_{10}$ munus sag$_9$-ga dumu an kug-ga

Úrnőm, elbűvölő hölgy, szent An gyermeke

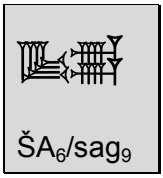

hi-li du$_8$-du$_8$-a ki aĝ$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

vonzerővel ékes (szétáradó vonzerejű), Enlil kedveltje

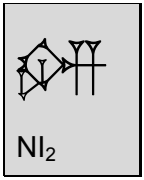

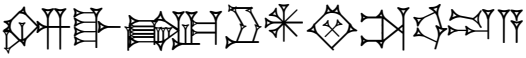

ni$_2$ gal gur$_3$-ru an-šag$_4$-ta e$_3$-a

Félelmetesen (félelmet hordozóan) figyelő az ég közepéből

nin mi$_2$ dug$_4$-ga diĝir-re-e-ne

Istenek által magasztalt úrnő (akinek magasztalást mondanak)

sag$_9$(ŠA$_6$): *„jónak/szépnek lenni”*

du$_8$(GABA): *„szétárad”*

ni$_2$: *„félelem”*

gur$_3$(IL$_2$): *„hordoz”*

an-šag$_4$: *„ég közepe”, az ekliptika, ahol a Nap, a bolygók és (kis eltéréssel) a Hold jár*

mi$_2$(SAL): *„magasztalás”*

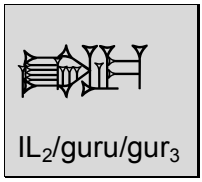

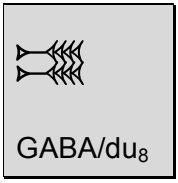

(5-8)

^{d}ba-u$_2$ munus sag$_9$-ga dumu an kug-ga

Bau, elbűvölő hölgy, szent An gyermeke

hi-li du$_8$-du$_8$-a ki aĝ$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

vonzerővel ékes (szétáradó vonzerejű), Enlil kedveltje

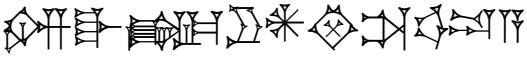

ni$_2$ gal gur$_3$-ru an-šag$_4$-ta e$_3$-a

Félelmetesen (félelmet hordozóan) figyelő az ég közepéből

nin mi$_2$ dug$_4$-ga diĝir-re-e-ne

Istenek által magasztalt úrnő (akinek magasztalást mondanak)

ba-u$_2$: *„Bau istennő”, a Holdisten, Nanna(r) felesége*

(9-12)

nin-ĝu$_{10}$ an-šag$_4$-ta me mu-e-de$_6$

Úrnőm, ég közepéből az isteni hatalmat elhozod

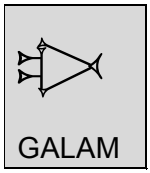

a-a tud-da-zu an lugal-e

Szülőatyád, An, a király

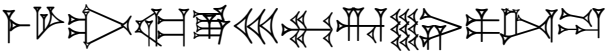

me niĝ$_2$ galam saĝ-e-eš mu-ri-in-rig$_7$

isteni erő képességét adományozta

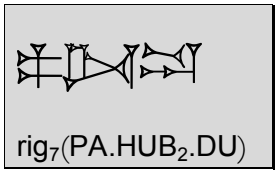

ni$_2$ guru$_3$ ^{d}a-nun-na-ke$_4$-ne-me-en

Félelmetes (félelmet hordozó) az Anunák között

de$_6$(DU): *„hoz”* (ugyanez az ékjele a du vagy ĝen módon hangzósított *„megy”* szónak is)

niĝ$_2$(GAR): *„dolog”*

galam(GALAM): *„ügyesség”, ill. „ügyesnek, művészinek, kifinomultnak lenni”*

rig$_7$(PA.HUB$_2$.DU): *„adományoz”*

a-nun-na(k): *„Anuna”* – azaz szó szerint *„hercegi vér/utód”*. Az Anuna istenek szabják meg a sorsot.

(13-16)

^{d}ba-u$_2$ an-šag$_4$-ta me mu-e-de$_6$

Úrnőm, ég közepéből az isteni hatalmat elhozod

a-a tud-da-zu an lugal-e

Szülőatyád, An, a király

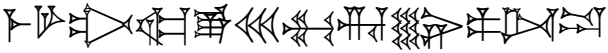

me niĝ$_2$ galam saĝ-e-eš mu-ri-in-rig$_7$

isteni erő képességét adományozta

ni$_2$ guru$_3$ ^{d}a-nun-na-ke$_4$-ne-me-en

Félelmetes (félelmet hordozó) az Anunák között

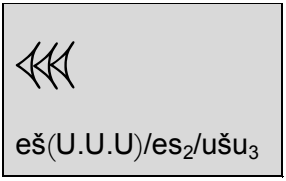

(35-38)

si sa$_2$ diĝir-re-ne-me-en dam ur-saĝ-ĝa$_2$-me-en

Istenek igazságosa vagy, harcos párja

^{d}ba-u$_2$ mi$_2$ dug$_4$-ga an ^{d}uraš-a-me-en

Bau, ég és föld magasztaltja

uraš(IB): *„Föld istennő”*

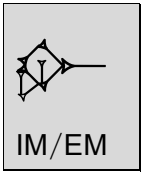
IM/EM

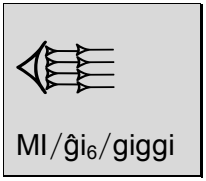
MI/ĝi$_6$/giggi

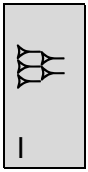
I

de$_2$(UMUM×KASKAL)

(41-42)

lu$_2$ zid šag$_4$-ga im-mi-ni-pad$_3$ sipad zid gu$_3$-de$_2$-a

Szívedből igaz férfiút választottál, a jó pásztor Gudeát

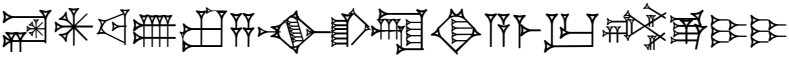

ama ^{d}ba-u$_2$ iri-za lagaš^{ki}-a me-teš$_2$ he$_2$-e-i-i

Bau anya, városodban, Lagašban, magasztaljanak

gu$_3$-de$_2$-a(KA-de$_2$-a): *„Gudea”*, Lagaš kormányzója; a név szószerinti jelentése *„elhívott/elhivatott”*.

lagaš(ŠIR(NU$_{11}$).BUR.LA): *„Lagaš”*, amelyet Širpurla ékjeleivel írunk le.

me-teš$_2$(me-UR): *„magasztalás”*

i: *„előhoz”*

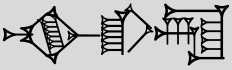
lagaš(ŠIR(NU$_{11}$).BUR.LA)

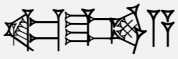
gu$_3$-de$_2$-a

A Bauról szóló himnusz első sorai Gudea egyik („H”, Louvre) diorit szobráról:

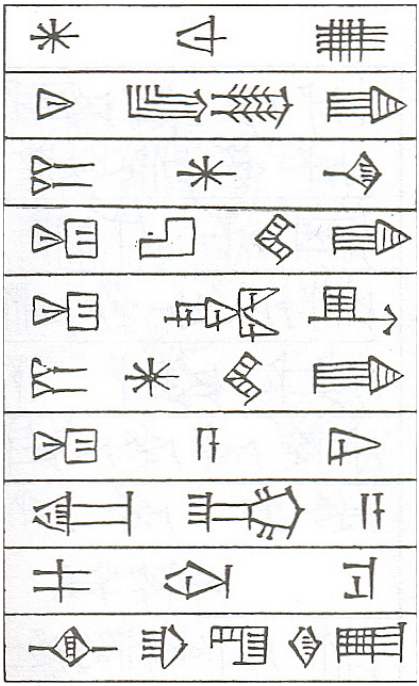

^{d}ba-u$_2$

munus sag$_9$-ga

dumu an-na

nin iri kug-ga

nin he$_2$-ĝal$_2$

dumu an kug-ga

nin-a-ni

gu$_3$-de$_2$-a

ensi$_2$(PA.TE.SI)

lagaš(ŠIR.BUR.LA)^{ki}-ke$_4$

Bau, jó hölgy, An gyermeke,
szent város úrnője

bőség úrnője, szent An gyermeke
úrnője Gudeának,
Lagaš kormányzójának

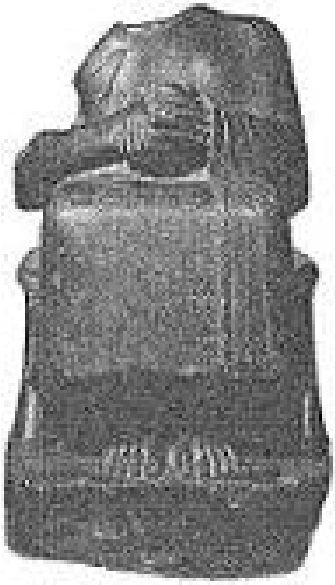

8. 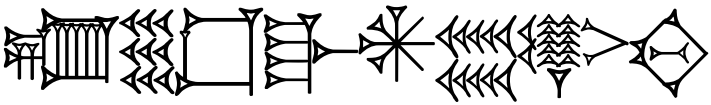

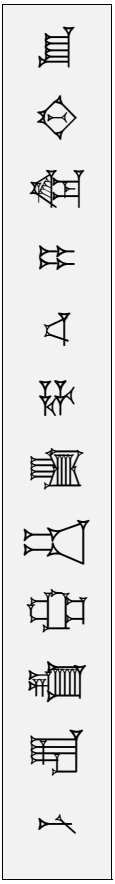

Olvassuk el a Nanna(r)-ról (akkádul: Suen) szóló egyik ének első öt sorát:

en zid nam tar-ra ^{d}nin-lil$_2$-le tud-da

sorsszabó igaz úr, Ninlil szülötte („Ninlil által szült”)

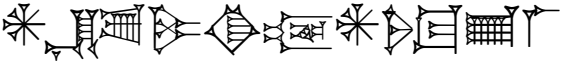

^{d}suen dumu ki aĝ$_2$ ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$

Suen, Ninlil szeretett fia

e$_2$-kur-re e$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ka

Ekur-ban, Enlil házában

^{d}suen gaba-šu-ĝar nu-mu-ni-tuku-am$_3$

Suen, nincs riválisod

me-zu me mah-am$_3$ an-ne$_2$ šum$_2$-ma-a-am$_3$

isteni hatalmad fenséges isteni hatalom, An által adott

ŠU

gaba-šu-ĝar: *„rivális”*. A šu ékjele önállóan: *„kéz”*.

tuku(TUK): *„megszerez”*. A TUK ékjellel korábban a dilmun (NI.TUK) részeként találkoztunk.

A Suenről szóló részletben olvashatjuk ezt a kifejezést: e_2 ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ka, azaz *„Enlil házában”*.

A birtokos szerkezetet a sumer nyelvben az -ak rag fejezi ki, azonban általában a záró k hangot nem ejtik, sőt, magánhangzó végződés esetén az -a hangot is elhagyják.

e_2 lugal-la *(„a király háza”, azaz* e_2 lugal+ak*)*

e_2 dumu *(„a fiú háza”, azaz* e_2 dumu+ak*)*

Ha a szóhoz kapcsolódik egy további rag, például az -a helyhatározó, akkor megjelenhet az -a(k), azonban szótagolva írva és a hangkötés szabályait alkalmazva:

e_2 lugal-la-ka *(„a király házában”*, azaz e_2 lugal+ak+a*)*

e_2 dumu-ka *(„a fiú házában”*, azaz e_2 dumu+ak+a*)*

Azonban:

e_2 lugal-la-še_2 *(„a király házába”*, e_2 lugal+ak+še_2*)*

e_2 dumu-še_2 *(„a fiú házába”*, azaz e_2 dumu+ak+še_2*)*

Többszörös birtokviszony esetén ugyancsak a hangkötés szabályai érvényesülnek:

e_2 dumu lugal-la-ka *(„a király fiának háza”)*
(e_2 dumu lugal+ak+ak)

e_2 dumu lugal $urim_2^{ki}$-ma-ka-ka *(„Ur királya fiának háza”)*
(e_2 dumu lugal $urim_2^{ki}$ +ak+ak+ak)

$urim_2$(ŠEŠ.UNUG, azaz ŠEŠ.AB-*gunú*) *„Ur város”*, azaz az ékjelek alapján: Unug (akkádul „Uruk”) testvére (ŠEŠ).

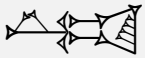

$urim_2$/uri_2(ŠEŠ.UNUG)

A záró -a hang tehát utalhat birtokviszonyra (-ak) vagy helyhatározóra is (-a). A birtokviszony jelzése elmaradhat (általában magánhangzóra végződő szavaknál) a hangkötések szabályai alapján, a helyhatározó -a hangja viszont sosem, az mindig szerepel. (Feltételezik, hogy a helyhatározó -a hangját követte egy mássalhangzó, amit a hangkötések alapján mindig elhagytak, az azt megelőző -a hangot viszont így mindig ejtették.)

Nungalról szól a következő két sor:

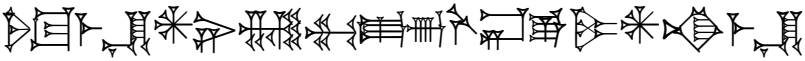

nin-me-en an-ne_2 nam mu-un-tar ĝe_{26}-e dumu an-na-me-en

Úrnő vagyok, An által szabott sorsú, én An gyermeke vagyok

e_2-gal ki-tuš(KU) kug nam-lugal-la-ka ĝe_{26}-e diĝir-bi-me-en

Királyi mivoltom szent lakhelyének, Egalnak istennője vagyok

ki-tuš(KI-KU): *„tartózkodási hely”*; önállóan a tuš(KU) jelentése *„ülni/tartózkodni”*.

A birtokviszony fordítva is kifejezhető a birtokos névmások segítségével:

e_2-a lugal-bi *(„a ház ura („királya”)”*, azaz e_2+ak lugal+bi*)*

lugal-la diĝir-ra-ni *(„a király istene”*, azaz lugal+ak diĝir+ani*)*

lugal-la nam gal tar-ra-ni *(„a király megszabott nagy sorsa”)*

A sumer nyelvben a főnévi szerkezet a következő mintát követi:

Főnév* [Melléknév]* ([Névmás] [Többes szám]) Eset

Azaz

- a főnevet/főneveket követheti egy vagy több vonatkozó melléknév
- ezt követheti birtokos vagy mutató névmás
- ezután következhet a többes szám jele
- végül a szerkezetet az eset zárja le. Alapesetben („absolutivus”) itt „zéró-jelölő” (azaz „-Ø”) van.

A Névmás, Többes szám és Eset hangjainál a hangkötéseket kell alkalmazni.

Nézzük például az ama (főnév) + bi (mutató névmás, *„az a”*) + -(e)ne (többes szám) + -ta (*„-tól”*) szerkezetet:

ama-be$_2$-ne-ta *(„anyjaiktól”)*

A lu$_2$ (főnév) + gal-gal (melléknév) + bi (birtokos névmás, *„az ő”*) + -(e)ne (többes szám) + -Ø (alapeset, „absolutivus”) esetén:

lu$_2$ gal-gal-be$_2$-ne *(„azok a nagyurak”)*

Birtokos szerkezet esetén elöl van a birtok, a birtokos főnévi szerkezete pedig a Főnév-Melléknév után ékelődik be (!) az -ak raggal zárva, amelyet a birtok módosítói (névmás, többes szám) és esete követ. Ez a sumer „főnévi-lánc”:

Fn [Mn] **{** Fn [Mn] ([Nm] [Tsz]) -ak**}** ([Nm] [Tsz]) Eset

Például ^{d}a-nun-na-ke$_4$-ne (a+{nun+ak}+(e)ne), azaz *„herceg(i) utódok”* (és nem herceg*ek* utódja, azaz a többes szám az utódokra vonatkozik).

A dumu e-ta-na-ke$_4$ jelentése: „*Etana fia által”* (és nem „*Etana által”*).

A személyes névmás szótagolása kicsit módosulhat, ha azt birtokos toldalék vagy a helyre utaló (*„hol/hova”* kérdésre válaszoló) rag követi.

		+ak	+a
„az én...”	-ĝu$_{10}$	-ĝa$_2$	
„a te...”	-zu	-za	
„az ő...”	-(a)ni	-(a-)na	
„annak a...”	-bi	-ba	
„a mi...”	-me	-me	-me-a
„a ti...”	-zu-ne-ne	-zu-ne-ne	-zu-ne-ne-a
„nekik a...”	-(a)ne-ne	-(a)ne-ne	-(a)ne-ne-a

A második oszlopban az „*enyémnek*”, „*tiednek*”, „*övének*” stb., a harmadik oszlopban pedig az „*enyémben*”, „*tiedben*” stb. olvasható. Mivel egyes számban megegyeznek a formák, ezért csak a szövegkörnyezetből lehet eldönteni, hogy pl. az e$_2$-za az éppen *„házadnak”* vagy *„házadban”* jelentésű.

nam-mah-zu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ niĝ$_2$ šag$_4$-ga-na-ka

Hatalmad Enlilnek kedves („Enlil szívének dolga/szívében dolog”)

(Azaz ^{d}en+lil$_2$+ak és šag$_4$+ani+ak+ak vagy šag$_4$+ani+ak+a.)

A birtokviszony -ak jelét a létezést jelentő -m nyelvtani elemmel összekapcsolva a birtoklásra vonatkozó állítást fogalmazhatunk meg. A hangok együttesen -kam szótagként jelennek meg, amelyet általában egy -a hang vezet be: -(a)-kam.

-ĝa$_2$-(a)-kam (-ĝa$_2$+ak+am)	*„(az) az enyém”*
-za-(a)-kam (-za+ak+am)	*„(az) a tiéd”*
-e-ne-kam (-ene+ak+am)	*„(az) az övé”*
-e-ne-ne-kam (-enene+ak+am)	*„(az) az övéké”*

Inana a következőket „mondja”:

an ĝa$_2$-a-kam ki ĝa$_2$-a-kam me-e ur-saĝ-ĝen

az ég az enyém, a föld az enyém, nagy harcos vagyok

unug^{ki}-ga e$_2$-an-na ĝa$_2$-a-kam

az uruki Eanna („Ég-háza”) az enyém

A szerkezet nem csak névmásokkal alkalmazható:

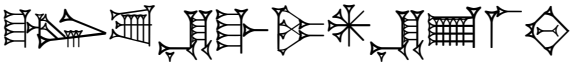

lugal-zu en gal dumu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-kam

király, nagyúr, Enlil fia vagy

Egy újabb példa:

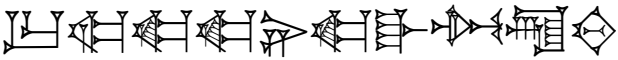

ur-saĝ ka-ga$_{14}$-ni ka ušumgal-la-kam

a harcos szája, mint a sárkány szája

igi-ni igi piriĝ-ĝa$_2$-kam

tekintete az oroszlán tekintete

ka(g) (KA): *„száj”*, ka(g)+(a)ni *„szája”*

ka ušumgal-la-kam: ka ušumgal+ak+(a)m *„sárkány szája (van)”*

igi: *„szem/tekintet”*

Az eme szó „*nyelv*” jelentésű (mind a beszélt nyelv, mind testrész értelmében).

Az EŠ$_2$ egyik hangzósítása a gir$_{15}$, amely magyarra a *„helyi, otthoni”* szavakkal fordítható. A korábban szereplő ur-gir$_{15}$ így *„(házi) kutya”*.

A sumerek a nyelvüket eme-gir$_{15}$-nek (ill. eme-gi$_7$, azaz eme-gi(r)-nek), *„otthoni nyelvnek”* nevezték.

eme-gir$_{15}$ *(„otthoni nyelv”)*

EME(KA×ME)

Az eme-gir$_{15}$ mellett létezett a nyelvnek egy másik változata, amit eme-sal-nak, *„női nyelvnek”* vagy *„finom/lágy nyelvnek”* neveztek; ezt elsősorban az irodalmi művek dialógusaiban a női szereplőket idézve találhatjuk meg, illetve egyes kultuszénekekben fordul elő.

eme-sal *(„lágy nyelv”)*

Az eme-sal csak bizonyos hangzócserékben tér el az alapnyelvtől (pl. ĝ helyett m használata, így ĝe$_{26}$ helyett me), illetve néhány szóhelyettesítésben (pl. nin helyett ga-ša-an, stb.). Korábbi példánkban Inana a me-e ur-saĝ-ĝen *„nagy harcos vagyok”* kifejezésben ĝe$_{26}$-e helyett eme-sal dialektusban a me-e szót használja.

Šulgi korábban idézett énekéből olvassunk el még néhány sort:

(4-5)

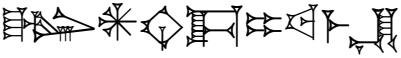

lugal an ub-da 4(LIMMU$_2$)-ba-me-en

ég négy sarkának királya vagyok

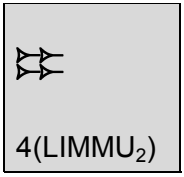

na-gada sipad saĝ gig$_2$(MI)-ga-me-en

gulyása, pásztora vagyok a feketefejűeknek

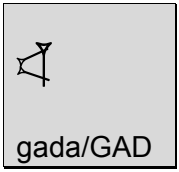

ub: *„sarok”*

4(LIMMU$_2$): *„négy”* – a jel négy éket tartalmaz; olvasata: limmu$_2$

na-gada(NA-GAD): *„gulyás”*

saĝ gig$_2$: *„feketefejű”*; a környező népet a „feketefejűek népének” is nevezték, valószínűleg a fekete hajuk, esetleg a sötétebb bőrük miatt. A MI ékjele írja le az éjszakát is ĝi$_6$ olvasattal.

(22-25)

inim gen$_6$(GI)-na-bi ha-ma-da-sa$_2$-am$_3$

az igaz szavak tanácsként elérjenek

niĝ$_2$-si-sa$_2$-e ki ha-ba-aĝ$_2$-ĝa$_2$-am$_3$

az igazság szeretett legyen

niĝ$_2$-erim$_2$(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ$_2$-ĝa$_2$-am$_3$

rosszindulatú dolgok nem szerethetők

inim niĝ$_2$-erim$_2$ dug$_4$-ga hul ha-ba-ra-gig-ga-am$_3$

kimondott rosszindulatú szavak gonosz betegséget okozhatnak

gen$_6$(GI): *„igaz”*

sa$_2$: *„tanács”*

niĝ$_2$-si-sa$_2$: *„igaz”*

erim$_2$(NE.RU): *„rosszindulatú/ellenséges”*

la-ba-: tiltás, lásd később

hul(IGI.UR): *„rossz/gonosz/rossz szagú/hamis/bűnöző”*

gig(MI.NUNUZ): „*betegnek lenni*”

(26-27)

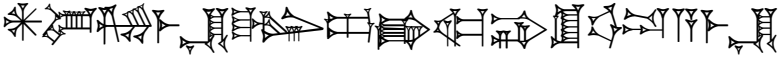

^{d}šul-gi-me-en lugal kalag-ga saĝ-bi-še$_3$ e$_3$-a-me-en

Šulgi vagyok, hatalmas királyi főként figyelek

a$_2$-nun-ĝal$_2$ zag-še-ni-še$_3$ hul$_2$-la i$_3$(NI)-me-en-na-ke$_4$-eš

vállam ereje miatt boldog vagyok

a$_2$-nun-ĝal$_2$: „*erős/hatalmas*”

zag-še: „*váll*” (itt: zag-še-ni-še$_3$, azaz zag-še+(a)ni+še$_3$; a ŠE jelet korábban a TIR(ŠE.NUN&NUN) „*új*” szóban láttuk)

ZAG

Olvassunk bele most Šulgi királynak egy másik (Šulgi B) énekébe:

(3-5)

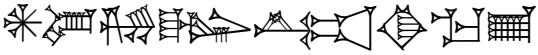

^{d}šul-gi lugal urim$_5$(ŠEŠ.AB)^{ki}-ma-ke$_4$

Šulgi, Urim királya

AB/eš$_3$/es$_3$

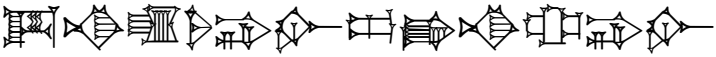

a$_2$-na za$_3$(ZAG)-mi$_2$-bi-im kalag-ga-na šir$_3$-bi-im

ereje verselt, hatalma énekelt

gal-an-zu niĝ$_2$ saĝ-bi-še$_3$ e$_3$-a-na mu da-ri$_2$-bi-im

született (saját főből való) figyelő bölcsessége, neve örök marad

urim$_5$(ŠEŠ.AB): Uri(m) (akkádul Ur) egyszerűbb ékjele;
eš$_3$(AB): önálló jelentése: *„szent hely/létesítmény”*

za$_3$-mi$_2$: szó szerint *„ima/vers/lira”*

šir$_3$(EZEN): *„ének/(össze)köt”*

gal-an-zu: *„bölcsesség”*

niĝ$_2$: *„saját”*; niĝ$_2$ saĝ: *”saját fő”*

da-ri$_2$: *„örök/örökké való”*

EZEN/ šir$_3$

(11-12)

lugal a lugal-e ru-a nin-e tud-da-me-en

(én a) király, király által nemzett utód, úrnő által szült vagyok,

^{d}šul-gi-me-en dumu-gi$_7$ šag$_4$ zid-ta nam dug$_3$ tar-ra-me-en

Šulgi vagyok, nemes, igaz méhtől (születésemtől) fogva jó sorssal áldott

ru: szó szerint *„elhelyezni/lerakni”*

dumu-gi$_7$: kb. *„nemes”*, ill. *„édes gyermek”*

(13-14)

tur-ra-ĝu$_{10}$-ne e$_2$-dub-ba-a-a-am$_3$

Gyermekként az íróiskolában voltam

dub ki-en-gi ki-uri-ka nam-dub-sar-ra mi-ni-zu

Sumer és Akkád tábláiból az írást megtanultam

e$_2$-dub-ba: *„íróiskola („tábla háza”)”*

dub(DUB): *„írótábla”*

dub-sar: *„írnok”*; a sar szó szerint: *„karcol”*

dub-sar-gal: *„mester írnok”*

dub-sar-tur: *„írnok tanuló”*

(15-17)

nam-dumu-gir$_{15}$ ĝe$_{26}$-e-gin$_7$-nam im nu-mu-un-sar

nemességből, ahogy én, (úgy senki) más nem ír (agyagot)

nam-dub-sar-ra ki nam-kug-zu-ba lu$_2$ im-mi-re$_6$-re$_6$

írnokságért, ahova bölcsességért járnak

zi-zi-i ĝa$_2$-ĝa$_2$ šudum niĝ$_2$-šid-de$_3$ zag im-mi-til-til

kivonást, összeadást, számítások kiszámolását jól elvégeztem

im: *„agyag”*

nam-kug-zu: *„bölcsesség”* (önállóan a kug *„szent”*, *„tiszta”* és *„fényes”* jelentésű is)

ki nam-kug-zu-ba (ki+ak namkugzu+bi+a): *„bölcsesség helyén”*

lu$_2$: itt határozatlan névmás (*„valaki(k)”*)

re$_6$(DU): *„jár(ogat)”*

zi(ZID): *„kivon/levág/töröl”*, de *„emel”* is

ĝa(r): *„összeadni”*

šudum(ŠID): *„számolás”*

zag(ZAG): *„jól”*, de *„oldal”* jelentésű is

til(TIL): *„teljesít”*

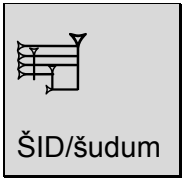

Šulgi tehát joggal mondhatta magáról (Šulgi-A: 19)

dub-sar gal-zu ^{d}nisaba-kam-me-en

Nisaba bölcs írnoka vagyok

nisaba(ŠE.NAGA): „Nisaba”, az írás és a számolás istennője

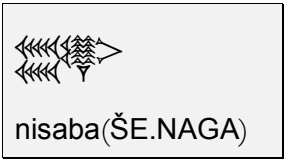

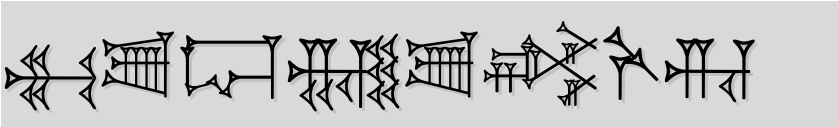

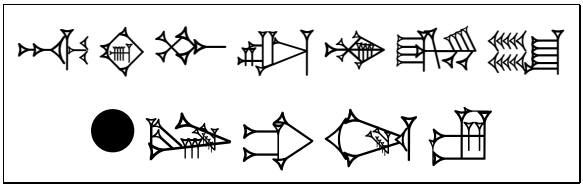

A következő idézetben Namzidtara (azaz *„Jósorsú”*, vagyis *„Áldott”)* nevű férfi tart hazafelé, miután letelt Enlil templomában a szolgálati ideje, s ekkor Enlil beszédbe elegyedik vele.

(1-3)

nam-zid-tar-ra ^{d}en-lil$_{2}$ mu-zal(NI)-le(LI)

Namzidtara („Áldott”) és Enlil gyalogoltak (haladtak)

inim in-na-an-dug$_{4}$

neki azt mondta

me-ta-am$_{3}$ nam-zid-tar-ra

honnan (jössz) Namzidtara?

zal(NI): *„halad/telik”*

(4-6)

e$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ta

Enlil templomából

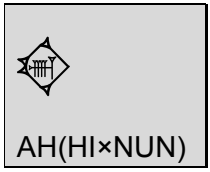

bal gub-ba-ĝu$_{10}$ bi$_2$(NE)-silim(DI)-ma-am$_3$

szolgálati időm teljessé vált

ki gudug-e-ne-ka udu(LU)-bi-da i$_3$(NI)-gub-bu-nam

gudug papok földjének juhaival szolgáltam

bal(BAL): *„szolgálati idő”*

gub(DU): *„áll”*, *„feladatra kijelölve”*

gudug(HI×NUN.ME): egy papi méltóság

ki gudug-e-ne-ka (ki gudug+(e)ne+ak+a)

udu(LU): egy papi méltóság

silim(DI): *„letelt/teljes lett”*, de *„egészségesnek lenni”* jelentésű is

(7-10)

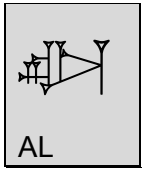

e$_2$-ĝu$_{10}$-še$_3$ al-du-un

házamba tartok

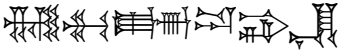

nam-mu-un-gub-be$_2$-en

ne állíts meg

ĝiri$_3$-ĝu$_{10}$ ud tab$_2$-tab$_2$

sietek (lábam tűzben ég)

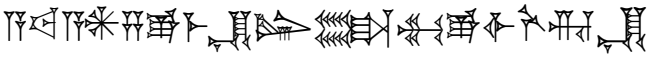

a-ba-am$_3$ za-e-me-en lu$_2$ en$_3$(LI) mu-e-ši(IGI)-tar-re-en

ki vagy te, aki kérdezel?

ĝiri$_3$(GIR$_3$): *„láb”*

ud: itt *„tűz”*

tab$_2$(TAB$_2$): *„ég”*

en$_3$ tar: *„kérdez”*

TAB$_2$(GIR$_2$-*gunû*)

(11-14)

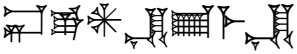

ĝe$_{26}$-e ^{d}en-lil$_2$-me-en

én Enlil vagyok

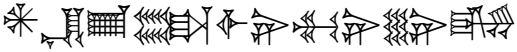

GI$_4$(GI-*gunû*)

^{d}en-lil$_2$-le igi-ni mu-ni-in-gi$_4$

Enlil a szeme előtt megváltozott

uga^{mušen}-aš u$_3$-mu-ni-in-kur$_9$(KU$_4$)

hollóvá vált

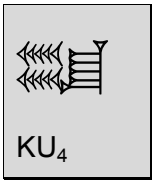

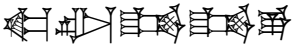

gu$_3$(KA) al-de$_2$-de$_2$-e

károgott

gi$_4$: *„fordul/változik”*

-aš: az irányt jelző -eš$_2$/-še$_3$ itt a hangzóösszevonás szabályai alapján -aš szótaggá módosul.

kur$_9$(KU$_4$): szó szerint: *„belép”*

(15)

uga^{mušen} nu-me-en ^{d}en-lil$_2$-me-en

nem vagy holló, Enlil vagy

(16)

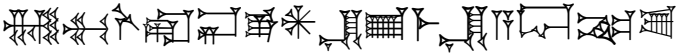

nam mu-tar-ra ĝe$_{26}$-e ^{d}en-lil$_2$-me-en a-gin$_7$ bi$_2$-zu

a sorsszabó, Enlil vagyok, ahogy azt tudod

nu-me-en: *„nem vagy/nem vagyok”*

a-gin$_7$: *„ahogy”*

(17-18)

ud en-me-šar$_2$-ra šeš ad-da-zu šaĝa(LU$_2$×KAR$_2$)-da-a

mikor a számtalan mennyei hatalom ura, atyád testvére fogoly volt

nam-^{d}en-lil$_2$ ba-e-de$_6$-a ud-de$_3$ en-gin$_7$ nam ga-zu-e-še

az enlili hatalmat magadhoz ragadtad, azóta úrként a sorsot ismered

šar$_2$(SAR$_2$): jelentése: *„minden/összes/számos/számtalan”*, illetve számértékként: *„3600”*

šaĝa/šaga/heš$_5$(LU$_2$×KAR$_2$): *„elnyomott/fogoly”*, itt a pontos olvasata bizonytalan

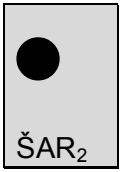

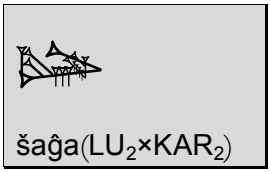

Enlil így válaszol Namzidtara közvetett, félve, csak gondolatban feltett kérdésére, melyben a sorsát tudakolta:

(19-21)

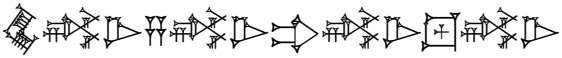

kug he$_2$-tuku(TUK) za he$_2$-tuku gud he$_2$-tuku udu he$_2$-tuku

lehet nemesfémed, lehet drágaköved, lehet ökröd, lehet juhod,

ud nam-lu$_2$-ĝišgal-lu al-ku-nu

amikor az ember napja közeledik

niĝ$_2$-tuku-zu me-še$_3$ e-tum$_3$-ma

gazdagságod hova hordozod?

GUD/gu$_4$/gar$_4$

kug: jelentése itt: *„fém/nemesfém”*

za: *„gyöngy/drágakő”*

gud(GUD): *„ökör”*

udu(LU): *„juh”*

ĝišgal(URU×MIN): *„állomás”*

ku-nu: *„közelíteni”*

niĝ$_2$-tuku: *„gazdagság/vagyon”* (niĝ$_2$: *„dolog”*, tuku: *„megszerzett”*)

tum$_3$(TUM$_3$): *„hoz”*

TUM$_3$(NIM×KAR$_2$)

ĜIŠGAL(URU×MIN)/ulu$_3$/u$_{18}$/lu$_7$

(22-23)

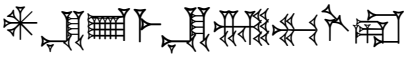

^{d}en-lil$_2$-me-en nam mu-tar-ra

Enlil vagyok a sorsot megszabó

a-ba-am$_3$ mu-zu

mi a neved?

(24)

nam-zid-tar-ra mu-ĝu$_{10}$-um

Namzidtara („Jó sorsú", „Áldott") a nevem

(25-27)

mu-zu-gin$_7$ nam-zu he$_2$-tar-re

neved szerint legyen sorsod megszabva

e$_2$ lugal-za-ka e$_3$-a

királyod házát elhagyva

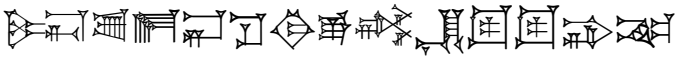

ibila-zu e$_2$-ĝa$_2$ si sa$_2$-e he$_2$-en-dib-dib-be$_2$-ne

örököseid templomomba igazul járjanak

ibila(TUR.UŠ): *„örökös"* (az UŠ a nitah *„férfi"* ékjele is)

e$_2$-ĝa$_2$(e$_2$+ĝu$_{10}$+a), azaz *„házamba(n)/ templomomba(n)"*

dib(DIB/DAB): *„jár"*; az ékjelet korábban az u$_3$(IGI.DIB) *„alvás"* részeként láttuk

9.

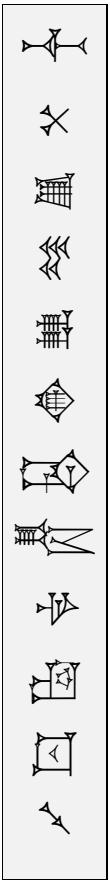

A sumer igei szerkezetek szemlélete jelentősen eltér a ma közismert európai nyelvekétől. Egyrészt nincs *„múlt-jelen-jövő”* idő, hanem az igének van egy befejezett és egy befejezetlen aspektusa. A *befejezett* („perfektum”) jelöli a már megtörtént, vagy már elhatározott cselekvést, történést, a *befejezetlen* („imperfektum”) pedig azt, ami éppen történik, vagy ami bizonytalan, hogy történni fog, például azt még csak tervezzük. A befejezett aspektust az akkádok hamtu (*„gyors”*), a befejezetlent maru (*„lassú”*) elnevezésekkel jelölték. *(Az újabb kutatások szerint itt relatív igeidőkről van szó, az előidejűség, ill. az egy- és utóidejűség kifejezéséről.)*

A befejezett igék „ergatív” jelölésűek, azaz nem *„alany-tárgy”* konstrukciókban épülnek fel. Befejezett igék esetén az az elsődleges, hogy mivel történt az esemény – ez van alapesetben –, és ehhez adhatjuk meg, hogy mindez ki *által* történik, azaz, hogy ki a cselekvő.

e_2 ba-du_3 *(„a templom megépült”)*

lugal-e e_2 ba-an-du_3

a király megépítette a templomot („templom a király által megépült”)

Az ige mindig a mondatszerkezet végére kerül.

Magának az igének négyféle alakja lehetséges. A (1) *befejezett* forma az alapváltozat, amely (2) *többes számban* (ha az több dologgal történik) megváltozhat, de nem feltétlenül. A többes számú forma lehet egy teljesen más szó, esetenként pedig az alapalak duplikálódik (*„teljes reduplikáció”*: itt a záró mássalhangzó nem hagyódik el, mint majd befejezetlen esetben). A duplázódás azonban általában a történés/cselekvés ismétlődését vagy intenzitását jelölheti. *(Fő funkciója a tevékenység többességének a jelölése.)*

Duplázódik például a du$_3$[du$_3$,du$_3$-du$_3$] *„épül”* ige.

ba-du$_3$-du$_3$ *(„megépültek”)*

Az alapváltozat befejezett alakjához képest az ige (3) *befejezetlen* formája is megváltozhat – de nem feltétlenül. Ez a változás is lehet a duplikálódás (itt a hangzóösszevonások figyelembevételével, a záró mássalhangzó elhagyódik, és az ige így ismétlődik), így a kapott szó meg is egyezhet a befejezett többes számú alakkal.
Végül, (4) a *befejezetlen többes számú alak* is megváltozhat.

A legegyszerűbb eset, ha az ige mind a négy alakban ugyanaz, ilyen például a šum$_2$[šum$_2$] *„ad”* , vagy a sar[sar] *„ír”* ige.

	egyes	*többes*
befejezett	šum$_2$	šum$_2$
befejezetlen	šum$_2$	šum$_2$

	egyes	*többes*
befejezett	kur$_9$	kur$_9$
befejezetlen	ku$_4$-ku$_4$	ku$_4$-ku$_4$

	egyes	*többes*
befejezett	dug$_4$	e/be$_2$
befejezetlen	e/be$_2$	e/be$_2$

	egyes	*többes*
befejezett	ĝen	re$_6$
befejezetlen	du	su$_8$(-b)

A befejezetlen forma duplikálására példa a kur_9[kur_9(KU_4); ku_4-ku_4] *„belép”* ige.

A dug_4[dug_4(KA),e; e,e] *„mond/csinál”* esetén a befejezett többes számú és a befejezetlen alakok azonosak.

Esetleg az ige mind a négy formája is különböző lehet. *(„Tőalternáció”, 7 ilyen sumer ige van.)* Ilyen a *„megy”* ĝen[ĝen(DU),re_6(DU); du, su_8(-b)]. (A különböző olvasatok ellenére ĝen, re_6 és du szavakat mind a DU ékjelével írjuk. A su_8 jele a két egymás feletti DU, azaz a DU&DU).

A sumer igék felépítését a bonyolult szerkezet és a szótagolási szabályok miatt többféle módon is értelmezik. (Diakonoff mondása szerint: *„ahány sumerológus, annyiféle sumer nyelvtan létezik”.*) Mivel nekünk alapvetően csak a nyelv áttekintése a célunk, ezért a következőkben egy egyszerűsített modellt mutatunk be.

- A sumer ige-lánc elején az igemód(ok)ra utaló előtag(ok) szerepelhetnek, leggyakoribbak a n(u)-/l(a)-(*„nem”* – tagadó), h(e_2)- (*„hadd/legyen”* – megengedő), g(a)- (*„bár”* – óhajtó), na- (*„nem kellene”*), ba-ra- (*„nem szabad”* – tiltó), stb., illetve lehet időbeliségre utaló előtag, pl. u_3- (*„mikor/miután”*), stb.
- Az ezután következő m(u)- előtag az irányultságot jelezheti (*„ide”*, *„innenső”*, *„itt”*, *„beszélő felé”* jelentésű, pl. *„megy”* igét *„jön”*, *„hoz”* igét *„elvisz”* értelművé módosítja). Ugyanez a nyelvi elem (!) alkalmas annak a jelzésére, amikor az elbeszélő a cselekvés/történés célja, pl. „mondta *nekem*”.
- Ezt követheti a befejezettséget jelző b(a)- előtag, pl. *„épül”* → *„megépült”*. Ugyanez jelzi, ha egy személytelen főnév a

cselekvés/történés célja vagy iránya, pl. az *„(annak) vizet ad”* kifejezésben.

- Ha ezek egyikével sem kezdődik az ige, akkor itt egy ejtést könnyítő magánhangzó (általában i-) jelenik meg.
- A cselekvés jellegére utalhatnak a határozói ragok.
- A következő a személyi előrag – ha szerepel –, ami befejezett aspektusban arra utal, hogy ki a cselekvő (ki által történt a cselekvés).
- Ezt követi az ige.
- Befejezett aspektusban az igét a tárgyra utaló utórag követi.

(Ez egy erősen egyszerűsített szerkezet.)

Befejezett aspektusban a cselekvő és a tárgy személyragjai a következők (a Ø a „zéró jelölő”):

<table>
<tr><td></td><td>cselekvő</td><td rowspan="7">IGE</td><td>tárgy</td></tr>
<tr><td>én</td><td>-MGH-</td><td>-(e)n</td></tr>
<tr><td>te</td><td>-e-</td><td>-(e)n</td></tr>
<tr><td>ő</td><td>-n-</td><td rowspan="2">-Ø</td></tr>
<tr><td>az</td><td>-b-</td></tr>
<tr><td>mi</td><td>-Ø</td><td>-(e)nden</td></tr>
<tr><td>ti</td><td>-Ø</td><td>-(e)nzen</td></tr>
<tr><td>ők</td><td colspan="2">-n-IGE-(e)š</td><td>-IGE-(e)š</td></tr>
<tr><td>azok</td><td colspan="2">(nincs ilyen)</td><td>-IGE</td></tr>
</table>

Korábbi példánkban: e_2 ba-du_3 *„a templom megépült”*. A ba- a befejezettségre utal. A tárgy egyes szám harmadik személyt nem jelzi külön rag. De: lugal-e e_2 ba-an-du_3 *„a király által a templom megépült”*. Itt a „cselekvőre” (a királyra) az -n- előrag utal.

Másik példánkban: ^{d}ba-u$_2$ an-šag$_4$-ta me mu-e-de$_6$, azaz *„Bau, az ég közepéből a mennyei hatalmat (te) elhozod”*. Itt a mu- *„(ide) el-”* irányultságot jelez, -e- az egyes szám második személy cselekvő ragja („elhozod”), az egyes szám harmadik személyű tárgyat pedig nem jelzi külön rag.

A ba- tehát a befejezettségre utal (pontosabban: arra *is* utalhat).

nam-kalag-ga-zu me-še$_3$ ba-an-ĝen nam-ur-saĝ-zu me-a

erőd hova tűnt, hősiességed hol van?

Egy régi közmondás:

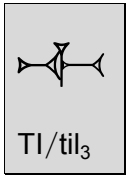

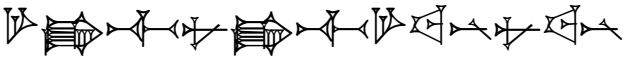

niĝ$_2$ ga-til$_3$(TI) nu ga-til$_3$ niĝ$_2$ ba-til nu ba-til

niĝ$_2$ nu-kur$_2$(PAP)-ra-am$_3$

a szándék nem szándék, a befejezett dolog befejezetlen semmi sem változik

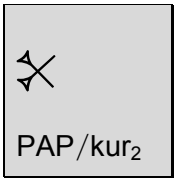

ga-til$_3$: *„felajánlás/eskü”*

kur$_2$(PAP): *„különbözik/más”*

És még egy példa:

šul zid munus zid-de$_3$ ba-an-dug$_4$

a jó legénynek a jó hölgy (ezt) mondta

A m(u)- az irányultságot jelezheti, beleértve azt is, amikor a cselekvés célja az elbeszélő.

Dilmun földjéről olvashattuk: uga^{mušen} gu$_3$-gu$_3$ nu-mu-ni-be$_2$, azaz *„varjú hangokat ki nem mondott”*. A nu- *„nem”* tagadás, a mu- irányultság, az -n- a cselekvőre utal, a be$_2$ pedig a dug$_4$ *„mond”* ige többes számú változata *(„több hangot”)*.

Šulgi ezt írta: nam-dumu-gir$_{15}$ ĝe$_{26}$-e-gin$_7$-nam im nu-mu-un-sar, azaz *„a nemességből úgy, mint én, agyagot más nem írt meg”*. A nu- *„nem”* tagadás, a mu- az irányultság („*meg*ír”).

Ugyancsak Šulgitól olvastuk: nam-dub-sar-ra mi-ni-zu *„az írást elsajátítottam(megtudtam)”*. Itt az m- a visszahatásra utal (a beszélő *„tudta meg”*).

Az igeláncot kezdő igemódok közül a g(a)- az óhajtást jelzi, azaz, hogy az elbeszélő a cselekvést meg szeretné tenni, így közvetve utalhat arra, hogy az a jövőben hajtódhat végre.

Korábbi példában olvashattuk: ĝe$_{26}$-e iri-ĝu$_{10}$-še$_3$ ga-ĝen *„városomba megyek”*. Itt a ga- az óhajtást/jövőbeliséget jelzi.

Gudea egyszer álmában egy éjjeli látomást látott, amely jelentését nem értette, és ezt mondja:

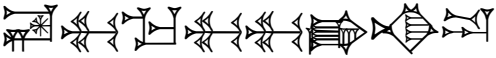

ama-ĝu$_{10}$ ma-mu-ĝu$_{10}$ ga-na-de$_6$

anyámnak álmomat elviszem/el szeretném vinni

ma-mu: *„álom”*

Illetve korábban:

ga-na ga-na-ab-dug$_4$ ga-na ga-na-ab-dug$_4$

rajta, elmondom, rajta, elmondom

inim-ba ha-mu-da-gub

megengedő szavaknak mellettem kell állni

Itt a ga-na önállóan bíztató, *„rajta/gyerünk”* jelentésű.

A szókezdő ha- itt a h(e$_2$)- *„hadd/legyen”* megengedő igemód.

Ez az álom egy templom, az Eninnu, azaz az *„50 templomának”* az építéséről szólt:

e$_2$-a-ni du$_3$-ba mu-na-dug$_4$

(az ő) templomának építését mesélte

Ha az ige sem az igemódra utaló, sem a m(u)- vagy ba- nyelvtani elemekkel nem kezdődik, akkor egy ejtést könnyítő magánhangzó iktatódik be. Ez legtöbbször az i-.

mu mah-zu kalam-ma i_3-ĝal$_2$

fenséges neved bejárja az országot (szétterül az országon)

an-zag-$še_3$ mu-zu pa bi_2-in-e_3

ég sarkában neved megjelen

pa e_3: *„megjelen”*; itt a bi_2-in-e_3 esetén a befejezettséget jelző b(a)- a hangkötés miatt bi_2 hangként jelenik meg.

Dél-Mezopotámia keleti részén, Unugtól (*„Uruktól”*) keletre állt Lagaš város, melyről a környező vidéket is elnevezték. A várostól kb. 25 km-re észak-nyugatra fekvő Ĝirsu város is Lagaš területéhez tartozott, sőt, Gudea idejében ez volt a terület fővárosa, ill. később is sokáig szellemi központ maradt.

Gudea önmagát Lagaš terület kormányzójának (ensi$_2$(PA.TE.SI)) nevezte (és nem királynak). A kb. három Budapestnek megfelelő terület – Lagaš – tucatnál is több nagyobb méretű várost foglalt magába.

Gudeát, a templomépítőt említi a következő tégla-felirat:

^{d}inana

nin kur-kur-ra

nin-a-ni

gu$_3$-de$_2$-a

ensi$_2$(PA.TE.SI)

lagaš(ŠIR.BUR.LA)^{ki}

ur ^{d}ĝa$_2$-tum$_3$-du$_{10}$-ke$_4$

e$_2$ ĝir$_2$-su^{ki}-ka-ni

mu-na-du$_3$

Inana,
minden ország úrnője,
ura Gudea,
Lagaš kormányzója
Gatumdug férfija,
Ĝirsu templomát
felépítette

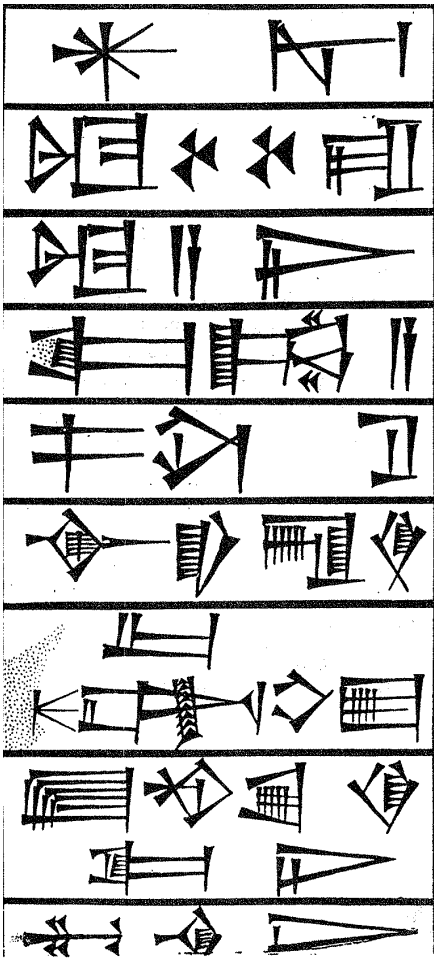

ensi$_2$(PA.TE.SI): *„kormányzó/álomfejtő”*; az eredeti jelentése talán *„szellemi vezető”*.

^{d}ĝa$_2$-tum$_3$-dug$_3$(GA$_2$.TUM$_3$.HI): *„Gatumdug”* Lagaš város istennője, Ninĝirsu felesége, An leánya.

Ĝirsu főváros istene Ninĝirsu (*„Ĝirsu ura”*) volt, akit általában Ninurtával, a föld és a szántás istenével azonosítanak. Ebben a városban épült fel az „*50*” temploma, az Eninnu. Az 50 templomának megépítését említi a következő téglafelirat:

^{d}nin-ĝiš-zid-da

diĝir-ra-ni

gu$_3$-de$_2$-a

ensi$_2$

lagaš^{ki}-ke$_4$

lu$_2$ e$_2$-ninnu

^{d}nin-ĝir$_2$-su-ka

in-du-a

e$_2$-ĝir$_2$-su^{ki}-ka-ni

mu-na-du$_3$

Ninĝiszidának, istenének Gudea, Lagaš kormányzója Ninĝirsu Eninnu templomát építő férfija, Ĝirsu templomát felépítette

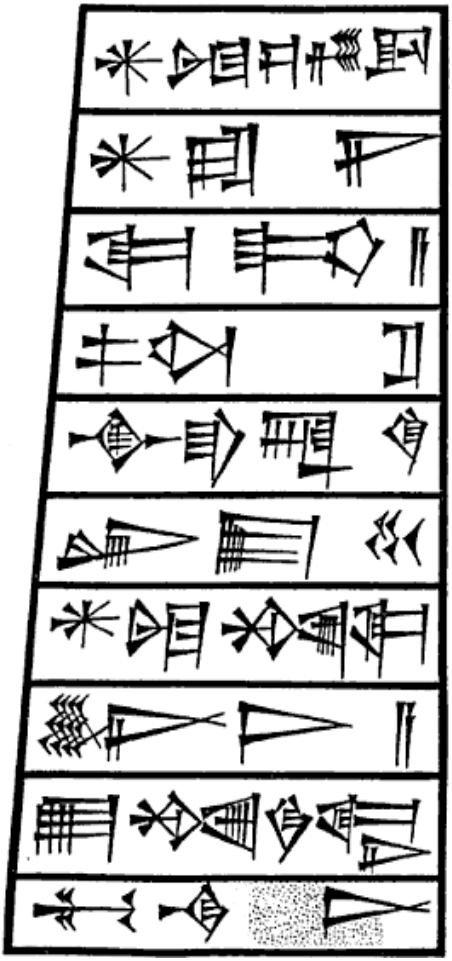

NINNU *(„50”)*

(Az 50 temploma valójában az e$_2$ ninnu anzud babbar *azaz „az 50 fehér/ragyogó anzud (madár) temploma”.)*

^{d}nin-ĝiš-zid-da: *„Ninĝiszida” („a jó fa ura”)* az alsó világ istene. (Eninnu az „alvilág”, pontosabban az alsó világ temploma volt.)

Ninurta Lagaš istene, „Enki hőse”, akit általában Ninĝirsu istenséggel azonosítanak és íjjal-nyíllal vagy egy buzogánnyal ábrázolnak.

Olvassunk el néhány sort Ninurta visszatéréséről Nibruba! Nibru „Enlil városa”, mely nevét az akkádok Nippurként ejtették.

(1-2)

an-gin$_7$ dim$_2$-ma dumu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$
mint An teremtődtél, Enlil fia („gyermeke”)

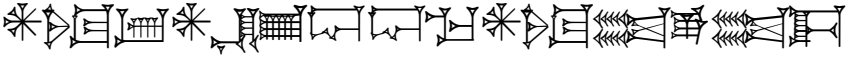

^{d}nin-urta(IB) ^{d}en-lil$_2$-gin$_7$ dim$_2$-ma ^{d}nin-tur$_5$-e tud-da
Ninurta, mint Enlil teremtődtél, Nintur szülötte

dim$_2$(DIM$_2$; az ékjel megegyezik az összehasonlító gin$_7$ jelével): *„teremt/készít/előhoz”*

^{d}nin-urta(NIN-IB): *„Ninurta”*; az IB másik olvasata uraš

^{d}nin-tur$_5$(NIN-TU): Ninhursaĝa (azaz *„a hegység úrnője”*) istennő egyik megnevezése Nintur (vagy Nintu), azaz a *„születés úrnője”*. A sumer uralkodók magukat Ninhursaĝa gyermekeinek tekintették.

AR_3/hur/ar_3/ur_5

NIR(NUNxNUN)

(3-4)

a_2-ĝal$_2$ diĝir ^{d}a-nun-na-ke$_4$-ne hur-saĝ-ta e$_3$-a

Anuna istenek segítője, hegyekből (el)jött

ni$_2$ huš ri-a dumu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ ne$_3$-ni-ta nir-ĝal$_2$

rémületet hozó, Enlil fia, magabiztos erejű (erejétől magabiztos)

a_2-ĝal$_2$ diĝir ^{d}a-nun-na-ke$_4$-ne: *„Anuna istenek segítője”*

hur-saĝ: *„hegység/dombság/puszta”*

ni$_2$ huš: *„rémisztő megjelenés”*

ri: *„lerak/elhelyez/kiró/lerak/elenged/elmegy/árad”*; a ri önmagában *„távoli”* jelentésű is

ne$_3$(PIRIG): *„erő”*

nir-ĝal$_2$: *„megbízott/tekintélyes”*, ill. itt *„biztos”*

(5-6)

lugal-ĝu$_{10}$ ši-mah-e-en nam-mah-zu me-teš$_2$ he$_2$-i-i

királyom, fenséges életerejű vagy, fenséged hadd dicsérjük

^{d}nin-urta ši-mah-e-en nam-mah-zu me-teš$_2$ he$_2$-i-i

Ninurta, fenséges életerejű vagy, fenséged hadd dicsérjük

ši/zi: *„élet(erő)”* (akkádul *napištu*)

me-teš$_2$ i: *„dicsér”*, szó szerint: *„magasztalást előhoz”*

(9-10)

ur-saĝ huš-a me an-gin$_7$ mu-e-il$_2$

rémisztő harcos, (az) isteni hatalmat – mely mint az ég – felemelted

dumu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ me ki-gin$_7$ mu-e-il$_2$

Enlil fia, isteni hatalmat – mely mint a föld – felemelted

mu-e-il$_2$: *„felemel”* itt az -e- a második személyre utal.

(11-12)

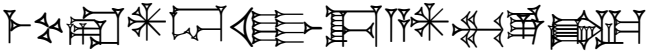

me kur-ra an-gin$_7$ dugud-da-am$_3$ mu-e-il$_2$

ország isteni hatalmát – mely mint az ég, fontos – felemelted

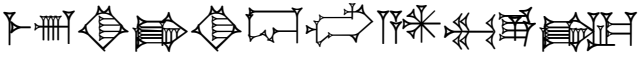

me eridug^{ki}-ga ki-gin$_7$ mah-am$_3$ mu-e-il$_2$

Eridug isteni hatalmát – mely mint a föld, fenséges – felemelted

dugud(DUGUD=MI.AŠ): *„kemény/fontos”*

eridu(g)(NUN): *„Eridu(g)”,* egy város Urim (azaz *„Ur”*) közelében, amely elsősorban szellemi központ volt: amikor feltárták, 14 templomot találtak, részben egymásra, a régiek romjaira építve.

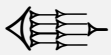

DUGUD(MI.AŠ)

A királylista szerint Eridu az első város, ahol királyság volt.

Íme a királylista első két sora:

nam-lugal an-ta ed_3-de_3-a-ba

A királyság az égből leszállt

eridug^{ki} nam-lugal-la

Eridugban volt a királyság

Az újabb kor szellemi központja Nibru (akkádul *„Nippur”*) lett, az Eufrátesz másik ágán, az Uruktól északra fekvő város.

Nibru Dél-Mezopotámia (ki-en-gi) szellemi központja volt. A város fő helye volt az Ekur, Enlil temploma, de Inana is rendelkezett itt templommal.

Olvassuk tovább, Ninurta mit „mond” Nibruról:

(168-169)

iri ki aĝ$_2$-ĝu$_{10}$ eš$_3$ nibru^{ki} an-gin$_7$ gu$_2$ he$_2$-eb$_2$-us$_2$

szeretett városom, szent hely, Nibru – mint az ég – emelkedjen

iri-ĝu$_{10}$ iri šeš-ĝu$_{10}$-ne-ka gu$_2$-gal-bi he$_2$-a

városom testvéreim városai közül – erős legyen

GU$_2$

eš$_3$(AB): *„szent hely/szentély”*

gu$_2$(GU$_2$): *„nyak/teljesség/erő”*

ib$_2$(TUM): itt szótagként szerepel

us$_2$(UŠ): *„emelkedik/követ/oldal”*

TUM/eb$_2$/ib$_2$

gu$_2$ us$_2$: *„felemeli a fejét(nyakát)”*, átvitt értelemben: *„felemelkedik”*

SUR/ŠUR/sura

URU$_2$(URU×UD)/erim$_6$

(171-172)

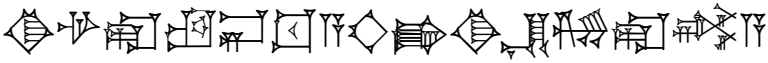

ki-sur-ra uru$_2$-ĝa$_2$ pu$_2$ a dug$_3$-ga ki-en-gi-ra he$_2$-a

városom területe Sumer édesvizű („jó vizű”) kútja legyen

^{d}a-nun-na diĝir šeš-ĝu$_{10}$-ne he$_{2}$-em-ši-gurum-e-de$_{3}$-eš

Anuna istenek, testvéreim, hajoljanak ott meg

PU$_{2}$(LAGAB×U)/bu$_{4}$

ki-sur: *„határkijelölés”*

uru$_{2}$: *„város”*

pu$_{2}$: *„forrás/ciszterna”*

gurum: *„meghajlít/beteker”*, de *„kör”* is

GAM/gurum/gur$_{2}$

(173-174)

mušen dal(RI)-a-bi uru$_{2}$-ĝa$_{2}$ gud$_{3}$ he$_{2}$-em-ma-an-us$_{2}$

szálló madár városomban fészket rakhasson

lu$_{2}$-kar-ra-bi ĝissu-ĝu$_{10}$-še$_{3}$ ni$_{2}$ he$_{2}$-em-ši-ib-te-en-te-en

a menekült árnyas védelmemben hűsölhessen

gud$_{3}$(U$_{2}$.KI.SUM.GA): *„fészek”*

lu$_{2}$ kar: *„szökevény”*

ĝissu(GIŠ.MI): *„védelem/árnyék”* (a *„fa”* és a *„sötét/fekete”* jelek alapján: *„fa sötétje”*).

ni$_{2}$ te-en: *„hűvös”*

A na- kezdetű igék befejezetlen esetben a *„nem kellene”* szerkezetet ábrázolják. Ez megjelenhet javasló *(„nem kellene?”)* vagy ellenző *(„nem kellene”)* helyzetben is. Ellenző módra példa a következő sor: (a du a ĝen *„megy”* befejezetlen változata):

na-an-ga-ba-e-da-du-e igi-zu ki-ĝu$_{10}$-uš-še$_3$

nem mehetsz el, fordulj felém („szemed helyem felé”)

Egy sumer közmondás, amit a rosszalkodó gyermekre mondhattak:

dumu si nu-sa$_2$ ama-a-ni na-an-u$_3$-tud

diĝir-ra-ni na-an-dim$_2$-dim$_2$-e

rossz (nem jó) gyermeknek (anyjától) nem kellene megszületni istenétől teremtődni

Egy másik közmondás:

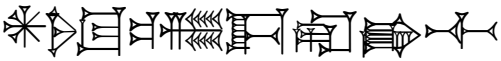

^{d}nin-ĝiš-zid-da-ra ga-til$_3$ na-an-na-ab-be$_2$-en

Ninĝiszidának (azt, hogy) „hagyj-élni”, nem mondhatod

És még egy, harmadik:

he$_2$-lu-a nam-ba-lal

he$_2$-si-a na-an-su-su

he$_2$-eb(IB)-šeĝ$_6$(NE) na-an-te-en-te-en

Legyen bőséges és nem lehet hiányos
Legyen kiváló és nem egészítik ki
Forrjon, és nem fog kihűlni

lu: *„bőséges/mindenféle”*; ugyanez a jele az udu *„bárány”* szónak is

lal(LA$_2$): *„hiányos/kicsi/jelentéktelen”*, ill. *„mínusz”* jel is

su(g): *„kiegészít/kipótol”*

šeĝ$_6$(NE): *„forr/szárít/éget”*, ill. ugyanez az ékjel: kum$_2$ *„forró”*

A na- ugyanakkor egy elbeszélő módot is jelölhet. Olvassunk el néhány sort Nanše istennő (Enki és Ninhursaĝa lányának) városáról, Niĝin-ről (más olvasatban: Nina):

iri^{ki} na-nam iri^{ki} na-nam me-bi na-pad$_3$-de$_3$

volt egyszer egy város, volt egyszer egy város, mely mennyei hatalma nyilvánvaló

iri^{ki} kug-ga iri^{ki} na-nam me-bi na-pad$_3$-de$_3$

szent város, a város, melynek valóban, mennyei hatalma nyilvánvaló

kur a-ta il$_2$-la iri^{ki} na-nam me-bi na-pad$_3$-de$_3$

vízből hegyként kiemelkedő, a város, valóban, mennyei hatalma nyilvánvaló

e$_2$ zid-da ud-bi na-ed$_2$-e nam-bi na-tar-re

fénye igaz templomát éri („templomára megy"), sorsa megszabott

a-ta: *„amitől"*

ud: itt: *„fény"*

A na-nam bizonygató *„valóban"* jelentésű.

A na- szótag több, hasonló szóban is előfordul:

lu$_2$-na-me *„valaki/bárki"*, nig$_2$-nam vagy niĝ$_2$-na-me *„valami"*

Egy kifejezés (másik változatával már korábban találkoztunk):

i$_3$-ne-eš$_2$ lu$_2$ u$_3$ lu$_2$-ra a-na na-an-dug$_4$

most mit lehet mondani („most ember és embernek mit mondhat")?

A kifejezésben két új, gyakran szereplő szóval is találkozunk:

i$_3$-ne-eš$_2$: *„most"*

u$_3$: *„és"* (ez egy viszonylag későbbi korban megjelenő szó. Korábban az egyszerű felsorolást vagy a -bi utótagot használták hasonló célra.)

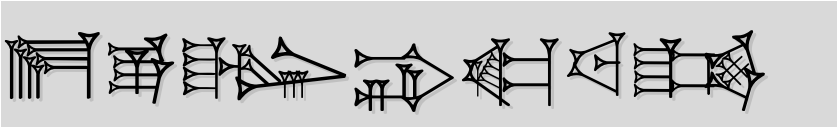

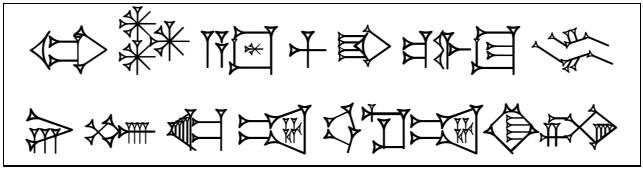

Lagaš kormányzója, Gudea (az *„elhívott/elhivatott”*) egy éjszaka éjjeli látomást (maš-ĝi$_6$) látott…

(A1.1-3)

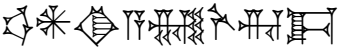

ud an ki-a nam tar[-re]-da

Amikor égen és földön a sorsot megszabták

/lagaš\[ki]-e me gal-la [saĝ] an-še$_3$ mi-ni-ib$_2$-il$_2$

Lagaš nagy mennyei hatalmát az égnek felemelte

^{d}en-lil$_2$-e en ^{d}nin-ĝir$_2$-su$_2$-še$_3$ igi zid mu-ši(IGI)-bar

Enlil Ninĝirsu urára helyeslően tekintett

ib$_2$(TUM): itt szótagként szerepel *(ez gyakorlatilag egy ’b’ morfémát jelenít meg)*

il$_2$(IL$_2$=GA.GIN$_2$): *„emel(kedik)”*

ši(IGI): itt szótag

igi bar: *„tekint”* – összetett (több szóból álló ige)

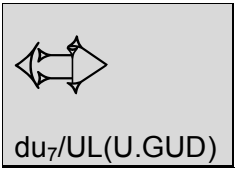

(A1.4)

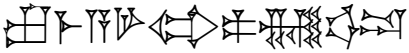

iri-me-a niĝ$_2$-du$_7$ pa nam-e$_3$

városunkban helyes dolgok jelentek meg

iri-me-a(iri+me+a): *„város”+„-unk+„-ban”*

du$_7$(UL=U.GUD): *„helyes”*

pa e$_3$: *„megjelen”* – összetett (több szóból álló) ige

A szövegben a nam+*ige* az elbeszélő módot jelzi.

(A1.5-8)

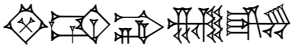

šag$_4$ gu$_2$-bi nam-gi$_4$

a szív megtelt („a szív teljességébe fordult”)

šag$_4$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ gu$_2$-bi nam-gi$_4$

Enlil szíve megtelt

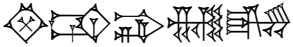

šag$_4$ gu$_2$-bi nam-gi$_4$

a szív megtelt

a-ĝi$_6$ uru$_{16}$(EN) nam-mul ni$_2$ il$_2$-il$_2$

túláradóan ragyogott („emelkedő áradás fénylett"), túlcsordult („emelkedett")

gu$_2$(GU$_2$): *„teljesség/összeg"*

gi$_4$: *„fordul"*

a-ĝi$_6$(A-MI): *„hullám/áradás"*

uru$_{16}$(EN): *„emelkedik/nő"*

mul(MUL= ANx3): *„csillag/ragyogás"*

ni$_2$: *„önmaga"* (de ugyanez a jele a *„félelem"* szónak is)

il$_2$: *„emelkedett"* (ni$_2$ il$_2$-il$_2$: *„saját maga emelkedik"* – és nem más által)

(A1.9)

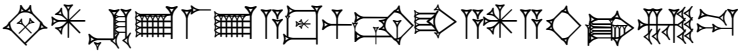

šag$_4$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ke$_4$ ^{id2}idigna-am$_3$ a dug$_3$-ga nam-de$_6$

Enlil szíve, mint a Tigris (folyó) jó vizet hordoz

id$_2$(A.ENGUR = A.LAGAB×HAL): *„folyó/csatorna"*, illetve a folyók neve előtt használatos jelölő

idigna(MAŠ.GU$_2$.GAR$_3$): *„Tigris (folyó)"*

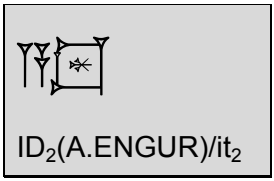

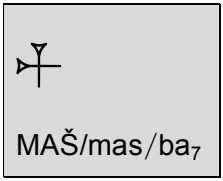

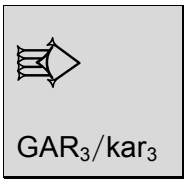

(A1.10-13)

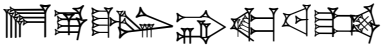

e_2-e lugal-bi gu_3(KA) ba-de_2

a templom a királyát szólítja

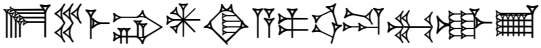

e_2-ninnu me-bi an ki-a pa e_3 mu-ak-ke_4

Eninnu mennyei hatalmát égen-földön megjelentem („megjelentté teszem”)

$ensi_2$ lu_2 ĝeštug$_3$ daĝal-kam ĝeštug$_3$ i_3-ĝa_2-ĝa_2

kormányzó, hatalmas bölcsesség férfija, bölcsességnek helyet ad

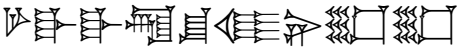

niĝ$_2$ gal-gal-la šu mi-ni-mu_2-mu_2

hatalmas dolgot visz végbe (növel)

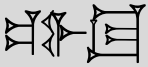

ĜEŠTUG$_3$(GIS.PI.TUG$_2$)

gu_3 de_2:(KA DE2) *„szólít”*; gu_3 de_2-a *„szólított/hívott”*

ninnu:(NINNU=5×U) *„50”*; e_2-ninnu: „50 háza”.

ak(AK/AG): *„tesz” (az ak egy ún. „light verb”, ami gyakran csak azt a funkciót hordozza, hogy rajta jelennek meg az igei nyelvtani elemek, és jelzi, hogy itt igéről van szó, ezért sokszor szükségtelen fordítani)*

$ensi_2$(PA.TE.SI): *„kormányzó”*

ĝeštug$_3$(GIS.PI.TUG$_2$): *„bölcsesség/terv”* (a TUG$_2$ ékjelet korábban a nin szó elemeként láttuk).

šu mu_2(ŠU SAR): *„megnövel/kiterjeszt/nagyít”*

(A1.14-16)

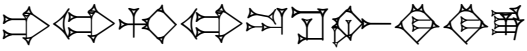

gud du_7 $maš_2$ du_7-gub(DU) si im-sa_2-sa_2-e

hibátlan ökröt, hibátlan kecskét terel áldozatra

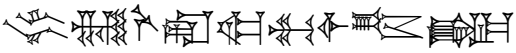

$šeg_{12}$ nam tar-ra saĝ mu-ši-ib_2-il_2

sorszabott téglát emel (fejére?)

e_2 kug du_3-de_3 gu_2-bi mu-ši-ib_2-zig_3(ZI)

ragyogó templomot épít, teljessé emel

$maš_2$($MAŠ_2$=MAŠ.DUG): *„kecske”*

si sa_2: *„egyenessé/függőlegessé tesz”,* ill. *„terel”*

$šeg_{12}$(SIG_4): *„tégla”*

zig_3(ZI): *„emel”*

SIG_4/$šeg_{12}$

(A1.17-19)

lugal-ni-ir ud ne maš-ĝi$_6$-ka

a királyának ezen a napon éjjeli látomás

gu_3-de_2-a en ^{d}nin-ĝir$_2$-su_2-ra igi mu-ni-du_8-am_3

Gudeának, Ninĝirsu urának megjelent („szemének áradt”)

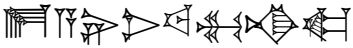

e_2-a-ni du_3-ba mu-na-dug_4
templomának építését mesélte

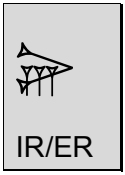

ud ne: *„ezen a napon”*

maš-ĝi$_6$(k): *„éjjeli látomás/jós álom”*; ĝi$_6$ *„éj”*. (a MAŠ jel a Tigris folyó ékjelében szerepel); maš *„jóslat/kecske”* – ugyanis a kecske belsőségeiből jósoltak.

du_8: *„árad”*; ill. igi-nu-du_8 *„vak”*

(A1.20-21)

e_2-ninnu me-bi gal-gal-la-am_3
Eninnu mennyei hatalma végtelen („hatalmas”) volt

igi mu-na-ni-ĝar
ezt látta

igi ĝar: *„megjelenik/ránéz”*

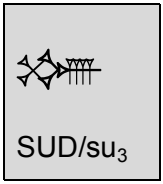

(A1.22-23)

gu_3-de_2-a $šag_4$-ga-ni su_3(SUD)-ra_2(DU)-am_3
Gudeának a(z álom) lényege távoli volt (azaz: nem értette)

inim-e mi-ni-kuš$_2$-u$_3$
az értelme nyugtalanította

DUL$_3$(SAG-*gunû*)/kuš$_2$

šag$_4$: *„közepe”*, itt: *„lényege”*

su$_3$: *„távoli”*

inim: a *„szó”* mellett *„értelem/lényeg”* értelmű is

kuš$_2$-u$_3$: *„fárad/nyugtalanít”*

(A1.24-25)

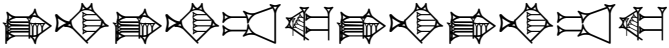

ga-na ga-na-ab-dug$_4$ ga-na ga-na-ab-dug$_4$
rajta, elmondom, rajta, elmondom

inim-ba ha-mu-da-gub
a szavaknak mellettem kell állni

(A1.26-29)

sipad-me nam-nun-ne$_2$ saĝ ma-ab-šum$_2$-šum$_2$
a pásztorhoz, hozzám, nagyszerű dolog jött

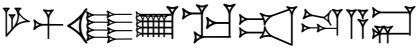

niĝ$_2$ maš-ĝi$_6$-ke$_4$ ma-ab-de$_6$-a-ĝa$_2$
éji látomás jött hozzám

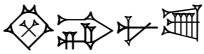

šag$_4$-bi nu-zu

lényegét nem tudom

ama-ĝu$_{10}$ ma-mu-ĝu$_{10}$ ga-na-de$_6$

anyámhoz álmomat el kell vinnem

saĝ šum$_2$: *„ellene megy”* (saĝ *„fej”*, šum$_2$ *„ad”*)

nam-nun: *„nagyszerű/pompás”*

ma-mu: *„álom”*

Gudea „anyjának”, illetve „isteni nővérének” Nanšét, az álomfejtés istennőjét nevezi.

(A2.1-3)

ensi kug-zu me-te-na-ĝu$_{10}$

szent álomfejtő a megfelelő nekem

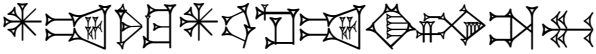

^{d}nanše nin$_9$ diĝir sirara$_6$-ta-ĝu$_{10}$

Sirarából Nanše, isteni nővérem

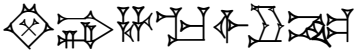

šag$_4$-bi ha-ma-pad$_3$-de$_3$

a lényegét nyilvánítsa meg

ensi(EN.ME.LI): *„álomfejtő”*

me-te: *„megfelelő*

nanše(NINA=AB×HA): *„Nanše”*

sirara$_6$(UD.MA$_2$.NINA.KI.TAG): *„Sirara”*

(Nanše, Sirara, Nina/Niĝin jelölése ugyanazon az ékjelen alapszik.)

NINA(AB×HA)/nanše/sirara

SIRARA$_6$(UD.MA$_2$.NINA.KI.TAG)

A templomépítés két hengere a Louvre-ban kiállítva

http://en.wikipedia.org/wiki/File:GudeaZylinder.jpg

10. 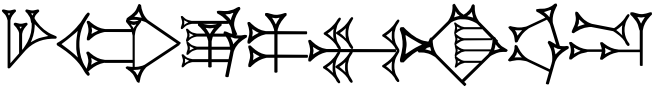

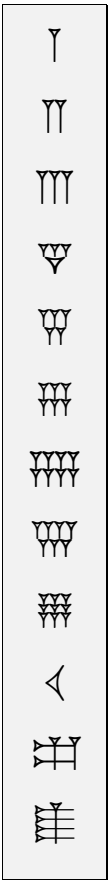

A befejezett aspektus (hamtu *„gyors”*) a „relatív-igeidők” szemlélete szerint az „előidejűséget”, míg a befejezetlen (marû *„lassú”*) aspektus az egyidejűséget vagy utóidejűséget jelzi.
(M. Civil szerint a két aspektus-nak az eredeti sumer elnevezései lugud$_2$(LAGAB) *„rövid”* és gid$_2$(BU) *„hosszú”* lehettek: az ige rövidebb befejezett formája a befejezetlen aspektus esetén hosszabbá válik.)

A befejezetlen ige a következő formák egyikét veheti fel:

(1) A befejezett formához egy -e utórag kapcsolódik; ez a leggyakoribb változat. (Talán (Krecher szerint) ez az -e azonos a *„mond/csinál”* igével, a du(g) befejezett többes számú/folyamatos változatával.) *(Az -e az valószínűleg -ed, csak a /d/ sok környezetben nem jelenik meg írásban.)*

iri-še$_3$ i$_3$-du-e

a városba elmegyek

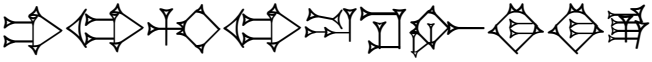

gud du$_7$ maš$_2$ du$_7$-gub(DU) si im-sa$_2$-sa$_2$-e

hibátlan ökör, hibátlan kecske terelődik

(Ebben a példában a forma az ige többes-számú ismétlésével kombinálódik.)

(2) A befejezett ige forma duplázódhat, esetleg a záró mássalhangzó elhagyásával. Az ige duplázódása így esetenként jelezhet többes számot vagy befejezetlen aspektust (mint a cselekvés/történés többszöröződését) is. *(Az igék kb. 25%-a jelzi a marût reduplikációval.)*

^{d}nin-urta ši-mah-e-en nam-mah-zu me-teš$_2$ he$_2$-i-i

Ninurta, fenséges életerejű vagy, fenséged hadd dicsérjük

A következő példában a gar *„le/elhelyez”* ige utolsó mássalhangzója elhagyódik az ismétlés során, így ĝa$_2$-ĝa$_2$ lesz:

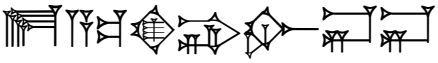

e$_2$-a ĝiš-hur(AR$_3$)-bi im-ĝa$_2$-ĝa$_2$

a templom tervét (éppen) rakta le

Az ige ismétlése így jelentheti, hogy valami több dologgal kapcsolatban történt, vagy, hogy valami többször történt, például ismétlődve, egy folyamat során.

(3) Egy-két igénél a magánhangzóval végződő befejezett alapformához befejezetlen aspektusban egy mássalhangzó kapcsolódik, amikor azt egy újabb magánhangzó, pl. a befejezetlenséget jelölő -e hang követi. De: általában mindkét olvasatnak ugyanaz az ékjele.

Ilyen ige pl. az e$_3$/ed$_2$ *„jön/figyel”*. Két korábbi példa:

iri-me-a niĝ$_2$-du$_7$ pa nam-e$_3$

városunkban helyes dolgok jelentek meg (befejezett)

e$_2$ zid-da ud-bi na-ed$_2$-e

fénye igaz templomát éri („templomára megy" – befejezetlen)

Másik ilyen ige a te/teĝ$_3$(TE) *„megközelít"*:

gu$_3$ an-na ba-te gu$_3$ ki-ta ba-te

a kiáltás elért az égbe, a kiáltás a földet elérte (befejezett)

Befejezetlen aspektus (egy sor egy levélből):

dumu diĝir-ra-ni-ir gub-ba a-a ama-ni ni$_2$ teĝ$_3$-ĝe$_{26}$-e-ra

a fiú, aki istenét szolgálja, (és) atyjához, anyjához tisztelettel közelít

(A ni$_2$ félelmet és tiszteletet is jelent.)

És egy sor Ninurtáról (befejezetlen):

ur-saĝ gal an-gin$_7$ ib$_2$-ba-na a$_2$-bi lu$_2$ nu-teĝ$_3$-ĝe$_{26}$

nagy harcos, aki, mint az ég, tombolsz, erődhöz más férfi nem közelít

(4) Bizonyos igéknél a forma változhat az aspektus és/vagy az egyes/többes szám alapján. Bár ez rendkívül kevés igénél jelenik meg, ugyanakkor ezek nagyon gyakran használt szavak.

Az ebbe a típusba tartozó, leggyakrabban előforduló igék:

- *„hoz”* [de$_6$, tum$_2$/tum$_3$; lah$_4$/lah$_5$],
- *„mond/tesz/csinál”* [dug$_4$, e; e]
- *„meghal”* [uš$_2$, ug$_7$; ug$_7$]
- *„jön/megy”* [ĝen, re$_6$; du, su$_8$]

Ez utóbbi igazi különlegesség, mivel mind a négy változatát különbözőképpen olvassuk.

	egyes	*többes*
befejezett	de$_6$	tum$_2$ / tum$_3$
befejezetlen	lah$_4$ / lah$_5$	lah$_4$ / lah$_5$

	egyes	*többes*
befejezett	dug$_4$	e
befejezetlen	e	e

	egyes	*többes*
befejezett	uš$_2$	ug$_7$
befejezetlen	ug$_7$	ug$_7$

	egyes	*többes*
befejezett	ĝen	re$_6$
befejezetlen	du	su$_8$(-b)

Korábban láttuk a befejezett aspektus személyragjait:

	cselekvő		*tárgy*
én	*-MGH-*	*IGE*	-(e)n
te	-e-		-(e)n
ő	-n-		-Ø
az	-b-		
mi	-Ø		-(e)nden
ti	-Ø		-(e)nzen
ők	-n-*IGE*-(e)š		-*IGE*-(e)š
azok	*(nincs ilyen)*		-*IGE*

Ha a befejezetlen ige csak tárgyra utal, cselekvő nincs jelezve (aki *által* történik az esemény), akkor ugyanez marad a ragozás. (Az előző példák ilyenek.)

Ha a befejezetlen ige utal a cselekvőre is, akkor a cselekvő jelenik meg utóragként, és a tárgyra utalhat előrag (tehát fordítva!).

…	*tárgy*		*cselekvő*
én	-e-/*-MGH-*/-n-	*IGE*	-(e)n
te	-e-/*-MGH-*/-n-		-(e)n
ő	-n-		-Ø
az	-b-		
mi	-Ø		-(e)nden
ti	-Ø		-(e)nzen
ők	-ne-		-(e)ne
azok	*(nincs ilyen)*		

A ragok alapvetően ugyanazok, mint befejezett esetben, kivéve a többes szám személyes harmadik esetet, amikor -(e)š helyett -(e)ne rag lesz.

Enlil és Namzidtara párbeszédében láthattuk a következő sort (figyeljük meg az ige befejezetlenségét jelző -e- megjelenését is):

nam-mu-un-gub-be$_2$-en (*engem*: -un-) *ne állíts meg* (*te*: -en)

A számok 1-10-ig a következők:

1	aš/dili		diš		6	aš$_3$	
2	min				7	imin	
3	eš$_5$				8	ussu	
4	limmu		limmu$_2$		9	ilimmu	
5	ia$_2$				10	u	

Az ékjeleknek, főleg a kisebb értékek esetén még további változatai is vannak (pl., hogy a három éket milyen módon helyezték el).

A kiejtések bizonytalanok, mivel az akkád átírásokban gyakran csak a számok jelei szerepeltek. Kérdéses például, hogy a kiejtésben hogyan különböztették meg az 1 és a 6 értékeket. Bizonyos számoknál ugyancsak lehetséges, hogy a sumerek a záró -u hangot nem ejtették.

A mennyiségjelzőként használt szám a jelző helyére, a főnév után kerül. Korábban olvashattuk Šulgitól: lugal an ub-da 4(LIMMU$_2$) *„ég négy sarkának királya”.*

Enki és Ninhursaĝa történetében találjuk a következő sorokat (figyeljük meg, hogy a hónap jele valójában a nap jele, benne a 30 – azaz háromszor tíz – számmal):

ud 1-am$_3$ itud 1-a-ni *(„Neki egy hónapja egyetlen nap volt”)*

ud 2-am$_3$ itud 2-a-ni *(„Két hónapja két nap volt”)*

Sorszámok esetén vagy csak a szám szerepel, vagy az kiegészül a birtokos jelzővel és a létigével (-kam).

ud 2-kam-ma *(„a második napon”)*

A Napistenhez szól a következő sor:

^{d}utu lu$_2$ 2 du 3-kam-ma-bi za-e-me-en

Utu, két gyaloglónak (kísérőként) a harmadik vagy

Egy mészkőtábla-felirat (első és hátsó oldal):

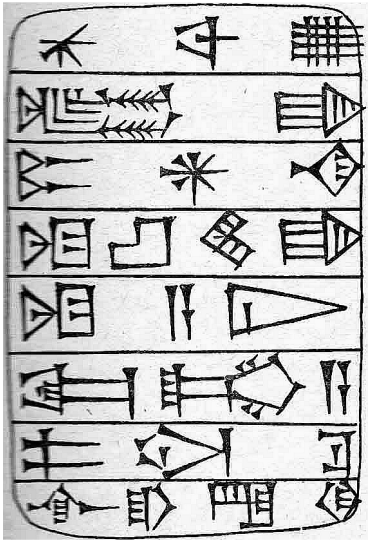

^{d}ba-u$_2$
munus sag$_9$-ga
dumu an-na
nin iri-kug-ga
nin-a-ni
gu$_3$-de$_2$-a
ensi$_2$(PA.TE.SI)
lagaš(ŠIR.BUR.LA)^{ki}

Bau, jó hölgy, An gyermeke,
(a) szent város úrnőjének ura,
Gudea, Lagaš kormányzója

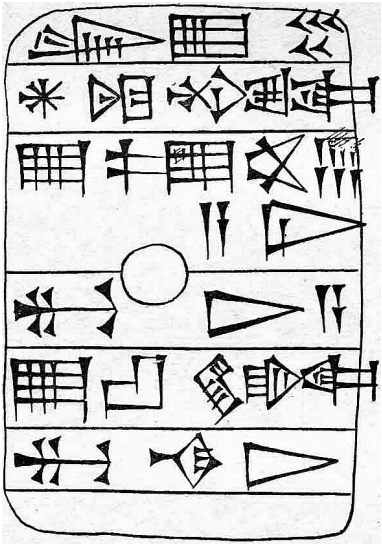

lu$_2$ e$_2$-ninnu
^{d}nin-ĝir-su-ka
e$_2$-ĝidru e$_2$-ub-imin-a-ni
mu-du$_3$-a
e$_2$-iri-kug-ga-ka
mu-na-du$_3$

Ninĝirsu Eninnu (templomának) férfija,
Hatalom házát,
Hétsarkú házat építő,
(a) szent város templomát felépítettem.

ĝidru(PA): *„hatalom”*

A sumer történetek szerint egyszer az alsó világ madár formájú szörnye, az Imdugud (akkád nyelven Zu vagy Anzu(d)) madár Enliltől (más változatban: Enkitől) elrabolta a sorstáblát. Ezt a táblát, amelyre a sorsot írják (dub nam-tar-ra) végül az istenek hőse, Ninurta szerezte vissza és vitte vissza Abzuba, a föld alatt elterülő mitikus óceán világába (az alsó világba), az istenek lakhelyére. A történet nagyrészt már csak akkád fordításban olvasható (Anzu-ének).

Egy fennmaradt sumer nyelvű részletben az Imdugud madár az összecsapásuk után így panaszkodik Ninurtának:

dug$_4$-ga-ni-ta ĝiš^{tukul}(KU)-zu hul-a mu-ni-in-tag

Parancsára(szavától) fegyvered rosszat tett nekem

tukul(KU): *„fegyver”*

hul(IGI.UR): *„rossz/gonosz/rossz szagú/hamis/bűnöző”*

tag(TAG): *„érint/megköt/megtámad”* (az ékjellel korábban a SIRARA$_6$(UD.MA$_2$.NINA.KI.TAG) részeként találkoztunk).

me šu-ĝa$_2$ šu ba-ba-ĝu$_{10}$-ne me-bi abzu-še$_3$ ba-an-gi$_4$

Birtokolt mennyei hatalmam elvesztettem, az a mennyei hatalom Abzuba visszatért

ĝiš-hur šu-ĝa$_2$ šu ba-ba-ĝu$_{10}$-ne ĝiš-hur-bi abzu-še$_3$ ba-an-gi$_4$

Tervem elvesztettem, az a terv Abzuba visszatért

dub nam-tar-ra-/bi\ abzu-še$_3$ ba-an-gi$_4$ me ab-la$_2$-e-en

A sorstábla Abzuba visszatért, hatalmam elvesztettem (felfüggesztődött)

šu-ĝa$_2$(r): *„kezelt”*

šu-ba(r): *„elenged/elfelejt”*

abzu(ZU.AB): *„Abzu”, az alsó világ, a mitikus földalatti óceán*

gi$_4$: *„visszatér”*

ĝiš-hur: *„rajz/terv”*

la$_2$: *„függ/függesztődik”*

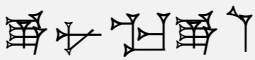

(akkád) e-nu-ma e-liš

Az akkád nyelven fennmaradt teremtésmítosz, az e-nu-ma e-liš is megemlíti a sorstáblát. A mítosz az első két szaváról kapta a nevét, mely annyit jelent *„mikor fent”*. Az első két sor (akkád nyelven):

e-nu-ma e-liš la na-bu-ú šá-ma-mu

mikor fent az ég névtelen volt

šap-liš am-ma-tum šu-ma la zak-rat

és lent a föld még nem kapott nevet

Gudea egy felirata (téglára pecsétszerűen nyomott jelek):

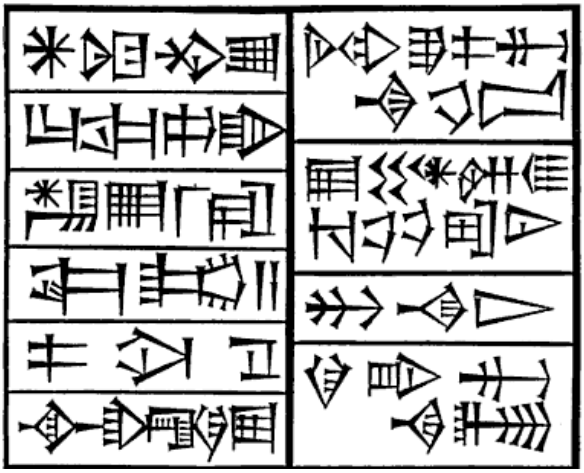

^{d}nin-ĝir$_2$-su

ur-saĝ kalag-ga

^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ra

gu$_3$-de$_2$-a

ensi$_2$

lagaš^{ki}-ke$_4$

Ninĝirsu,
hatalmas harcosa
Gudea,
Lagaš kormányzója

niĝ$_2$-du$_7$(UL=U.GUD)-e pa mu-na-e$_3$(UD.DU)

e$_2$-ninnu ^{d}im-dugud(MI)^{mušen}-babbar$_2$-ra-ni

mu-na-du$_3$

ki-bi mu-na-gi$_4$

Jó dolgok által (világra) elhozva
a ragyogó Imdugud (madár) Eninnu templomát
felépítettem (és) helyreállítottam

du$_7$(UL=U.GUD): *„helyes”*

ki-gi$_4$: *„helyreállít”*

A befejezetlen aspektusnál a -(e)d nyelvtani elem, amelyet a befejezetlenséget jelölő -e hang követ, a lehetőség, ill. szükségesség módját jelzi. Ez legtöbbször a -de$_3$(NE) ékjelként jelenik meg (de nem keverendő össze pl. a hangkötés miatt így írt szótaggal).
(Itt az -ed *morféma jelenik meg, amiből gyakran elmarad az* e*, és utána a marû paradigma miatt gyakran* -e *áll, ezért írják sokszor* de$_3$*-mal.)*

^{d}en-ki en nam tar-tar-re-de$_3$

Enki, az úr, aki a sorsot megszabhatja

Az Ekur templomáról írták:

me-bi me abzu lu$_2$ igi nu-bar-re-de$_3$

mennyei hatalma Abzu mennyei hatalma; arra senki sem pillanthat

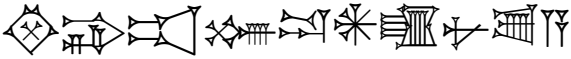

šag$_4$-bi ab su$_3$-ra$_2$ an-zag nu-zu-a

belseje széles tenger, mely horizontot nem ismer

su$_3$(d): *„messzi/távoli/mély”*

ab: *„tenger”*

A -d(e) utórag befejezett igéket követően is megjelenhet, de ebben az esetben a jelentése még nem tisztázott.

Néhány szólásmondás:

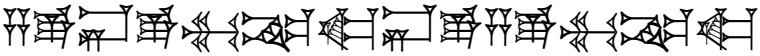

za-e ĝe$_{26}$-e mu-de$_3$-dug$_4$ ĝe$_{26}$-e za-e mu-de$_3$-dug$_4$

te beszélsz velem, én beszélek veled

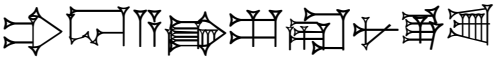

gud-gin$_7$ a-ga gur-ra nu-e-zu

mint egy ökör, megfordulni nem tudsz

a-ga: *„hátra/hátul/hátsó rész (pl. épületé)”*

gur/gurum: *„hajlít/fordul”*

usu(A$_2$.KAL) diĝir-ĝa$_2$ ni$_2$-ĝa$_2$ ba-til

istenem ereje az enyémet (sajátomat) teljessé teszi

usu(A$_2$.KAL): *„erő”*

ni$_2$: *„saját”*

til: *„befejez/kiegészít/teljessé tesz”*

Egy hosszabb mondás:

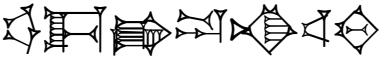

ud-da ga-ĝen na-gada-kam

ud ul-la ga-ĝen sipad-tur-ra-kam

ga-ĝen ga-ĝen-na-am$_3$ ud mi-ni-ib-zal-zal-e

„ma megyek” a gulyásé

„holnap megyek” a kispásztoré

a „majd megyek” az „majd megyek” (és) a nap csak telik

ud ul-la: *„holnap”*

ul: *„(időben) távoli”*

zal(NI): *„haladni/telni”*

in-na in-bi-im aš$_2$-e aš$_2$-bi-im

nam-tar-ra ki gibil-gibil-la$_2$-bi

sértésre sértés, átokra átok,

a sors a földön megújul

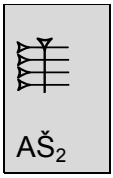

in: *„sértés/erőszak”*

aš$_2$(AŠ$_2$): *„kívánság”*, de egyben. *„átok”* is

gibil: *„megújul”*, ill. *„tűz”*

aš$_2$-e gi$_4$-a aš$_2$-a ba-ni-in-gi$_4$

átokkal válaszolva átkot kapsz vissza

dumu-ĝu$_{10}$-me-en diĝir-zu kur$_2$-ra-am$_3$

a fiam vagy (még ha) az istened (is) fordult ellened

kur$_2$(PAP): *„különböző/idegen/más/ellenséges/megváltozik”*

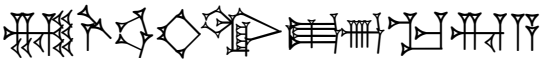

nam-tar ud huš kalam-ma ri-a

a sors dühöngő vihar, országot elfújó

ud: *„nap/vihar”*

huš: *„rettenetes”*

kalam: *„ország”*

ri: *„távoli/távolít”*

dub-sar-me-en mu ni$_2$-za nu-zu

írnok vagy (és) saját nevedet nem tudod (leírni)?

ni_2: *„saját”*

dub-sar eme-gir_{15} nu-mu-un-zu-a

a-na-am_3 nam-dub-sar-ra-ni

sumert nem tudó írnok
az milyen írnokság?

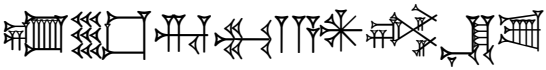

dub-sar-re mu 1(DIŠ)-am_3 he_2-en-zu

šu-ni he_2-sag_9-sag_9 e-ne-am_3 dub-sar-re

írnok, csak egyetlen sort tudjon,
ha az szép, akkor (ő) valóban írnok

mu: *„név/szövegsor/év/fia valakinek”*

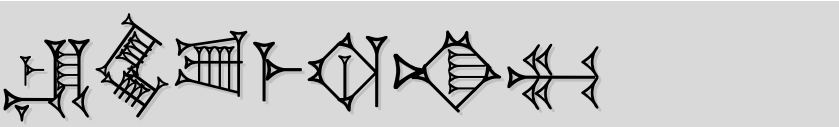

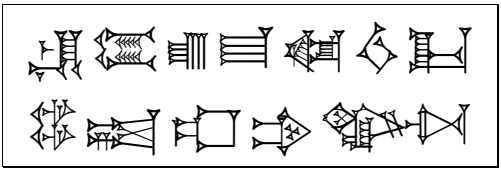

Gudea Nanše istennőhöz, az álomfejtés és jóslás istennőjéhez indult, hogy álmának megfejtéséhez segítséget kérjen. Nanše istennő kegyhelye Sirara templom-együttesben volt, amely Niĝin (más kiejtésben: Nina) város területén belül helyezkedett el. Niĝin, „a tengerből sziklaként kiemelkedő” valószínűleg tengeri kikötő volt.

Gudea útközben megállt Bagara városában, és annak urával együtt Ninĝirsuhoz imádkozott:

(A2.10-12)

ur-saĝ piriĝ zig$_3$(ZI)-ga gaba-šu-ĝar nu-tuku

harcos, erős oroszlán, nincs ellenfeled

^{d}nin-ĝir$_2$-su$_2$ abzu-a gal-di

Ninĝirsu, Abzuban magas rangú

nibru^{ki}-a nir-ĝal$_2$

Nibruban tisztelt

zig$_3$(ZI): *„emelkedik”*

gaba-šu-ĝar: *„ellenfél”*

tuku: *„birtokol”*

gal-di: *„magas rangú/emelkedett”*

(A2.13-15)

ur-saĝ /ma\-a-dug$_4$ šu zid ga-mu-ra-ab-ĝar

harcos, amit mondtál, jól szeretném kezelni

^{d}nin-ĝir$_2$-su e$_2$-zu ga-mu-ra-du$_3$

Ninĝirsu, templomodat fel szeretném építeni

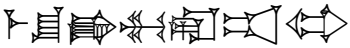

me šu ga-mu-ra-ab-du$_7$

mennyei hatalmát teljessé szeretném tenni

šu du$_7$: *„teljesen felszerelt/jól működő”*

(A2.16-20)

nin$_9$-zu dumu eridug^{ki}-ge tud-da

húgod, Eridu szülte gyermek

nir-ĝal$_2$ me-te-na nin ensi$_3$ diĝir-re-ne-ke$_4$

a megfelelő illetékes, istenek álomfejtő úrnője

ensi$_3$(EN×ME)

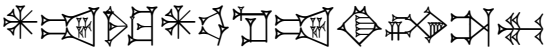

^{d}nanše nin$_{9}$ diĝir sirara$_{6}$-ta-ĝu$_{10}$

Nanše, isteni nővérem Sirarából

ĝiri$_{3}$-bi ha-ma-ĝa$_{2}$-ĝa$_{2}$

azt az utat hadd tapossam

gu$_{3}$ de$_{2}$-a-ni ĝiš ba-tuku-am$_{3}$

kérő szavai meghallgattak

ĝiri$_{3}$(GIR$_{3}$): *„út/láb”*

ĝa$_{2}$(GA$_{2}$): *„tapos”*

ĝiš tuku: *„meghallgat”*

Gudea ezután védő istennőjének, Ĝatumdug istennőnek áldozott és az istennő templomának belső szentélyében feküdt le. (Ĝatumdug istennő Ninĝirsu felesége, és Ĝirsu város istennője.)

(A2.24-27)

ensi$_{2}$-ke$_{4}$ ^{d}ĝa$_{2}$-tum$_{3}$-dug$_{3}$-še$_{3}$ ki-nu$_{2}$-a-ni ba-gub

a kormányzó Ĝatumdug istennőnél készítette el alvóhelyét

ninda(GAR) ĝeš bi$_{2}$-tag a sed$_{6}$(MUŠ$_{3}$) i$_{3}$-de$_{2}$

kenyeret áldozott (ajánlott fel), hideg vizet öntött

kug ^{d}ĝa$_2$-tum$_3$-dug$_3$-ra mu-na-ĝen

szent Ĝatumdughoz ment

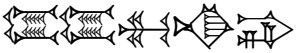

siškur$_2$ mu-na-be$_2$

imádkozott

SIŠKUR

ki-nu$_2$: *„alvóhely/ágy”*

ninda(GAR): *„kenyér”*

ĝeš-tag: *„felajánlani”*

sed$_6$(MUŠ$_3$): *„hideg/hűt/tél”*

de$_2$: *„önt/hoz/formál/teremt”*

siškur(SIŠKUR=AMAR×ŠE): *„ima”* (néha kettőzve írják)

siškur$_2$(SIŠKUR. SIŠKUR)

Gudea tehát imádkozni kezdett:

(A2.28-29, 3.1-3.2)

nin-ĝu$_{10}$ dumu an kug-ge tud-da

úrnőm, szent An szülte gyermek

nir-ĝal$_2$ me-te-na diĝir saĝ zig$_3$

a megfelelő illetékes, büszke isten

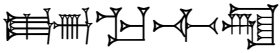

kalam-ma til_3-la

országban élő

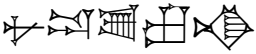

nu-du-zu uru-na

rendíthetetlen (?), magas rangú

saĝ zig_3: *„felemel”,* itt: *„büszke”*

til_3: *„él*

uru(URU): *„magas rangú*

(A3.3-3.5)

nin ama $lagaš^{ki}$ ki ĝar-ra-me

úrnő, anya, Lagaš alapítója

igi kalam-$še_3$ u_3-ši-bar-ra-zu ni_2-a he_2-$ĝal_2$-la-am_3

emberekre vetett pillantásod (már) önmagában bőséget hozó

šul zid lu_2 igi mu-bar-ra-zu nam-til_3 mu-na-sud

az igaz ifjúnak, akire tekintesz, adj hosszú életet (életét hosszabbítsd meg)

ni_2: *„önmaga*

he_2-$ĝal_2$: *„bőség*

nam-til_3: *„élet*

sud: *„távoli/mély/sokáig tart”*

(A3.6-3.10)

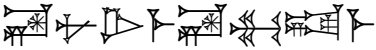

ama nu-tuku-me ama-ĝu$_{10}$ ze$_{2}$-me

anyám nincs, te vagy anyám

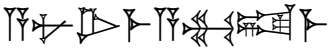

a nu-tuku-me a-ĝu$_{10}$ ze$_{2}$-me

apám nincs, te vagy apám

a-ĝu$_{10}$ šag$_{4}$-ga šu ba-ni-dug$_{4}$ unu$_{6}$(TE.AB)-a i$_{3}$-tud-e

apám (magját) méhbe helyzeted, trónra szültél

^{d}ĝa$_{2}$-tum$_{3}$-dug$_{3}$ mu kug-zu dug$_{3}$-ga-am$_{3}$

Ĝatumdug, neved szentsége hangzik

ĝi$_{6}$-a ma-ni-nu$_{2}$

éjjel közeledben („nálad”) fekszem le

unu$_{6}$(TE.AB): *„trón/szentély”*

ĝi$_{6}$(MI): *„éj”*

nu$_{2}$(NA$_{2}$): *„lefekszik”*

(A3.17-21)

nin-ĝu$_{10}$ ^{d}ĝa$_{2}$-tum$_{3}$-dug$_{3}$ ĝa$_{2}$-ra ha-mu-u$_{3}$-ru

úrnőm, Ĝatumdug, vigyázz rám

iri-še$_{3}$ i$_{3}$-du-e ĝiškim-ĝu$_{10}$ he$_{2}$-sag$_{9}$

a városba menve jó jelem legyen

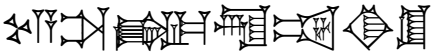

kur a-ta il$_{2}$-la niĝin$_{6}^{ki}$-še$_{3}$

a vízből hegyként kiemelkedő Niĝinbe

sukkal-dug$_{4}$ sag$_{9}$-ga-zu igi-še$_{3}$ ha-ma-ĝen

jó szellemed elöl menjen

^{d}lamma sag$_{9}$-ga-zu ĝiri$_{3}$-a ha-mu-da-ĝen

jó őrző istenséged az úton velem jöjjön

uru$_{3}$: *„vigyázónak/ébernek lenni”* (itt szótagolva: u$_{3}$-ru)

ĝiškim(IGI.DUB): *„jel”*

sag$_{9}$(ŠA$_{6}$): *„jónak/szépnek lenni”*

sukkal(LUH): itt valószínűleg az u$_{2}$ helyett szerepel

u$_{2}$-dug$_{4}$: *„szellem/démon”*

igi-še$_{3}$: *„előtt”*

^{d}lamma(KAL): *„védő isten”*

(A3.22-25)

ga-na ga-na-ab-dug$_4$ ga-na ga-na-ab-dug$_4$

rajta, elmondom, rajta, elmondom

ga-na ga-na-ab-dug$_4$ ga-na ga-na-ab-dug$_4$

rajta, elmondom, rajta, elmondom

inim-ba ha-mu-da-gub

a parancs (ügyében) mellém álljon

ama-ĝu$_{10}$ ma-mu-ĝu$_{10}$ ga-na-de$_6$

anyámhoz álmomat el kell vinnem

(A3.26-29, A4.1-4.2)

ensi$_3$ kug-zu me-te-na-ĝu$_{10}$

szent álomfejtő a megfelelő nekem

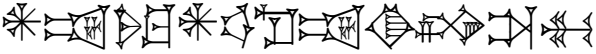

^{d}nanše nin$_9$ diĝir sirara$_6$-ta-ĝu$_{10}$

Sirarából Nanše, isteni nővérem

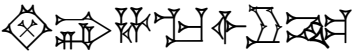

šag$_4$-bi ha-ma-pad$_3$-de$_3$

a lényegét nyilvánítsa meg

gu$_3$ de$_2$-a-ni ĝiš ba-tuku-am$_3$

kérő szavai meghallgattak

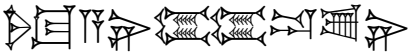

nin-a-ni siškur$_2$ ra$_2$-zu-ni

úrnője az esdeklő imát

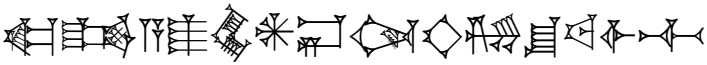

gu$_3$-de$_2$-a-aš$_2$ kug ^{d}ĝa$_2$-tum$_3$-dug$_3$-ge šu ba-ši-ti

Gudea kívánságát szent Ĝatumdug elfogadta

a-ra-zu/a-ra$_2$-zu: *„esdeklés”*

šu-teĝ$_4$(TI): *„elfogad”*

aš$_2$(AŠ$_2$): *„kívánság”*, de egyben. *„átok”* is

(A4.4)

iri-ni niĝin$_6^{ki}$-še$_3$ <ma$_2$ mu-ni-ri> kar niĝin$_6^{ki}$-na-ke$_4$ ma$_2$ bi$_2$-us$_2$

városa, Niĝin felé irányította a hajót, Niĝin rakpartján a hajó kikötött

ma$_2$: *„hajó”*

ri: *„irányít”*

kar: *„rakpart”*

us$_2$: itt: *„kiköt”*

Gudea tehát megérkezett Nanše istennő városába.

(A4.5-7)

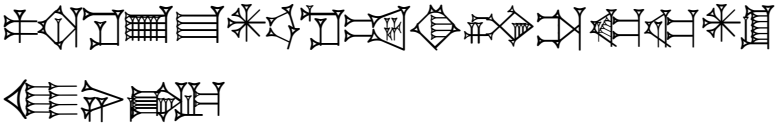

ensi$_2$-ke$_4$ kisal diĝir sirara$_6$-ta-ka saĝ an-še$_3$ mi-ni-il$_2$

a kormányzó a sirarai istennő belső udvarában fejét az égnek emelte

ninda ĝiš bi$_2$-tag a sed$_6$ i$_3$-de$_2$

kenyeret áldozott (ajánlott fel), hideg vizet öntött

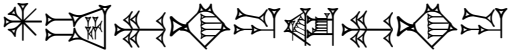

^{d}nanše mu-na-ĝen šud$_3$(KA×ŠU) mu-na-ša$_4$(DU)

Nanséhez ment, imát mondott

kisal: *„belső udvar”*

šud$_3$ ša$_4$: *„imádkozik”*

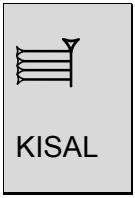

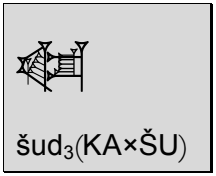

(A4.8-11)

^{d}nanše nin uru$_{16}$(EN) nin me ^{d}kal-^{d}kal-la

Nanše, dicsőséges úrnő, minden védő isteni hatalom úrnője

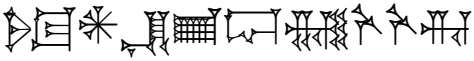

nin ^{d}en-lil$_{2}$-gin$_{7}$ nam tar-tar-re

úrnő, mint Enlil, sorsszabó

^{d}nanše-ĝu$_{10}$ dug$_{4}$-ga-zu zid-dam

Nanšém, szavaid igazak

saĝ-bi-še$_{3}$ e$_{3}$-a-am$_{3}$

előre valók

saĝ e$_{3}$: *„elsőbbséges/elöljáró”*

(A4.12-13)

ensi diĝir-re-ne-me

istenek álomfejtője

nin kur-kur-ra-me ama inim-ĝu$_{10}$ ud-da ma-mu-da

országok úrnője, anya, ügyem ma egy álom

És Gudea elkezdi mesélni az álmát.

(A4.14-19)

šag$_{4}$ ma-mu-da-ka lu$_{2}$ 1(DIŠ)-am$_{3}$ an-gin$_{7}$ ri-ba-ni

álmomban volt egy férfi, mint az ég hatalmas

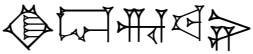

ki-gin$_7$ ri-ba-ni

hatalmas, mint a föld

a-ne saĝ-ĝa$_2$-ni-še$_3$ diĝir-ra-am$_3$

a feje, mint egy isten

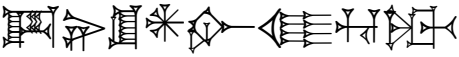

a$_2$-ni-še$_3$ anzud$_2^{\text{mušen}}$-dam

karjai, mint az Imdugud madáré

SIG

sig-ba-ni-a-še$_3$ a-ma-ru-kam

alsóteste, mint az áradás

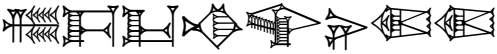

zid-da gabu$_2$(KAB)-na piriĝ i$_3$-nu$_2$-nu$_2$

jobbján és balján oroszlán feküdt

gabu$_2$/KAB

šag$_4$ ma-mu-da-ka: *„álmom lényegében”*

ri(b): *„kiemelkedő/ hatalmas”*

sig-ba: *„alsótest”*

sig-ba-ni-a: *„alsóteste”* (valószínűleg a sig-ba-a-ni tévesztése)

a-ma-ru: *„áradás”*

zid: *„jobb (oldal)”*

gabu$_2$(KAB):*„bal (oldal)”*

nu$_2$(NA$_2$): *„fekszik”*

(A4.20-22)

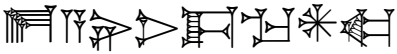

e_2-a-ni du_3-da ma-an-dug_4

temploma építéséről beszélt

$šag_4$-ga-ni nu-mu-zu

de értelmét nem tudom

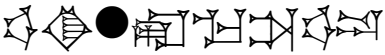

ud ki-$šar_2$-ra ma-ta-e_3

a Nap a horizonton felkelt

ki-$šar_2$: *„teljes föld/mindenség/horizont”*

(A4.23-26, A5.1)

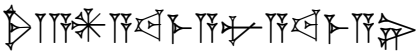

munus 1(DIŠ)-am_3 a-ba me-a nu a-ba me-a-ni

volt egy nő, ki volt, ki nem volt

saĝ-ĝa_2 e_3 ki $garadin_3$ mu-ak

(?) kévéket készített

gi-dub-ba kug NE-a šu im-mi-du_8

nemesfém írófavesszőt kezében tartott

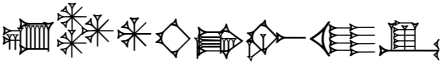

dub mul-an dug_3-ga im-mi-ĝal_2

táblán a mennyei csillagok voltak

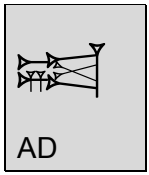

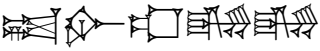

ad im-dab_6(URUDA)-gi_4-gi_4

azzal tanácsot adott

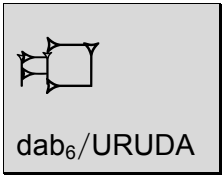

$garadin_3$: *„kéve”*

gi-dub-ba: *„írófavesző (nád)”*

kug me-a: *„ragyogó fém/nemesfém”* (a NE-a valószínűleg elírás)

šu du_8: *„(kezében) tart”*

ad gi_4: *„tanácsol”* (ad önállóan *„hang/zaj”*)

(A5.2-4)

2(MIN)-kam ur-saĝ-ĝa_2-am_3

másodiknak egy harcos jött

a_2 mu-gur le-um za-gin_3(KUR) šu im-mi-du_8

karját behajlítva egy lazúrkő írótáblát tartott

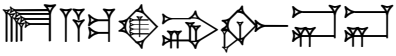

e_2-a ĝiš-hur(AR_3)-bi im-ĝa_2-ĝa_2

templom tervét helyezte el

gur/gurum: *„hajlít”*

le-um: *„írótábla”*

za-gin$_3$(ZA-KUR): *„lazúrkő”*

ĝa$_2$(GA$_2$): *„tapos/helyez”*

(A5.5-7)

igi-ĝu$_{10}$-še$_3$ dusu(IL$_2$) kug i$_3$-gub

előttem ragyogó földhordó kosár állt

^{ĝiš}u$_3$-šub(RU) kug si ib$_2$-sa$_2$

ragyogó téglaöntő forma egyenesedett

šeg$_{12}$ nam tar-ra ^{ĝiš}u$_3$-šub-ba ma-an-ĝal$_2$

sorsszabott tégla öntőformába került

dusu(IL$_2$): *„földhordó kosár”*

^{ĝiš}u$_3$-šub(RU): *„téglaöntő forma”*

ILDAG$_2$(GUD×A+KUR)

(A5.8-10)

ildag$_2$ zid-da igi-ĝu$_{10}$ gub-ba

jó nyárfa szemem előtt állt

ti-gid$_2$(BU)^{mušen}-lu$_2$ a ud mi-ni-ib$_2$-zal(NI)-zal-e

tigidla madár dallal töltötte a napot

dur$_3$(ANŠE.ARAD) a$_2$ zid-da lugal-ĝa$_2$-ke$_4$ ki ma-hur-hur-e
fiatal szamár királyom jobb karjánál a földet törte fel

ildag$_2$: *„nyárfa”*

ti-gid$_2$(BU)^{mušen}-lu$_2$: *„tigidla (madár)”*

a: itt *„madárének”*

zal(NI): *„befejez/melegít/renget/időt tölt…”*

dur$_3$(ANŠE.ARAD): *„fiatal csődör szamár”*

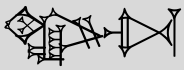

dur$_3$(ANŠE.ARAD)

(A5.11-12)

ensi$_2$-ra ama-ni ^{d}nanše mu-na-ni-ib$_2$-gi$_4$-gi$_4$
a kormányzónak anyja, Nanše válaszolt:

sipad-ĝu$_{10}$ ma-mu-zu ĝe$_{26}$ ga-mu-ra-bur$_2$-bur$_2$
pásztorom, álmod én neked megfejtem (felfedem)

(Nanše álomfejtéséhez további jeleket is ismernünk kell, így azt a következő fejezetben találjuk meg.)

11.

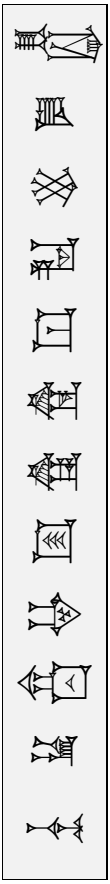

Korábban láttuk, hogy az a-ba jelentése „*ki*”.

Šulginak ezt írják (Šulgi-D, 13-15):

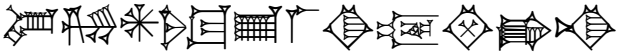

šul-gi ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$ ki aĝ$_2$ šag$_4$-ga-na

Šulgi, Ninlil szívének kedveltje

lugal-ĝu$_{10}$ za-gin$_7$ a-ba an-ga-kalag a-ba an-ga-a-da-sa$_2$

királyom, mint tiéd, kinek olyan az ereje, ki lenne riválisod („veled egyenlő”)

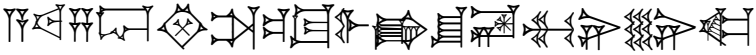

a-ba za-gin$_7$ šag$_4$-ta ĝeštug$_2$-ga šu daĝal mu-ni-in-dug$_4$

mint tiéd, született bölcsességét kinek mondanák ennyire kiterjedtnek

kalag: *„erő/hatalom”*

sa$_2$: *„egyenlő/egyenes”*

ĝeštug$_2$(GIŠ.TUG$_2$.PI) gub: *„bölcsesség/tervez/vágyódik”*
(ĝeštug$_3$ esetén GIŠ.PI.TUG$_2$ a sorrend)

šu daĝal: *„kiterjed”*

Az a-na jelentése pedig „*mi*”. Két példa:

šeš-ĝu$_{10}$ a-na-zu a-ra-gig
testvérem, mid fáj neked?

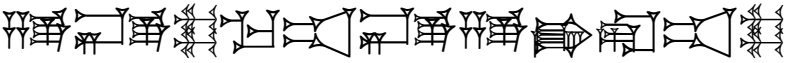

za-e ĝe$_{26}$-e tah-ma-ab ĝe$_{26}$-e za-e ga-ra-ab-tah

a-na-me lu$_2$ ba-an-tum$_3$
(segítséget) adsz nekem, adok neked; mit tehetne bárki ellenünk

tah(MU&MU): *„ad”*

tum$_3$: *„hoz”*

Az a-ba „*ki*” egyben *„(az) aki”*, az a-na *„mi”* pedig *„(az) ami”* értelmű is. Az előző példában megjelent a lu$_2$ „*személy*” szó, ami ugyancsak lehet „*aki*” értelmű is. Hasonlóan alkalmazhatók a niĝ$_2$ „*dolog*” és a ki „*hely*” szavak is.

A vonatkozó névmások így a következők:

lu$_2$: *„(az a személy) aki”*	a-ba: *„(az) aki”*
niĝ$_2$: *„(az a dolog) ami/amelyik”*	a-na: *„(az) ami/amelyik”*
ki: *„(a hely) ahol”*	ud-b(i-)a: *„akkor”*

Igék előtt a na- a bizonytalan, *„nem kellene”* igemódot ábrázolják. Főnevek, vagy vonatkozó névmások után a na-me (általában melléknévként megjelenve) a határozatlanságot jelöli *(„egy/valamely/másik”)*.

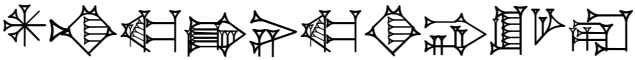

an-na dug$_4$-ga-ni inim ki-bi-še$_3$ ĝar-ra

Amit An kijelentett

diĝir na-me saĝ la-ba-ab-šum$_2$-mu

egy (másik) isten sem szegülhet annak ellen

saĝ šum$_2$: *„ellene megy/ellenszegül”*

la-ba-: ige előtt a tiltás kifejezése

Figyeljük meg, hogy a nu- (tagadás) a -ba- előtt la- szótaggá válik.

A leggyakrabban a na-me a következő szavakkal együtt fordul elő:

lu$_2$ na-me: *„valaki/bárki/más valaki/senki”*

niĝ$_2$ na-me: *„valami, stb.”*

ki na-me: *„valahol, stb.”*

ud na-me: *„valamikor, stb.”*

A na-me önállóan a lu$_2$ na-me *„valaki, stb.”* rövidítése.

eĝer-ĝu$_{10}$-ta niĝ$_2$ na-me bi$_2$-in-gub

niĝ$_2$ na-me igi nu-mu-un-du$_8$

mögöttem van valami?
semmit nem látok

eĝer/EGER

gub: *„áll”*

eĝer: *„hátul/mögötte”*

niĝ$_2$ na-me a$_2$-bi la-ba-ra-e$_3$

lu$_2$ na-me a$_2$-bi la-ba-an-da$_{13}$-da$_{13}$

erejüktől semmi sem szökhetett meg,
senki sem szabadulhatott

da$_{13}$/TAK$_4$

da$_{13}$(TAK$_4$): *„félbeszakít/megszökik”*

ud na-me lugal kalam-ma-ke$_4$ ^{ĝiš}tukul-še$_3$ nu-gi$_4$

soha más ország királya fegyverét ellenem („nekem”) nem fordította

A na-me lehet *„valamely más”* értelmű is:

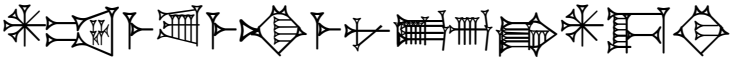

^{d}nanše me-zu me na-me nu-un-ga-an-da-sa$_2$

Nanše, mennyei hatalmaddal más mennyei hatalom nem ér fel

Enlilről írták a következőt:

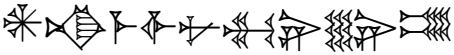

diĝir na-me igi nu-mu-ni-in-du$_8$

más isten rá nem tekinthet

Az eĝer *„hátul/mögötte/utána”* jelentésű, ami időre és térre is vonatkozhat.

eĝer-be$_2$: *„azután/azt követően”*

eĝer-bi-ta: *„azóta”*

eĝer-bi niĝ$_2$ na-me nu-sag$_9$-ge-de$_3$

ezután semmi sem ment jól

ud ul ud kur$_2$-ra ud-da eĝer-bi-še$_3$

távoli időben, más időkben, ez utáni időkben

Mezopotámia – a „Folyóköz” – két nagy folyója a Tigris és az Eufrátesz.

A Tigris sumer neve idigna(MAŠ.GU_2.GAR_3), mely elé a folyók neve előtti id előjelet teszik. A név talán az id-i-ĝin-na „*rohanó-*” (azaz „*sebes-*”) „*folyó*” kifejezésből származik. (Akkád neve idiglat.)

Az Eufrátesz eredeti sumer neve buranun vagy buranuna (ékjelekkel: UD.KIB.NUN vagy csak KIB.NUN). (Akkádul: Pu-rat-tu).

A két folyó egymástól csak kb. 80 km távolságban ered az Örmény felföld hegyei között, majd Felső-Mezopotámia síkságára érve kb. 1500 km hosszan futnak egymás mellett délkeleti irányban. Kiš város környékén kb. 50km távolságra megközelítik egymást, majd egy időre szétválnak. Jelenleg a két folyó a Perzsa-öböl előtt egyesül, de az ókori időkben a két folyónak két külön torkolata volt.

A keleti Tigris a gyorsabb folyó, míg az Eufrátesz lassabb és a medre is szélesebb.

Ahogy a sumer közmondás mondja:

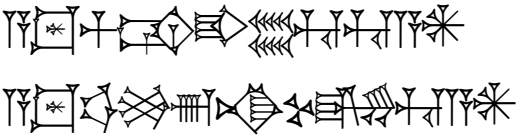

^{id2}idigna uz^{mušen}-am$_3$ ^{id2}buranun-na kur-gi$_4$^{mušen}-am$_3$
az Idigna kacsa, a Buranuna liba

uz(ŠE.HU): *„kacsa”* (A HU és a mušen ékjele azonos.)

kur-gi$_4$^{mušen}: *„liba/lúd”*

Inana istennő Agade szentélyébe költözött.

(7-9)

ud-ba eš$_3$ a-ga-de$_3^{ki}$ kug ^{d}inana-ke$_4$

akkor Agade szentélyét a ragyogó Inana

ama$_5$ mah-a-ni-še$_3$ im-ma-an-du$_3$-du$_3$

fenséges asszonyszobájává emelte

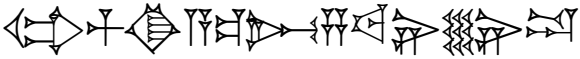

ul-maš^{ki}-a ^{ĝiš}gu-za ba-ni-in-gub

trónját Ulmašba állította

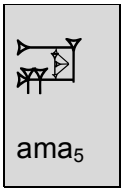

ama$_5$

eš$_3$(AB): *„szentély”*

ama$_5$: *„asszonyszoba/terem”*

Ul-maš: Inana temploma Agadében

^{ĝeš}gu-za: *„szék/trón”*

Agade volt a későbbi akkád birodalom központja – Akkadu néven. Innen kapta az akkád nyelv is a nevét. A várost a régészek még nem találták meg, így csak hozzávetőleges helye ismert.

Inana bőséget hoz Agade városába.

(13-15)

iri^{ki}-bi dur$_2$ ki ĝar šum$_2$-mu-de$_3$

a városnak székhelyem legyen adva

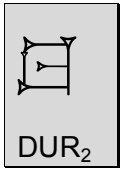

uĝ$_3$-bi u$_2$ nir-ĝal$_2$ gu$_7$-u$_3$-de$_3$

a nép jó növényeket egyen

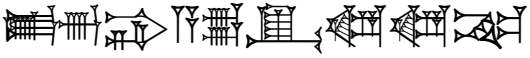

uĝ$_3$-bi a nir-ĝal$_2$ na$_8$-na$_8$-de$_3$

a nép jó vizet igyon

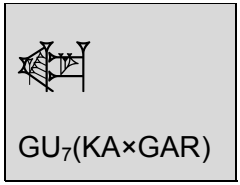

dur$_2$: *„alja/hátulja”*

dur$_2$ ĝar: *„szék/székhely”*

ki ĝar: *„alap”*

šum$_2$: *„ad”*

uĝ$_3$(UN): *„nép”*

U$_2$: *„növény”*

gu$_7$: *„eszik”*

na$_8$(g): *„iszik”*

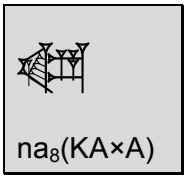

(29-30,33)

um-ma-bi ad gi_4-gi_4 ba-an-$šum_2$

(Inana) az idős nőknek tanácsot adott

ab-ba-bi ka-inim-ma ba-an-$šum_2$

atyáknak idéző imádságokat adott

di_4(TUR)-di_4-la_2-bi $šag_4$ hul_2-la ba-an-$šum_2$

gyermekeknek boldog szívet adott

um-ma: *„idős hölgy”*

ad gi_4: *„tanács”*

ka-inim-ma: *„ima/ráolvasás”*

di_4(TUR): *„kicsinek lenni”*

(38-39)

kur-kur u_2-sal-la i-im-nu_2

országok nyugton maradtak („nyugodtan feküdtek”)

uĝ$_3$-bi ki sag$_9$-ga igi bi$_2$-ib-du$_8$

népük jó ajándékot hozott

u$_2$-sal-la nu$_2$(d): *„nyugodtan fekszik”*

igi du$_8$: *„meghallgatási ajándék”*

Agade városban tehát bőség volt. A történet szerint a király, a mohó Naram-Suen azonban még többet akart, mind többet és többet kért. Az Ekur templomból Enlil figyelmeztette a királyt, hogy mindez megbosszulhatja magát és a dolgok valóban elkezdtek rosszabbra fordulni.

(57-58)

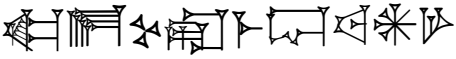

inim e$_2$-kur-ra me-gin$_7$ ba-an-ĝar

Ekur szava mennyei erőként teljesült

a-ga-de$_3^{ki}$ tuku$_4$-e mu-un-na-la$_2$-la$_2$

Agadén reszketés uralkodott el

tuku$_4$: *„reszketés/remegés”*

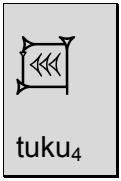

(59-62)

ul-maš^{ki}-a ni$_2$ im-ma-ni-in-te

Ulmašban (Inanát) félelem fogta el

iri^{ki}-ta dur$_2$-ra-ni ba-ra-ĝen

városból székhelyét elvitte

ki-sikil ama$_5$-na šub-bu-gin$_7$

mint a szűz, aki lányszobáját elhagyja

kug ^{d}inana-ke$_4$ eš$_3$ a-ga-de$_3$^{ki} mu-un-šub

ragyogó Inana Agade szentélyét elhagyta

la$_2$: *„felügyel/felfüggesztődik/leköt”*

ni te(ĝ): *„félelem fogja el” („félelem” + „közelít”)*

šub: *„esik/ejti/lefekteti”*

(70-73)

iri^{ki} ka-inim-ma-bi ^{d}utu ba-an-de$_6$

Utu a várostól az idéző imádságokat elvitte

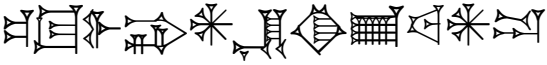

ĝeštug$_2$-bi ^{d}en-ki-ke$_4$ ba-an-de$_6$

a bölcsességét Enki elvitte

me-lim$_4$ an-ne$_2$ im-us$_2$-sa-a-bi

a mennyei ragyogást, amit An ajándékozott

an-ne$_2$ an-šag$_4$-ga ba-e-ed$_3$

An az ég közepébe elvitte

me-lim$_4$: *„(rémisztő) ragyogás”*

nig$_2$-mi$_2$-us$_2$-sa$_2$: *„ajándékoz”*

Agadét konokságában már nem követhetik az istenei; a várost így tovább nem segíthetik, a népét magára kell hagyniuk.

(83)

nam-lugal a-ga-de$_3^{ki}$ ki-tuš gen$_6$-na dug$_3$ nu-tuš-u$_3$-de$_3$

Agade királysága, jó lakhelye széthullott

ki-tuš gen$_6$-na: *„tartós lakóhely”*

tuš: *„tartózkodik/marad”*

(84)

eĝer-bi niĝ$_2$ na-me nu-sag$_9$-ge-de$_3$

ezután semmi sem ment jól

Ekkor a király éjjeli látomást lát – mégsem tesz semmit.

(86-87,92-93)

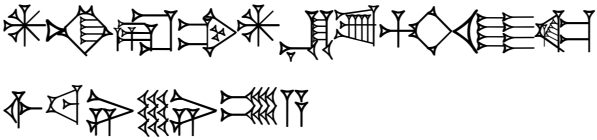

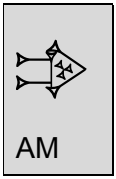

^{d}na-ra-am-^{d}suen maš$_2$-ĝi$_6$-ka igi ba-ni-in-du$_8$-a

Naram-Suen-nek éjjeli látomás áradt szemének

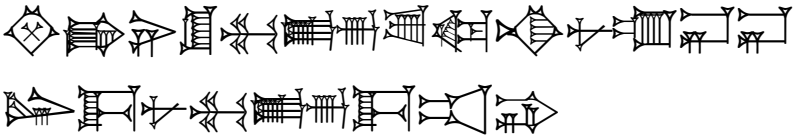

šag$_4$-ga-ni-še$_3$ mu-un-zu eme-na nu-um-ĝa$_2$-ĝa$_2$
lu$_2$-da nu-mu-un-da-ab-be$_2$

lényegét értette, nyelvére nem tette, senkinek nem beszélt róla

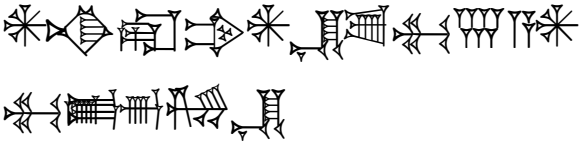

^{d}na-ra-am-^{d}suen mu 7-am$_{3}$ mu-un-ge-en

Naram-Suen-nek 7 év eltelt

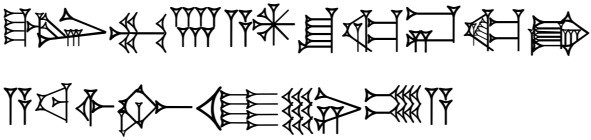

lugal mu 7-am$_{3}$ šu saĝ-ĝa$_{2}$ dug$_{4}$-ga a-ba igi im-mi-in-du$_{8}$-a

a király 7 évig kezébe hajtotta fejét; mondd, ki látott ilyet?

A király nem, hogy tett volna bármit a kedvezőtlen sorsjelek ellen, hanem még a gazdagságot is felélte, sőt, Enlil ellen fordult és Ekur templom vagyonát is széthordta, épületét rombolni kezdte.

(98-99)

i$_{3}$-sig$_{10}$-ga-na šu-a bal-e-de$_{3}$

tiszteletlenül, hogy változtasson (ellenszegüljön)

^{d}en-lil$_{2}$ niĝ$_{2}$-dug$_{4}$-ga-ni ba-en-de$_{3}$-kur$_{2}$

Enlil felé a fogadalmát megmásította

sig$_{10}$(SUM): *„tiszteletlennek lenni/lelapítani”*

šu bal: *„megváltoztat”*

niĝ$_2$-dug$_4$-ga: *„beszéd”*

(108,113)

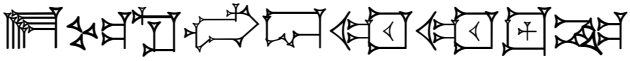

e$_2$-kur ^{ĝiš}ma$_2$ mah-gin$_7$ gul-gul-lu-de$_3$

hogy az Ekur templomot, mint fenséges hajót lerombolja

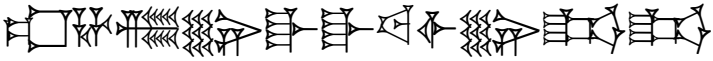

^{urud}ha-zi-in gal-gal ba-ši-in-de$_2$-de$_2$

hatalmas fejszét ragadott

gul: *„rombol”*

^{urud}ha-zi-in: *„fejsze”*

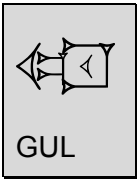

(116,119,126)

suhuš kalam-ma-ka ki ba-e-la$_2$

az ország gerince („alapja”) a földre omlott

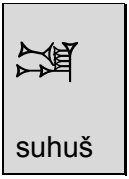

gu$_2$ kur-kur-ra ki-še$_3$ ba-an-da-ab-la$_2$

országok a fejüket („nyakukat”) földig meghajtották

suhuš: *„alap”*

ki la$_2$: *„földre zuhan”*

gu$_2$: *„nyak”*

(144-147)

e$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-še$_3$ ^{ĝiš}ma$_2$ gal-gal kar-ra ba-an-us$_2$

Enlil templománál hatalmas hajók kötöttek ki

niĝ$_2$-gur$_{11}$ iri^{ki}-ta ba-ra-e$_3$

a kincseket a városból elvitték

niĝ$_2$-gur$_{11}$(GA) iri^{ki}-ta ed$_2$-da-ni

és ahogy a javakat a városból elvitték

a-ga-de$_3$^{ki} dim$_2$-ma-bi ba-ra-e$_3$

Agadét a józanész is elhagyta

kar: *„öböl”*

niĝ$_2$-gur$_{11}$(GAR-GA): *„tulajdon”*

dim$_2$-ma: *„tervezés/utasítás/gondolat”*

Enlil haragjában az istenek által elhagyott városra küldte a rabló hordákat, amelyek sáskaként elözönlötték a földeket és elpusztították a várost, megölték népét.

A nagy istenek az Enlil ellen forduló városra háromszor is átkot mondtak (A szöveg címe: „Átok Agadéra”).

A sumer ige-lánc elején az igemód(ok)ra utaló előtag(ok) szerepelhetnek

- h(e$_2$)- *„hadd/legyen”* – megengedő
- g(a)- *„akar/fog”* – szándék
- na- *„nem kellene/amikor”* – ellenző/javasló/elbeszélő
- n(u)-: *„nem”* – tagadó
- l(a)-: *„nem”* – tagadó, b(a)- előtt
  (ez a h(e$_2$)- ellentéte, *„nem lehet/tilos”*)
- ba-ra- *„nem szabad”* – tiltó
  - la-ba-ra- itt a la- a tagadást jelzi
- nu-uš- *„bárcsak”* – óhajtó
- u$_3$- *„mikor/miután”* – időbeliségre utaló előtag
- š(i/a/e$_3$/u)- *„így/ezért”*

(A modálisok („igei módok”) ennél sokkal összetettebbek; ezeknek a funkciói részben összefüggenek azzal is, hogy milyen igeidőben áll az ige.)

Egy-egy példa a ba-ra-, la-ba-ra, nu-uš-, u$_3$- és ši- előtagokra:

ĝiri$_3$ kur-še$_3$ gub-ba-ĝu$_{10}$ iri^{ki}-še$_3$ ba-ra-gub-be$_2$-en

hegyek felé irányítom lépteimet, városba nem mehetek

niĝ$_2$-erim$_2$(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ$_2$-ĝa$_2$-am$_3$

rosszindulatú dolgok nem szerethetők

nu-uš-in-ga-zu-am$_3$

bárcsak ismernék

dili-ni-ne dilmun^{ki}-a u$_3$-bi$_2$-in-nu$_2$

akkor Dilmunban egyedül lefeküdtek

šul ^{d}utu zi-zi-da-zu-ne uĝ$_3$ ši-mu-e-da-zi-zi-i

ifjú, Utu, amikor felkelsz, a nép is felkelhet veled

Az ige előtti al- előtag az állapot leírására alkalmas.

šeg$_{12}$ 2-a al-tuš ninda al-gu$_7$-e

téglán ülve a második kenyeret evett

A tagadás n(u)- előtagja b hang előtt l(a)- hanggá módosul:

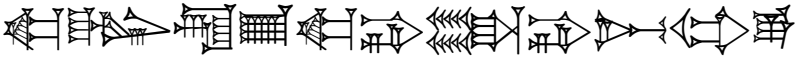

inim lugal-la-ke$_4$ gu$_3$ de$_2$ lugal inim-bi li-bi-gu-ul-e

a király szavainak nem tett ellene („nem rombolta”)

lu$_2$-ulu$_3$ diĝir-da nu-me-a

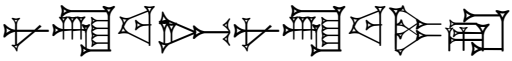

nu la-ba-gu nu la-ba-tur-ra

(az ember) aki nincs istenével, annak se nagy, se kicsi nem jut („nincs”)

A la-ba-ra- általában a tiltást fejezi ki, a he$_2$- „lehetőséggel” ellentétes módot (*„nem lehet/nem szabad”*).

Korábbi példákból:

niĝ$_2$-erim$_2$(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ$_2$-ĝa$_2$-am$_3$

rosszindulatú dolgok nem szerethetők

diĝir na-me saĝ la-ba-ab-šum$_2$-mu

egy isten sem szegülhet annak ellen

niĝ$_2$ na-me a$_2$-bi la-ba-ra-e$_3$

lu$_2$ na-me a$_2$-bi la-ba-an-da$_{13}$(TAK$_4$)-da$_{13}$

erejüktől semmi sem szökhetett meg, senki sem szabadulhatott

Egy másik példa:

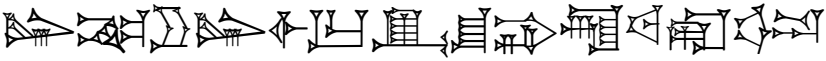

lu$_2$-erim$_2$ lu$_2$ hul-ĝal$_2$ šu-bi la-ba-ra-e$_3$

ellenség, rossz ember onnan („kezeiből”) nem menekülhet

Néhány közmondás:

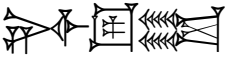

niĝ$_2$-gi-na-da a-ba in-da-sa$_2$ nam-til$_3$ i$_3$-u$_3$-tud

az igazsággal ki versenyezhet? az életet ad

niĝ$_2$-gi-na: *„igazság”*

sa$_2$: *„egyenlő”*

nam-til$_3$: *„élet/teljesség”*

tud: *„szül”*

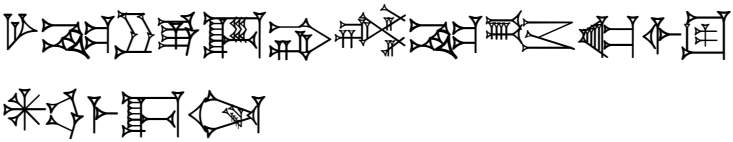

niĝ$_2$-erim$_2$-e a$_2$-bi he$_2$-bi$_2$-ib$_2$-kuš$_2$-u$_3$ ^{d}utu me-da tum$_3$

ha a rossz kerekedhetne felül, Utu hogy győzhetne

niĝ$_2$-erim$_2$: *„rossz/gonoszság”*

a$_2$ kuš$_2$: *„erőfeszítést tesz”*

tum$_3$: *„hoz”*

ninda MAŠ šag$_4$-da zig$_3$-ga-ab

(csak) a kenyered felét add önként („szívből”)

MAŠ: *„fél/fele valaminek”* (bizonytalan kiejtésű)

zig$_3$: *„emel”*

/dug$_4$\-ga-dug$_4$-ga šag$_4$ lu$_2$-ulu$_3$-kam ĝal$_2$-la

beszélnek (csak) beszélnek arról, hogy mi van az emberek szívében

in-gu$_7$ nu-un-gu$_7$ numun sag$_9$-ga-am$_3$

megették (vagy) nem ették, a mag jó volt

gu_7: *„eszik”*

numun: *„mag”*

numun/KUL

iri^{ki} en_3-du-bi $maš_2$-šu-gid_2-gid_2-bi-im

a város dala a jósa

en_3-du: *„dal/ének”*

$maš_2$-šu-gid_2-gid_2: *„jós”*

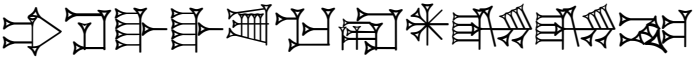

gud si gal-gal-zu ma-ra-an-gi_4-gi_4-de_3

az ökröd hatalmas szarvakkal mindig visszakerül hozzád

si: *„szarv”*

lugal iri $šag_4$-ge /pad_3-da\ he_2-til_3

a király hadd éljen a kedvenc városában

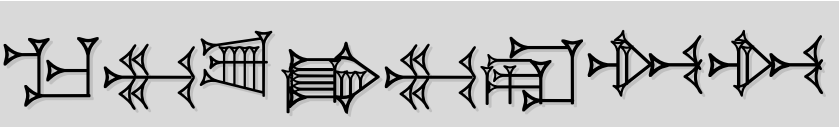

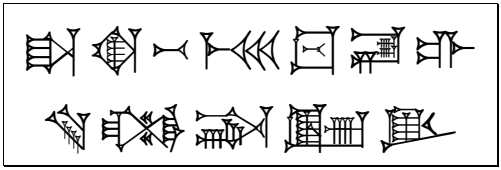

Gudea tehát elment Niĝin város Sirara templom együttesébe, hogy ott Nanše, az álomfejtés és jóslás istennője segítségét kérje álmának megfejtéséhez.

Gudea elmesélte álmát. Nanše istennő felelt:

(A5.11-12)

ensi$_2$-ra ama-ni ^{d}nanše mu-na-ni-ib$_2$-gi$_4$-gi$_4$

a kormányzónak anyja, Nanše válaszolt:

sipad-ĝu$_{10}$ ma-mu-zu ĝe$_{26}$ ga-mu-ra-bur$_2$-bur$_2$

pásztorom, álmod én neked megfejtem (felfedem)

Az álom jelentését pedig így fejtette meg:

(A5.13-18)

lu$_2$ an-gin$_7$ ri-ba ki-gin$_7$ ri-ba-še$_3$(EŠ$_2$)

a férfi, hatalmas, mint az ég, mint a föld, hatalmas

saĝ-ĝa$_2$-<ni>-še$_3$ diĝir a$_2$-ni-še$_3$

feje, mint egy isten, karja, mint

anzud$_2^{\text{mušen}}$-eše$_2$(EŠ$_2$) sig-ba-a-ni-še$_3$ a-ma-ru-eše$_2$

az Anzud, alsóteste áradás

zid-da gabu$_2$(KAB)-na piriĝ i$_3$-nu$_x$(SA$_4$: HU.NA$_2$)-nu$_x$-a

jobbján és balján oroszlán feküdt

šeš-ĝu$_{10}$ ^{d}nin-ĝir$_2$-su$_2$ ga-nam me-am$_3$

testvérem, Ninĝirsu hát az

eš$_3$(AB) e$_2$-ninnu-na du$_3$-ba za-ra ma-ra-an-dug$_4$

szentélye, Eninnu építéséről beszélt neked

anzud$_2$(AN.IM.MI)

za-ra: *„neked”*

nu$_x$(SA$_4$: HU.NA$_2$, nud, nu$_x$, še$_{21}$, ša$_{22}$, sa$_4$): *„fekszik”*

(A5.19-20)

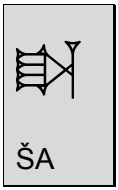

ud ki-šar$_2$-ra ma-ra-ta-e$_3$-a

a horizonton felkelő Nap

diĝir-zu ^{d}nin-ĝiš-zid-da ud-gin$_7$ ki-ša-ra ma-«ra-da»-ra-ta-e$_3$

istened, Ninĝiszida volt, aki Napként fog neked felemelkedni

(A5.21-25)

ki-sikil saĝ-ĝa$_2$ e$_3$ ki garadin$_3$ mu-ak

a szűz arcú (istened), földre nádkévéket készítő

gi-dub-ba kug NE šu bi$_2$(NE)-du$_8$(GABA)-a

nemesfém írófavesszőt kezében tartó

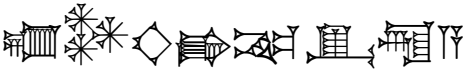

dub mul dug$_3$-ga bi$_2$-ĝal$_2$-la-a

tábláján a mennyei csillagok voltak

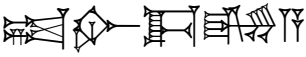

ad im-da-gi$_4$-a

azzal tanácsot adó

nin$_9$-ĝu$_{10}$ ^{d}nisaba ga-nam me-am$_3$

nővérem, Nisaba volt hát az

(A6.1-2)

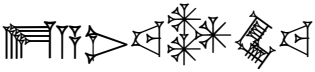

e$_2$-a du$_3$-ba mul kug-ba

a templom megépítését a szent csillagok

gu$_3$ ma-ra-a-de$_2$

jósolták

GUR$_8$(TE-*gunu*)

(A6.3-5)

2(MAN)-kam-ma ur-saĝ-am$_3$ a$_2$ mu-gur$_8$

másodiknak a harcos, karját behajlítva

le-um za-gin$_3$ šu bi$_2$-du$_8$-a

lazúrkő írótáblát tartott kezében,

^{d}nin-dub-kam e$_2$-a ĝiš-hur-ba im-mi-sig$_{10}$(SUM)-sig$_{10}$-ge

Nindub, a templom tervrajzát helyezte el

2(MAN: U.U): *„2”* más írásmódban

gur$_8$: *„hajlik”*

(A6.6-8)

igi-zu-še$_3$ dusu(IL$_2$) kug gub-ba u$_3$-šub kug si sa$_2$-a

előtted álló szent földhordó kosár, szent öntőformába rendeződő

šeg$_{12}$ nam tar-ra u$_3$-šub-ba ĝal$_2$-la

sorsszabott tégla, öntőformába kerülő

šeg$_{12}$ zid e$_2$-ninnu ga-nam me-am$_3$

jó tégla, Eninnu volt hát az

(A6.9-11)

ildag$_2$ zid-da igi-zu gub-ba

jó nyárfa szemed előtt álló,

ti-gid$_2$(BU)^{mušen}-lu$_2$ a ud mi-ni-ib$_2$-zal(NI)-zal-a-eše$_2$

tigidla madár azon a napot dallal töltő (azt jelenti),

e$_2$ du$_3$-de$_3$ igi-zu u$_3$ dug$_3$-ga nu-ši-ku$_4$-ku$_4$

a templom építése közben szemedre nyugodt álom nem jön

(A6.12-13)

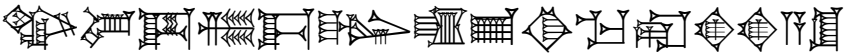

^{anše}dur$_9$ a$_2$ zid-da lugal-zak(ZAG)-ke$_4$ ki ma-ra-hur-hur-a-eše$_2$

fiatal szamár (csődör) a király jobb karjánál a földet feltörő

ze$_2$-me e$_2$-ninnu (uš$_2$?) ni-is(GIŠ)-ku-gin$_7$ ki im-ši-hur-e

te vagy, Eninnu földjébe paripaként (patájával) belecsapó

^{anše}dur$_9$(DUN): *„szamár”*; itt az ^{anše} jelölőként („determinatívum”) szerepel, a DUN ékjellel pedig Šulgi nevében találkozhattunk

ni-is(GIŠ)-ku: *„csataló/paripa”*

uš$_2$: talán a nitah(US$_2$)*„férfi/hím”* helyett

UŠ$_2$

Az álom képeinek értelmezése után Nanše így folytatja:

(A6.14-15)

na ga-de$_5$(RI) na de$_5$-ĝu$_{10}$ he$_2$-dab$_5$(KU)

tanácsot adok, tanácsom fogadd el

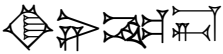

ĝir$_2$-su^{ki} e$_2$ saĝ ki lagaš^{ki}-še$_3$ ĝiri$_3$(GIR$_3$)-zu ki i$_3$-bi$_2$-us$_2$

Ĝirsu földjének, Lagaš fő házának irányát kövessék lépteid

na de$_5$(NA RI): *„tanács/tanácsot ad/értelmezés/tisztázni/megvilágosítani”*

dab$_5$(KU): *„elfogad/megragad”*

us$_2$(UŠ$_2$): *„követ/húz”*

(A6.16-17)

e$_2$ niĝ$_2$-gur$_{11}$(GA)-<ra>-za kišib u$_3$-mi-kur$_2$(PAP)
ĝiš u$_3$-ma-ta-ĝar

raktárad pecsétjét törd fel, fát hozz ki

lugal-zu ^{ĝiš}gigir u$_3$-mu-DI(*talán:* sig)

királyodnak szekeret készíts

kišib/MES/RID

gur$_{11}$(GA): *„halom/felhalmoz”*

e$_2$ niĝ$_2$-gur$_{11}$: *„raktár”*

kišib(MES/RID): *„pecsét/kéz/csukló”*

ĝar(GAR): *„elhelyez/lerak”*

gigir(GIGIR: LAGAB×BAD): *„szekér”*

GIGIR

(A6.18-20)

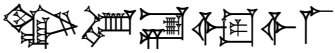

^{anše}dur$_9$(DUN)ur$_3$ u$_3$-ši-la$_2$

csődört köss elé

UR$_3$

^{ĝiš}gigir-bi kug NE za-gin$_3$-na šu u$_3$-ma-ni-tag

a szekeret lazúrkővel díszítsd

ti mar-uru$_5$(GUR$_8$)-a ud-gin$_7$ i$_3$-e$_3$

mint íj a tegezből, napsugárként szálljon („menjen”)

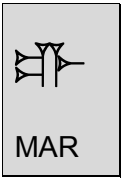

sig(DI): *„beköt”*, ill. *„alacsony”*

^{anše}dur$_9$-ur$_3$(DUN GA$_2$×NIR): *„csődör”*

la$_2$(LAL): *„köt”*

šu tag: *„díszít”*

ti: *„íj”*

mar-uru$_5$(MAR-GUR$_8$): *„tegez”*

(A6.21-23)

an-kar$_2$ a$_2$ nam-ur-saĝ-ka mi$_2$(SAL) u$_3$-ma-ni-dug$_4$

an-kart (Ninĝirsu fegyverét), hősiesség erejét, gondosan

šu-nir ki aĝ$_2$-ni u$_3$-mu-na-dim$_2$

saját kezeddel, szeretettel készítsd el

mu-zu u$_3$-mi-sar

nevedet írd rá

an-kar$_2$(KAR$_2$: GAR$_2$-*tenú*): *„an-kar”*,

mi$_2$ dug$_4$(SAL KA): *„óvó szeretet”*

(A6.24-25)

balaĝ ki aĝ$_2$-ni ušumgal kalam-ma

szeretett hárfáján, ország sárkányának

ĝiš-gu$_3$-di mu tuku niĝ$_2$ ad gi$_4$-gi$_4$-ni

nevét játszd hangszerén, mely dolgodban kinyilatkoztatást ad

balaĝ(BALAG): *„dob”* vagy *„hárfa”* típus

ĝiš-gu$_3$-di: *„hangszer”*

tuku: *„játszik”*

ad gi$_4$: *„tanács”*

(A7.1-4)

lugal-zu en ^{d}nin-ĝir$_2$-su$_2$

királyodhoz, Ninĝirsu úrhoz

e$_2$-ninnu anzud$_2^{mušen}$ babbar$_2$-ra u$_3$-mu-na-da-kur$_9$-re

Eninnuba, a ragyogó Anzu madárhoz belépve

tur dug$_4$-ga-zu mah dug$_4$-ga-am$_3$ šu ba-a-ši-ib$_2$-teĝ$_4$

halk szavaid, mintha kiáltás lenne, elérik

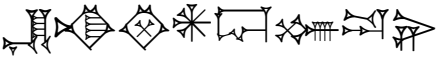

en-na šag$_4$ an-gin$_7$ su$_3$-ra$_2$-ni

az úr szívét, mely, mint az ég, távoli

šu teĝ$_4$: *„megközelít/elér”*; a teĝ$_4$ ékjele azonos a ti *„íj”* jelével

su$_3$(SUD): *„távoli”*

(A7.5-8)

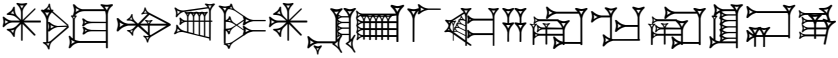

^{d}nin-ĝir$_2$-su$_2$ dumu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ka za-ra ma-ra-huĝ-ĝe$_{26}$-e

Ninĝirsu, Enlil fia, neked nyugalmat hoz el

ĝiš-hur e$_2$-a-na ma-ra-pad$_3$-pad$_3$-de$_3$

templom tervét neked mutatja

ur-saĝ-e me-ni gal-gal-la-am$_3$

hatalmas mennyei erők harcosa

šu ma-ra-ni-ib$_2$-mu$_2$-mu$_2$

imádkozni fog érted

za-ra: azaz *„részedre/neked”*

huĝ(EŠ$_2$): *„lecsendesít/megbékéltet”* (itt befejezetlen aspektusban)

šu mu$_2$(šu SAR): *„imádkozik/kiterjeszt”*

(A7.9-12)

sipad zid gu$_3$-de$_2$-a

jó pásztor, Gudea

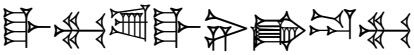

gal mu-zu gal i$_3$-ga-tum$_2$-mu

tudásban nagy, nagy dolgokra hivatott („megfelelő”)

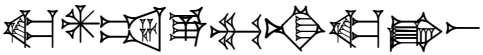

inim ^{d}nanše-e mu-na-dug$_4$-ga-aš

Nanše szavaira

saĝ sig ba-ši-ĝar

fejét meghajtja („fejet alacsonyra helyez”)

(A7.13-14)

e$_2$ niĝ$_2$-gur$_{11}$-ra-na kišib bi$_2$-kur$_2$

raktára pecsétjét feltöri

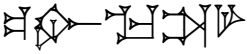

ĝiš im-ma-ta-ĝar

fát hoz elő

(A8.2-5)

2(MIN)-kam-ma e_2-$še_3$ ud-u_3-de_3 bi_2-dib

most már („másodszorra”) a templomért telnek napjai

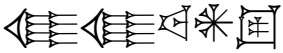

$ĝi_6$-$ĝi_6$ ba-an-dib

telik minden éjszakája

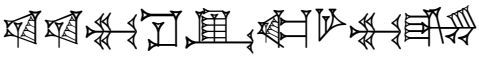

du_6-du_6 mu-si-ig inim-ĝar mu-gi_4

törmelékdombokat megnyit, helyére fordít

ah dug_4-ga $ĝiri_2$-ta im-ta-ĝar

nyálkás szemetet („köpet”) útból („lábtól”) elvisz

dib: *„telik”*

du_6: *„(törmelék/romos) domb”*

inim-ĝar: *„megfelelővé/törvényessé tesz, rendez”*

du_6(NE): *„tűz”*

ah: *„köpet/nyálka/hab”*

Az építkezés tehát elkezdődik. Gudea azonban még bizonytalan, mert nem kapta meg Ninĝirsu-tól az ihletet, hogy pontosan hogyan újítsa fel a templomot. Gudea újabb áldozatot mutat be, majd imádkozni kezd.

(A8.10-11)

li^{ĝiš} u_2 sikil kur-ra-kam izi-a bi_2-si-si

borókát, hegy tiszta növényét tűzre helyez

šim eren ir-sim diĝir-ra-kam

cédrusfüstölőnek, istenek illatának

i_3-bi_2-bi mu-du_3

füstjét emeli

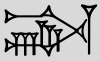

šim

eren

li^{ĝiš}: *„boróka”*

u_2: *„növény”*

izi(NE): *„tűz”*

šim: *„füstölő”*

eren: *„cédrus”*

ir-sim(IR-NAM): *„illat”*

i_3-bi_2: *„füst”*

(A8.13-14)

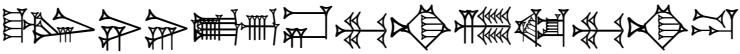

lugal-<ni>-ir uĝ$_3$(UN)-ĝa$_2$ mu-na-zig$_3$ šud$_3$ mu-na-ša$_4$

népének királya előlép („felemelkedik”), imádkozik,

ub-šu-kin-na-ka mu-na-ĝen ka šu mu-na-ĝal$_2$

összegyűlés helyére megy, szájához emeli kezét

uĝ$_3$(UN): *„nép”* (ugyanaz az ékjel, mint a *„föld/ország”* esetén)

ub-šu-kin-na: *„az összegyűlés helye”*

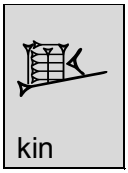

(A8.15-19)

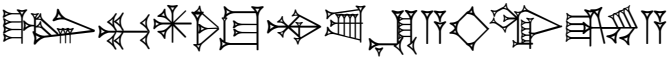

lugal-ĝu$_{10}$ ^{d}nin-ĝir$_2$-su$_2$ en a huš gi$_4$-a

királyom, Ninĝirsu, vadvizet terelő („megfordító”) úr,

en zid a kur gal-e ri-a

igaz úr, magját Nagy Hegy (Enlil) lövellte („irányította”)

šul ka tar <gaba-ri> nu-tuku

ifjú, kinek nincs ellenfele

^{d}nin-ĝir$_{2}$-su e$_{2}$-zu ma-ra-du$_{3}$-e

Ninĝirsu, templomod neked építem

ĝiškim-ĝu$_{10}$ nu-ĝu$_{10}$

(de) jelet nem kaptam

ĝiškim(IGI.DUB): *„jel”*

(A8.20-22)

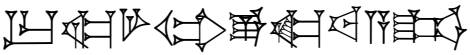

ur-saĝ niĝ$_{2}$-du$_{7}$-e gu$_{3}$ ba-a-de$_{2}$

harcos, megfelelőt tenni szólítottál

dumu ^{d}en-lil$_{2}$-la$_{2}$ en ^{d}nin-ĝir$_{2}$-su

Enlil fia, Ninĝirsu úr

šag$_{4}$-bi nu-mu-u$_{3}$-da-zu

a pontos módot („lényeget”) nem ismerem

niĝ$_{2}$-du$_{7}$: *„megfelelő”*

12.

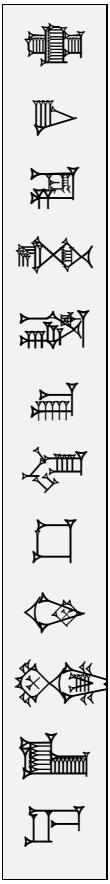

Inana, a hét mennyei erő birtokosa elindult az Alsóvilágba. (A történetet az „Inana leszállása az alvilágba” címen ismertetik.)

(1-4)

an gal-ta ki gal-še$_3$ ĝeštug$_2$-ga-ni na-an-/gub\

a nagy égből a nagy földre vágyódott

diĝir an gal-ta ki gal-še$_3$ ĝeštug$_2$-ga-ni na-an-[gub]

az istennő a nagy égből a nagy földre vágyódott

^{d}inana an gal-[ta ki gal-še$_3$] ĝeštug$_2$-ga-ni na-an-[gub]

Inana a nagy égből a nagy földre vágyódott

nin-ĝu$_{10}$ an mu-un-šub ki mu-un-šub kur-ra ba-e-a-ed$_3$

úrnőnk az eget elhagyta, földet elhagyta, alvilágba („országba”) leszállt

ki gal: *„nagy föld”* – itt az Alsóvilág, amely a föld alatt terül el

ĝeštug$_2$ gub: *„tervez/vágyódik”*

(4-5,7,13)

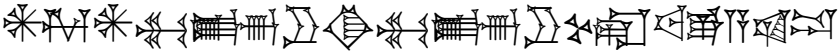

^{d}inana an mu-un-šub ki mu-un-šub kur-ra ba-e-a-ed$_3$

Inana az eget elhagyta, földet elhagyta, alvilágba leszállt

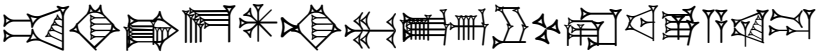

unug^{ki}-ga e$_2$-an-na mu-un-šub kur-ra ba-e-a-ed$_3$

Uruki Eannát elhagyta, alvilágba leszállt

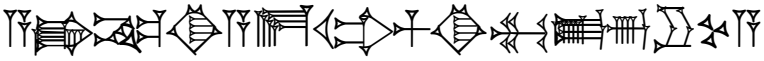

a-ga-de$_3^{ki}$-a e$_2$-ul-maš^{ki} mu-un-šub kur-a ba-e-a-ed$_3$

Agadei Ulmaš templomot elhagyta, alvilágba leszállt

šub: *„ejt/esik/zuhan”*

ed$_3$: *„felemelkedik/leszáll”*

(14-16)

me 7-bi zag mu-ni-in-keše$_2$

a hét mennyei erőt magához vette („kötötte”)

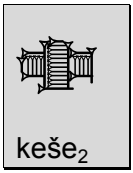

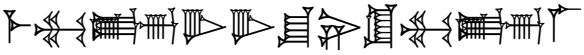

me mu-un-ur$_4$-ur$_4$ šu-ni-še$_3$ mu-un-la$_2$

mennyei erőket összegyűjtötte, kezébe fogta

me dug_3 ĝiri$_3$ gub-ba i-im-ĝen

istennői mennyei erővel elindult

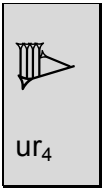

zag keše$_2$: *„megköt”*

ur$_4$: *„összegyűjt/összefog”*

la$_2$: *„fog”*

dug_3: *„jó/isteni”*

ĝiri$_3$ gub: *„belép/kilép/vár vkire”*

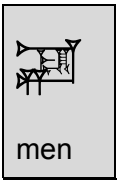

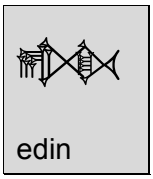

(17-18)

tug$_2$-šu-gur-ra men edin-na saĝ-ĝa$_2$-na mu-un-ĝal$_2$

turbánját és a mezők koronáját fejére helyezte

hi-li saĝ-ki-na šu ba-ni-in-ti

fürtjeit („homlokán szépségét”) elrendezte

tug$_2$-šu-gur-ra: *„turbán”* – Inana egyik jelölője

men: *„korona/tiara”*

edin: *„mező/sztyeppe”* – ebből származik az bibliai Éden szó

hi-li: *„szépség”*

saĝ-ki: *„homlok”*

šu ti: *„elfogad”* – šu *„kéz”*, teĝ$_3$ *„közelít”*

(19,22)

^{na4}za-gin$_3$ di$_4$-di$_4$-la$_2$ gu$_2$-na ba-an-la$_2$

kis lazúrköveket nyakába akasztotta

šembi.zid lu$_2$ he$_2$-em-du he$_2$-em-du igi-na ba-ni-in-ĝar

férfit igéző („férfi, gyere, gyere”) szemfestékét szemére helyezte

na$_4$: *„kő/kristály”* – kövek, kristályok előtt használt jelölő

za-gin$_3$: *„lazúr-kő”*

di$_4$(TUR): *„kicsi/apró”*

šembi.zid: *„szemfesték”*

ĝar: *„helyez”*

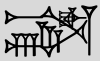

šembi

(24-26)

har kug-sig$_{17}$ šu-na ba-an-du$_8$

aranykarkötőt kezére vette

gi-1(diš)-nindan eš$_2$-gana$_2$ za-gin$_3$ šu ba-ni-in-du$_8$

1 gi ninda-pálca lazúrit kő mérőjét kezébe vette

^{d}inana kur-še$_3$ i-im-ĝen

Inana az Alsóvilágba elindult

har: *„kör”*

kug-sig$_{17}$(KUG-GI): *„arany”*

nindan(GAR): *„ninda”* – hosszmérték, 6 méter

gi: *„nád”* – hosszmérték, 3 méter

gi-1(diš)-nindan: *„1 gi ninda-pálca”*

eš$_2$-gana$_2$: *„mérő pálca/vonal”*

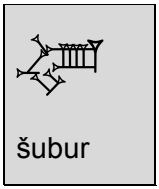

(27-28)

sukkal-a-ni ^{d}*ga-ša-an*-šubur-ra eĝer-a-na i-im-ĝen

követe, Ninšubur, mögötte ment

kug ^{d}inana-ke$_4$ ^{d}nin-šubur-ra gu$_3$ mu-na-de$_2$-e

szent Inana Ninšuburnak ezt mondta

sukkal: *„követ/titkár/szolga”*

ga-ša-an(=NIN): *„úrnő”* – eme-sal *(„finom/női”)* nyelven

(32-36)

ud-da kur-še$_3$ ed$_3$-de$_3$-en

amikor leszállok az Alsóvilágba

ud-da kur-še$_3$ ĝen-na-ĝu$_{10}$-ne

amikor az Alsóvilágba megyek

er$_2$ du$_6$-du$_6$-dam *mar-mar*-ma-ni-ib

könnyeid halmát ontsd („helyezd”)

[e$_2$] diĝir-re-e-ne niĝin$_2$(LAGAB)-niĝin$_2$-na-ma-ni-ib

az isteneket környékezd meg

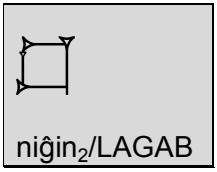

er$_2$: *„könny”*

du$_6$: *„halmoz”*

mar(=ĝar): *„helyez”* – eme-sal nyelven

niĝin$_2$(LAGAB): *„megkerül”*

Ninšubur Inana követe, „szolgája”, „titkára” – a régi „titoktartó” értelmében véve. Ahogy Inanát a Vénusszal azonosítják, Ninšuburt – a hírnököt és utazót – pedig a tőle messzire soha el nem távolodó, gyorsan mozgó Merkúrként. Ninšubur nevének jelentése „Kelet úrnője”. (Ugyancsak šubur a jele egy kocsi-fajtának is.)

Inanát az Alsóvilág kapujánál megfosztják díszeitől, majd Ereškigal, az Alsóvilág úrnője ráemeli halált hozó szemét és rontó szavával megöli.

Ereškigal: szó szerint *„Nagy föld úrnője”* – az ereš szó jelentése ugyancsak *„úrnő/ királynő”*, amit szintén a NIN ékjelével írnak le.

(168-170)

igi mu-ši-in-bar i-bi$_2$ uš$_2$-a-kam

(Ereškigal) a szemét rávetette, a halál füstjét

inim i-ne-ne inim lipiš gig-ga-am$_3$

igéivel testét megbetegítette

gu$_3$ i-ne-de$_2$ gu$_3$ nam-tag-tag-ga-am$_3$

rákiáltott, bűneit kiáltotta

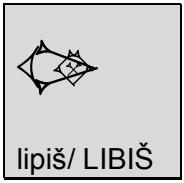

i-bi$_2$: *„füst”*

uš$_2$: *„halál”*

i: *„előhoz/elhagy/kimegy”*

lipiš: *„test”*

gig: *„beteg”*

nam-tag$_2$-ga: *„bűn”*

Inana tetemét karóra akasztják.

(171-172)

munus tur$_5$-ra uzu niĝ$_2$ sag$_3$-ga-še$_3$ ba-an-kur$_9$

a legyengült nő teste az ütésektől megtér

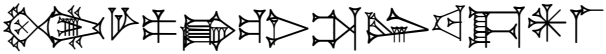

uzu niĝ$_2$ sag$_3$-ga ^{ĝiš}gag-ta lu$_2$ ba-da-an-la$_2$

összevert húsát karóra akasztják

tur$_5$: *„beteg”*

uzu: *„hús”*

sag$_3$: *„ütés”*

kur$_9$: *„belép”*

gag: *„szög/karó/nyílhegy”*

la$_2$: *„függeszt/akaszt/lógat”*

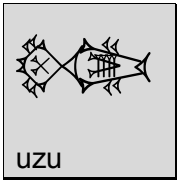

(173-174,176,178)

[ud 3] ĝi$_6$ 3-am$_3$ um-ta-zal-la-ta

3 nap, 3 éj telt el

sukkal-a-ni ^{d}nin-šubur-ra-ke$_4$

követe, Ninšubur

inim nin-a-na-še$_3$ ĝeštug$_2$ ba-ši-in-gub

úrnője szavára hallgat

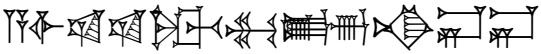

er$_2$ du$_6$-du$_6$-dam mu-un-na-ĝa$_2$-ĝa$_2$

könnyei halmát dagasztja

e$_2$ diĝir-re-e-ne-ke$_4$ mu-un-na-niĝin$_2$-niĝin$_2$

istenek házait megkörnyékezi

zal: *„eltelik”*

ĝeštug$_2$ gub: *„figyel/tervez”*

Követe, Ninšubur három nap múlva útnak indul, felkeresi az istenek templomait, hogy segítséget kérjen. Először Enlilhez, az Ekur-ba indul.

(182-184)

[e$_2$-kur] e$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-še$_3$ ĝiri$_3$-ni dili mu-un-gub

Ekur-ba, Enlilhez egyedül megy

[e$_2$-kur] e$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-še$_3$ ku$_4$-ku$_4$-da-ni-ta

Enlil templomába belép

[igi] [^{d}en-lil$_2$-la$_2$]-še$_3$ er$_2$ im-ma-še$_8$-še$_8$

Enlil előtt könnyeit öntözi

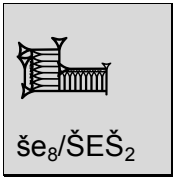

ku$_4$(r): *„belép”*

še$_8$(š): *„sír”*

(182-185,189)

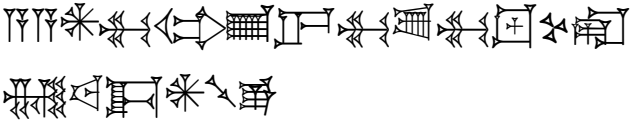

[a-a] [^{d}mu-ul-lil$_2$] du$_5$-mu-zu mu-lu kur-ra
nam-ba-da-an-gur$_2$-e

Enlil atya, gyermeked, férfiú, az alvilágban ne engedd odaveszni

[ki-sikil] /d\ga-ša-an-na kur-ra nam-ba-da-[an]-gam-e

a szüzet, Inanát az Alsóvilágban ne engedd odaveszni

du$_5$(DUN$_3$)-mu(=dumu): *„gyermek”* – eme-sal

mu-lu(=lu$_2$): *„férfi”* – eme-sal

gur$_2$(GAM): *„hajlik/ív/körbe teker”*

^{d}ga-ša-an-na(=Inana): *„Inana”* – eme-sal

du$_5$/DUN$_3$

(190-192)

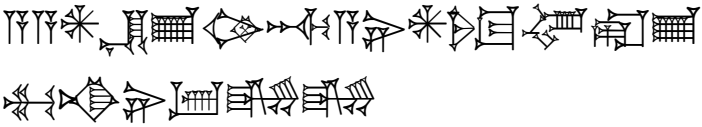

[a-a] [^{d}]en-lil$_2$ lipiš bal-a-ni ^{d}nin-šubur-ra-ke$_4$ mu-na-ni-ib-gi$_4$-gi$_4$

haragjában Enlil Ninšuburnak így felel

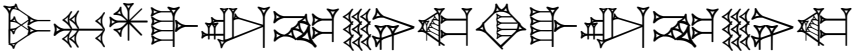

[dumu-ĝu$_{10}$] an gal al bi$_2$-in-dug$_4$ ki gal al bi$_2$-in-dug$_4$

a nagy égbe ő vágyott, az Alsóvilágba ő vágyott

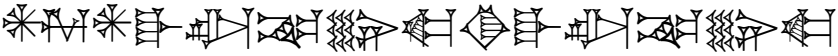

[^{d}inana] an gal al bi$_2$-in-dug$_4$ ki gal al bi$_2$-in-dug$_4$

a nagy égbe Inana vágyott, az Alsóvilágba ő vágyott

lipiš bal: *„harag”*

al dug$_4$: *„vágyik”*

(193-194)

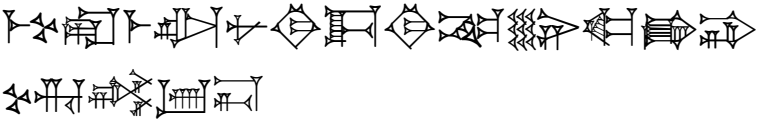

me kur-ra me al nu-di-da sa$_2$ bi$_2$-in-dug$_4$-[ga-bi kur]-/re\
he$_2$-eb-us$_2$

az Alsóvilág mennyei erői nem elérhetők („nem vágyhatók”); az oda eljutó az Alsóvilágban maradjon

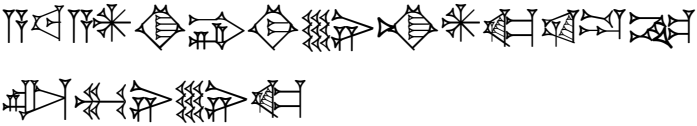

a-ba-am$_3$ ki-bi sa$_2$ in-na-an-dug$_4$ [ed$_3$-de$_3$] al mu-ni-in-dug$_4$

hova ért el, mire vágyott?

sa$_2$ dug$_4$: *„érkezik”*

us$_2$: *„szomszédos”*

A lányára dühös Enlil nem segített. Ninšubur tovább indult.

A sumer nyelvben az alapvető mutató névmások a következők:

- -bi: *„az a, ez a”* – ezzel már sokszor találkoztunk
- -ne: „*ez*” – közelre mutat
- -ri: „*az*” – távolra mutat; igeként: „*irányít*”
- -še: „*annál, az felé*”
- ur_5: „*az a, ez*” – főnévként jelenik meg

Példák a -ne használatára.

a-na-am_3 ne-e *(„Mi ez?”)*

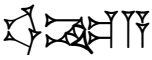

ud ne-a *(„ezen a napon”)*

(A -ne könnyen összekeverhető a többes szám jelével – ez utóbbi esetben előtte -e van; ugyancsak összekeverhető az e-ne „*ő*” szóval.)

Példa a -še használatára:

^{d}en-lil_2-la_2-$še_3$ *(„Enlilnél”)*

Az ur_5:

3-kam ur_5-am_3 um-ak-e

harmadszorra is azt tette

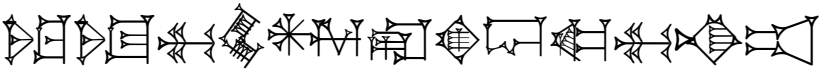

nin_9 e_5-ĝu_{10} kug ^{d}inana-ra ur_5-gin_7 dug_4-mu-na-ab

úgy szólj hercegi nővéremhez, Inanához

A sumer nyelvben a visszaható névmás a ni_2 „*saját*”.

dub-sar-me-en mu ni_2-za nu-zu

írnok vagy (és) saját nevedet nem tudod (leírni)?

mu ni_2-ĝa_2

saját nevem ;)

A ni_2 ugyanakkor félelmet és tiszteletet is jelent. A ni_2 te(ĝ) (összetett) igeként pedig a *„lehűteni/megnyugtatni magát/nyugalmat hoz”* (szó szerint: *„megszünteti magát”*) jelentésű.

ĝissu-bi ki-šar$_2$-ra la$_2$-a uĝ$_3$-e ni$_2$ te-en-ten

védelmező árnyékod a mindenségre kiterjed, népnek nyugalmat hoz

ĝissu(GIS): *„árnyék/ védelem/ égisz”*

ki-šar$_2$-ra: *„mindenség/ horizont”*

uĝ$_3$: *„nép”*

la$_2$: *„függ”*, *„kifeszül/ kiterjed/ rendben van”*

Ettől az igétől teljesen független a ni$_2$-te- forma, amely a *„maga által/ magától”* kifejezésére alkalmas, pl.:

- ni$_2$-te-ne$_2$(ni$_2$-te+(a)ni+e) – *„magától”*
- ni$_2$-te-ne-ne(ni$_2$-te+(a)nene+e) – *„maguktól”*
- ni$_2$-te-na(ni$_2$-te+(a)ni+ak) – *„saját maga”*

šag$_4$ ni$_2$-te-na-ka inim am$_3$-mi-ib$_2$-sig$_{10}$(SUM)-ge

magában azt sóhajtotta

šag$_4$: *„szív/ belső”*

inim sig$_{10}$: *„kifejez ötletet/ vágyat”*

kug ^{d}inana-ke$_4$ ni$_2$-te-a-ni igi im-kar$_2$-kar$_2$

szent Inana magát megvizsgálta

igi kar$_2$: *„megvizsgál”*

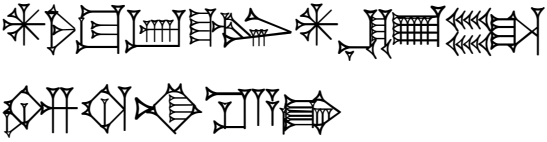

^{d}nin-urta lugal ^{d}en-lil$_2$-le ni$_2$-te-na dirig-ga

Ninurta, akit Enlil maga fölé emelt

ni$_2$-te-ni-še$_3$ lugal-a-ni-še$_3$-am$_3$

önmaga ura

nin iri-ni ki aĝ$_2$-e ni$_2$-te-ni pa bi$_2$-in-e$_3$

úrnő, szeretett városod te magad tetted kiemelkedővé

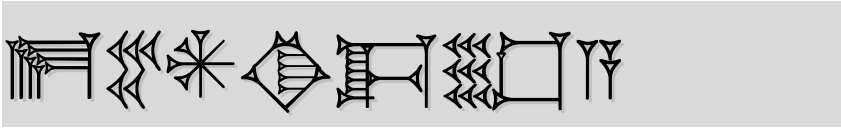

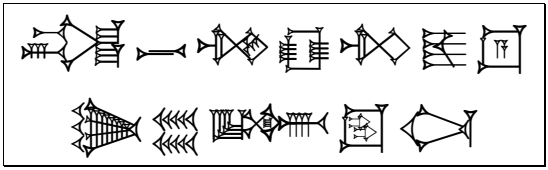

Gudea tehát elkezdte a templom újjáépítését, de a várt jelet még nem kapta meg. Ekkor Ninĝirsu isten újabb álomban üzen:

(A9.5-10)

2(MIN)-kam-ma-še$_3$ nu$_2$-a-ra nu$_2$-a-ra

másodszorra az alvónak („fekvőnek”)

saĝ-ĝa$_2$ mu-na-gub ul$_4$(TAB$_2$) mu-tag-tag-e

fejéhez állt; siettetve megérintette

ma-du$_3$-na ma-du$_3$-na

amit építesz, amit építesz

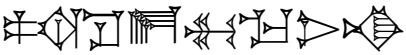

ensi$_2$ e$_2$-ĝu$_{10}$ ma-du$_3$-na

kormányzó, a házam, amit építesz

gu$_3$-de$_2$-a e$_2$-ĝu$_{10}$ du$_3$-da ĝiškim-bi ga-ra-ab-šum$_2$

Gudea, házam építéséhez a jelet megadom

ĝarza-ĝa$_2$ mul-an kug-ba gu$_3$ ga-mu-ra-a-de$_2$

a ragyogó mennyei csillagok együttállását hívom

nu$_2$(NA$_2$): *„fekszik”*

ul$_4$(TAB$_2$): *„sietve/noszogatva”*

ĝarza(PA.AN): *„rítus/szertartás/mennyei-kozmikus rend”*

(A9.11-12)

e$_2$-ĝu$_{10}$ e$_2$-ninnu an-ne$_2$ ki ĝar-ra

házamat, Eninnut An alapozza

me-bi me gal-gal me-me-a dirig(SI.A)-ga

annak hatalma a legnagyobb hatalom, minden hatalmon túl tesz

(A9.13-15)

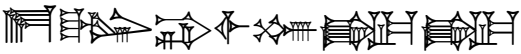

e$_2$ lugal-bi igi sud il$_2$-il$_2$

a templom királya messzire lát („szemét a távolba emeli”)

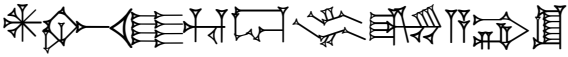

anzud$_2$(AN.IM.MI)^{mušen}-gin$_7$ šeg$_{12}$ gi$_4$-a-bi-še$_3$

Imdugud madárhoz hasonlóan, hangjától

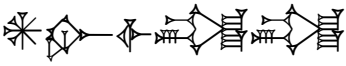

an im-ši-dub$_2$-dub$_2$

az ég remeg

dirig(SI.A): *„meghalad/felette lenni”*

sud: *„távol”*

il$_2$: *„emel/hordoz”*

šeg$_{12}$ gi$_4$: *„hangzik”*

dub$_2$: *„remeg”*

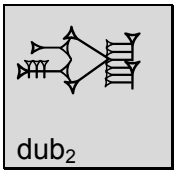

(A9.20-23)

ĝe$_{26}$ ^{d}nin-ĝir$_2$-su a huš gi$_4$-a

Ninĝirsu vagyok, vad vizek terelője

ur-saĝ gal ki ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ka

nagy harcos, Enlil földjén

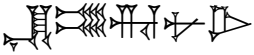

en gaba-ri nu-tuku

úr, kinek nincs ellenfele

e_2-ĝu$_{10}$ e_2-ninnu ĝe$_{26}$-en kur-ra ab-dirig

házamból, Eninnuból országot felügyelem

gaba-ri: *„ellenfél/ ellene van”*

dirig: *„irányít”*

(A10.1-6)

a ugu$_4$(KU)-ĝu$_{10}$ nam gal ki aĝ$_2$-da

szülőatyám, nagy szeretettel,

lugal a-ma-ru ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

királynak, Enlil árának,

igi huš-a-ni kur-da nu-il$_2$

rémisztő tekintetét országokra függesztő („országokról nem elemelő”)

^{d}nin-ĝir$_2$-su ur-saĝ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

Ninĝirsu, Enlil harcosa

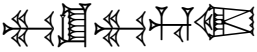

mu-še$_3$ mu- še$_{21}$(SA$_4$: HU.NA$_2$)

neveken nevezett

me 50-a zag mi-ni-keše$_2$(KEŠ$_2$)

az 50 mennyei erőt bennem fogta össze

ugu$_4$: *„szülni”*

a-ma-ru: *„áradat/özönvíz”*

mu: *„név”*

še$_{21}$(SA$_4$: HU.NA$_2$): *„hív/szólít”*

zag keše$_2$(ZAG KEŠ$_2$): *„összefog/összeköt”*

(A11.10-11)

e$_2$-ĝa$_2$ uš ki ĝar-ra-bi-da

a templomom alapjainak lerakásával

he$_2$-ĝal$_2$ he$_2$-da-ĝen

a bőség eljöhet

uš: *„alap”*

ki ĝar: *„elhelyez”*

he$_2$-ĝal$_2$: *„bőség”*

(A11.25-27,12.1-2)

lu$_2$ dili lu$_2$ 2(MIN)-da kiĝ$_2$ mu-da-ak-ke$_4$

egyik ember a másikkal együtt dolgozik

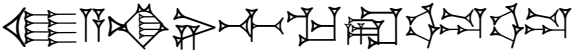

ĝi$_6$-a-na i$_3$-ti ma-ra-e$_3$-e$_3$

éjjel a Hold vigyáz majd

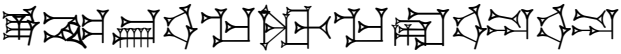

e-bar$_7$(NE)-gana$_2$ ud-«ma»-dam ma-ra-e$_3$-e$_3$

mintha delelő nap vigyázna

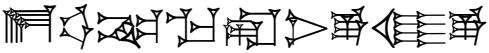

e$_2$ ud-de$_3$ ma-ra-du$_3$-e

templomot a nappal építi majd neked

ĝi$_6$-e ma-ra-ab-mu$_2$-mu$_2$

az éj növeszti majd neked

kiĝ$_2$(KIN): *„munka”*

i$_3$-ti: *„Hold”* – itt szótagolva

e-bar$_7$(NE)-gana$_2$: *„napközben/délben”*

(A12.10-11)

ud-bi-a a_2-zu izi bi_2-tag

amikor a kezed tűz égeti

ĝiškim-ĝu_{10} ha-mu-u_3-zu

jelemet értsd majd meg

(A12.12-15)

gu_3-de_2-a i_3-zig_3 u_3-sa-ga-am_3

Gudea felkel – (csak) álmodott

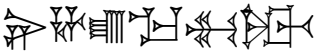

i_3-ha-luh ma-mu-dam

megrémül – álom volt

inim dug_4-ga ^{d}nin-ĝir_2-su-ka-še_3

Ninĝirsu kimondott szavai előtt

saĝ sig ba-ši-ĝar

fejét meghajtja

zig$_3$: *„felemelkedik”*

u$_3$-sa-ga: *„álom”* – itt szótagolva

ha-luh: *„megrémül”*

(A12.16-19)

maš$_2$ babbar$_2$(UD.UD)-ra šu mu-gid$_2$-de$_3$

ragyogó látomását vizsgálgatja

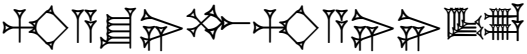

maš$_2$-a šu i$_3$-gid$_2$(BU) maš$_2$-a-ni i$_3$-sag$_9$

jósjelét vizsgálja, jósjele jó

gu$_3$-de$_2$-a šag$_4$ ^{d}nin-ĝir$_2$-su-ka

Gudeának Ninĝirsu értelmezése

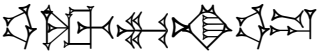

ud-dam mu-na-e$_3$

napként megvilágosodik („eljön”)

šu gid$_2$: *„vizsgálja”*

(A12.21-23)

ensi$_2$-ke$_4$ iri-na lu$_2$ dili-gin$_7$

kormányzó a várost egy emberként

na de$_5$(RI) ba-ni-ĝar

összehívja

ki lagaš^{ki}-e dumu ama dili-a-gin$_7$ šag$_4$ mu-na-AŠ-e

Lagaš földje, mint anyját a gyermek (követi), egy emberként (szívében?) egyesül

dili(AŠ): *„egy/egyedül”*

na de$_5$(g)(NA RI): *„tisztáz/megmagyaráz”*

AŠ: *„egyesül”* – bizonytalan kiejtésű

(A13.12-13)

ensi$_2$-ke$_4$ iri mu-kug

kormányzó a várost megtisztítja

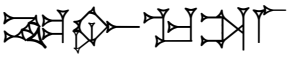

izi(NE) im-ma-ta-la$_2$

tüzet hordoz körbe

kug: *„megtisztít”*

izi(NE): *„tűz”*

la$_2$(LAL): *„hordoz/mutat”*

(A13.24-29)

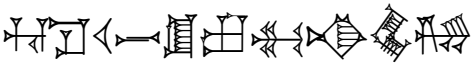

u_5 bur_3(U) $eše_3$-$še_3$ iri mu-na-kug-ge

1 bur mérő területet a városban megtisztít

u_5 mu-na-sikil-e

a területet megtisztítja

li^{ĝiš} u_2 sikil kur-ra-kam izi-a bi_2-si-si

borókát, hegy tiszta növényét tűzre helyez

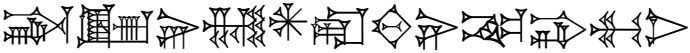

šim erin ir-sim diĝir-ra-kam i_3-bi_2-bi mu-du_3

cédrusfüstölőnek, istenek illatának füstjét emeli

ud $sizkur_2$-ra mu-na-a-$ĝal_2$

nappal imádkoztak

ĝi$_6$ $šud_3$-de_3 mu-na-zal-e

éjjel az ima folytatódik

$eše_3$/IDIM

u_5: *„terület”*

bur_3(U): *„bur(terület mértékegység – 64800m²)”*

$eše_3$(IDIM): *„mérőrúd/ $eše_3$(mértékegység – 60 méter)”*

(A terület mértékének bizonytalanságát az adja, hogy a bur egyben a 10 jele is, ugyanakkor a sumer nyelvben elöl van a mértékegység és azt követi a mérték. Tehát 10 eše esetén fordítva lennének a jelek.)

(A14.1-2, 5-6)

^{d}a-[nun-na] ki lagaš^{ki}

Lagaš Anunái (is)

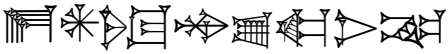

e$_2$ ^{d}nin-ĝir$_2$-su-ka du$_3$-de$_3$

Ninĝirsu házát építették

sipad zid gu$_3$-de$_2$-a hul$_2$-la-gin$_7$

jó pásztor Gudeát boldogság

im-ma-na-ni-ib$_2$-ĝar

tölti el

(A27.11-13)

e$_2$ igi-bi kur gal ki us$_2$-sa

a templom – eleje hatalmas hegy, (jól) megalapozva

MUN

šag$_4$-bi nam-šub šir$_3$ ha-mun

belseje imák énekétől zeng

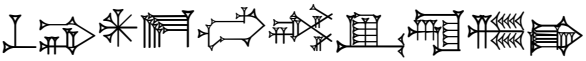

bar-bi an e$_2$ mah he$_2$-ĝal$_2$-la zig$_3$-ga

külseje a fenséges templomnak az ég teljességébe emelő

igi: itt *„eleje”*

šag$_4$: *„belseje”*

nam-šub: *„imádság/ráolvasás”*

mun: *„harmonikus”*

bar: *„külső”*

Eninnu egy templomgazdaság volt. Az imádságokkal a templomban otthont teremtettek az isteneknek, elsősorban a város védőistenének, az alvilág mind az 50 mennyei erejével rendelkező Ninĝirsunak.

A szinte számtalan mennyei erővel az emberek munkája bőséget hozhatott el a templomnak, a városnak, a népnek és az egész vidéknek.

(A28.3-9)

e$_2$ gud-bi-ta

a tehenek háza

i_3 kur_9 ga kur_9

tejet ad, vajat ad

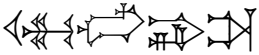

udun(U.MU)-mah-bi-ta

kemencéje

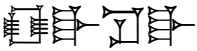

gug_2 gal si gal

sok süteményt, sok édességet (kiflit?)

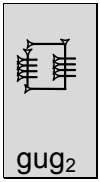

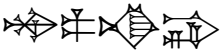

ĝiri$_2$-PA-na-bi

csűrje

gud gu_7 udu gu_7

ökröt etet, juhot etet

e_2 ki šukur$_2$(U.GAR)-bi uz(ŠE.HU)-ga eš$_3$ ĝa$_2$-ĝa$_2$

templom földjének élelme a kolostort, szentélyt élelmezi

i_3: *„vaj”*

ga: *„tej”*

udun(U.MU)-mah: *„kemence”*

gug_2: *„sütemény”*

si: *„szarv-alakú”*

ĝiri$_2$-PA-na: *„kés-féle”*, talán a szénához használt villa; itt talán *„csűr”* értelmű

šukur$_2$(U.GAR): *„élelemadag/porció”*

gu$_7$: *„etet”*

uz-ga: *„szentély/cella/kincstár”*

eš$_3$: *„szentély/oltár”*

ĝa$_2$: *„helyez”*

A templomépítés leírásának első hengerének végén ott a felirat:

(A30.15-16)

e$_2$ ^{d}nin-ĝir$_2$-su-ka du$_3$-a

Ninĝirsu templomának építéséről

za$_3$-mi$_2$ mu-ru-bi-im

(szóló) dal közepe

za$_3$-mi$_2$: *„ima/dal/líra”*

mu-ru-b: *„közepe/női nemi szerv/kapu”* – itt szótagolva

Az első henger 814 sora után a templomépítés éneke a másik hengeren folytatódik…

(B1.1-3)

e_2 dim gal kalam-ma

templom, ország hatalmas őrhelye

an ki-da mu_2-a

eget a földdel összefonó („összenövesztő”)

e_2-ninnu šeg$_{12}$ zid ^{d}en-lil$_2$-e nam dug$_3$-ga tar-ra

Eninnu, jó téglájának Enlil jó sorsot szabott

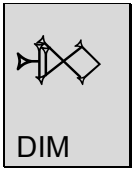

dim: *„őrhely”*

mu_2: *„megnő”*

(B1.4-5)

hur-saĝ nisig-ga u_6-e gub-ba

zöldellő hegység csodájaként állva

kur-kur-ta e_3-a

országokra vigyázol

hur-saĝ: *„hegység/dombság”*

nisig(SAR): *„zöldellő/zöldség”*

u_6 (IGI.E_2): *„csoda”*

gub: *„áll”*

(B1.6-7)

e_2 kur gal-am_3 an-ne_2 im-us_2

templom, nagy hegy, éggel határos

^{d}utu-am_3 an-$šag_4$-ge im-si

mint Utu, az ég közepét betöltöd

us_2: *„határos/szomszédos”*

an-$šag_4$: *„ég közepe/ekliptika”*

si: *„betölt/feltölt”*

Gudea azért (is) építi újjá a templomgazdaságot, hogy a bőség eljöhessen.

(B11.21)

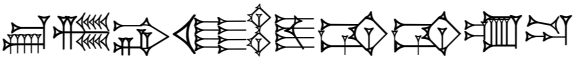

$gana_2$ zid-bi gig ziz_2 gu_2-gu_2 um-de_6

a jó mezők búzát, tönkölyt, babot hordoznak

$gana_2$: *„mező”*

gig: *„búza”*

ziz: *„tönköly”*

gu_2: *„bab/borsó”*

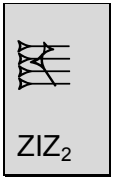

(B14.25-26)

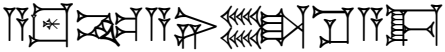

id_2-de_3 a zal-le si-a-da

a csatorna, folyó vízzel megteljen

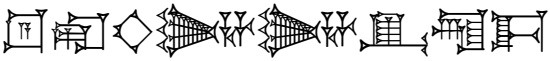

ambar-ra hi ubi_2^{ku6} ubi_2^{ku6} $ĝal_2$-la-da

nádasban mindenféle hal („halak mindenféléje”) legyen

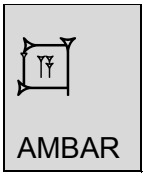

id_2: *„folyó/csatorna”*

zal: *„halad/megy/folyik”*

si: *„megtelik/feltöltődik”*

ambar: *„nádas/mocsár/tó”*

hi: *„mindenféle/keverék”*

ubi_2(SUHUR): *„hal”*

ku_6(HA): halak után használt jelölő

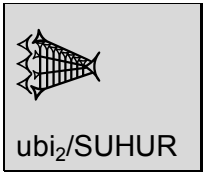

(B15.2-4)

a gal-gal-e še si-si-a-<da>

hatalmas víz gabonát növeljen („töltsön”)

guru$_7$-du$_6$ guru$_7$-maš ki lagaš^{ki}-ke$_4$

Lagaš földjének gabonahalmai

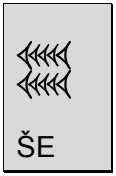

gu$_2$ gur-gur-ra-da

halmozódjanak

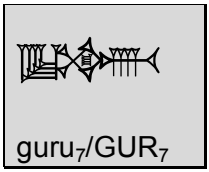

še: *„gabona”*

guru$_7$-du$_6$: *„gabona halom”*

guru$_7$-maš: *„gabona halom”*, másik fajta

gu$_2$ gur: *„halmozódik”*

(B15.5-7)

tur$_3$(NUN.LAGAR) du$_3$-a-da a-maš du$_3$-a-da

istálló épüljön, juhakol épüljön

u$_8$ zid-da sila$_4$ /du$_3$-du$_3$\-a-da

jó juh, báránnyal növekedjen

udu-nitah$_2$(ARAD) u$_8$ zid-bi šu ba-ba-ra-da

a kosnak jó juh enged

tur$_3$(NUN.LAGAR): *„istálló”*

a-maš: *„juhakol”*

u$_8$: *„juh”*

sila$_4$: *„juh”*

nitah$_2$: *„kos”*

šu ba(r): *„enged”*

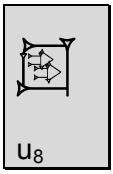

(B15.12-13, 15)

anše niĝ$_2$-tug$_2$-bi il$_2$-a-da

szamár a hámját emelje

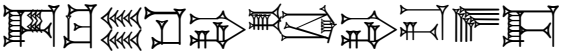

a$_2$-dab$_5$ še si-bi eĝer-bi us$_2$-sa-/da\

vezetője magot vetve mögötte kövesse

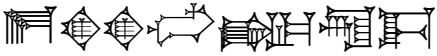

e$_2$-kin$_2$-kin$_2$ mah il$_2$-la-da

fenséges malom emelkedjék

niĝ$_2$-tug$_2$: *„hám”*

a$_2$-dab$_5$: *„vezető”*

e$_2$-kin$_2$-kin$_2$: *„malom”*

(B15.19-20)

kisal e_2(forrás: SA)-ninnu-/ke_4\ hul_2-la si-a-da

Eninnu udvarát boldogság töltse be

si-im-da a_2-la_2 balaĝ nam-nar šu du_7-a

dobbal dob és lant zenei harmóniában

kisal: *„udvar”*

si-im: *„dob”* – $šem_3$ szótagolva

a_2-la_2: *„fa dob”*, *„kezet megköt”*

balaĝ: *„nagy dob vagy hárfa”*

nam-nar: *„zeneiség”*

šu du_7: *„teljesnek/tökéletesnek/helyén lenni”*

(B17.12-14)

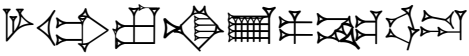

$niĝ_2$-du_7 iri-na-ke_4 pa bi_2-e_3

a város bősége megjelent

gu_3-de_2-a e_2-ninnu mu-du_3

Gudea Eninnu építője

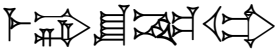

me-bi šu bi_2-du_7

a mennyei erőket működővé tette

pa bi_2-e_3: *„megjelentté tesz”*

šu bi_2-du_7: *„teljessé/működővé tesz”*

(B18.12-13)

iri-e ^{d}utu-gin_7

a város, mint Utu

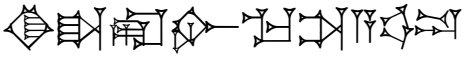

ki-ša-ra im-ma-ta-a-e_3

a mindenséget vigyázza

(B24.1-2)

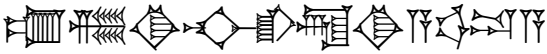

$meš_3$ zid ki $lagaš^{ki}$-[a] e_3-a

igaz harcos, Lagaš földjét őrző

^{d}nin-$ĝir_2$-su-ka-me

Ninĝirsu, (templomod által)

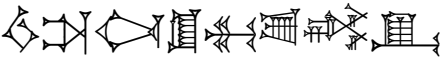

sig-ta nim-še$_3$ /mu\-zu he$_2$-ĝal$_2$

lentről neved fentre kerüljön

e$_3$: *„jár-kel/figyel”*

sig: *„lent/alsó/gyenge”*

nim: *„fent”*

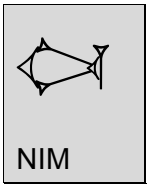

(B24.6-11)

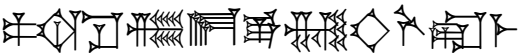

/ensi$_2$ zid\ e$_2$-e nam [dug$_3$] tar-ra-me

igaz kormányzónak a templom jó sorsot szabott

/gu$_3$\-de$_2$-a /dumu\ ^{d}nin-ĝiš-zid-da-ka

Gudea, Ninĝiszida gyermeke

/nam\-til$_3$ /ha\-mu-ra-sud

legyen hosszú az élete

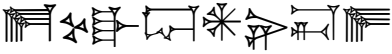

/e$_2$\ kur gal-gin$_7$ an-ne$_2$ us$_2$-sa

templom, nagy hegyként éggel határos

ni$_2$ me-lem$_4$-bi kalam-ma ru-a

rettentő ragyogását az országba vivő

an-ne$_2$ ^{d}en-lil$_2$-e nam lagaš^{ki} tar-ra

An és Enlil Lagašnak sorsot szabott

us$_2$: *„határos/szomszédos”*

ni$_2$: *„félelem/félelmetes”*

me-lem$_4$: *„ragyogás”*

ru: *„irányít/vezet”*

(B24.12-15)

^{d}nin-ĝir$_2$-su-ka nam-nir-ĝal$_2$-ni

Ninĝirsu tekintélyét

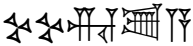

kur-kur-re zu-a

minden ország ismeri

e$_2$-ninnu an ki-da mu$_2$-a

Eninnu, eget földdel összenövesztő

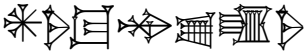

^{d}nin-ĝir$_2$-su za$_3$-mi$_2$

Ninĝirsu imája

nam-nir-ĝal$_2$: *„tekintély”*

mu$_2$: *„növel”*

za$_3$-mi$_2$: *„ima”*

13.

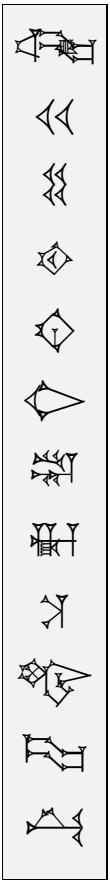

Inana, a hét mennyei erő birtokosa elindult az Alsóvilágba. A kapunál díszeit és ruháját elvették, utána Ereškigal tekintetétől és szavaitól holtan esett össze. Hűséges követe, Ninšubur először Enlilhez ment segítséget kérni, de hiába. A lányára dühös Enlil nem segített. Ninšubur ezután Nanna(r)-hoz, a Holdistenhez ment, de hiába, ő sem segített.

Ninšubur ezután Enkihez ment és elpanaszolta, mi történt az Alsóvilágban Inanával, a szerelem és háború istennőjével.

(217-221)

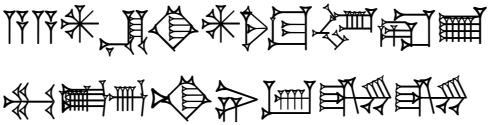

a-a ^{d}en-ki ^{d}nin-šubur-ra-ke$_4$ mu-un-na-ni-ib-gi$_4$-gi$_4$

Enki atya Ninšuburnak válaszolt:

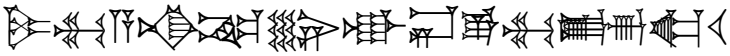

dumu-ĝu$_{10}$ a-na bi$_2$-in-ak ĝe$_{26}$-e mu-un-kuš$_2$-u

lányom mit tett? aggódom

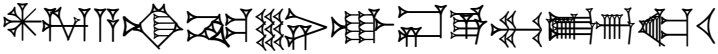

^{d}inana [a-na] bi$_2$-in-ak ĝe$_{26}$-e mu-un-kuš$_2$-u

Inana mit tett? aggódom

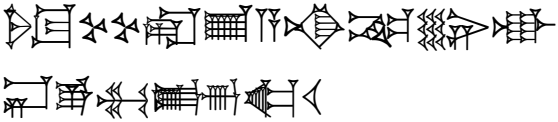

nin kur-kur-/ra\-[ke$_4$] a-na bi$_2$-in-ak ĝe$_{26}$-e mu-un-kuš$_2$-u

országok úrnője mit tett? aggódom

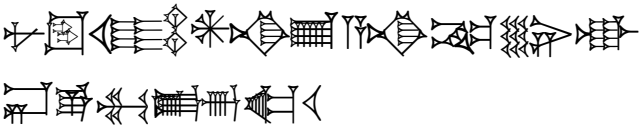

nu-u$_8$-/gig\ /an\-na-ke$_4$ a-na bi$_2$-in-ak ĝe$_{26}$-e mu-un-kuš$_2$-u

égi szerető mit tett? aggódom

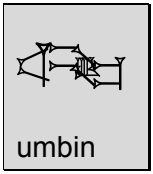

ak: *„tesz/csinál”*

kuš$_2$: *„fáradt/aggódik”*

nu-u$_8$-gig: *„szajha/(egy fajta) papnő”*

(222-225)

umbin-si-ni mu-dur$_7$ ba-ra-an-de$_6$ kur-ĝar-ra-aš ba-an-dim$_2$

körme alól koszt kapart ki, alakká(?) teremtette

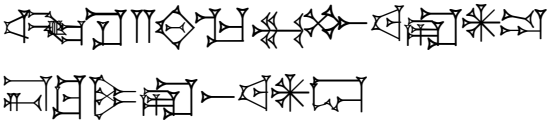

umbin-si 2-kam-ma mu-dur$_7$(BU) ba-ra-an-de$_6$
gala-tur-ra-aš ba-an-dim$_2$

körme alól másodszorra koszt kapart ki, bábbá(?) teremtette

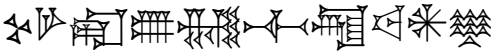

kur-ĝar-ra u_2 nam-til_3-la ba-an-$šum_2$

alaknak élet füvét adta

gala(UŠ.KU)-tur-ra a nam-til_3-la ba-an-$šum_2$

bábnak élet vízét adta

umbin-si: *„köröm”*

mu-dur_7(MU-BU): *„kosz/piszok”*

kur-ĝar: *„szereplő”*

gala(UŠ.KU): *„szereplő”*

u_2: *„növény”*

nam-til_3: *„élet”*

Enki tehát megteremtette az embert, Inanának segítségül.

(226-227)

[a-a] ^{d}en-ki gala-tur-ra kur-ĝar-ra gu_3 mu-na-[de_2-e]

Enki atya bábnak és alaknak ezt mondta

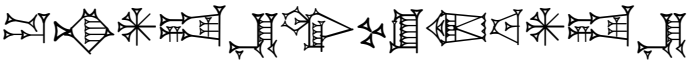

ĝen-na-an-ze_2-en ĝiri_3 kur-$še_3$ nu_2-ba-an-ze_2-en

menjetek az Alsóvilágba vezető úton, ne feküdjetek

ĝiri_3: *„út/ösvény/láb”*

Majd ellátta őket tanáccsal, hogyan menthetik ki Inanát. Az „alak” és a „báb” az Alsóvilág kapuján átjutottak.

(254-256)

gala-tur kur-ĝar-ra inim ^{d}en-ki-ka$_{3}$-še$_{3}$ saĝ keše$_{2}$ ba-[ši-in]-ak-eš

az alak és a báb Enki szavát követték

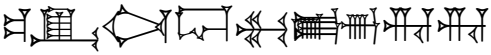

^{ĝiš}ig nim-gin$_{7}$ mu-un-dal-dal

ajtó mellett szúnyogként elrepültek

za-ra lil$_{2}$-gin$_{7}$ mu-un-gur-gur

záron szellemként (vagy szellőként) befordultak

saĝ keše$_{2}$: *„figyel”*

nim: *„repülő rovar”*

dal: *„repül”*

za-ra: *„zár”;* za – *„bezár”*

lil$_{2}$: *„szellem/lélek/szél/lélegzet”*

gur: *„fordul/emel”*

(257-260)

[ama gan-e] nam dumu-ne-ne-$\check{s}e_3$

szülőanya a gyermekszülés miatt

[^{d}ereš(NIN)-ki]-gal-la-ke_4 i-nu_2-nu_2-ra-am_3

Ereškigal (ott) fekszik

[mur] kug-[ga]-na gada nu-un-bur_2

ragyogó vállát vászon nem fedi

[gaba-ni] bur šaĝan(U.GAN)-na nu-un-gid_2

kehely keble nem ad tejet

ama gan: *„szülő nő”*

mur: *„hát/váll”*

gada: *„vászon”*

bur_2: *„ruha”*

gaba: *„mell/mellkas/test eleje”*

bur: *„külső”*

šaĝan: *„kehely/palack”*

gid_2: *„szív/húz/átad/tejet ad”*, ill. *„hosszú/megnézni/mérni”*

(263-266)

[u_3-u_8-a] /$šag_4$\-$ĝu_{10}$ dug_4-ga-ni

jaj, testem („belsőm”) – mondja

[$kuš_2$-u_3-me]-en nin-me a $šag_4$-zu in-na-[ne]-eš

fáradt vagy, úrnőnk, ó, tested – mondták („erre ők”)

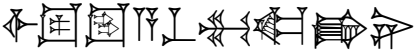

[u_3-u_8-a] bar-$ĝu_{10}$ dug_4-ga-ni

jaj, bőröm („külsőm”) – mondja

[$kuš_2$-u_3-me]-en nin-me a bar-zu in-na-ne-eš

fáradt vagy, úrnőnk, ó, bőröd – mondták

u_3-u_8-a: *„jaj”*

$šag_4$: *„szív/belső/test belseje”*

$kuš_2$-u_3: *„fáradt”*

bar: *„külső/test külseje”*

(267-270)

[a-ba-am_3] za-e-me-en-ze_2-en

kik vagytok ti

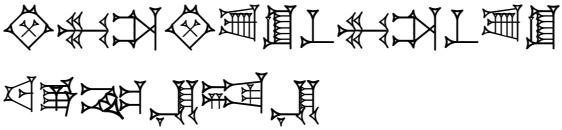

[šag$_4$-ĝu$_{10}$-ta] šag$_4$-zu-še$_3$ bar-ĝu$_{10}$-ta bar-zu-še$_3$
ba-e-de$_3$-en-ze$_2$-en

testemtől testedig, bőrömtől bőrödig beszéltek

[diĝir he$_2$-me-en]-ze$_2$-en inim ga-mu-ra-an-dug$_4$

istenek legyetek, beszélek veletek

[lu$_2$-ulu$_3$ he$_2$-me]-/en\-ze$_2$-en nam-zu-ne ga-mu-ri-ib-tar

emberek legyetek, (jó) sorsot szabok nektek

lu$_2$-ulu$_3$: *„ember/emberség”*

Ereškigal megenyhült az alak és a báb együttérzésére és meg akarta őket ajándékozni, amit nem fogadnak el, Enkinek adott szavuk „égi és földi életerejükre” tett esküjüket megtartva.

(271,273-274)

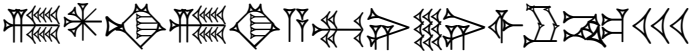

[zi an-na zi ki-a] mu-ni-in-pad$_3$-de$_3$-eš

égi életerejükre, földi életerejükre (tett esküjük, hogy) megtalálják – miatt

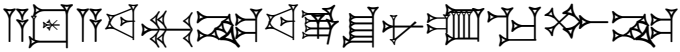

id$_2$ a-ba mu-ne-ba-e šu nu-um-ma-gid$_2$-de$_3$

folyó vizét ajánlja – nem fogadják el

a-šag$_4$ še-ba mu-ne-ba-e šu nu-um-ma-gid$_2$-de$_3$

mező gabonáját ajánlja – nem fogadják el

zi: *„életerő”*

pad$_3$: *„megtalál/felfedez/megnevez”*

ba: *„megenged/juttat”*

šu gid$_2$: *„elfogad”*

a-šag$_4$: *„mező”*

(275)

uzu niĝ$_2$ sag$_3$-ga ^{ĝiš}gag-ta la$_2$ šum$_2$-me-eb in-na-an-ne-eš

összevert testet, a karóról lógót add nekünk – mondják („erre ők”)

(276-279)

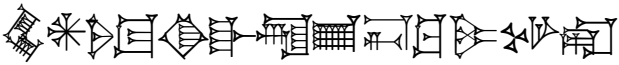

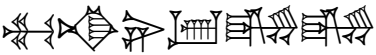

kug ^{d}ereš-ki-gal-la-ke$_4$ /gala\-[tur kur-ĝar-ra] mu-na-ni-ib-gi$_4$-gi$_4$

szent Ereškigal alaknak és bábnak válaszol

uzu niĝ$_2$ sag$_3$-ga niĝ$_2$ ga-ša-an-zu-ne-ne-kam

az összevert test úrnőtöké

[niĝ$_2$] /lugal\-me niĝ$_2$ nin-me he$_2$-a šum$_2$-me-eb
in-na-an-ne-eš

királyunk vagy úrnőnk legyen, add nekünk – mondják („erre ők”)

uzu niĝ$_2$ sag$_3$-ga ^{ĝiš}gag-ta la$_2$ im-me-ne-šum$_2$-uš

összevert testet, a karón lógót nekik adta

ga-ša-an(=nin): *„úrnő”* – eme-sal

(280-281)

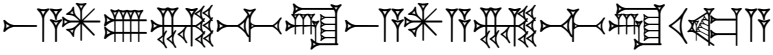

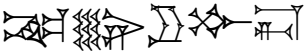

1-am$_3$ u$_2$ nam-til$_3$-la 1-am$_3$ a nam-til$_3$-la ugu-a bi$_2$-in-šub-bu-uš

egyikük az élet füvét, másik („egyikük”) az élet vizét fejére kente

^{d}inana ba-gub

Inana felállt

ugu: *„koponya”*

šub: *„fektet”*

gub: *„áll”*

(282-284)

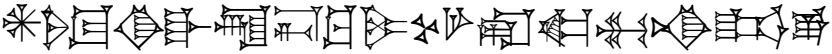

^{d}ereš-ki-gal-la gala-<tur> kur-ĝar-ra gu_3 [mu-na-de_2]-e

Ereškigal alaknak és bábnak ezt mondta

tum_2-mu-un-ze_2-en ga-ša-an-<zu>-ne-[ne] […]-zu$^{?}$-ne-ne ba-dab_5

vigyétek úrnőtöket

^{d}inana inim ^{d}en-ki-[ka_3-ta] /kur\-ta ed_3

Inana Enki tanácsa alapján az Alsóvilágból kijut

tum_2: *„hoz/hordoz”*

ga-ša-an(=nin): *„úrnő”* – eme-sal

Aki azonban az Alsóvilágba került, onnan nem távozhat. Az Anuna istenek, a sors-szabó bírák elfogják Inanát.

(285-286)

^{d}inana kur-ta ed_3-da-ni

Inanát az Alsóvilágból távozóban

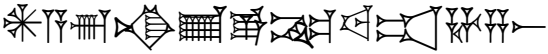

^{d}a-nun-na-ke$_4$-e-ne ba-ab-ha-za-aš

az Anunák elfogják

ha-za: *„fog/tart”*

(285-289)

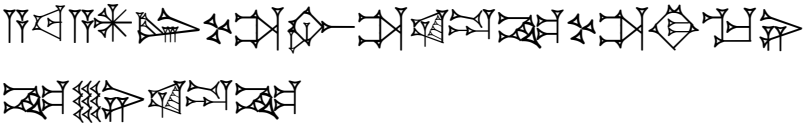

a-ba-am$_3$ lu$_2$ kur-ta im-[ta]-ed$_3$-de$_3$ kur-ta silim-ma-ni bi$_2$-in-ed$_3$-de$_3$

ki vagy, az országból távozó, aki ép bőrrel távoznál?

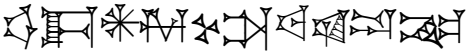

ud-da ^{d}inana kur-ta ba-ed$_3$-de$_3$

amikor Inana az országból távozik

saĝ-dili saĝ-ĝa$_2$-na ha-ba-ab-šum$_2$-mu

helyettest kell maga helyett („fejének”) adnia

ha-za: *„tart/fog”*

silim: *„egészséges”*

saĝ-dili: *„magányos/egyetlen/nemes”*

Inanát az alvilágból távozóan „kis és nagy ördögök” veszik körbe, hogy vagy őt vagy a helyettesét visszavigyék az alvilágba. A „halálra rémült”, mind kétségbeesettebb Inana végül kedvesét, Dumuzit nevezi meg helyettesének. Az ördögök körbeveszik Dumuzit és megölik. Ereškigal döntése alapján az év felét Inana, felét pedig Dumuzi tölti az Alsóvilágban.

(407-409)

/za-e\ mu MAŠ-am$_3$ nin$_9$-zu mu MAŠ-am$_3$

te az év felét, nővéred az év felét

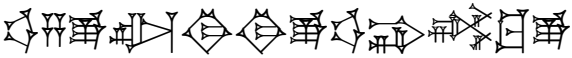

ud za-e al di-di-e ud-bi he$_2$-tuš-[e]

te napodon, így kérem, akkor te maradj itt

ud nin$_9$-zu al di-di-e ud-bi he$_2$-bur$_2$-[e]

nővéred napján, így kérem, akkor szabadulhatsz

mu: *„év”*

MAŠ: *„fele valaminek”*

nin$_9$: *„nővér/húg”*

al dug$_4$: *„vágyik/kér”*

tuš: *„ül/marad”*

bur$_2$: *„elenged/szétterjed/betakar”*

A sumer nyelvben a többes szám egy sajátos kifejezési módja, amikor sokféle dologról beszélnek. Ezt a jelzőként használt hi-a, esetleg hi-hi-a (*„kevert/sokféle/mindenféle”*) szóval fejezik ki. (A hi igeként használva: *„kever”*).

gud udu še hi-a u_3-mi-gu_7

(akkor) bika, ökör sokféle gabonát eszik

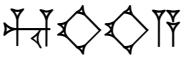

mušen hi-hi-a

mindenféle madár

uĝ$_3$ saĝ gig$_2$-ga u_2 hi-a udu-gin$_7$ bi$_2$-ib$_2$-gu$_7$-a

(éhségükben) a feketefejűek népe mindenféle növényt, mint a juh, ettek

A sumerek számoláskor a 10-es és 60-as számrendszer kombinációját használták. A 60-as számrendszer rendkívül alkalmas közelítő számításokra, mint általában azok számrendszerek, amelyeket alapja megegyezik az egymás utáni összeszorzott számokkal, vagy azok felével (matematikai nyelven: „n faktoriális fele”). Ilyen számok a következők: 1, 3, 12, 60, 360, 2520, …

A 60-as számrendszerben (60=3*4*5) így pontosan kifejezhető egy érték fele, harmada, negyede, ötöde, hatoda…, csak a hetednél kapunk pontatlan értéket. (Tízes számrendszerben már egy érték harmada sem fejezhető ki pontosan, 0.333333…) Ugyanakkor a 60-as számrendszer még nem túl nagy, a számai emberi léptékkel még áttekinthetők (a 2520-as számrendszer már sokkal bonyolultabb lenne).

𒌋	u(U)	*„10”*	𒐐	nimin	*„40”*
𒌋𒌋	niš(U.U)	*„20”*	𒐐𒐐	ninnu	*„50”*
𒌋𒌋𒌋	ušu$_3$(U.U.U)	*„30”*	𒁹	ĝeš$_2$	*„60”*

A 60 jele így azonos az 1(DIŠ) jelével, csak egy magasabb helyi értéken, illetve azt másképp ejtik.

72

Mivel 0 nem volt, így egyetlen vonalról el kellett tudni dönteni, hogy az 60 vagy 1 értéket jelzett, ill. pl. két vonalról, hogy az 2 vagy 61 vagy más értékű. (Kiejtve talán kis szüneteket használtak.) Általában véve: a szövegkörnyezetből már feltételeztek egy léptéket.

A 120-at már ĝeš$_2$-min (*„két 60”* – ugyanaz, mint a *„62”*), a 600-at pedig ĝeš$_2$-u (*„tíz 60”* – ugyanaz, mint a *„70”*) módon adták meg.

A 10/60 váltakozó számrendszerben a 600 már új alapszám, így az 1200 az ĝeš$_2$-u min (*„két 600”* – ugyanaz, mint a *„602”*).

A következő alapszám a 3600 šar$_2$, amely *„sok/számtalan”* jelentésű is – erre külön írónád is volt.

A 36000 šaru *„tíz 3600”*, a 3600-hoz hasonló HI *„kör”*, ill. *„sok(féle)”* és az abba írt 10 jelének a kombinációja; itt azonban megtörik a 10-es és 60-as váltakozás, így a 72000 šar$_2$-niš *„húsz 3600”* (és nem *„két 36000”*). Ugyanakkor a 36000 többszöröseire (2* = 72000, 3* = 108000, 4* = 144000, 5* = 180000) külön, összekapcsolt, szorosan egymás mellé írt jeleket is használtak.

A következő nagy szám a 60*3600 = 216000 šargal, amelynek a „körbe” írt 60 a jele.

ab$_2$ hi-a-ni 36000 + 3600-am$_3$

39600 darab sokféle tehene volt (Nanna-nak)

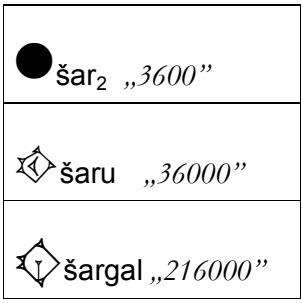

A többszörözést az a-ra$_2$ („-*szor*”) kifejezéssel lehet megadni. (Önállóan *„út/mód/ómen”* jelentésű is.)

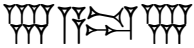

7 a-ra$_2$ 7 *(„hétszer hét”)*

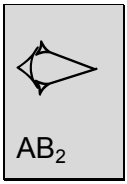

a-ra$_2$ 5-kam *(„ötödszörre”)*

Olvassunk el néhány sort a Holdisten, Nanna(r) útját leíró költeményből Nibru (akkádul: Nippur) városába. Az óbabiloni szövegben a Holdisten sumer neve után odaírták az akkád változatot (Suen) is.

(1-4)

ur-saĝ-e iri ama-/na\-[$še_3$]

^{d}nanna-^{d}suen-e /ĝeštug$_2$\-[ga-ni na-an-gub]

^{d}suen-e iri ama-/na\-[$še_3$]

^{d}aš-im$_2$-babbar-re ĝeštug$_2$-[ga-ni na-an-gub]

IM$_2$

iri: *„város”*

ama: *„anya”*

ĝeštug$_2$ gub: *„tervez/figyel valamire”*

ĝeštug$_2$-ga-ni na-an-gub: *„azt tervezgette”*

A Hold másik neve Ašimbabbar *„(égen) egyedül fénylő”*, amellyel az újholdat, míg Nanna néven a teleholdat nevezik.

(5-8)

iri ama-na-$\check{s}e_3$ a-a-[na-$\check{s}e_3$]

^{d}nanna-^{d}suen-e ĝeštug$_2$-ga-ni na-[an-gub]

^{d}en-lil$_2$-la$_2$-$\check{s}e_3$ ^{d}nin-lil$_2$-[la$_2$-$\check{s}e_3$]

^{d}aš-im$_2$-babbar-e ĝeštug$_2$-ga-ni na-an-gub

(9-12)

ur-saĝ-me-en ĝe$_{26}$-e iri-ĝu$_{10}$-$\check{s}e_3$ ga-ĝen

ĝe$_{26}$-e iri-ĝu$_{10}$-$\check{s}e_3$ ga-ĝen a-a-ĝu$_{10}$-$\check{s}e_3$ ga-an-ši-ĝen

^{d}suen-me-en ĝe$_{26}$-e iri-ĝu$_{10}$-$\check{s}e_3$ ga-ĝen

ĝe$_{26}$-e iri-ĝu$_{10}$-$\check{s}e_3$ ga-ĝen a-a-ĝu$_{10}$-$\check{s}e_3$ ga-an-ši-ĝen

ur-saĝ: *„harcos”*

ĝen: *„megy”*

(13-16)

a-a-ĝu$_{10}$ ^{d}en-lil$_{2}$-la$_{2}$-še$_{3}$ ga-an-ši-ĝen

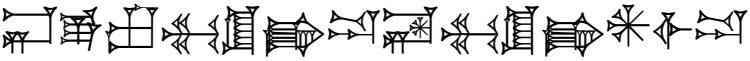

ĝe$_{26}$-e iri-ĝu$_{10}$-še$_{3}$ ga-ĝen ama-ĝu$_{10}$-še$_{3}$ ga-an-ši-ĝen

ama-ĝu$_{10}$ ^{d}nin-lil$_{2}$-la$_{2}$-še$_{3}$ ga-an-ši-ĝen

a-a-ĝu$_{10}$-še$_{3}$ ga-an-ši-ĝen

A sumer nyelvben az ige utal az aspektusra (befejezett, befejezetlen), a módra (pl. tagadó), és arra, akivel, illetve aki által történik a cselekvés-történés. *(Igen vitatott, hogy az ige az aspektusra, vagy az igeidőre utal. A frissebb kutatások fényében sokkal inkább az igeidő a valószínű.)*

Ezek mellett, az „igei-lánc” belsejében lehetnek *határozói jelölők*, amelyek a cselekvés-történés körülményeire utalnak. Ezek nem feltétlenül fordulnak elő.

- -a-: „*-nak*” (részes)

  A személyraggal együtt, egyetlen jelként írják. A személyrag (akinek a részére történik) az ergatív raghoz hasonló módon jelenik meg:

  - (-)ma- *„nekem”* („semmi” helyett; korábban láttuk, hogy az -m-, így a (-)ma- az irányultságot is kifejezheti…)

    za-e ĝe$_{26}$-e tah-ma-ab
    adsz nekem

  - -ra- *„neked”* (ergatív -e- rag helyett itt -r- szerepel)

    ĝe$_{26}$-e za-e ga-ra-ab-tah
    adni fogok neked

    sipad-ĝu$_{10}$ ma-mu-zu ĝe$_{26}$ ga-mu-ra-bur$_2$-bur$_2$
    pásztorom, álmod én neked megfejtem (felfedem)

  - -na- *„neki”* (ugyanaz, -n-)

    ensi$_2$-ra ama-ni ^{d}nanše mu-na-ni-ib$_2$-gi$_4$-gi$_4$
    a kormányzónak anyja, Nanše válaszolt

  - -ba- *„annak”* (ugyanaz, -b-)

    he$_2$-lu-a nam-ba-lal
    Legyen bőséges és nem lesz annak hiánya

  - -me- *„nekünk”*
  - -ne- *„nektek”*
  - -e-ne- *„nekik”*

- -da-: *„-val”* (társ)

  ki ^{d}en-ki dam-a-ni-da ba-an-da-nu$_2$-a-ba
  A föld, ahol Enki hitvesével lefeküdt

  lu$_2$ dili lu$_2$ 2(MIN)-da kiĝ$_2$ mu-da-ak-ke$_4$
  egyik ember a másikkal együtt dolgozik

- -ta-: *„-tól”*; esetenként -da- módon hangzósítják

  ĝiš im-ma-ta-ĝar
  fát hoz (onnan) elő

  ĝi$_6$ 3-am$_3$ um-ta-zal-la-ta
  3 éj telt el (azóta)

- -ši-/-še$_3$-: *„-ba/-ig”* (cél)

  a-a-ĝu$_{10}$-še$_3$ ga-an-ši-ĝen
  apámhoz el fogok menni

  igi mu-ši-in-bar
  a szemét rávetette

(A -ta- és a -ši- közül csak az egyik szerepelhet – az ige csak az egyik irányt hangsúlyozhatja.)

- -ni-: *„ahol”* (hely) vagy -i-: *„felé”* (irány)

  me 50-a zag mi-ni-keše$_2$(KEŠ$_2$)
  az 50 mennyei erőt bennem fogta össze

hi-li saĝ-ki-na šu ba-ni-in-ti

haját homlokán elrendezte

(A hely és irány is kifejezhető az igén, pl. eb$_2$-ta-ni-e$_3$*.)*

Olvassunk el néhány sort az írnokmester által az ifjú tanítványnak adott tanácsokból!

(1-2)

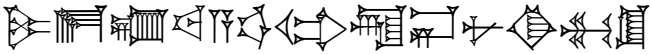

dumu e$_2$-dub-ba-a ud ul-la ĝa$_2$-nu ki-ĝu$_{10}$-še$_3$

tábla házának tanulója („fia”) egyszer keress meg („gyere hozzám”)

niĝ$_2$ um-mi-a-ĝu$_{10}$ mu-un-pad$_3$-da za-e ga-ra-pad$_3$-pad$_3$

mesterem tanácsát neked felfedem

e$_2$-dub-ba: *„Tábla háza, írnokiskola”*

ud ul-la: *„egyszer („távoli napon”)”*

ĝa$_2$-nu: *„jön/megy”* – szótagolva

ki-ĝu$_{10}$-še$_3$: *„hozzám („helyemhez”)”*

um-mi-a: *„mester/szakértő”*

pad$_3$: *„talál/felfed/megnevez”*

(3-5)

za-e-gin$_7$-nam nam-lu$_2$-tur i$_3$-ak šeš-gal i$_3$-tuku-am$_3$

ahogy te is vagy, ifjúként nekem is volt tanítóm

um-mi-a lu$_2$-ta kiĝ$_2$-ĝa$_2$-am$_3$ a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$ ĝiš bi$_2$-in-ĝar

mesterem férfimunkát adott, instruált, helyt álltam

gi al-gu$_4$-ud-da-gin$_7$ i$_3$-gu$_4$-ud-de$_3$-en kiĝ$_2$-ĝa$_2$
bi$_2$-in-sig$_{10}$-ge-en

pattanó nádként ugrottam, a munkát elvégeztem

nam-lu$_2$-tur: *„fiatalság”*

šeš-gal: *„idősebb testvér/tanító/mentor”*

kiĝ$_2$: *„munka”*

a$_2$ aĝ$_2$: *„parancsol irányít/instruál”*

ĝiš ĝar: *„helyt áll”* ? (ĝiš *„fa”,* ĝar *„helyen van”)*

a$_2$-ĝeš-ĝar-ra: *„munka norma/termelési norma”*

gu$_4$-ud: *„felugrik/szökik/táncol”*

sig$_{10}$: *„elhelyez”*

(6-8)

inim um-mi-a-ĝu$_{10}$ nu-un-taka$_4$ niĝ$_2$ ni$_2$-ĝa$_2$ li-bi$_2$-ak

mesterem szavát nem hagytam (figyelmen kívül), nem saját fejemet követtem

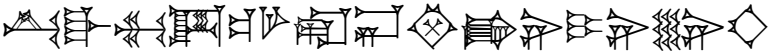

šeš-gal-ĝu$_{10}$ a$_2$ ĝiš ĝar-ra-ĝa$_2$ šag$_4$-ga-ni i-ni-in-dug$_3$

mesterem a követendőket szívéből mondta

i$_3$-sun$_5$-ne na-mu-da-ši-hul$_2$ sa$_2$-ĝa$_2$ i-ni-in-dug$_4$

szerénységem miatt örült, tanácsot mondott

taka$_4$: *„elhagy/visszatart”*

sun$_5$: *„szerény”*

na de$_5$: *„tisztít/tisztáz/megmagyaráz”*

sa$_2$: *„tanács/értelem/intelligencia”*

(9-10)

ĝiš ma-an-hur-ra na-an-dim$_2$ ki-bi-še$_3$ al-ĝar-ĝar

feladatot („tervet”) adott („készített”), megoldandót („megtalálandót”)

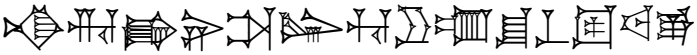

na de$_5$(RI)-ga-ni-ta lu$_2$ hu-ru-um šu bar-dib-ba-e

tanácsait alázatosan megfogadtam

na de$_5$(RI): *„tanács”*

hu-ru-um: *„fiatal/alárendelt”*

šu dib: *„kezel”*

(11-12)

im-ma šu-ĝu$_{10}$ si ba-ni-in-sa$_2$ us$_2$ zid mu-un-dab$_5$

az agyagon a kezem irányította, jó vonalon vezette

ka-ĝu$_{10}$ inim-ma ĝal$_2$ ba-ni-in-taka$_4$ ad gi$_4$-gi$_4$ ma-an-pad$_3$

számat szavakra nyitotta, tanácsokat adott

si sa: *„egyenessé/függőlegessé tesz”*

us$_2$: *„oldal/sarok/(út)vonal”*

dab$_5$: *„vezet/megfog/tart/elfogad”*

ĝal$_2$ taka$_4$: *„nyit”*

pad$_3$: *„talál/felfed/megnevez”*

(13-15)

ĝiš-hur lu$_2$ a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$ si sa$_2$-e igi ma-ni-in-si-si

az embert az az elv irányítsa – helyesre szemem vezette –

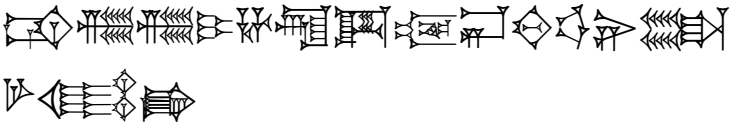

gu$_2$ zi-zi-i ha-la a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$-kam ud zal-le niĝ$_2$-gig-ga
a feladat jó megoldásához kitartás (kell), az időfecsérlés rossz

lu$_2$ ki a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$-ni-še$_3$ ud zal-la a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$-ni ab-taka$_4$
aki feladatánál idejét fecsérli, feladataiban elmarad

ĝiš-hur: *„rajz/terv”*

si sa$_2$: *„helyes/jó”*

gu$_2$: *„teljesség”, „erő”, „nyak”, „bab”*

ha-la: *„osztást végez/megoszt/elosztó/szétoszt”*

(16-17)

niĝ$_2$-zu-a-ni pa nu-um-e$_3$ ka-ga$_{14}$-ni ba-an-la$_2$
tudásával nem dicsekedett, csendes maradt

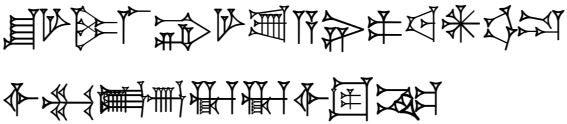

tukum-bi niĝ$_2$-zu-a-ni pa ba-an-e$_3$ igi mu-un-suh-suh-u$_3$-ne
ha dicsekedett volna, rosszallnák

niĝ$_2$-zu: *„tudás”*

pa e$_3$: *„megjelenít”*

ka la_2: *„marad”* (ePSD: ka-la_2-a *„maradék”*)

tukum-bi(ŠU.GAR.TUR.LAL-BI): *„ha”*

igi suh: *„haragos”, „választ”*

(18-20)

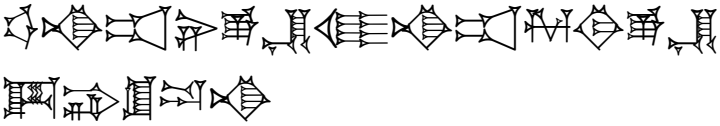

ud na-ab-zal-e-en ĝi$_6$ na-ab-sed$_4$-e-en a_2-bi-še$_3$ ĝen-na

ne fecséreld az időt, este se pihenj, dolgodra menj

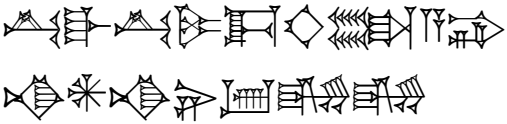

šeš-gal šeš-ban$_3$-da hi-li-a-bi na-an-na-ni-ib-gi$_4$-gi$_4$

idősebbeket, rokonaidat a szórakozásba („örömbe”) nem kellene követned

saĝ-ki gal-gal-la um-ma-te inim-zu ba-dugud-de$_3$-en

a hatalmas koponyákat ;) (nyomukat) kövesd, szavad méltassa őket

sed$_4$(MUŠ$_3$.DI): *„hideg”*

a_2: *„munka”*

šeš-ban$_3$-da: *„rokon (atyafi)”*

hi-li: *„örül”*

te: *„közel/ közelít”*

dugud: *„kemény/ fontos”*

(21-22)

2-kam-ma-$\check{s}e_3$ igi $ke\check{s}e_2$-da-zu-$\check{s}e_3$ nu-ra-ni-ib-gi_4-gi_4

másodszor: szemkáprláztató álmodozásod („szemkáprázásod”(?)) ne kövesd

ki za-za $te\check{s}_2$ lu_2-lu_7^{lu}-ka mah-bi gu_2 he_2-ri-du_3

meghajolva, emberi büszkeséged fenségességét mellőzd

$ke\check{s}e_2$: *„köt”*

ki za: *„meghajol”*

$te\check{s}_2$: *„büszkeség”, „egység”*

lu_2-lu_7^{lu}: *„ember/emberség/emberiség”*

gu_2 du_3: *„elhagy/elmulaszt/mellőz”*

(23-24)

u_2 $te\check{s}_2$-a-ka $\check{s}ag_4$ ab-sed_4-de_3 nam-tag-ga al-du_8 duh-e

büszkeséged ága („növénye”) – a szív megnyugodjon, bűn elhagyódjon

lu_2 šu sug_4-ga-ka kadra-ni ur_5-$\check{s}e_3$ nir mu-un-ĝal$_2$

az ember tiszta („csupasz”) kezének ajándéka, ami helyénvaló

u_2: *„növény”*

$\check{s}ag_4$ sed_4: *„szívet csillapít/lehűt”*

nam-tag-ga: *„bűn”*

duh: *„elhagy/elenged/kinyit”*

sug$_4$(SUD): *„üres/meztelen/csupasz/csupaszít/lecsupaszít”*

kadra(GAR.ŠA$_3$.A): *„ajándék”*

(27-28)

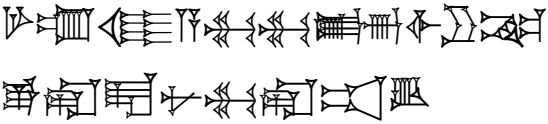

niĝ$_2$ um-mi-a-ĝu$_{10}$ mu-un-pad$_3$-de$_3$ e-ra-šid nu-mu-ra-ab-taka$_4$
mesterem mondásait („dolgát”) fogadd el, számításodból ne hagyd ki

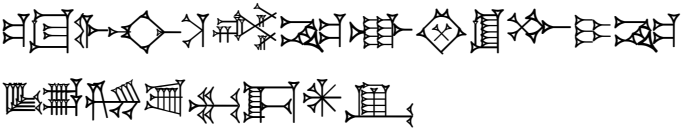

ĝizzal he$_2$-bi$_2$-ak šag$_4$-še$_3$ gid$_2$-i-de$_3$ sag$_9$-ge-zu mu-da-an-ĝal$_2$
értsd meg, szív(ed)be fogadva előnyödre („neked jó”) válik („lesz”)

šid: *„számol”*

ĝizzal(GIŠ.TUG$_2$.PI.ŠIR.SILA$_3$): *„bölcsesség/megértés/fül”*

gid$_2$: *„átvisz”*

sag$_9$-ge: *„jó”*

Ezután az írnok-tanuló panaszai következnek, hogy milyen keserves is a sorsa, milyen nehéz az írnokiskolában az élete…

Néhány közmondás:

siškur$_2$-re nam-til$_3$ i$_3$-u$_3$-tud
a felajánlás(/ima) (hosszú) életet ad

siškur(SIŠKUR=AMAR×ŠE): *„ima”* (néha kettőzve írják)

siškur$_2$(SIŠKUR. SIŠKUR)

diĝir siškur-ra me-te-bi-im
istennek a felajánlás(/ima) a dicsősége

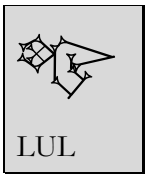

lul dug$_4$-ga-ab zid dug$_4$-ga-ab lul ba-e-sig$_{10}$-ge$_5$
mondj hazugságot, (majd) mondj igazat – hazugságnak veszik

lul: *„hazugság”*

sig$_{10}$(SUM): *„tekintik vminek/egyenlő”*

niĝ$_2$ ud tur-ra-kam
rövid ideig tartott/tartó

kug tuku šag$_4$ an-hul$_2$ še tuku ur$_5$ an-sag$_9$

niĝ$_2$-ur$_2$-limmu$_2$ tuku-e u$_3$ mu-un-ši-ku-ku

nemesfémed van – boldog a szíved, gabonád van – boldog a májad,
(de ha) lábasjószágod („négylábú állatod”) van – (nyugodtan) alhatsz

niĝ$_2$-ĝu$_{10}$ niĝ$_2$ am$_3$-kur$_2$

A dolgaim megváltoztak („dolgaim megváltozott dolgok”)

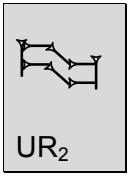

niĝ$_2$-hul(IGI.UR) dim$_2$-ma-zu a-na-am$_3$ na-an-na-ab-be$_2$-en

ami bánt („neked rosszat teremt”), bárkinek arról ne beszélj

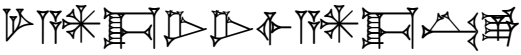

niĝ$_2$ am$_3$-da-tuku-tuku igi am$_3$-da-uru$_3$-e

akinek sok-sok dolga van, szeme (mindig) őrködik

uru$_3$(URI$_3$): *„őrködik”*

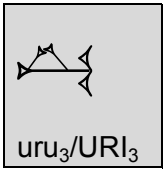

niĝ$_2$ i$_3$-pad$_3$-da-zu nu-ub-be$_2$-en

niĝ$_2$ u$_2$-gu de$_2$-a-zu ab-be$_2$-en

nem arról beszélsz, amit találtál,
hanem amid eltűnt

u$_2$-gu de$_2$: *„eltűnik”*

sag$_9$-ga-bi pad$_3$-da

hul-bi u$_2$-gu de$_2$-a

jó dolog megtalálni,
a rossz – elveszteni

niĝ$_2$ mah gu$_7$-gu$_7$-e u$_3$ nu-um-ši-ku-ku

aki sokat eszik, nem alszik

u$_3$ ku: *„alszik”*

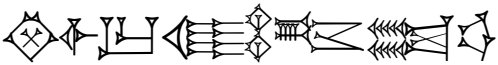

šag$_4$-ge šag$_4$ hul gig nu-ub-tu-ud
dug$_4$-ge šag$_4$ hul gig ib$_2$-tu-ud

a szív nem teremt gyűlöletet,
a beszéd teremt gyűlöletet

2(MIN)-a-bi lu$_2$ 1(DIŠ)-gin$_7$-nam

ők ketten, (mintha) egy ember lennének

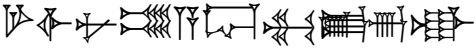

niĝ$_2$ igi nu-du$_8$-a-gin$_7$ mu-un-ak

olyat tett, amilyet még nem láttak

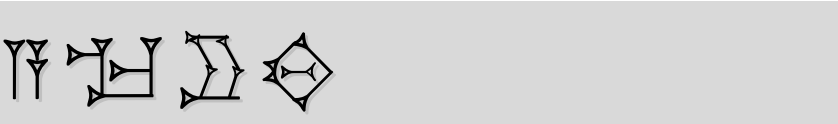

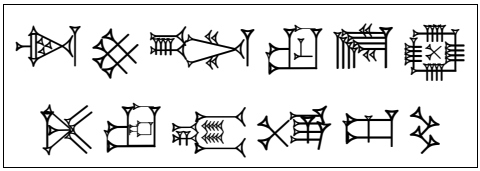

Olvassunk bele Šulgi király megbízottja, „követe”, Aradĝu és a király levelezésébe. Šulgi a követét elküldte egy tartományba, hogy szedje be az adót.

(1-5)

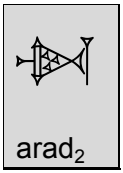

lugal-ĝu$_{10}$-ra u$_3$-na-a-dug$_4$

királyomnak mondd:

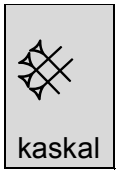

^{m}arad$_2$-ĝu$_{10}$ arad$_2$-zu na-ab-be$_2$-a

Aradĝu, követed mondja:

kur su-bir$_4^{ki}$-še$_3$ har-ra-an kaskal-la si sa$_2$-sa$_2$-e-ra

Szubírok országába vezető úton menve

gun$_2$ ma-da ge-en-gen$_6$-ne$_2$-de$_3$
a vidék adóját beszedni

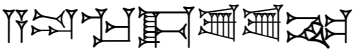

a-ra$_2$ ma-da zu-zu-de$_3$
az úton a vidékről tájékoztatlak

m(DIŠ): „1” (általában férfi) nevek előtt használt jelölő

arad$_2$: *„követ/megbízott/szolga”*

har-ra-an: *„útvonal”*

kaskal: *„út”*

gun$_2$: *„adó”*

ma-da: *„ország/föld/vidék”*

gen$_6$: *„ellenőriz/fordít”*

a-ra$_2$: *„-szor/alkalom/út/ómen”*

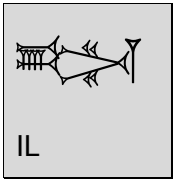

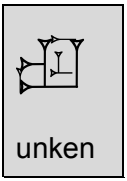

(6-8)

ugu(A.KA) a-pi-il-la-ša gal-zu unken-na-še$_3$
Apilaša fejedelem(?), a „gyűlés bölcse”

ad gi$_4$-gi$_4$-de$_3$ gu$_3$ teš$_2$-a sig$_{10}$-ge$_5$-de$_3$
kioktatva, (velem) büszkén hangoskodott

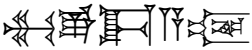

KA ud-da-ka-ne-ne-a he$_2$-em-tum$_3$ a$_2$-še$_3$ mu-e-da-a-aĝ$_2$

ellenszegülése hangját hozta a kérésedre (-e-: a te)

ugu: *„koponya”*, *„szül”* – itt talán *„fejedelem/aga”*

gal-zu: *„bölcs”*

unken: *„összejövetel”*

ud-da: *„ellenáll”*

gu$_3$ sig$_{10}$: *„kiabál/hangosan beszél”*

teš$_2$: *„büszke”*

tum$_3$: *„hoz”*

a$_2$ aĝ$_2$: *„parancsol/irányít”*

(9-10)

kan$_4$ e$_2$-gal-la-še$_3$ ĝen-a-ĝu$_{10}$-ne

a palota („nagy ház”) kapuja felé mentemben

silim-ma lugal-ĝa$_2$-ke$_4$ en$_3$ li-bi$_2$-in-tar

királyom egészségéről nem érdeklődtek

kan$_4$: *„kapu”*

silim: *„egészség”*

en$_3$-tar: „*kérdez*”

(11-12)

dur$_2$ na-ma-ta-an-zig$_3$ ki-a nu-ub-za

fenekűket nem emelték (azaz: ülve maradtak), nem hajoltak meg

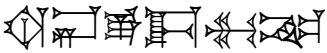

teĝ$_3$-ĝe$_{26}$-e-da-ĝu$_{10}$-ne

közrefogtak engem

dur$_2$: „*fenék*”

zig$_3$: „*emel*”

ki za: „*meghajol*”

teĝ$_3$: „*közelít*”

(13-14)

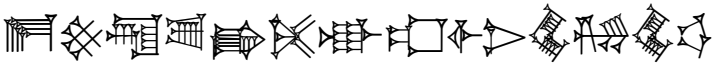

e$_2$ kaskal-la-zu ga-rig$_2$-ak ^{urud}šukur kug-sig$_{17}$ kug-babbar

úti fogadódnál arany(ozott) és ezüst(özött) villa és lándzsa (azaz: fegyver)

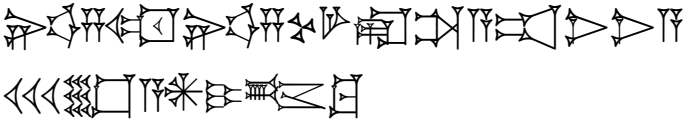

^{na4}gug ^{na4}za-gin$_3$ ĝar-ra-ta a-ab-du$_3$-du$_3$-a 30 sar-am$_3$ i-ib$_2$-KU

karneol és lazúr borítású emelkedett 1 hektár („30 sar”) területen

ga-rig$_2$: „*villa/fésű*” – itt „*fegyver*”

šukur: „*lándzsa*”

gug: „*karneol (vörös ékkő)*”

sar: „*területegység*” – 36m^2

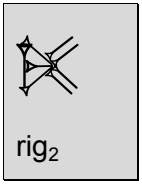

(16-18)

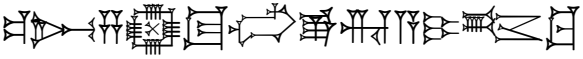

^{ĝiš}gu-za barag ^{tug2}šutur-e ri-a i-ib$_2$-tuš

ő emelt széken, öltözetben ült

^{ĝiš}ĝiri$_3$-gub kug-sig$_{17}$-ka ĝiri$_3$-ni i-ib$_2$-ĝar

aranyozott zsámolyon volt a lába („helyezte lábát”)

ĝiri$_3$-ni na-ma-ta-an-kur$_2$

lábát meg se mozdította („meg sem változtatta”)

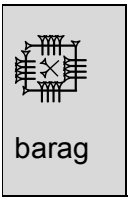

gu-za: „*szék*”

barag: „*emelvény*”

^{tug2}šutur: „*ruha/öltözet/köntös*”

ri: „*(be)fed/takar*”

tuš: „*ül*”

^{ĝiš}ĝiri$_3$-gub: „*zsámoly (lábemelvény)*”

kur$_2$: „*változtat*”

(19)

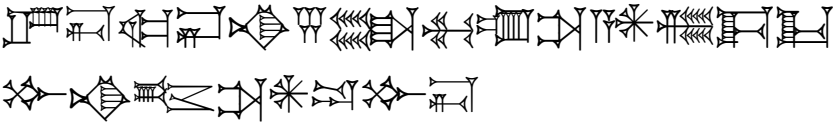

aga-us$_2$ saĝ-ĝa$_2$-na 5(IA$_2$) li-mu-um-ta-am$_3$ zid-da
gab$_2$-bu-na ib$_2$-ta-an-gub-bu-uš
5 ezer fő(?) katona volt jobbról és balról odaállítva

aga-us$_2$: „*katona*”

li-mu-um: „*1000*”

zid: *„jó/jobb”*

gab$_2$-bu: *„bal”*

gub: *„áll/feladata van”*

(22)

kan$_4$-na en$_3$ tar-tar-ra-a-ba lu$_2$ na-ma-ši-in-kur$_9$-re-en
kapunál történt vizsgálatomkor senki nem engedett be

(23-25)

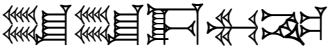

ku$_4$-ku$_4$-da-ĝu$_{10}$-ne
(végül) beléptem

^{ĝiš}gu-za gar$_3$?-ba kug-sig$_{17}$ huš-a ĝar-ra lu$_2$ ma-an-de$_6$
tuš-a ma-an-dug$_4$
vörös arannyal borított trónt hozott valaki, és mondta, üljek le

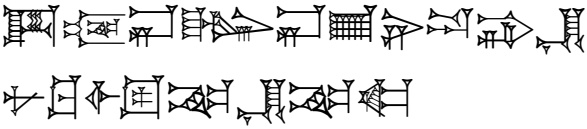

a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$ lugal-ĝa$_2$-ke$_4$ i$_3$-gub-be$_2$-en
nu-tuš-u$_3$-de$_3$-en bi$_2$-dug$_4$
királyom kérésében járok, nem ülök le, mondtam

^{ĝiš}gu-za: *„szék/trón”*

huš: *„haragos/vörös”*

(26-28)

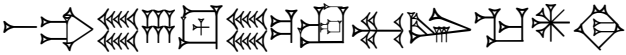

1 gud niga 6 udu niga ^{ĝiš}banšur-ĝu$_{10}$ lu$_2$ ma-an-sa$_2$
1 hízott bikát, 6 hízott juhot áldozati asztalomhoz hozott („terelt”) valaki

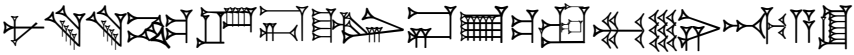

nu-kar$_2$-kar$_2$-de$_3$ aga-us$_2$ lugal-ĝa$_2$-ke$_4$ ^{ĝiš}banšur-ĝu$_{10}$ in-bal-a-še$_3$
nem hajoltak meg, királyom katonái az asztalomat felfordították

ni$_2$ ba-da-te su ba-da-zig$_3$
félelem fogott el („közelített”), testem remegett

gud: *„bika”*

niga: *„hízott”*

ĝiš banšur: *„áldozati asztal”*

su: *„test/hús/belek”*

zig$_3$: *„emelkedik”*

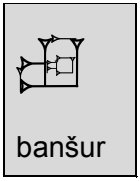

(29-31)

itid ezen-^{d}nin-a-zu ud 5-am$_3$ zal-la-am$_3$

Ninazu ünnepének hónapjában, 5(-ik) nap elteltével

lugal-ĝu$_{10}$ a$_2$-še mu-e-da-a-a-aĝ$_2$

királyom, kérésedre

itid u$_5$-bi$_2$-gu$_7$ ud 1-am$_3$ zal-la-am$_3$

Ubigu hónap első napján

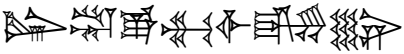

lu$_2$-kaš$_4$-e mu-ši-gi$_4$-in

futárt küldtem

itid MAŠ-/am$_3$\

most a hónap közepe („fele”) van

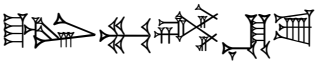

lugal-ĝu$_{10}$ he$_2$-en-zu
királyom tudd meg (mindezt)

ezen: *„ünnep”*

zal: *„telik/halad”*

lu$_2$-kaš$_4$: *„futó/futár”*

MAŠ: *„fele valaminek”*

(A sumer hónapok nevei szinte városról városra változtak. Általában az abban a hónapban tartott vallási ünnepről (ezen) nevezték el azokat.)

Šulgi király válaszából következzen néhány sor:

(1-5)

^{m}arad$_2$-ĝu$_{10}$-ra u$_3$-na-a-dug$_4$
Aradĝunak mondd:

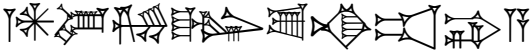

[^{m}]^{d}šul-gi lugal-zu na-ab-be$_2$-a
Šulgi királyod üzeni

lu$_2$ in-ši-gi$_4$-in-na-zu lu$_2$ šul-a-zu in-nu-u$_3$
akihez elküldtelek, nem alárendelted

šu-zu-ta-am$_3$ a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$ šu la-ba-ra-ab-teĝ$_3$-ĝe$_{26}$-e
tőled („kezedtől”) kérést nem fogadhat el

a-na-aš-am$_3$ niĝ$_2$ a-na an-ga-am$_3$ bi$_2$-in-ak-a-ni
ur$_5$ i$_3$-me-a nu-e-zu
a dolgot miért így tetted? a helyzetet („ami van”) nem érted

lu$_2$ šul: *„alárendelt”*

(6-9)

ĝe$_{26}$-e niĝ$_2$ ĝe$_{26}$-e-gin$_7$-nam ma-da gen$_6$-ne$_2$-de$_3$
képviselőmként a vidéket biztosíthatod

uĝ$_3$ si sa$_2$-sa$_2$-e-de$_3$ suhuš ma-da ge-en-gen$_6$-ne$_2$-de$_3$
a népet eligazíthatod, vidék alapjait biztosíthatod

iri^{ki} ma-da ud teĝ$_3$-ĝe$_{26}$-de$_3$-en-na-zu umuš-bi zu-zu-a
vidék városát amikor megközelíted, szándékaik felől tudakozódj

lu$_2$ gal-gal-be$_2$-ne inim-bi zu-a

vezetőik szavát tudd meg

gen$_6$: *„megalapoz/sokáig tartó”*

suhuš: *„alap”*

umuš: *„terv/megértés/utasítás/megfontolás/eszesség”*

(16-17)

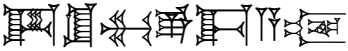

a$_2$-še$_3$ mu-e-da-a-aĝ$_2$

ezt kértem

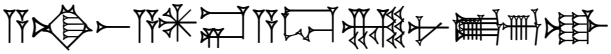

a-na-aš-am$_3$ ĝa$_2$-a-gin$_7$-nam nu-un-ak

miért nem így tettél?

(18-23)

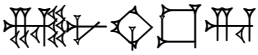

tukum-bi gal-zu unken-na-ĝu$_{10}$ ĝa$_2$-a-gin$_7$ nam nu-ub-gur$_4$-re

ha a „tanács bölcse” képviselőmként nem várna tiszteletet

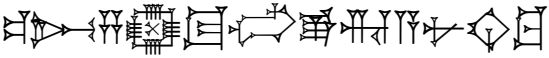

^{ĝiš}gu-za barag ^{tug2}šutur-e ri-a nu-ub-tuš

trónon, köpenyben nem ülne

^{ĝiš}ĝiri$_3$-gub kug-sig$_{17}$-ka ĝiri$_3$-ni nu-ub-ĝar

arany zsámolyon nem hagyná lábát

ensi$_2$ nam-ensi$_2$-ta

kormányzót a kormányzóságtól

lu$_2$-ĝarza$_2$ nam-ĝarza$_2$-ta

papi hivatalától

ni$_2$-te-ni$_2$-te-a li-bi$_2$-in-ĝar u$_3$ nu-ub-ta-gub-bu

őt magát (akkor) megfosztanám, helyéről eltávolítanám

nam gur$_4$: *„vastagság”* – itt *„tisztelet”*

ĝarza$_2$: *„egy papi hivatal”*

(24-26)

lu$_2$ nu-un-gaz igi nu-un-hul

(ha a kormányzóm) embert nem öl, nem vakít meg

lu$_2$ igi bar-ra-ka-ni lu$_2$-al li-bi$_2$-dirig

„figyelőit” nem emeli a többiek fölé

a-na-gin$_7$-nam ma-da ib$_2$-gen$_6$-ne$_2$

hogyan tudná a vidéket biztosítani?

gaz: *„megüt/megöl”*

igi hul: *„megvakít”*

lu$_2$ igi bar-ra: *„felderítő”*

(27-28)

tukum-bi ki um-mu-e-a-aĝ$_2$

ha te szereted királyod („szeretsz”)

šag$_4$-zu šag$_4$ sumur$_x$(KA) keše$_2$ ba-ra-na-ĝa$_2$-ĝa$_2$

szívedben haragnak nem adhatsz helyet

sumur$_x$(KA): *„harag”*

(29-30)

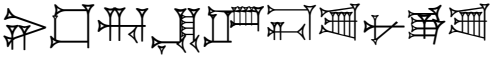

i$_3$-gur$_4$-re-en aga-us$_2$-zu nu-e-zu

a katonáid hősködését sem érted

nam-lu$_2$-u$_{18}$-lu-ni u$_3$ nam-ur-saĝ-ni igi-zu bi$_2$-in-zu

férfiasságukat és vitézségüket vegye észre szemed

gur$_4$: *„vastag/nagy”*

(31-32)

tukum-bi ama-a-tud-ĝu$_{10}$ me-en-ze$_2$-en

ha jó követeim („házi szolgáim”) vagytok

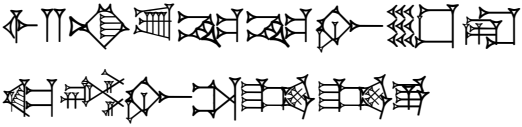

igi 2(MIN)-na-zu-ne-ne im sar-ra gu$_3$ he$_2$-em-ta-de$_2$-de$_2$-e

mindkettőtök figyeljen írt agyagtáblámra

(33-35)

gu$_3$ teš$_2$-a sig$_{10}$-ge$_5$-NE-en-ze$_2$-en

büszke fenhangotokon ti

suhuš ma-da gen$_6$-ne$_2$-eb-ze$_2$-en

a síkvidéket biztosítsátok

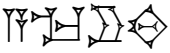

a-ma-ru-kam

sürgős („mint az áradat”)

Egy részletekben megmaradt levél talán Aradĝu válasza.

(8,18-20)

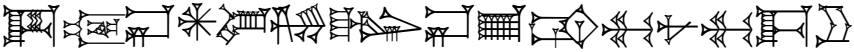

a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$ ^{d}šul-gi lugal-ĝa$_2$-ke$_4$ gu$_2$-ĝu$_{10}$ nu-mu-da-šub
királyom, Šulgi kérését nem hanyagolom

šag$_4$-ĝu$_{10}$ šag$_4$ zu$_2$ keše$_2$ a-gin$_7$ he$_2$-en-ĝa$_2$-ĝa$_2$
szívemben haragnak hogy adhatnék helyet?

ma-da suhuš bi$_2$-ge-en gu$_3$ teš$_2$-a bi$_2$-sig$_{10}$-ge$_5$
síkvidéket biztosítom, engedelmeskedem

lugal-ĝu$_{10}$ lugal nu-mu-e-da-sa$_2$ šag$_4$-zu he$_2$-eb-dug$_3$-ge
királyom, akihez nincs hasonló („egyenlő”) király, szíved örüljön

gu$_2$ šub: *„figyelmen kívül hagy/negligál/lenéz”*

teš$_2$: *„büszke”*

gu$_3$ sig$_{10}$: *„alul”*

dug$_3$: *„jó/édes”*

És egy másik, rövid levél Ur-Enlilától egy kormányzónak:

(1-2)

ensi$_2$ saĝĝa-ra u$_3$-na-a-dug$_4$

kormányzó és plébánosnak mondd

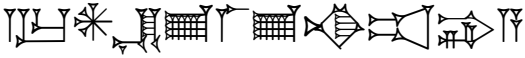

^{m}ur-^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ke$_4$ na-ab-be$_2$-a

Ur-Enlila üzeni

(3-5)

pa$_5$ i$_3$-luh-ha a i-ib$_2$-tum$_3$

a megtisztított csatornát, ami vizet hozott

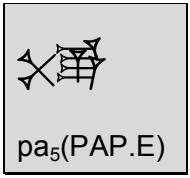

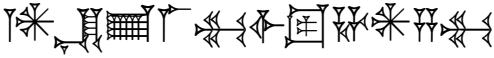

[$^{m\ d}$]/en\-lil$_2$-la$_2$-ĝu$_{10}$ u$_3$ ha-an-za-mu

Enlilaĝu és Hanzamu

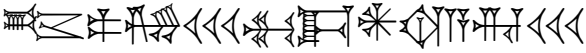

ib$_2$-sig$_9$-ge-eš mu-da-an-kar-re-eš

elterelte, megszüntette

pa$_5$: *„csatorna”*

luh: *„tiszta”*

tum$_3$: *„hoz”*

sig$_9$: *„helyez”*

kar: *„elvesz/ megszüntet”*

(6-8)

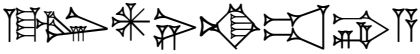

^{m}lugal-an-ne$_2$ na-ab-be$_2$-a

Lugal-Ane mondja:

ĝe$_{26}$-e pa$_5$ 1(DIŠ)-am$_3$ za-e pa$_5$ 1(DIŠ)-am$_3$ ensi$_2$ pa$_5$ 1-am$_3$

nekem 1 csatorna, neked 1 csatorna, kormányzónak 1 csatorna

a he$_2$-mu-e-de$_6$ bi$_2$-dug$_4$ nu-mu-un-še-ge-eš

vizet vinne, de ezzel nem értenek egyet

šeg: *„egyetért”* – itt szótagolva

erin$_2$

(9-11)

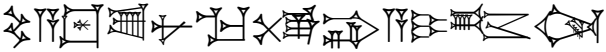

erin$_2$ id$_2$-zu nu-ma pa$_5$-bi a i-ib$_2$-tum$_3$

emberek a csatornádnál nincsenek, (pedig) az vizet ad

ĝa$_2$-a sah$_6$-bi a ma-ab-tum$_3$

tőlem elvett vizet ad

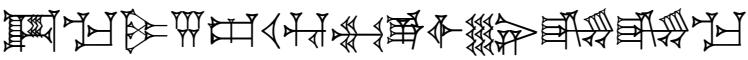

a_2 ma-tur 5(IA_2) ĝuruš 10 hu-mu-e-ši-in-gi_4-gi_4-ma

5 kis földem(?) megerősítésére küldhetnél 10 erős („ifjú”) embert

ma: *„föld/vidék/ország”*

$erin_2$: *„ember/csoport”*

sah_6: *„eltűnt”*

ĝuruš: *„férfi/fiatal felnőtt férfi”*

(12)

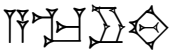

a-ma-ru-kam

sürgős („mint az ár”)

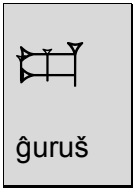

14. 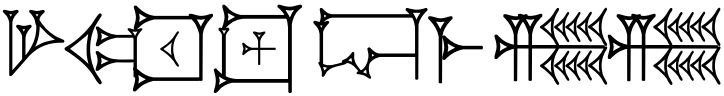

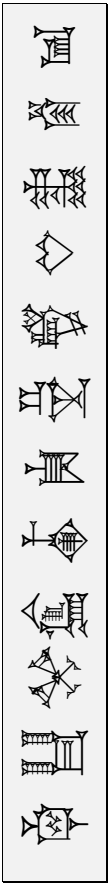

Inanát, a szerelem és háború istennőjét a Vénusz bolygóval azonosították.

Olvassunk el néhány sort Inana egy himnuszából!

(1-4)

ud gal piriĝ an-na inim he$_2$-a dug$_4$-dug$_4$

Hatalmas fény, ég oroszlánja, hozzájárulást adó

^{d}inana ud gal piriĝ an-na inim he$_2$-a dug$_4$-dug$_4$

Inana, hatalmas fény, ég oroszlánja, hozzájárulást adó

^{d}nin-e$_2$-gal-la an ud zal-le-da-ke$_4$ izi su$_3$-ud-bi il$_2$-la

Ninegal, a hajnali ég emelkedő távoli lángja („tüze”)

an-u$_2$-sa$_{11}$-an-na dalla e$_3$-a-na

alkonyi égen suhanó („érkező/távozó”) ragyogás

he$_2$-a: *„legyen”* – itt *„hozzájárulás”*

^{d}nin-e$_2$-gal-la: szó szerint *„Egal úrnője”*

ud zal: *„hajnal”*

izi: *„tűz”*

su$_3$-ud: *„távoli”* – szótagolva

an-u$_2$-sa$_{11}$-an: *„alkony/este”*

dalla(MAŠ.GU$_2$.GAR$_3$): *„ragyogás”*

(6-7,9)

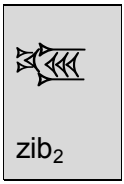

an-zib$_2$-ba zag hi-li an-na

beavatott, égi szépség („ég elöljáró vonzereje”)

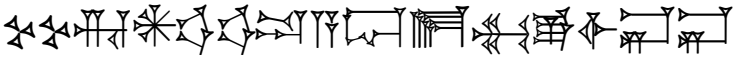

kur-kur-re ^{d}utu e$_3$-a-gin$_7$ e$_2$ mu-e-ši-/ĝa$_2$\-ĝa$_2$

minden ország, mint Utunak, templomot alapít („helyez”) neked

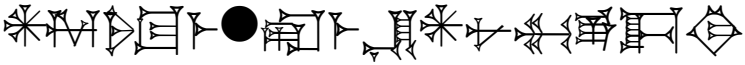

^{d}inana nin me šar$_2$-ra-me-en diĝir nu-mu-e-da-sa$_2$

Inana, minden mennyei erő te vagy, isten nincs hozzád hasonló

an-zib$_2$-ba: *„beavatott/Inana egy jelzője”*

zag-e$_3$: *„elöl lévő/elöljáró/előre tekintés”, „külső sarok”*

hi-li: *„vonzerő”*

Idővel Inanának egyre nagyobb lett a kultusza, az istenek legnagyobbjaiként, sőt, esetenként azok fölött állóként tisztelték.

A következő énekben Inana „szólal meg”, néhány szót (a dőlt betűvel jelölteket) eme-sal nyelven-dialektusban ejtve:

(1-2,4)

a-ĝu$_{10}$ an *ma-an-ze$_2$-eĝ$_3$* ki *ma-an-ze$_2$-eĝ$_3$*

atyám az eget nekem adta, a földet nekem adta

me-e ^{d}*ga-ša-an*-an-na-ĝen

Inana vagyok

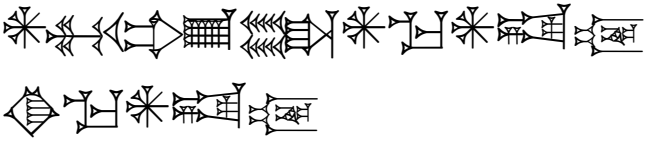

^{d}*mu-ul*-lil$_2$-le an *ma-an-ze$_2$-eĝ$_3$* ki <*ma-an-ze$_2$-eĝ$_3$*>

Enlil az eget nekem adta, a földet nekem adta

ze$_2$-eĝ$_3$(=šum$_2$): *„ad”* – eme-sal

ga-ša-an(=nin): *„úrnő”* – eme-sal

me-e(=ĝe$_{26}$): *„én”* – eme-sal

ĝen(=me-en): *„vagyok”* – eme-sal

mu-ul(=en): *„úr/férfi”* – eme-sal

(10-11)

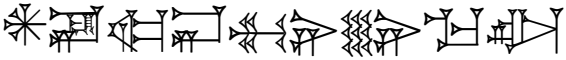

an men saĝ-ĝa$_2$ *mu-ni-in-ma-al*

(Enlil) az eget koronaként a fejemre helyezte

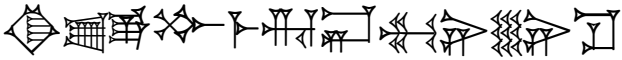

ki ^{kuš}e-sir$_2$ *me-ri-ĝa$_2$* mu-ni-in-sig$_9$

a földet szandálként lábamra feladta

men: *„korona/diadém”*

ma-al(=ĝal): *„helyez”* – eme-sal

^{kuš}e-sir$_2$: *„szandál”*

me-ri-ĝa$_2$(=ĝiri$_3$): *„láb”* – eme-sal

sig$_9$: itt *„igazít”*

(14-17)

diĝir buru$_5$-me-eš *me-e mu-tin-ĝen*

az istenek fecskék, én sólyom vagyok

^{d}a-nun-na *di-da-me-eš me-e* sumun$_2$ *zid-ĝen*

Anunák lépegetnek, én igazi vadtulokként rohanok („megyek”)

sumun$_2$ zid a-a ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ĝen

Enlil igaz vadtulkaként

u$_3$-sumun$_2$ zid saĝ-ĝa$_2$ di-a-ni

igaz vadtulokként elöl megyek

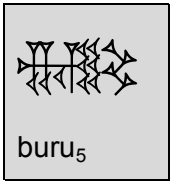

buru$_5$(NAM-*sessig*.ERIM$_2$): *„fecske”*

mu-tin(=MU-DIN): *„sólyom”*

di-da(=ĝen): *„megy”* – eme-sal

sumun$_2$: *„vad szarvasmarha”*

(21-22,25-26,28,31-32)

an ĝa$_2$-a-kam ki ĝa$_2$-a-kam *me-e ur-saĝ-ĝen*

az ég az enyém, enyém a föld, ahol harcos vagyok

unug^{ki}-ga e$_2$-an-na ĝa$_2$-a-kam

Unugban („uruki”) Eanna („Ég temploma”) az enyém

urim$_2^{ki}$-ma e$_2$-dilmun-na <*ma-a-kam*>

Urimban („Ur városban”) Edilmun az enyém

ĝir$_2$-su^{ki}-a eš$_2$-dam-kug <*ma-a-kam*>

Ĝirsuban Ešdamkug („Szent hitvesi szentély”) az enyém

kiš^{ki}-a hur-saĝ-kalam-ma <*ma-a-kam*>

Kišben Hursaĝkalamma („Ország hegysége”) az enyém

KIŠ

umma^{ki}-a ib-gal <*ma-a-kam*>

Ummában az Ibgal („Nagy hely/sarok”) az enyém

a-ga-de$_3^{ki}$-a ul-maš *ma-a-kam*

Agadében az Ulmaš az enyém

UMMA(GIŠ.KUŠU$_2$)

hur-saĝ: *„hegység”*

kalam: *„ország”*

kiš: Kiš város

umma(GIŠ.KUŠU$_2$): Umma város

Az igei láncon belüli, az igét megelőző -(n)-ga- prefixum „*és*”, „*sem*” összekapcsoló szerepű. (Itt a -ga- nem szókezdő, ill. nem közvetlenül a tagadás után szerepel. Önállóan a szókezdő ga- óhajtást jelent.)

lugal-ĝu$_{10}$ za-gin$_{7}$ a-ba an-ga-kalag a-ba an-ga-a-da-sa$_{2}$

királyom, mint tiéd, senkinek sem olyan az ereje, senki, aki veled egyenlő

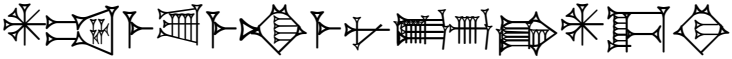

^{d}nanše me-zu me na-me nu-un-ga-an-da-sa$_{2}$

Nanše, mennyei hatalmaddal más mennyei hatalom sem nem érhet fel

Esetenként az -n- eltűnhet. (Ekkor a -ga- szótagot általában egy magánhangzó előzi meg.)

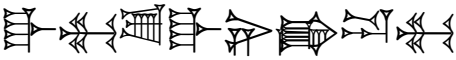

gal mu-zu gal i$_{3}$-ga-tum$_{2}$-mu

tudásban nagy, és nagy dolgokra hivatott („megfelelő”)

Már sokszor találkoztunk a „jelölőkkel”, a szót megelőző vagy követő ékjellel, amely a szó értelmét pontosítják, és amit nem ejtünk ki.

Például az EN KID ékjelek jelölhetik Enlil istent (ekkor azok előtt egy AN jel szerepel), vagy Nibrut (az „Átkelő helyet”) Enlil városát (és akkor az ékjelek után egy KI jel szerepel), de jelentheti Nibru néven a Jupitert is, Enlil „csillagát” (ekkor előtte egy MUL jel szerepel). (A Jupitert általában SAG.ME.GAR néven említik.)

A szó előtti jelölők a következők:

	d(DIĜIR)	*isten*
	MUL	*csillag/ bolygó*
	m(DIŠ)	*személynév, elem, egy*
	lu_2	*férfi, férfifoglalkozás*
	f(MUNUS)	*nő, női foglalkozás*
	dug	*edény, jármű*
	gi	*nád*
	ĝiš	*fa*
	id_2	*folyó, csatorna*
	kuš	*bőr, takaró*
	na_4	*kő*
	šim	*illat, aroma*
	tug_2	*ruha*
	u_2	*növény, gabona*

	iri	*város*
	urudu	*réz, bronz*
	uzu	*hús, testrész*

És a szó utáni jelölők:

	ki	*hely, város*
	ku_6	*hal*
	mušen	*madár*
	nisi(g)	*zöldség*
	zabar	*bronz*

(Az urudu elő- és a zabar utójelölő gyakran egyszerre fordul elő)

Közmondások, legelőször egy hosszú:

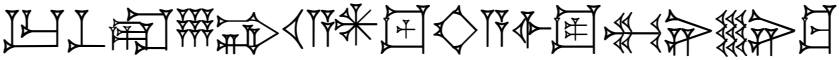

ur-bar-ra 9-bi 10-am_3 udu hi-a u_3-mu-ni-in-dab_5

9 farkas 10 juhot elkapott

1(DIŠ)-am$_3$ ab-si-am$_3$ ha-la-be$_2$-ne nu-/ha\-la-a

eggyel több volt, mint amit eloszthattak

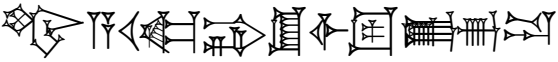

ka$_5$-a ugu-bi-še$_3$ u$_3$-un-ĝen

azzal jött a róka

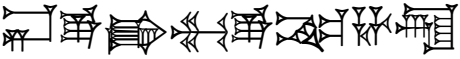

ĝe$_{26}$-e ga-mu-e-ne-ha-la

én elosztom nektek

9 za-e-en-ze$_2$-en 1(DIŠ)-am$_3$ šu te-ba-ab-ze$_2$-en

ti kilencen egyet vegyetek

ĝe$_{26}$-e dili-ĝu$_{10}$-ne 9 šu ga-ba-ab-ti

én egyedül kilencet elveszek

ne-e ha-la šag$_4$-ĝu$_{10}$-e-še

ez az én osztozásom

dab$_5$: *„fog/elvesz/megköt”*

ka$_5$-a: *„róka”*

ha-la: *„eloszt/örökség”*

šu te: *„átvesz/elfogad”*

Rövidebb közmondások:

dam tuku-tuku lu_2-ulu_3-/ka\

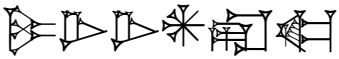

dumu tuku-tuku diĝir-ra-/ka\

a házasság emberi (dolog),

szülőnek lenni isteni (dolog)

lu_2-ulu_3: *„emberi/emberség”*

tuku: *„van neki/birtokol”*

$šag_4$ ki $aĝ_2$ $niĝ_2$ e_2 du_3-du_3-u_3-dam

$šag_4$ hul gig $niĝ_2$ e_2 gul-gul-lu-dam

a szerető szív házat épít,
a gyűlölő szív házat rombol

du_3: *„épít”*

hul gig: *„gyűlölet”*

gul: *„rombol/eltör”*

ki ur-mah-e lu_2 in-gu_7-a

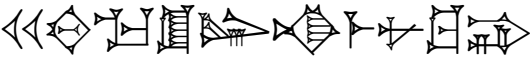

2(MAN)-kam-ma-$še_3$ lu_2 na-me nu-dib_2-be_2

ahol oroszlán embert evett,
(oda) másodszorra senki sem megy

ur-mah: *„oroszlán”*

gu_7: *„eszik”*

na-me: *„senki”*

dib_2: *„megy/jár”*

ezem-ma-kam dam na-an-tuku-tuku-un-e-še

buli („ünnep”) idején ne válassz házastársat

ezem: *„ünnep”*

zu-a nu-di is-hab_2-ba-am_3

aki tudja, de nem mondja, az bolond

di: *„mond”*

is-hab_2: *„bolond/gonosztevő/gazember/durva”*

uzud-de$_3$ nu-ĝen-na e$_2$-ri-a an-zu

bár sosem járt ott, a kecske ismeri az ugart

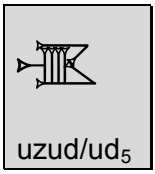

uzud: *„kecske”*

e$_2$-ri-a: *„ugar”*

ur-gin$_7$ ki-nu$_2$ nu-e-tuku

mint egy kutya, nincs hol aludnod

ur: *„kutya”*

ki-nu$_2$: *„fekvőhely”*

ur sag$_9$-ga ur-tur-še$_3$ ba-an-kur$_9$

a jó kutya újra kölyökké válik

ur-tur: *„kölyökkutya”*

ur kun nu-tuku-am$_3$

kutya, farok nélkül

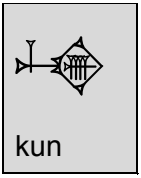

kun: *„farok”*

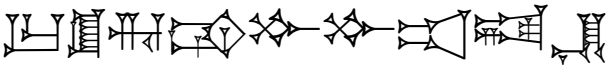

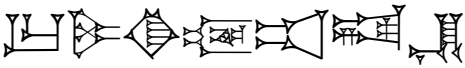

ur-gir$_{15}$-re gu$_2$ gid$_2$-gid$_2$-ab-ze$_2$-en ur-tur ki aĝ$_2$-ab-ze$_2$-en

parancsolj a kutyának, de a kölyköt szeresd

ur-gir$_{15}$: *„(házi) kutya”*

til$_3$-la lul-la hul na-an-gu-ul-/e\

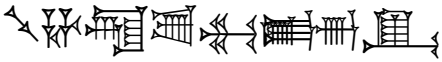

gam ha-la-zu mu-un-/ĝal$_2$\

életedben a rosszat hazugsággal növelned nem kellene,

mert akkor összeroskadás lesz a jutalmad („részed”)

til$_3$: *„él”*

lul: *„hamis/bűn”*

gul: *„rombol”*

gam: *„hajlik”*

ha-la: *„rész”*

ĝal$_2$: *„van/elérhető”*

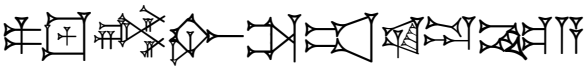

sipad he$_2$-em-ta-ab-ed$_3$-de$_3$-a

udu-ni šu-a li-bi$_2$-in-gi$_4$

ha elengeded a pásztort („ha a pásztor elmehet”),
a juha („kézhez”) nem fog visszatérni

anše-kur lu$_2$ u$_5$-a-ni u$_3$-mu-ni-in-šub

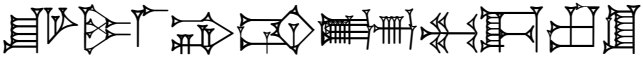

tukum-bi gu$_2$-un-ĝu$_{10}$ da-ri$_2$-še$_3$

ne-en-nam al-sig-en-e-še

a ló miután ledobta lovasát mondja:
ha mindig csak ennyi terhem lenne,
milyen gyenge lennék

anše-kur: *„ló”*

u$_5$: *„lovagol”*

šub: *„leesik”*

tukum-bi: *„ha”*

da-ri$_2$: *„mindig/örökké”*

gu$_2$-un: *„teher/rakomány/adó”*

ne-en: *„ez”*

sig: *„gyenge/vékony/keskeny/alacsony”*

ud nam-tar gig-ga-ka ba-tu-ud-de$_3$-en

rossz sorsú napon születtem

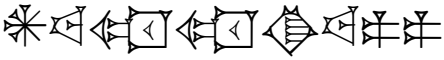

an ba-gul-gul ki ba-sag$_3$-sag$_3$

an ba-gul ki ba-sag$_3$-ga-ta

lu$_2$ ni$_2$-bi-a ba-an-gub

égszakadás, földindulás…
ég szakadt, föld indult,
(de) maguk az emberek (még mindig) állnak

gul: *„rombolódik”*

sag$_3$: *„remeg/reszket”*

gub: *„áll/feladatot végez”*

a-a igi i-ni-in-bar nam-tar-ĝu$_{10}$ ba-dib-ba

a vízbe néztem, a sorsom elsodródott

igi bar: *„(rá)néz”*

dib: *„eltelik/elmegy”*

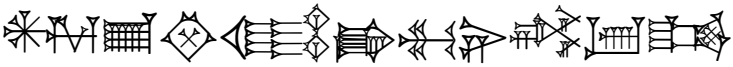

^{d}inana-ke$_4$ šag$_4$ gig-ga-ĝu$_{10}$ i$_3$ he$_2$-eb-de$_2$

fájó szívemre Inana öntsön olajat

gig: *„beteg/fáj”*

i$_3$: *„olaj/vaj”*

de$_2$: *„önt”*

izi nu-ub-da-an-ten-a-aš li-gi$_4$-in-zu sar-ra-ab

mielőtt a tűz kialszik, írd meg a gyakorló tábládat

izi: *„tűz”*

ten: *„kihűl/kialszik”*

li-gi$_4$-in: *„gyakorló tábla”*

sar: *„ír”*

zag tag-ga ^{d}inana ĝeštug$_2$ u$_{18}$-lu ma-mu$_2$-da-ka-ni

akit Inana eltaszít, az álmát elfelejtheti

zag tag: *„eltaszít”*

ĝeštug$_2$ u$_{18}$-lu: *„elfelejt”*

ma-mu$_2$: *„álom”*

ud mu-e-ši-zal a-na-am$_3$ šu mu-da$^{!}$-/ti\

az idő eltelt, mit tettél („fejeztél be”)?

zal: *„telik”*

til: *„befejez”*

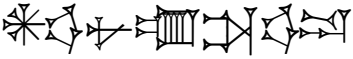

šag$_4$-ĝu$_{10}$ ^{ĝiš}kiri$_6$ ha-ra-dirig-ga
^{d}utu nu-um-ta-e$_3$

szívemet a Nap, ami a kerten áthalad, (soha) nem hagyja el

^{ĝiš}kiri$_6$: *„kert”*

dirig: *„túlhalad”*

A felszólító mód azt jelenti, hogy valakit egy adott cselekvésre utasítunk, annak a megtörténését akarjuk elérni.

Sumer nyelven a felszólító módot a befejezett aspektusból képezzük és az csak (egyes és többes szám) második személyben létezik. A

többi személyben a he$_2$- („*hadd*”) óhajtó, a na- *(„nem kellene”)* ellenző vagy ba-ra-, ill. a la-ba-ra *(„ne”)* tiltó módot alkalmazzák.

A felszólító módot alapvetően úgy képzik, hogy az ige (befejezett aspektusban) az igei lánc elejére kerül, és azt követi az összes elő- és utótag.

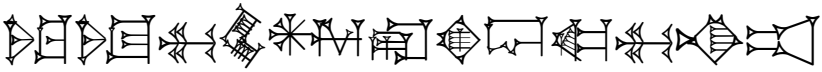

nin$_9$ e$_5$-ĝu$_{10}$ kug ^{d}inana-ra ur$_5$-gin$_7$ dug$_4$-mu-na-ab

úgy mondd azt hercegi nővéremnek, Inanának

A felszólító mód általában egyes szám második személyre vonatkozik. Az ige ismétlése így több tárgyra, a cselekvés gyakorítására vagy egyszerűen csak hangsúlyozásra utal.

er$_2$ du$_6$-du$_6$-dam mar-mar-ma-ni-ib

könnyeid halmát ontsd („helyezd”)

Ha mégis többes szám második személyre („*ti*”) vonatkozik a felszólítás, akkor az igei szerkezet végére a -ze$_2$-en kerül (általában -n-ze$_2$-en, -b-ze$_2$-en vagy -m-ze$_2$-en formában).

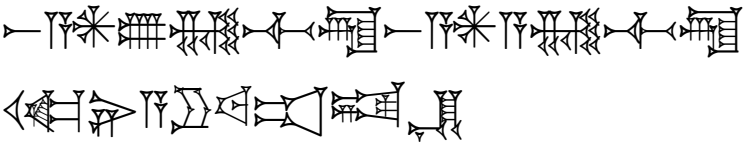

1-am$_3$ u$_2$ nam-til$_3$-la 1-am$_3$ a nam-til$_3$-la
ugu-ni-a šub-ba-ab-ze$_2$-en

egyikőtök az élet vízét, másik („egyikőtök”) az élet füvét kenje fejére

A felszólító mód egyszerűsített változata esetén az igét mindössze egy magánhangzó, általában az -a, ritkább esetben az -e követi, pl. de$_6$-a „*hozd*”. *(Ez valójában annyit jelent, hogy nincs prefix-lánc, ezért az ún. finite-marker egyik változata jelenik meg az ige után.)*

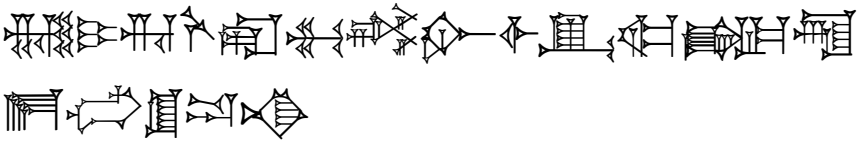

nam i-ri-tar-ra-ĝu$_{10}$ he$_2$-em-ši-ĝal$_2$ saĝ il$_2$-la e$_2$-mah-še$_3$ ĝen-na

(Enlil mondja:) a sors, amit neked megszabtam, beteljesüljön, felemelt fejjel a fenséges templomba menj

an-bar$_7$-gana$_2$-ka im-du$_8$-gin$_7$ zig$_3$-ga

nappal mint a forrás, emelkedj

an-bar$_7$: *„nappal/napközben”*

im-du$_8$: *„forrás”*

A magánhangzó után kapcsolódhat a személyes vagy személytelen tárgyat jelölő -n vagy -b.

ninda MAŠ šag$_4$-da zig$_3$-ga-ab

(közmondás:) önként („szívvel”) (csak) a kenyér felét add („nyújtsd”)

izi nu-ub-da-an-ten-a-aš li-gi$_4$-in-zu sar-ra-ab

amíg a tűz el nem alszik, feladatod („gyakorló táblád”) írd meg

Ha a felszólító mód irányultságot is jelöl, akkor azt egy -m hang jelöli (de ez a szó végén elmaradhat), illetve a magánhangzó is megváltozhat, pl. zu-am$_3$ *„tanuld meg”*, vagy:

ga-ra-an-ba de$_6$-um

a (szőlő) fürtöt hozd ide

ga-ra-an: *„(gyümölcs) fürt”*

Vagy röviden: ĝa$_2$-nu (*„gyere ide”, azaz „én helyem irányba”*).

Néhány részlet Inana egy másik himnuszából:

(1-2)

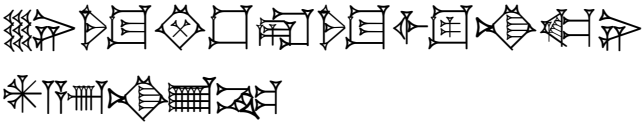

in-nin šag$_4$ gur$_4$-ra ereš u$_3$-na gu$_3$-zal ^{d}a-nun-na-[ke$_4$-ne]

csodálatos kisasszony, vad királynő, szeszélyes az Anunák között

zag dib kur-kur-ra dumu gal ^{d}suen-na mah-[di nun-gal-e-ne]

országokon járó, Suen nagy gyermeke, Nagy hercegek fenségese

$šag_4$: *„szív”*

gur_4: *„vastag/nagy/nagynak érez”*

$šag_4$ gur_4: *„csodálatosnak érez”*

ereš(NIN): *„királynő/úrnő”*

u_3-na: *„vad/büszke/vadállat”*

gu_3-zal: *„szeszélyes/megbízhatatlan/csirkefogó”*

zag dib: *„átlép/továbblép”*

nun-gal-e-ne: *„Nagy hercegek”* – Igigi istenek megnevezése

(3-5)

ereš nam-mah me an ki ur_4-ur_4 an gal-da zag $ša_4$

királynő, fenséged ég és föld mennyei hatalmait összegyűjti, nagy An-nal versengsz

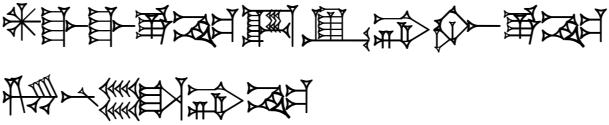

diĝir gal-gal-e-ne a_2-ĝal$_2$-bi-im e-ne [gi] til-le-be_2-ne

hatalmas istenek segítője, aki igazságot hozó

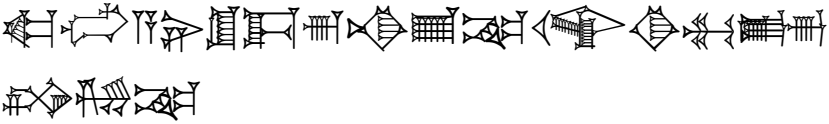

inim mah-a-ni-$še_3$ ^{d}a-nun-na-ke_4-ne $kušum_4$ ki mu-un-tag-ge-ne

fenséges szavaid elől az Anunák elfutnak

ur_4: *„összegyűjt”*

zag $ša_4$: *„verseng”*

a_2-ĝal_2: *„segítség”*

gi: *„igazság”*

til: *„öreg/teljes/hosszú ideig tartó”*

kušum$_4$ tag: *„fut”*

(8,10-11)

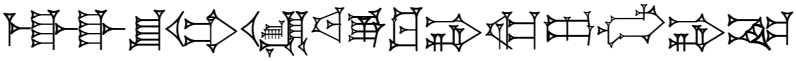

me gal-gal šu du_7 šibir ba-e-dab_5-be_2 saĝ-kal mah-be_2-ne

minden nagy mennyei hatalommal rendelkező, subát hordó, fenségesek elöljárója

ni_2 gal-a-ni hur-saĝ gal dul-lu kaskal mu-un-sig_9-sig_9-ge

félelmetessége nagy hegységet lefedi, utakat bejárja („elfoglalja”)

za-pa-aĝ$_2$ dugud-da-ni-$še_3$ diĝir kalam-ma-ke_4
ni_2 am_3-ma-ur_4-ru-ne

hangos kiáltása országok isteneit megremegteti

šibir

šu du_7: *„teljes”, „teljesen felszerelt”*

šibir: *„pásztor ruha”*

dab_5: *„hord/választ/elfogad”*

dul: *„lefed/betakar”*

kaskal: *„út”*

sig$_9$: *„helyez”*

za-pa-aĝ$_2$: *„hang/zaj/lélegzet”*

dugud: *„erős/fontos”*

kalam: *„föld/ország”*

ur$_4$: *„megráz/megrázkódtat”*

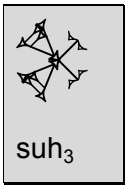

(18,20)

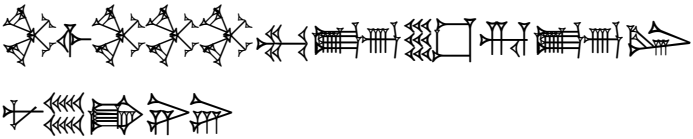

suh$_3$ igi suh$_3$-suh$_3$-suh$_3$ mu-un-sar-re uĝ$_3$ lu$_2$ nu-še-ga-ni-ir

zavart, káoszt kelt az ellenszegülő népben

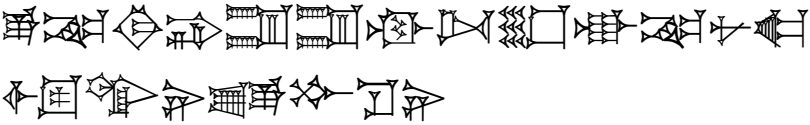

e-ne-di-bi šen-šen me$_3$ hub$_2$ sar ak-de$_3$ nu-kuš$_2$-u$_3$
ĝiri$_3$-ni ^{kuš}e-sir$_2$ si-ni

játéka az összecsapás, csata, roham, fáradhatatlanul, lábát szandálba bújtatva

suh$_3$: *„zavar/káosz”*

sar: *„fut/siettet”, „ír”, „füstöl”*

uĝ$_3$: *„nép”*

še-ga: *„egyetért”*

e-ne-di: *„játék”*

šen: *„harc/összecsapás”, „tiszta”*

me$_3$: *„csata”*

hub$_2$ sar: *„futás”* – itt talán *„roham”*

kuš$_2$-u$_3$: *„fáradt”*

ĝiri$_3$-si: *„lábujj”*

si: *„betölt/feltölt”*

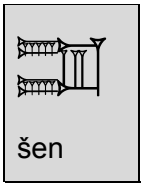

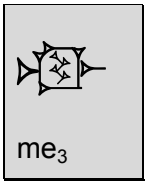

(118-121)

ĝiri$_3$-us$_2$ ka-ĝiri$_3$ si sa$_2$-sa$_2$-de$_3$ ki dar ge-en-ge-en
^{d}inana za-a-kam

ösvényt, utat vágni, földet felszántani – Inana, te vagy („a tiéd”)

gul-lu dim$_2$-me zi-zi ĝa$_2$-ĝa$_2$ ^{d}inana za-a-kam

rombolni, teremteni, felemelni, elhelyezni – Inana, te vagy

[nitah] munus-ra munus nitah-ra ku$_4$-ku$_4$-de$_3$ ^{d}inana za-kam

férfit nővé, nőt férfivé változtató – Inana, te vagy

la-la šag$_4$-zig$_3$-ga niĝ$_2$-šu ĝal$_2$ e$_2$ niĝ$_2$-gun$_2$ ĝa$_2$-ĝa$_2$
^{d}inana za-a-kam

vágy beteljesülése, javak megteremtője, otthon berendezője – Inana, te vagy

ĝiri$_3$-us$_2$: *„ösvény”*

ka-ĝiri$_3$: *„út”*

ki dar: *„földet feltör”*

ge-en: *„tartós/földet feltör/megalapít/megerősít/ellenőriz/jónak lenni”*

gul: *„rombol”*

la-la: *„beteljesülés/boldogság/vágy”*

šag$_4$-zig$_3$-ga: *„(szexuális) vágy”*

niĝ$_2$-šu: *„javak/tulajdon”*

niĝ$_2$-gun$_2$: *„felszerelés”*

(254-257)

nin-ĝu$_{10}$ nam-mah-zu kur-kur-ra ka-tar-zu ga-si-il

úrnőm, fenséged minden országban imába foglalják

a-ra$_2$ nam-gur$_4$-ra-zu me-teš$_2$ hu-mu-i-i

útjaid hadd dicsérjük

za-e nam-diĝir-zu a-ba e-da-sa$_2$

a te istenséged, ami páratlan

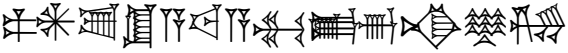

ĝarza-zu-še$_3$ a-ba-a mu-un-na-sig$_{10}$-ge

szertartásod, ami páratlan

ka-tar si-il: *„imádkozik”*

a-ra$_2$: *„út/ómen”*

nam-gur$_4$: *„vastag/széles”*

ĝarza: *„szertartás/rítus/kozmikus rend”*

(268-274)

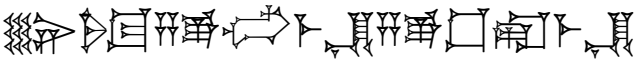

in-nin za-e mah-me-en za-e gur$_4$-ra-me-en

kisasszony, fenséges vagy, nagy vagy

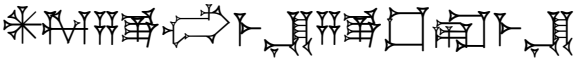

^{d}inana za-e mah-me-en za-e gur$_4$-ra-me-en

Inana, fenséges vagy, nagy vagy

nin-ĝu$_{10}$ nam-mah-zu pa bi$_2$-a-e$_3$

úrnőm, fenséged megjelen

šag$_4$-zu ki-bi ha-ma-gi$_4$-gi$_4$

szíved a föld felé fordulhasson

niĝ$_2$ gal-gal-zu niĝ$_2$ zag nu-sa$_2$

hatalmas dolgaid páratlanok

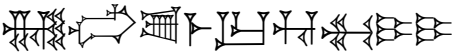

nam-mah-zu me-teš$_2$ hu-mu-i-i

fenséged hadd dicsérjük

ki-sikil ^{d}inana za$_3$-mi$_2$-zu dug$_3$-ga-am$_3$

szűzies Inana, himnuszod énekeljük

Befejezésül egyetlen sor, amit a Lagaš uralkodóit összegyűjtő írnok írt a listája végére:

e$_2$-dub-ba sar-/ra\ ^{d}nisaba /za$_3$\-[mi$_2$]

(mindez) E-dubban („a Tábla házában”) (lett) megírva; Nisabát dicsőítsük!

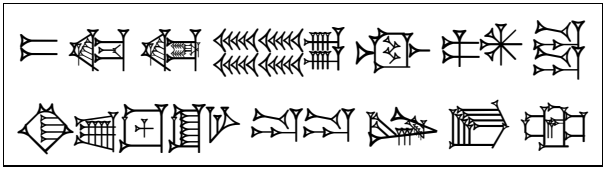

Inana, a szerelem és a háború nagy istennőjének megdicsőülése (a szöveg teljes terjedelmében):

(1) nin me šar$_2$-ra ud dalla e$_3$-a

minden mennyei hatalom úrnője, ragyogó fény

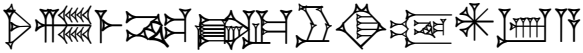

(2) munus zid me-lem$_4$ gur$_3$-ru ki aĝ$_2$ an uraš-a

igaz hölgy, ragyogásba öltözött, Ég és Föld szeretettje

šar$_2$: *„számtalan/minden/3600”*

ud: *„nap/fény”*

dalla: *„ragyog/féktelen/vad”, „gyűrű/korona”*

dalla e$_3$: *„megjelenik/ragyog”*

me-lem$_4$: *„ijesztő ragyogás”*

gur$_3$-ru: *„hord”*

uraš: *„Föld istennője”*

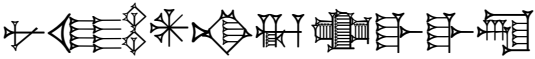

($_3$) nu-gig an-na suh-gir$_{11}$(KEŠ$_2$) gal-gal-la

égi szerető, hatalmas diadémmal

($_4$) aga zid-de$_3$ ki aĝ$_2$ nam-en-na tum$_2$-ma

igaz koronád az en papság szeretetéhez illik

nu-gig: *„szajha/(egy fajta) papnő”*

suh-gir$_{11}$(KEŠ$_2$): *„diadém”*

aga: *„fejdísz/diadém/korona”*

nam-en: *„(magas szintű) papság”*

($_5$) me 7-bi šu sa$_2$ dug$_4$-ga

a 7 mennyei hatalmat (kezedben) összefogtad

($_6$) nin-ĝu$_{10}$ me gal-gal-la saĝ keše$_2$-bi za-e-me-en

úrnőm, minden mennyei hatalom felügyelője te vagy

sa$_2$ dug$_4$: *„(meg)érkeztet”*

saĝ keše$_2$: *„figyel/felügyel”*

($_7$) me mu-e-il$_2$ me šu-zu-še$_3$ mu-e-la$_2$

mennyei hatalmakat felemelted, mennyei hatalmakat kezedbe kötötted

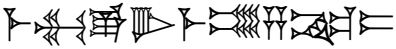

(8) me mu-e-ur$_4$ me gaba-za bi$_2$-tab

mennyei hatalmakat összegyűjtötted, mennyei hatalmakat magadhoz szorítod

il$_2$: *„emel/hordoz/kezel”*

la$_2$: *„akaszt/mutat/köt”*

ur$_4$: *„összegyűjt/arat”*

gaba: *„mellkas/mell/első rész”*

tab: *„párhuzamos”*

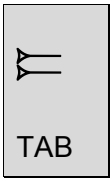

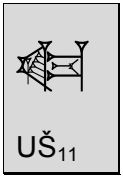

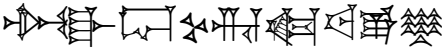

(9) ušumgal-gin$_7$ kur-re uš$_{11}$ ba-e-šum$_2$

sárkányként országokra mérget köpsz („adsz”)

uš$_{11}$: *„méreg”*

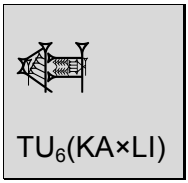

(10) ^{d}iškur-gin$_7$ ki šeg$_x$(TU$_6$) gi$_4$-a-za ^{d}ezina$_2$ la-ba-e-ši-ĝal$_2$

Iškurként földre zúgva a Gabonaistennő védtelen („nem védekezhet”)

iškur(IM): *„a tavaszi eső és viharok istennője”*

šeg$_x$(TU$_6$=KA×LI): *„hang/kiáltás/zaj”*

šeg$_x$ gi$_4$: *„zajt csinál”*

ezina$_2$(ŠE.ŠE.NIR): *„gabona/mag/Gabonaistennő”*

ĝal$_2$: *„őriz/véd”*

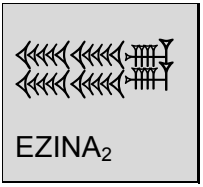

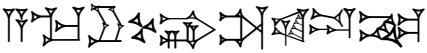

($_{11}$) a-ma-ru kur-bi-ta ed$_3$-de$_3$

ország áradásaként megjelenve

($_{12}$) saĝ-kal an ki-a ^{d}inana-bi-me-en

égen és földön tisztelt, Inana, te vagy

a-ma-ru: *„áradás/sürgős”*

saĝ-kal: *„méltányolt/megbecsült”*

($_{13}$) izi bar$_7$-bar$_7$-ra kalam-e šeĝ$_3$-ĝa$_2$

égető tüzed az országra záporozik

a-ma-ru: *„áradás”*

izi: *„tűz”*

bar$_7$: *„ég/kiéget”*

šeĝ$_3$: *„eső/esik”*

($_{14}$) an-ne$_2$ me šum$_2$-ma nin ur-ra u$_5$-a

An adta mennyei hatalmad, oroszlánt lovagló úrnő

ur: *„kutya/oroszlán”*

u$_5$: *„lovagol”*

($_{15}$) inim kug an-na-ta inim dug$_4$-dug$_4$

An szent szavait mondod

($_{16}$) biluda gal-gal-la niĝ$_2$-zu a-ba mu-un-zu

hatalmas szertartásaid mélyét ki ismerhetné

biluda(PA.AN.DA)

biluda(PA.AN.DA): *„szertartás/rítus”*

($_{17}$) kur gul-gul ud-de$_3$ a$_2$ ba-e-šum$_2$

országokat pusztító vihart táplálsz („erőt adsz”)

gul: *„pusztít”*

ud: *„nap/idő/vihar”*

a$_2$ šum$_2$: *„erőt ad”*

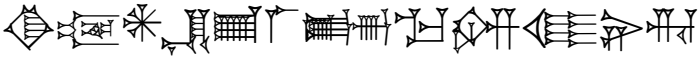

($_{18}$) ki aĝ$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ kalam-ma ni$_2$ mi-ni-ri

Enlil szeretettje, az országokba félelmet viszel

ri: *„távoli/visz”*

($_{19}$) a$_2$ aĝ$_2$-ĝa$_2$ an-na-ke$_4$ ba-gub-be$_2$-en

An kívánságát beteljesíted

a$_2$ aĝ$_2$: *„kívánság/kérés”*

gub: *„áll/feladatot teljesít”*

($_{20}$) nin-ĝu$_{10}$ za-pa-aĝ$_2$-zu-še$_3$ kur i$_3$-gam-gam-e
úrnőm, kiáltásodra az országok meghajolnak

za-pa-aĝ$_2$: *„hang/zaj/lélegzet”*

gam: *„kör/ív/hajlik”*

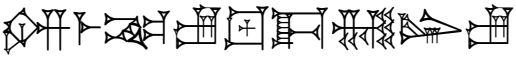

($_{21}$) ni$_2$ me-lem$_4$ u$_{18}$-lu-da nam-lu$_2$-ulu$_3$
démoni ijesztő ragyogásodat az emberek

($_{22}$) niĝ$_2$-me-ĝar ĝiri$_3$-bi u$_3$-mu-ri-gub
csendben várják

u$_{18}$-lu: *„déli szél/Dél/démon”*

niĝ$_2$-me-ĝar: *„csend/kábulat”*

ĝiri$_3$ gub: *„vár (vmire)”*

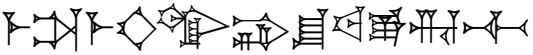

($_{23}$) me-ta me huš-bi šu ba-e-re-ti
mennyei hatalom haragját megragadod

($_{24}$) i-dub er$_2$-ra-ke$_4$ ĝal$_2$ ma-ra-ab-taka$_4$

könnyek gátja miattad megnyílik

($_{25}$) e$_2$ a-nir gal-gal-la sila-ba mu-ri-du

nagy panaszok házának utcájába mennek

huš: *„mérges/haragos”*

šu teĝ$_4$: *„fogad”*

i-dub: *„kiindulópont/küszöb”*

er$_2$: *„könny”*

ĝal$_2$ taka$_4$: *„megnyit”*

a-nir: *„panasz”*

sila: *„utca”*

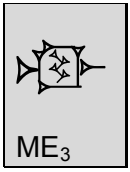

($_{26}$) igi me$_3$-ta niĝ$_2$ ma-ra-ta-si-ig

harc(od) látványától minden földre kerül

($_{27}$) nin-ĝu$_{10}$ a$_2$ ni$_2$-za ^{na4}zu$_2$ zu$_2$ i$_3$-gu$_7$-e

úrnőm, félelmetes erőd köveket törő („evő”)

me$_3$: *„harc”*

si-ig: *„helyeződik”*

zu$_2$: *„kovakő/kvarc”*

($_{28}$) ud du$_7$-du$_7$-gin$_7$ i$_3$-du$_7$-du$_7$-de$_3$-en

kitörő viharként nyomulsz előre

($_{29}$) ud gu$_3$ ra-ra-da gu$_3$ im-da-ab-ra-ra-an

üvöltő viharral kiáltasz

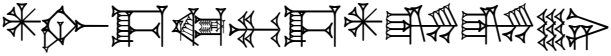

($_{30}$) ^{d}iškur-da šeg$_x$(TU$_6$) mu-da-an-gi$_4$-gi$_4$-in

Iškurral dörögsz

du$_7$: *„nyom”*

gu$_3$ ra: *„kiált”*

iškur(IM): *„a tavaszi eső és viharok istennője”*

($_{31}$) im-hul-im-hul-da im-da-kuš$_2$-u$_3$-de$_3$-en

orkánok elfáradnak

($_{32}$) ĝiri$_3$-za nu-kuš$_2$-u$_3$ i$_3$-im-si

(de) a te lábad fáradhatatlanul jár

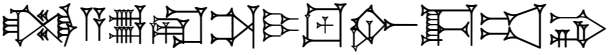

($_{33}$) balaĝ a-nir-ra-ta i-lu im-da-ab-be$_2$

balaĝ hangja énekeket mond

im-hul: *„romboló szélvihar”*

kuš$_2$-u$_3$: *„fáradt/fárad/aggódik”*

ĝiri$_3$ si: *„szolgálatot tesz”*

balaĝ: *„egy hangszer/dob/hárfa”*

i-lu: *„ének/örömének/sirató”*

be$_2$: *„mond”*

(34) nin-ĝu$_{10}$ ^{d}a-nun-na diĝir gal-gal-e-ne
úrnőm, a hatalmas Anuna istenek

(35) su-din(TIN)^{mušen} dal-la-gin$_7$ du$_6$-de$_3$ mu-e-ši-ib-ra-aš
repdeső denevérekként halomban (?) szállnak hozzád

(36) igi huš-a-za la-ba-sug$_2$-ge-de$_3$-eš
haragos tekinteted nem állhatják

su-din^{mušen}: *„denevér”*

dal: *„repül”*

ib-ra-aš: *„repül”*

du$_6$: *„(rom)halom”*

huš: *„rémisztő/haragos/mérges”*

sug$_2$: *„áll (*gub *többes számú alakja)”*

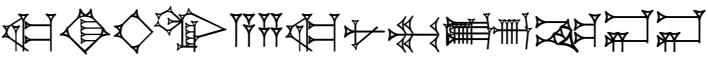

($_{37}$) saĝ-ki huš-a-za saĝ nu-mu-un-de$_3$-ĝa$_2$-ĝa$_2$
rettentő rítusaidnak nem állhatnak ellent

saĝ-ki: *„elöljáró/elöl/első rész”*, *„rítus”*

saĝ-ĝa$_2$-ĝa$_2$: *„ellenáll/megtámad”*

($_{38}$) šag$_4$ ib$_2$-ba-za a-ba ib$_2$-te-en-te-en
haragvó szívedet ki csillapíthatná

ib$_2$: *„harag/átok”*

te-en: *„csillapít/nyugtat”*

($_{39}$) šag$_4$ hul-ĝal$_2$-la-za te-en-ten-bi mah-am$_3$
gonosz szíved nyugtatni túl nagy feladat („fenséges”)

($_{40}$) nin ur$_5$ i$_3$-sag$_9$ nin šag$_4$ i$_3$-hul$_2$
úrnőt jókedvre deríteni, úrnőt felvidámítani

hul-ĝal$_2$: *„gonosz”*

ur$_5$ sag$_9$: *„felvidít/hangulatát javítja”*

hul$_2$: *„örül”*

($_{41}$) ib$_2$-ba nu-te-en-te-en dumu gal ^{d}suen-na

Suen csillapítatlan haragú nagy gyermeke

($_{42}$) nin kur-ra dirig-ga a-ba ki-za ba-an-tum$_3$

országot irányító úrnő, ki veheti el földedet

($_{43}$) kur saĝ-ki-za ba-e-de$_3$-gid$_2$-de$_3$-en ^{d}ezina$_2$ niĝ$_2$-gig-bi

ha országukra kiterjeszkedsz, a Gabonát megrontod

($_{44}$) e$_2$-gal-la-ba izi mu-ni-in-ri-ri

palotáikat felgyújtod („tüzet viszel”)

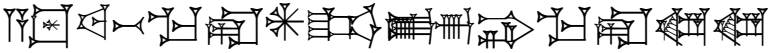

($_{45}$) id$_2$-ba uš$_2$ ma-ra-an-de$_2$ uĝ$_3$-bi ba-ra-na$_8$-na$_8$

folyóikba halált („vért”?) hozol, hogy a népük ne ihasson

gid$_2$: *„húz/átad/átvisz/átalakít”*

niĝ$_2$-gig: *„tiltott/rossz/gonosz”*

uš$_2$: *„vér/halál”*

ugnim

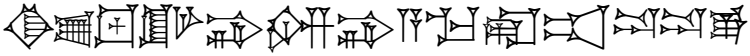

($_{46}$) ugnim-bi ni$_2$-bi-a ma-ra-ab-lah$_5$-e

hadseregükre félelmet hozol

(47) zu$_2$ keše$_2$-bi ni$_2$-bi-a ma-ra-ab-si-il-le
csapataikat szétvágod

(48) ĝuruš a$_2$-tuku-bi ni$_2$-bi-a ma-ra-ab-sug$_2$-ge-eš
erős férfiaikat megállítod

ugnim(KI.SU.LU.EŠ$_2$.GAR): *„hadsereg/katonaság”*

lah$_5$(DU.DU): *„hoz”* – a de többes számú formája

zu$_2$ keše$_2$: *„csapat”*

si il: *„szétszed/szétvág”*

ĝuruš: *„férfi/férfias”*

a$_2$-tuku: *„erős/képes”*

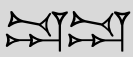

lah$_5$(DU.DU)

(49) iri-ba ki-e-ne-di-ba mir i-ib$_2$-si
városuk tereit hideg szél tölti be

ki-e-ne-di: *„tér/színtér/játék tér”*

mir: *„Észak/északi szél/vihar”*

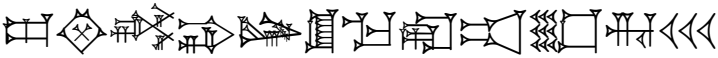

(50) ĝuruš šag$_4$-gan-bi hešš$_5$-eš$_2$ ma-ra-ab-sar-re-eš
kiváló férfiaik elnyomottakként futnak

šag$_4$-gan: *„tökéletes”*

heš$_5$-eš$_2$: *„elnyomott”*

sar: *„fut/menekül”*

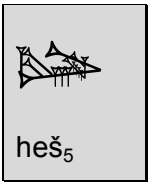

(51) iri kur za-ra li-bi$_2$-in-dug$_4$-ga-am$_3$
országok városai, amelyek a tiédnek magukat nem mondták

(52) a-a ugu-zu li-bi$_2$-in-eš-am$_3$
atyád feje előtt

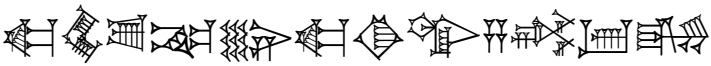

(53) inim kug-zu bi$_2$-in-dug$_4$ ki ĝiri$_3$-za he$_2$-eb-gi$_4$
szentséged szavára – utadból pusztuljanak(?)

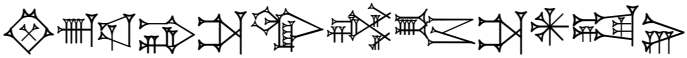

(54) šag$_4$ tur$_3$-bi-ta ĝiri$_3$ he$_2$-eb$_2$-ta-an-ze$_2$-er
méhükből élet elfolyjon

ki ĝiri$_3$: *„út/ösvény”*

gi$_4$: *„fordul”, „(meg)öl”*

šag$_4$ tur$_3$: *„(emberi) méh”*

ze$_2$-er: *„kitör/feltör”*

ĝiri$_3$ ze$_2$-er: *„csúszik”*

(55) munus-bi dam-a-ni-ta sag$_9$-ga na-an-da-ab-be$_2$
feleségeik jót ne mondjanak

(56) ĝi$_6$ u$_3$-na ad na-an-di-ni-ib-gi$_4$-gi$_4$
éjjel tanácsot ne adjanak

(57) niĝ$_2$ kug šag$_4$-ga-na nam-mu-da-an-bur$_2$-re
szív szent dolgát ne fedjék fel

munus: *„nő/lány”*

dam: *„társ/pár”*

ĝi$_6$ u$_3$-na: *„éj/éjjel”*

di: *„mond”* – dug$_4$ befejezetlen formája

bur$_2$: *„enged/felszabadít/felfed”*

(58) u$_3$-sumun$_2$ zid-zid dumu gal ^{d}suen-na
jó vadtulok, Suen nagy gyermeke

(59) nin an-ra dirig-ga a-ba ki-za ba-an-tum$_3$
An-t meghaladó, földed ki vehetné el

u$_3$-sumun$_2$: *„vad szarvasmarha/vad tehén”*

dirig: *„meghalad”*

tum$_3$: *„hoz/hordoz”*

($_{60}$) me zid-de$_3$ nin gal nin-e-ne

igaz mennyei hatalmak által, úrnők nagy úrnője

($_{61}$) šag$_4$ kug-ta e$_3$-a ama ugu-ni-ir dirig-ga

szent méhből származó, szülőanyádon túlléptél

($_{62}$) gal-zu igi-ĝal$_2$ nin kur-kur-ra

országok bölcs tekintetű úrnője

($_{63}$) zi-ĝal$_2$ uĝ$_3$ lu-a šir$_3$ kug-zu ga-am$_3$-dug$_4$

élők és népek sokfélesége szent éneked énekelje

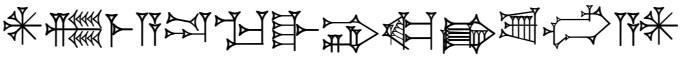

($_{64}$) diĝir zid me-a tum$_2$-ma gal-bi dug$_4$-ga-zu mah-am$_3$

mennyei hatalmakhoz illő igaz istennő, megnyilatkozásod fenséges

ugu: *„szül”*

igi ĝal$_2$: *„ránéz”*

igi ĝal$_2$ tuku: *„bölcs”*

zi ĝal$_2$: *„élő dolog/teremtmény”*

lu: *„keverék/sokféle”*

(65) šag$_4$ su$_3$-ra$_2$ munus zid šag$_4$ zalag-zalag-ga me-zu ga-mu-ra-ab-dug$_4$

szíved mélységéről, igaz hölgy, ragyogó szív, mennyei hatalmadról hadd beszéljek

su$_3$: *„távoli”*

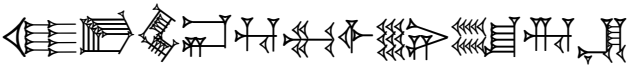

(66) ĝi$_6$-par$_3$ kug-ĝa$_2$ hu-mu-ši-in-kur$_9$-re-en

szent folyosódra hadd lépjek be

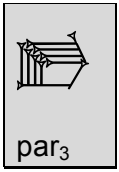

(67) en-me-en en-he$_2$-du$_7$-an-na-me-en

„en” pap, Enheduana („Égi dísz papja”) vagyok

(68) ^{gi}ma-sa$_2$-ab i$_3$-gur$_3$-ru asil-la$_2$ i$_3$-dug$_4$

kosaram emelem, örömeket zengek

(69) ki-sig$_{10}$-ga bi$_2$-ib-ĝar ĝe$_{26}$-e nu-mu-un-til$_3$-le-en

áldozati felajánlásom elhelyezem, mintha nem (is) itt élnék

ĝi$_6$-par$_3$: *„kolostor/folyosó”*

^{gi}ma-sa$_2$-ab: *„kosár”*

asil: *„öröm/díszítés”*

ki-sig$_{10}$-ga: *„felajánlás/áldozat”*

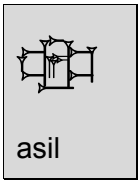

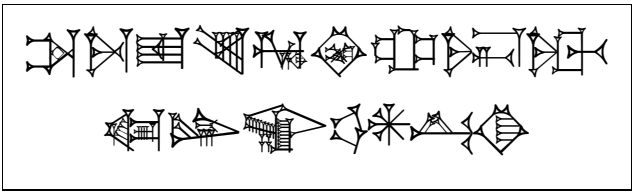

($_{70}$) ud-de$_3$ ba-te ud mu-da-bil$_2$

a fényt megközelítettem, (de) a fény megégetett

($_{71}$) ĝissu ne ba-te u$_{18}$-lu-da im-mi-dul(U.TUG$_2$)

ezt az árnyékot megközelítettem, szelleme beterített

teĝ$_3$: *„közelít”*

bil$_2$: *„ég”*

ĝissu: *„(védelmező) árnyék”*

u$_{18}$-lu: *„déli szél/Dél/démon”*

dul: *„befed/takar”*

lal$_3$

($_{72}$) ka lal$_3$-ĝu$_{10}$ šu uh$_3$-a ba-ab-dug$_4$

édes ajkaim keserűvé („méreggé”) váltak

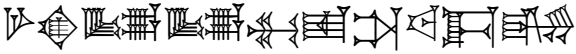

(73) niĝ$_2$ ur$_5$ sag$_9$-sag$_9$-ĝu$_{10}$ sahar-ta ba-da-gi$_4$
finom bőröm kiszáradt

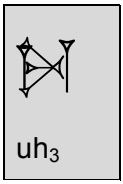

lal$_3$: *„pap”, „édes/jó/szirup/méz”*

šu dug$_4$: *„érint/átalakít”*

uh$_3$: *„méreg/köpet”*

niĝ$_2$ ur$_5$-ra: *„felszín”*

sahar: *„föld/por”*

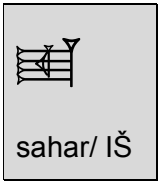

(74) nam-ĝu$_{10}$ ^{d}suen lugal-an-ne$_2$
sorsomat Suen, ég királya

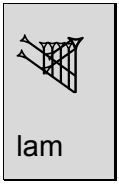

(75) an-ra dug$_4$-mu-na-ab an-ne$_2$ ha-ma-du$_8$-e
An-nak mondd el, (hogy) An hadd szüntesse meg

du$_8$: *„szétszór”*

(76) a-da-lam an-ra ba-an-na-ab-be$_2$-en an-ne$_2$ mu-e-du$_8$-e
most azonnal An-nak mondd, hogy An megszabadítson

a-da-lam: *„most azonnal”*

(77) nam lugal-an-ne$_2$ munus-e ba-ab-kar-re

a sorsot az Ég királya által a hölgy felügyelje

(78) kur a-ma-ru ĝiri$_3$-ni-še$_3$ i$_3$-nu$_2$

az áradás országai a lábai előtt hevernek

(79) munus-bi in-ga-mah iri mu-un-da-ab-tuku$_4$-e

a hölgy hatalma a városokat megrázza

nu$_2$: *„fekszik”*

kar: *„száll/elvesz”*

a-ma-ru: *„áradás”*

tuku$_4$: *„rázkódik”*

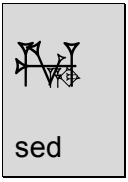

(80) gub-ba šag$_4$-ga-na ha-ma-sed-de$_3$

előre lépve szívét hadd hűtse le

(81) en-he$_2$-du$_7$-an-na-me-en a-ra-zu ga-mu-ra-ab-dug$_4$

Enheduana („Ég díszének papja”) vagyok, esdeklésem mondom

sed: *„hideg/lehűl/tél”*

a-ra-zu: *„esdeklés”*

($_{82}$) er$_2$-ĝa$_2$ kaš dug$_3$-ga-gin$_7$

könnyeimet jó sörként

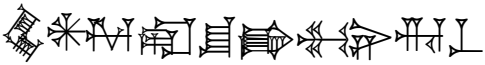

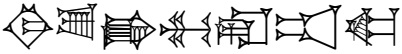

($_{83}$) kug ^{d}inana-ra šu ga-mu-ni-ri-bar sa$_2$-zu ga-mu-ra-ab-dug$_4$

szent Inanának ontom, mondd tanácsod

er$_2$: *„könny”*

kaš: *„sör/alkoholos ital”*

šu bar: *„elenged/elfelejt”*

di: *„mondás/döntés”*

sa$_2$(DI) *„tanács”*

($_{84}$) ^{d}aš-im$_2$-babbar na-an-kuš$_2$-u$_3$-de$_3$-en

Ašimbabbartól („(női) megújulástól”?) félned nem kell

($_{85}$) šu-luh an kug-ga-ke$_4$ niĝ$_2$-nam-ma-ni in-kur$_2$

szent An (szertartásos) tisztítása bármit megváltoztat

šu-luh: *„rituális megtisztulás”*

niĝ$_2$-nam: *„akármi”*

kur$_2$: *„változik”*

(86) an-da e_2-an-na ha-ba-da-an-kar

An-nal Eannába szállsz

(87) diĝir lu_2 gu-la-ta ni_2 ba-ra-ba-da-te

legnagyobb isteni férfit félelem nem közelítheti

kar: *„száll”*

gu-la(=gal)

(88) e_2-bi la-la-bi ba-ra-mu-un-gi_4 hi-li-bi ba-ra-mu-un-til

a nem múló élvezetek házát, a végtelen („befejezhetetlen”) boldogságát

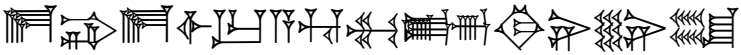

(89) e_2-bi e_2 hul-a hu-mu-un-di-ni-in-kur_9

azt a házat romházzá változtathatja

(90) tab mu-ši-in-kur_9-ra-ni ninim-ma-ni hu-mu-un-te

belépésekor irigysége növekedik („közeledik”)

la-la: *„teljesség/ boldogság/ élvezet/ beteljesülés”*

ninim: *„irigy”*

ninim

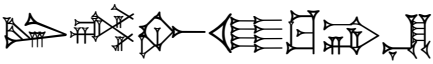

($_{91}$) ^{d}sumun$_2$(GUL)-zid-ĝu$_{10}$ lu$_2$ hu-mu-sar-re-en
lu$_2$ he$_2$-em-mi-dab$_5$-be$_2$-en

vad tulok istennőm, férfit üldözöl, férfit elkapsz

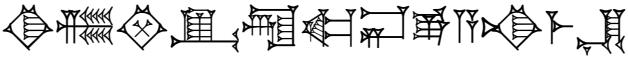

($_{92}$) ki zi-šag$_4$-ĝal$_2$-la-ka ĝe$_{26}$-e a-na-me-en

a bátorság mezején („bátorítás földjén”) mivé leszek (?)

($_{93}$) ki-bal hul gig ^{d}nanna-za-ke$_4$-eš an-ne$_2$ ha-ba-ab-šum$_2$-mu

Nannádat gyűlölő lázadó földnek An adjon

($_{94}$) iri-bi an-ne$_2$ ha-ba-ra-an-si-il-le

azt a város An hasítsa szét

($_{95}$) ^{d}en-lil$_2$-le nam ha-ba-da-an-kud-de$_3$

Enlil, átkozza meg

($_{96}$) dumu er$_2$ pad$_3$-da-bi ama-ni na-an-sed$_4$-e

zokogó gyermekeiket anyjuk se nyugtathassa

sumun$_2$: *„tehén/vad tehén/vad szarvasmarha”*

zi-šag$_4$-ĝal$_2$: *„bátorítás”*

ki bal: *„lázadó föld”*

hul gig: *„gyűlölet”*

nam kud: *„megátkoz”*

er$_2$ pad$_3$: *„sír”*

($_{97}$) nin a-nir ki ĝar-ra

hölgy, panaszok hangozzanak („kapjanak helyet”)

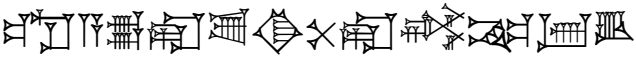

($_{98}$) ^{ĝiš}ma$_2$ a-nir-ra-zu ki kur$_2$-ra he$_2$-bi$_2$-ib-taka$_4$

panaszok hajója idegen földre induljon

kur$_2$: *„idegen/más/megváltozik”*

a-nir: *„panaszkodás/gyász”*

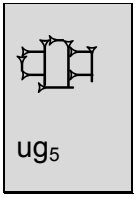

($_{99}$) šir$_3$ kug-ĝa$_2$-ke$_4$-eš i$_3$-ug$_5$-ge-de$_3$-en

szent dalától haldoklom

ug$_5$: *„haldoklik”* – az uš *„meghal”* többes és befejezetlen formája

($_{100}$) ĝe$_{26}$-e ^{d}nanna-ĝu$_{10}$ di\-[ĝu$_{10}$ ba]-ra-bi$_2$-in-kud

Nannám engem nem ítélhet

($_{101}$) ki-lul-la he$_2$-eb-gul-gul-en

bűn tanyája engem elpusztíthatna

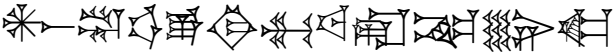

($_{102}$) ^{d}aš-im$_2$-babbar-e di-ĝu$_{10}$ ba-ra-bi$_2$-in-dug$_4$

Ašimbabbar ételetem nem mondhatja

di kud: *„étel”*

ki lul: *„gyilkos”, „bűnözés helye”*

di kud: *„étel”*

ki lul: *„gyilkos”*

($_{103}$) bi-in-dug$_4$ nam-ĝu$_{10}$ li-bi$_2$-in-dug$_4$ nam-ĝu$_{10}$

sorsom mondva, sorsom nem mondva (?)

($_{104}$) u$_3$-ma gub-gub-ba e$_2$-ta ba-ra-an-e$_3$-en

diadalmasan állva, (engem) templomból kidobott („kivezetett”)

($_{105}$) sim^{mušen}-gin$_7$ ab-ta ba-ra-an-dal-en zi-ĝu$_{10}$ im-mi-gu$_7$

fecskeként ablakból kirepített, életerőm elfogyott („megevődött”)

u$_3$-ma: *„diadal/győzelem”*

sim(NAM): *„fecske”*

ab: *„ablak”*

($_{106}$) ^{ĝiš}kiši$_{16}$ kur-ra-ke$_4$ bi$_2$-in-du-e-en
ország („hegyek”?) akácai közé vitt

($_{107}$) aga zid nam-en-na mu-da-an-kar
„en” papság igaz koronáját elvette

($_{108}$) ĝiri$_2$ ba-da-ra ma-an-šum$_2$ a-ra-ab-du$_7$ ma-an-dug$_4$
kést és ásót adott nekem, mondva, neked ezek a megfelelők

kiši$_{16}$(U$_2$.TAB$_2$): *„akác”*

ĝiri$_2$: *„kés”*

ba-da-ra: *„ásó/fegyver”*

du$_7$: *„illik vmihez/megfelelő”*

($_{109}$) nin kal-kal-la an-ne$_2$ ki aĝ$_2$
hatalmas hölgy, An szeretettje

($_{110}$) šag$_4$ kug-zu mah-a ki-bi ha-ma-gi$_4$-gi$_4$
szent szíved fensége földre vissza hadd térjen

($_{111}$) nitalam(SAL.UŠ.DAM) ki aĝ$_2$ ^{d}ušumgal-an-na-ka
Ég sárkányának szeretett párja

($_{112}$) an-ur$_2$ an-pa nin gal-bi-me-en

horizonton, zeniten nagy úrnő vagy

nitalam(SAL.UŠ.DAM): *„vkinek párja/(házas)társ”*

an-ur$_2$: *„horizont”*

an-pa: *„zenit”*

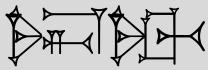

nitalam(SAL.UŠ.DAM)

($_{113}$) ^{d}a-nun-na-ke$_4$-ne gu$_2$ ĝiš ma-ra-an-ĝar-re-eš

Anunák engedelmeskednek neked

($_{114}$) u$_3$-tud-da-ta nin ban$_3$-da-me-en

születésed óta ifjú királynő vagy

($_{115}$) ^{d}a-nun-na diĝir gal-gal-e-ne a-gin$_7$ ba-e-ne-dirig-ga

hatalmas Anuna isteneket apjukként irányítod

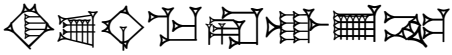

($_{116}$) ^{d}a-nun-na-ke$_4$-ne nundum-nundum-bi-ta
ki su-ub ma-ra-ak-ke$_4$-ne

Anunák ajkai a földet érintik előtted

gu$_2$ ĝiš ĝar: *„engedelmeskedik”*

banda: *„gyermek/fiatal/ifjú”*

nundum: *„ajak”*

ki su-ub: *„földre borul”*

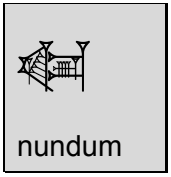

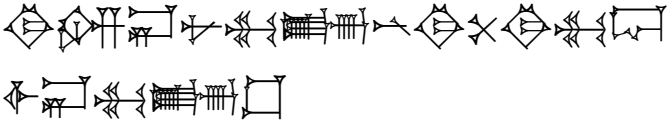

(117) di ni$_2$-ĝa$_2$ nu-mu-un-til di kur$_2$ di-ĝu$_{10}$-gin$_7$ igi-ĝa$_2$ mu-un-niĝin$_2$

saját ítéletem még nem teljesedett be, vádló ítélet, mintha magam ítélném, szemem előtt beteljesedik

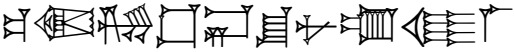

(118) ĝiš-nu$_2$ gi-rin-ĝa$_2$ šu nu-um-mi-la$_2$

virágos („tiszta”?) ágyam nem szennyeződött be

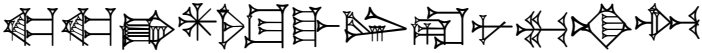

(119) inim dug$_4$-ga ^{d}nin-gal lu$_2$-ra nu-mu-na-bur$_2$

Ningal szavait (más) embernek nem mondtam („terjesztettem”)

di: *„jogi eljárás/ítélet”*

niĝin$_2$: *„teljes/összeg/minden/teljesség”*

ĝiš-nu$_2$: *„ágy”*

gi-rin: *„tiszta/gyümölcs/virág”*

šu la$_2$: *„beszennyez”, „megbíz”, „megbénít”*

($_{120}$) en dadag-ga ^{d}nanna-me-en

Nanna ragyogó „en” papja vagyok

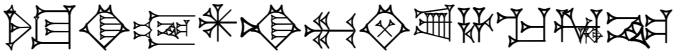

($_{121}$) nin ki aĝ$_2$ an-na-ĝu$_{10}$ šag$_4$-zu ha-ma-sed-de$_3$

An-om szeretett úrnője szíved nyugodjon meg irántam

dadag: *„ragyogó”*

sed: *„hűvös/megnyugszik/tél”*

($_{122}$) he$_2$-zu he$_2$-zu-am$_3$ ^{d}nanna li-bi$_2$-in-dug$_4$-ga
za-a-kam bi$_2$-in-dug$_4$-ga

tudják, tudják meg, Nanna nem mondta dicsőítésed

($_{123}$) an-gin$_7$ mah-a-za he$_2$-zu-am$_3$

mint az ég, fenséges vagy, tudják meg

($_{124}$) ki-gin$_7$ daĝal-la-za he$_2$-zu-am$_3$

mint a föld, hatalmas vagy, tudják meg

daĝal: *„széles/hatalmas”*

(125) ki-bal gul-gul-lu-za he$_2$-zu-am$_3$
ellenséges földeket elpusztítod, tudják meg

(126) kur-ra gu$_3$ de$_2$-e-za he$_2$-zu-am$_3$
országokra rákiáltasz, tudják meg

(127) saĝ ĝiš ra-ra-za he$_2$-zu-am$_3$
ölsz, tudják meg

(128) ur-gin$_7$ ad$_6$ gu$_7$-u$_3$-za he$_2$-zu-am$_3$
mint egy oroszlán („kutya”?), hullákból lakomázol („eszel”), tudják meg

ad$_6$(LU$_2$×BAD): *„(holt)test/hajótest”*

(129) igi huš-a-za he$_2$-zu-am$_3$
rémisztő tekinteted ismerjék meg

(130) igi huš-bi il$_2$-il$_2$-i-za he$_2$-zu-am$_3$
rémisztő pillantásod rájuk veted, tudják meg

il$_2$: *„emel”*

($_{131}$) igi gun$_3$-gun$_3$-na-za he$_2$-zu-am$_3$
elsötétülő tekinteted ismerjék meg

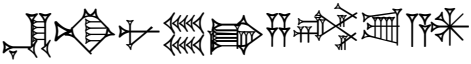

($_{132}$) uru$_{16}$(EN)-na nu-še-ga-za he$_2$-zu-am$_3$
erőd és hajthatatlanságod ismerjék meg

gun$_3$(DAR): *„többszínű/foltos”*

uru$_{16}$: *„magasrangú”*

še-ga: *„egyetértés”*

($_{133}$) u$_3$-ma gub-gub-bu-za he$_2$-zu-am$_3$
győzelmesen kitartasz mindig, tudják meg

u$_3$-ma: *„egyetértés”*

($_{134}$) ^{d}nanna li-bi$_2$-in-dug$_4$-ga za-a-kam bi$_2$-in-dug$_4$-ga
Nanna nem mondhatta, dicsőítésed én mondom

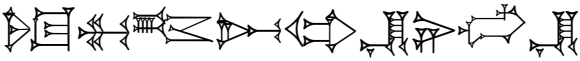

($_{135}$) nin-ĝu$_{10}$ ib$_2$-gu-ul-en i$_3$-mah-en
úrnőm, nagy, fenséges vagy

($_{136}$) nin ki aĝ$_2$ an-na-ĝu$_{10}$ barag-barag-/za\ ga-am$_3$-dug$_4$
An-om szeretett úrnője, dicsőítésed elmondom

barag: *„uralkodó/ király/ emelvény/ trón”*

($_{137}$) ne-mur mu-dub šu-luh si bi$_2$-sa$_2$
szenet halmoztam, megtisztulást elvégeztem,

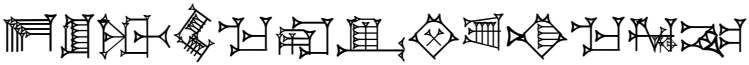

($_{138}$) e$_2$-eš$_2$-dam-kug ma-ra-ĝal$_2$ šag$_4$-zu na-ma-sed-de$_3$
szent egyesülés oltárának templomában szíved békülhessen meg

($_{139}$) im-ma-si im-ma-dirig-ga-ta nin UN-gal ma-ra-dug$_4$
betöltött, (engem) magával ragadott, úrnőm, hivatalodat elmondanom

ne-mur: *„szén/ hamu”*

šu-luh: *„rituális megtisztulás”*

si: *„betölt/ vizet vezet”*

UN-gal: *„kormányzó/ vezető”*

($_{140}$) niĝ$_2$ ĝi$_6$ u$_3$-na ma-ra-an-dug$_4$-ga-am$_3$
dolgok éjjel elhangzottak

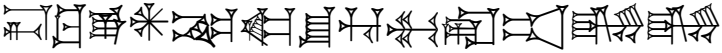

($_{141}$) gala-e an-bar$_7$-ka šu hu-mu-ra-ab-gi$_4$-gi$_4$
nappali énekes ismételje

ĝi$_6$-u$_3$-na: *„éjjel/éj egy szakasza”*

gala: *„énekes”*, ill. *„vulva”*

šu gi$_4$: *„ismétel/újrajátszik”*

($_{142}$) dam dab$_5$-ba-za-ke$_4$-eš dumu dab$_5$-ba-za-ke$_4$-eš
fogoly párodért, fogoly gyermekedért

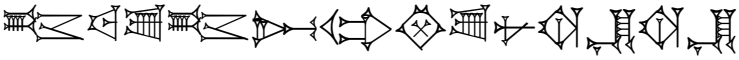

($_{143}$) ib$_2$-ba-zu ib$_2$-gu-ul šag$_4$-zu nu-te-en-te-en
haragod nő, szíved nem nyugodhat

dab$_5$: *„megfog/fog/visz/megköt/elfogad”*

ib$_2$: *„harag”*

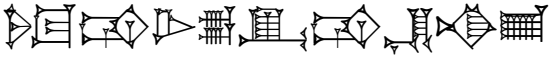

($_{144}$) nin gu$_2$-tuku nir-ĝal$_2$ gu$_2$-en-na-ke$_4$
tökéletes úrnő, a vezetők megbízottjának

($_{145}$) sizkur$_2$-ra-na šu ba-an-ši-in-ti
imáját elfogadta

gu$_2$-tuku: *„tökéletes/gazdag”*

nir-ĝal$_2$: *„megbízott”*

gu$_2$-en-na: *„gyűlés/tisztviselő”*

šu ti: *„elfogad”*

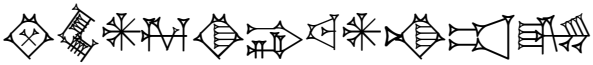

($_{146}$) šag$_4$ kug ^{d}inana ki-bi ba-an-na-ab-gi$_4$

Inana szent szíve a földre visszatért

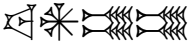

($_{147}$) ud ba-an-na-dug$_3$ la-la ba-an-sud-sud hi-li ma-az ba-an-du$_8$-du$_8$

a fény jó volt, vágy beteljesült (?), gyönyör szétáradt

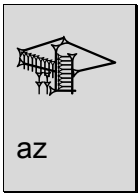

la-la: *„beteljesülés/boldogság/gyönyör”*

sud: *„távoli/sokáig tartó/mély/beható/alapos”*

hi-li: *„gyönyör”*

ma-az: *„örvendez”*

du$_8$: *„terjed/szétárad”*

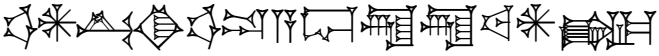

($_{148}$) iti$_6$(UD.AN.ŠEŠ.KI) e$_3$-a-gin$_7$ la-la ba-an-guru$_3$

mint a holdfény, a vágy áradt

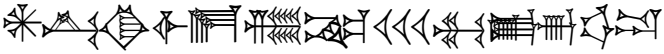

($_{149}$) ^{d}nanna u$_6$ zid-de$_3$-eš mu-un-e$_3$

Nanna igaz csodálattal figyelte

(150) ama-ni ^{d}nin-gal-am$_3$ šudu$_3$ mu-na-an-ša$_4$
anyja, Ningal megáldotta

iti$_6$: *„hold”*

guru$_3$: *„emel/hordoz”*

u$_6$: *„csodálat”*

šudu$_3$: *„ima/áldás”*

šudu$_3$ ša$_4$: *„imádkozik/áld”*

iti$_6$(UD.AN.ŠEŠ.KI)

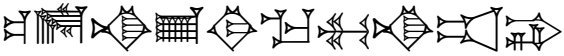

(151) ĝiš-kan$_4$-na-ke$_4$ silim-ma mu-na-ab-be$_2$
ajtónálló köszöntötte („egészségét kívánta”)

(152) nu-gig-ra dug$_4$-ga-ni mah-am$_3$
mennyei szerető asszonynak fenségét mondták

kan$_4$: *„kapu”*

ĝeš-kan$_4$-na: *„ajtófélfa”* – itt valószínűleg *„ajtónálló”*

silim: *„egészség”*

nu-gig: *„szajha/(egy fajta) papnő”*

(153) kur gul-gul an-da me ba-a
országok pusztítójának An-nal mennyei hatalmat adva

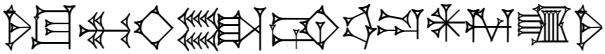

($_{154}$) nin-ĝu$_{10}$ hi-li gu$_2$ e$_3$ ^{d}inana za$_3$-mi$_2$

úrnőmet, gyönyörrel teljest („betakartat"), Inanát dicsőítsük

gu$_2$ e$_3$: *„befedett/betakart"*

za$_3$-mi$_2$: *„ima/dicsőítés"*

Pecséthenger – győzedelmes Inana

Jegyzetek

A sumer szövegek és szemelvények ETCSL forrásai a következők:

- (Agade) Átok Agadéra *(The cursing of Agade)*
- (Aradĝu) Aradĝu levele Šulginak – részletek *(Letter from Aradĝu (?) to Šulgi about bandits and Apillaša)*
- (Aradĝu/Šulgi) Aradĝu levele Šulginak *(Letter from Aradĝu to Šulgi about Apillaša)*
- (Bau) Tigi Bau istennőnek Gudea részére *(A tigi to Bau for Gudea („Gudea-A”))*
- (Būr-Suen) Adab Ninurta istennek Būr-Suen részére *(An adab to Ninurta for Būr-Suen (Būr-Suen B))*
- (Dumuzid/Inana/J) Inana és Dumuzid éneke *(A song of Inana and Dumuzid (Dumuzid-Inana J))*
- (Dumuzid/Inana/O) Balbale Inana istennőnek *(A balbale to Inana (Dumuzid-Inana O))*
- (Dumuzid/Inana/P) Balbale Inana istennőnek *(A balbale (?) to Inana (Dumuzid-Inana P))*
- (Edubba) A mester tanácsai az írnokdiáknak *(The advice of a supervisor to a younger scribe „E-dub-ba-a C”)*
- (Ekur) Ekur himnusza *(A hymn to the E-kur)*
- (Enki) Enki és a világ rendje *(Enki and the world order)*
- (Enki/Nibru) Enki útja Nibruba *(Enki's journey to Nibru)*
- (Enki/Ninhursaĝa) Enki és Ninhursaĝa *(Enki and Ninhursaĝa)*
- (Enlil/ Sud) Enlil és Sud *(Enlil and Sud)*

- (Enlil/A) Enlil az Ekurban *(Enlil in the E-kur (Enlil A))*
- (Enlil/Namzidtara) Enlil és Namzidtara *(Enlil and Nam-ẑid-tara)*
- (Enlil/Ninlil) Enlil és Ninlil *(Enlil and Ninlil)*
- (Enmerkar/Aratta) Enmerkar és Aratta ura *(Enmerkar and the lord of Aratta)*
- (Enmerkar/Ensuhgirana) Enmerkar és Ensuhgirana *(Enmerkar and En-suhgir-ana)*
- (Gilgameš) Gilgameš és Huwawa – „A" változat *(Gilgameš and Huwawa (Version A))*
- (Gilgameš/bika) Gilgameš és a mennyei bika *(Gilgameš and the bull of heaven)*
- (Gudea) Gudea – Ninĝirsu templomának építése *(The building of Ninĝirsu's temple „Gudea, cylinders A and B")*
- (hal) A hal otthona *(The home of the fish)*
- (Hendursaĝa) Hendursaĝa himnusza *(A hymn to Hendursaĝa (Hendursaĝa A))*
- (Iddin-Dagan A) Ninsiana éneke Iddin-Dagannak *(A šir-namursaĝa to Ninsiana for Iddin-Dagan (Iddin-Dagan A))*
- (Iddin-Dagan/B) Iddin-Dagan imádságos éneke *(A praise poem of (Iddin-Dagan B))*
- (Inana) Inana az Alsóvilágban *(Inana's descent to the nether world)*
- (Inana/A) Balbale Inana istennőnek *(A balbale to Inana (Inana A))*
- (Inana/C) Inana himnusza *(A hymn to Inana (Inana C))*
- (Inana/D) Inana Ninegal himnusza *(A hymn to Inana as Ninegala (Inana D))*
- (Inana/Enki) Inana és Enki *(Inana and Enki)*

- (Inana/F) Balbale Inana istennőnek *(A balbale (?) to Inana (Inana F))*
- (Inana/M) Inana megdicsőülése *(The exaltation of Inana (Inana B))*
- (Inana/Šukaletuda) Inana és Šukaletuda *(Inana and Šu-kale-tuda)*
- (Išme-Dagan) Išme-Dagan imádságos éneke *(A praise poem of Išme-Dagan (Išme-Dagan A + V))*
- (K/1) Közmondások – 1 *(Proverbs: collection 1)*
- (K/2) Közmondások – 2+6 *(Proverbs: collection 2+6)*
- (K/3) (K/5) (K/7) (K/8) (K/9) (K/11) (K/15) Közmondások – 3 … Közmondások – 15 *(Proverbs: collection 3 … Proverbs: collection 15)*
- (Királyok) Sumer királyok *(The Sumerian king list)*
- (K/Nibru) Közmondások Nibruból *(Proverbs: from Nibru)*
- (K/Urim) Közmondások Urimból *(Proverbs: from Urim)*
- (Lagaš) Lagaš uralkodói *(The rulers of Lagaš)*
- (Lagaš) Lagaš uralkodói *(The rulers of Lagaš)*
- (Lipit-Eštar) Lipit-Eštar imája *(A praise poem of Lipit-Eštar (Lipit-Eštar A))*
- (Lu-diĝira) Lu-diĝira üzenete az anyjának *(The message of Lu-diĝira to his mother)*
- (Lugalbanda) Lugalbanda a hegyi barlangban *(Lugalbanda in the mountain cave)*
- (Lugalbanda/Anzud) Lugalbanda és az Anzud madár *(Lugalbanda and the Anzud bird)*
- (Lugal-nesaĝe) Lugal-nesaĝe levele Enlil-massu részére *(Letter from Lugal-nesaĝe to Enlil-massu)*

- (Luma) Adab Bau istennőről Luma részére *(An adab to Bau for Luma (Luma A))*
- (Martu) Martu házassága *(The marriage of Martu)*
- (Nanna/A) Balbal Suen istenről *(A balbale to Suen (Nanna A))*
- (Nanna/E) Nanna himnusza *(A hymn to Nanna (Nanna E))*
- (Nanna/F) Nanna nyája *(The herds of Nanna (Nanna F))*
- (Nanna/H) Adab Nanna istennek (An adab to Nanna (Nanna H))
- (Nanna/Nibru) Nanna-Suen útja Nibruba *(Nanna-Suen's journey to Nibru)*
- (Nanše/A) Nanše istennő himnusza *(A hymn to Nanše (Nanše A))*
- (Nanše/C) Nanše és a madarak *(Nanše and the birds (Nanše C))*
- (Nergal) Nergal himnusza *(A hymn to Nergal (Nergal B))*
- (Nibru) Nibru („Nippur") siratása *(The lament for Nibru)*
- (Ninĝišzida) Ninĝišzida útja az Alsóvilágba *(Ninĝišzida's journey to the nether world)*
- (Ninlil) Adab Ninlilnek *(An adab to Ninlil (Ninlil A))*
- (Ninisina/A) Ninisina éneke *(A šir-gida to Ninisina (Ninisina A))*
- (Ninurta G) Ninurta éneke *(A šir-namšub to Ninurta (Ninurta G))*
- (Ninurta/B) Ninurta útja Eridugba – ének *(Ninurta's journey to Eridug: a šir-gida to Ninurta (Ninurta B))*
- (Ninurta/C) Ninurta himnusza *(A hymn to Ninurta (Ninurta C))*
- (Ninurta/hős) Ninurta hőstette *(Ninurta's exploits: a šir-sud (?) to Ninurta)*

- (Ninurta/Nibru) Ninurta visszatérése Nibruba – ének *(Ninurta's return to Nibru: a šir-gida to Ninurta)*
- (Ninurta/teknős) Ninurta és a teknős *(Ninurta and the turtle)*
- (Nungal) Nungal himnusza *(A hymn to Nungal (Nungal A))*
- (réz/ezüst) Réz és Ezüst vitája *(The debate between Copper and Silver)*
- (Rīm-Sîn) Ima An istenhez Rīm-Sîn részére *(A prayer to An for Rīm-Sîn (Rīm-Sîn C))*
- (Šulgi/A) Šulgi dicsőítő éneke - A *(A praise poem of Šulgi (Šulgi A))*
- (Šulgi/Aradĝu) Šulgi levele Aradĝunak *(Letter from Šulgi to Aradĝu about Apillaša)*
- (Šulgi/B) Šulgi dicsőítő éneke - B *(A praise poem of Šulgi (Šulgi B))*
- (Šulgi/C) Šulgi dicsőítő éneke - C *(A praise poem of Šulgi (Šulgi C))*
- (Šulgi/D) Šulgi dicsőítő éneke - D *(A praise poem of Šulgi (Šulgi D))*
- (Šulgi/E) Šulgi dicsőítő éneke - E *(A praise poem of Šulgi (Šulgi E))*
- (Templom) Templomi himnuszok *(The temple hymns)*
- (Ur-Enlila) Ur-Enlila levele a kormányzó és templomfelügyelőnek *(Letter from Ur-Enlila to a governor and temple administrator)*
- (Urim) Urim („Ur") siratása *(The lament for Urim)*
- (Ur-Ninurta/A) Ének Inana istennőről Ur-Ninurta részére *(A šir-namgala (?) to Inana for Ur-Ninurta (Ur-Ninurta A))*

- (Ur-Ninurta/E) Adab An istenről Ur-Ninurta részére *(An adab to An for Ur-Ninurta (Ur-Ninurta E))*
- (Utu) Utu himnusza *(A hymn to Utu (Utu B))*

A rövid nyelvtani példák Foxvog *„Introduction to Sumerian Grammar”* (2010 júniusi változat) összefoglalója alapján készültek.

1

(Enki).$_{200}$ kur-gal a-a ^{d}en-lil$_{2}$

(Templom).$_{34}$ nun-zu nun gal ^{d}en-lil$_{2}$

(Templom).$_{392}$ nin-zu a-zu gal

(Enki).$_{200}$ lugal-zu kur-gal a-a ^{d}en-lil$_{2}$
„királyod”-ként is olvasható

2

(Ninlil).$_{28}$ munus zid ama ^{d}nin-lil$_{2}$

(Foxvog).$_{33,154}$ lugal-zu-ne-ne, lugal-a-ne2-ne, lugal-be2-ne

3

(K/3).$_{35}$ dumu-ĝu$_{10}$-me-en

(Inana/M).$_{112}$ nin gal-bi-me-en

(Ninisina/A).$_{130}$ munus-me-en ur-saĝ-me-en

(Lipit-Eštar).$_{18}$ sipad-zid-bi-me-en

(Inana/C).$_{179}$ za-e nin an ki-me-en

(Inana).$_{80}$ a-ba-me-en za-e

(Enki/Ninhursaĝa).$_{170}$ a-ba-me-en za-e-me-en

(Enlil/Ninlil).$_{144}$ ^{d}en-lil$_2$ en za-e-me-en lugal za-e-me-en

(Enki).$_{422}$ munus-me-en dili-ĝu$_{10}$-ne a-na bi$_2$-ak

(Enlil/A).$_{165}$ nin an ki

(Ninisina-A).$_{85}$ a-a-ĝu$_{10}$ an lugal sipad diĝir-re-e-ne

(Enlil/A).$_{54}$ e$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

(Ninurta).$_{724}$ en gal ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ dumu e$_2$-kur-ra
teljes:
[en] gal ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ ^{d}nin-urta dumu mah e$_2$-kur-ra

(Enlil/A).$_{139}$ en diĝir lugal ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-me-en

(Enki).$_{68}$ dumu-saĝ an-na-me-en

(Enki).$_{70}$ a-a kur-kur-ra-me-en

(Nergal).$_{21}$ ur-saĝ gal kur-kur-ra-me-en

(Ninisina/A).$_{126}$ nin gal diĝir-re-e-ne-me-en

(Ninurta/G).$_{61-62}$ dumu ur-saĝ a-a ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-me-en

(Lipit-Eshtar).$_{70}$ sipad zid kur-kur-ra-me-en

(Būr-Suen).$_{8}$ kur-kur-ra diĝir-bi za-e-me-en

𒁹 4

(Enki/Ninhursaĝa).$_{201}$ a-ba-me-en za-e-me-en

(Királyok).$_{97}$ dumu ^{d}utu en-am$_3$ lugal-am$_3$

(Ninurta/B).$_{8\text{-}9}$ iri-zu mah-am$_3$ e$_2$-zu mah-am$_3$
me-zu mah-am$_3$

(Nanše/A).$_{251}$ nin-ĝu$_{10}$ me-zu me-mah-am$_3$

(Nanna/E).$_{61}$ ^{d}suen en-zu mah an ki aga-zu aga mah-am$_3$

(Lagaš).$_9$ nam-lugal aga iri-am$_3$

(Šulgi/D).$_{16}$ nam ur-saĝ-zu

(Ninurta/B).$_5$ diĝir nam tar-ra

(Šulgi/A).$_9$ u$_2$ nam tar-ra ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-me-en

(Nanna/H).$_1$ en zid nam-tar-ra

(Enki).$_{391}$ ^{d}a-nun-na diĝir gal-gal-e-ne nam tar-tar-ra-bi

(Enmerkar/Ensuhgirana).$_{252}$ iri^{ki} nam-tar-ra an ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

(Dumuzid/Inana/P).$_{32}$ e$_2$ nam kur-kur-ra tar-ra na-nam

(Enlil/Ninlil).$_{11}$ ^{d}nin-lil$_2$ ki-sikil tur-bi na-nam

(hal).$_{25}$ dumu ki aĝ$_2$-ĝu$_{10}$

(Enmerkar/ Ensuhgirana).$_{253}$ iri ki aĝ$_2$ ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$

(Lugalbanda).$_{208}$ ^{d}suen dumu ki aĝ$_2$-ĝa$_2$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

(Nanna/A).$_{21\text{-}22}$ ki aĝ$_2$-bi na-nam ki aĝ$_2$-bi na-nam
en e$_2$-kur-ra ki aĝ$_2$-bi na-nam

(Ninurta/C).$_{56}$

ur saĝ-me-en ama-ĝu$_{10}$ ^{d}nin-lil$_{2}$-la$_{2}$ ki aĝ$_{2}$-ni ĝe$_{26}$-e-me-en

(Nanše/A).$_{1}$ iri^{ki} na-nam iri^{ki} na-nam

(Ekur).$_{1-3}$ e$_{2}$ gal kur-ra-am$_{3}$ gal…

(Rīm-Sîn).$_{7}$ an gal mah an ki-a

(Enlil/Ninlil).$_{150}$ ^{d}en-lil$_{2}$ an-na ^{d}en-lil$_{2}$ lugal-am$_{3}$

(Lipit-Eštar).$_{25}$ ^{d}en-lil$_{2}$-le dumu ki aĝ$_{2}$-ĝa$_{2}$-ni-me-en

(Templom).$_{381}$ me-bi me an-ne$_{2}$ nam tar-ra

(Išme-Dagan).$_{308}$ ^{d}nin-lil$_{2}$ nin diĝir-re-e-ne-ra

(Šulgi/B).$_{210}$ ur-saĝ ki-en-gi^{ki}-ra ur-saĝ ĝe$_{26}$-e-me-en

(Šulgi/C).$_{10}$ sipad zid ki-en-gi-ra-me-en

5

(Šulgi/Aradĝu).$_{9}$ lu$_{2}$-gal-gal-be$_{2}$-ne inim-bi zu-a

(Nanna/F).$_{9}$ inim-ma-ni zid-da

(Enki).$_{192}$ ki-en-gi kur gal ma-da an ki

(Ninurta/B).$_{D-10}$ nam-lugal-zu inim-bi mah-am$_{3}$

(Būr-Suen).$_{B-3}$ ^{d}en-lil$_{2}$-me-en dug$_{4}$-ga-zu mah-am$_{3}$

(Ninurta/B).$_{A-8}$ inim dug$_{4}$-ga-zu

(Inana/Enki).$_{H-45}$ a-a-zu dug$_{4}$-ga-ni mah-am$_{3}$

(Luma).$_{35}$ nin-ĝu$_{10}$ dug$_4$-ga-zu zid-da

(Hendursaĝa).$_{C\text{-}56}$ lu$_2$ lu$_2$-ra a-na na-an-dug$_4$

(Enmerkar/Arrata).$_{395}$ lu$_2$ lu$_2$-ra dili a-na na-an-tah

(Templom).$_{444}$ a zid kur gal-e ^{d}nin-lil$_2$-le tud-da

(Dumuzid/Inana/J).$_4$ nin-ĝu$_{10}$ nam-nin-e tud-da

(Enki).$_{379}$ ^{d}utu dumu ^{d}nin-gal-e tud-da

(Nanna/A).$_{47}$ dumu ur-saĝ ^{d}nin-lil$_2$-le tud-da

(Nanna/A).$_{51}$ dug$_4$-ga zid dumu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-me-en

(Nanna/H).$_{1\text{-}2}$ en zid nam tar-ra ^{d}nin-lil$_2$-le tud-da
^{d}suen dumu ki aĝ$_2$ ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$

(Nanna/H).$_5$ me-zu me mah-am$_3$ an-ne$_2$ šum$_2$-ma-a-am$_3$

(Šulgi/B).$_{376}$ ama-a-tud an-na-me-en

(Šulgi/D).$_{12}$ sipad zid a$_2$ šum$_2$-ma ^{d}en-lil$_2$-la$_2$

(Lipit-Eštar).$_{49}$ a$_2$ mah šum$_2$-ma ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-me-en

(Enki).$_{244}$ lugal ^{d}en-lil$_2$-le a$_2$ šum$_2$-ma

(Ekur).$_{67\text{-}68}$ dumu nun e$_2$-kur-ra e$_2$ nam-dumu zid-da
lugal ^{d}en-lil$_2$-ra tum$_2$-ma-am$_3$

(Inana/M).$_{64}$ diĝir zid me-a tum$_2$-ma gal-bi dug$_4$-ga-zu mah-am$_3$

(Inana/M).$_4$ aga zid-de$_3$(NE) ki aĝ$_2$ nam-en-na tum$_2$-ma

igaz koronádhoz illő az „en”-papság szeretete

(ETCSL) *(Mistress of heaven,) with the great diadem, who loves the good headdress befitting the office of en priestess*

(Inana/C).$_{267}$
nin$_9$ nin-e-ne nam nam-ma-tar-re nam-nin-a tum$_2$-ma

(Iddin-Dagan/A).$_{212}$ lugal hul$_2$-la-am$_3$

(Templom).$_{34}$ nun-zu nun gal ^{d}en-lil$_2$ en dug$_3$

(Lipit-Eštar/C).$_{56-57}$ an-e dug$_4$-ga-ni nam dug$_3$ tar-ra-am$_3$
an gal-e dug$_4$-ga-ni nam dug$_3$ tar-ra-am$_3$

(Inana/D).$_{207}$ ^{d}inana nin me gal-gal-la-me-en

(Inana/C).$_{269}$ ^{d}inana za-e mah-me-en

(Enmerkar/Ensuhgirana).$_{276}$ za-e-me-en en ki-aĝ$_2$ ^{d}inana-me-en

(Iddin-Dagan/A).$_{221}$ ^{d}inana dumu gal ^{d}suen-na

(Enmerkar/Aratta).$_{484}$ ^{d}inana nin e$_2$-an-na-ra

(Šulgi/B).$_{175}$ hul$_2$-hul$_2$-le-me-en dug$_3$-dug$_3$-ge-me-en

5*

(Šulgi/A)

6

(Nanše/C).$_{11}$ e-ne an-ta ki-a gub-ba-am$_3$

(Királyok).$_1$ nam-lugal an-ta ed$_3$-de$_3$-a-ba

(Lu-diĝira).$_{13}$ ud tur-ra-ni-ta nam-ma-ni tar-ra-am$_3$

(Išme-Dagan).$_{257}$ nam gal tar-ra a-a ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-ta

(Nanna/Nibru).$_{9}$ ur-saĝ-me-en ĝe$_{26}$-e iri-ĝu$_{10}$-še$_{3}$ ga-ĝen

(Királyok).$_{64-65}$ e-ta-na sipad lu$_{2}$ an-še$_{3}$ ba-ed$_{3}$-de$_{3}$

(Nibru).$_{319}$ ud nam tar-ra-še$_{3}$

(Ninurta/G).$_{59}$ a-a ^{d}en-lil$_{2}$-da

(Utu).$_{9}$ ^{d}utu iri-da e$_{2}$-nun-an-na dumu ^{d}nin-gal-e tud-da

(Nanna/Nibru).$_{9}$ iri-ĝu$_{10}$-še$_{3}$ ga-ĝen

(Aradĝu/Šulgi).$_{34}$ lugal-ĝu$_{10}$ he$_{2}$-en-zu

(Ur-Ninurta/A).$_{34}$ kur-kur-re sipad zid-bi he$_{2}$-me-en

(Dumuzid/Inana/O).$_{20}$ he$_{2}$-me-en dumu diĝir-za he$_{2}$-me-en

(Királyok).$_{284}$ a-ba-am$_{3}$ lugal a-ba-am$_{3}$ nu lugal

(Enmerkar/ Aratta).$_{136-138}$
ud-ba muš nu-ĝal$_{2}$-am$_{3}$ ĝir$_{2}$ nu-ĝal$_{2}$-am$_{3}$…

(Enki/Ninhursaĝa).$_{14}$ ur-bar-ra-ke$_{4}$ sila$_{4}$ nu-ub-kar-re

6*

(Enki/Ninhursaĝa)

7

(Inana/M).$_{123-124}$ an-gin$_{7}$ mah-a-za he$_{2}$-zu-am$_{3}$
ki-gin$_{7}$ daĝal-la-za he$_{2}$-zu-am$_{3}$

(Enmerkar/Ensuhgirana).$_{1\text{-}5,6\text{-}9}$

(teljes:) kul-aba$_4^{ki}$ iri^{ki} an ki-da mu$_2$-a

Kulaba (Unug egyik központi kerülete), város, eget a földdel összenőtt…

unig^{ki}-ga mu-bi ^{d}tir-an-na-gin$_7$…

7*

(Bau)

8

(Nanna/H).$_{1\text{-}5}$ en zid nam tar-ra ^{d}nin-lil$_2$-le tud-da…

(Nungal).$_{64,69}$

nin-me-en an-ne$_2$ nam mu-un-tar ĝe$_{26}$-e dumu an-na-me-en
e$_2$-gal ki-tuš(KU) kug nam-lugal-la-ka ĝe$_{26}$-e diĝir-bi-me-en

(Ur-Ninurta/E).$_3$ lugal-la nam gal tar-ra-ni

(Ninurta/B).$_{15}$ nam-mah-zu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$ niĝ$_2$ šag$_4$-ga-na-ka

(Inana/F).$_{21,22}$

an ĝa$_2$-a-kam ki ĝa$_2$-a-kam me-e ur-saĝ-ĝen
unug^{ki}-ga e$_2$-an-na ĝa$_2$-a-kam

(Templom).$_{431}$ lugal-zu en gal dumu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-kam

(Gilgameš/Huwawa).$_{100,101}$

ur-saĝ ka-ga$_{14}$-ni ka ušumgal-la-kam
igi-ni igi piriĝ-ĝa$_2$-kam

(Šulgi/A).$_{4\text{-}5,22\text{-}27}$ lugal an ub-da 4(LIMMU$_2$)-ba-me-en…

(Šulgi/B).$_{3\text{-}5,11\text{-}17}$ ^{d}šul-gi lugal urim$_5$(ŠEŠ.AB)^{ki}-ma-ke$_{4\ldots}$

(Šulgi/A).$_{19}$ dub-sar gal-zu ^{d}nisaba-kam-me-en

8*

(Enlil/Namzidtara)

9

(Ninurta/teknős).$_{53}$

nam-kalag-ga-zu me-še$_3$ ba-an-ĝen nam-ur-saĝ-zu me-a

(K/3).$_{197\ldots}$

niĝ$_2$ ga-til$_3$(TI) nu ga-til$_3$ niĝ$_2$ ba-til nu ba-til…

(Ninurta/hős).$_{380}$ šul zid munus zid-de$_3$ ba-an-dug$_4$

(Gudea).$_{A1.29}$ ama-ĝu$_{10}$ ma-mu-ĝu$_{10}$ ga-na-de$_6$

(Gudea).$_{A1.24\text{-}25}$ ga-na ga-na-ab-dug$_4$ ga-na ga-na-ab-dug$_4$…

(Gudea).$_{A1.19}$ e$_2$-a-ni du$_3$-ba mu-na-dug$_4$

(Iddin-Dagan/B).$_{47\text{-}48}$

mu mah-zu kalam-ma i$_3$-ĝal$_2$
an-zag-še$_3$ mu-zu pa bi$_2$-in-e$_3$

(Ninurta/Nibru).$_{1\text{-}6,9\text{-}12}$ an-gin$_7$ dim$_2$-ma dumu ^{d}en-lil$_2$-la$_2$…

(Királyok).$_{1\text{-}2}$

nam-lugal an-ta ed$_3$-de$_3$-a-ba
eridug^{ki} nam-lugal-la

(Ninurta/Nibru).168-169,171-174

iri ki aĝ$_2$-ĝu$_{10}$ eš$_3$ nibru^{ki} an-gin$_7$ gu$_2$ he$_2$-eb$_2$-us$_2$…

(hal).A.40 na-an-ga-ba-e-da-du-e igi-zu ki-ĝu$_{10}$-uš-še$_3$

(K/1).38…

dumu si nu-sa$_2$ ama-a-ni na-an-u$_3$-tud
diĝir-ra-ni na-an-dim$_2$-dim$_2$-e

(K/1).4 ^{d}nin-ĝiš-zid-da-ra ga-til$_3$ na-an-na-ab-be$_2$-en

(K/1).78…

he$_2$-lu-a nam-ba-lal…

(Nanše/A).1,3-5

iri^{ki} na-nam iri^{ki} na-nam me-bi na-pad$_3$-de$_3$…

(Inana/ Šukaletuda).57

i$_3$-ne-eš$_2$ lu$_2$ u$_3$ lu$_2$-ra a-na na-an-dug$_4$

9*

(Gudea)

10

(Gudea).A3.18 iri-še$_3$ i$_3$-du-e

(Gudea).A1.14 gud du$_7$ maš$_2$ du$_7$-gub(DU) si im-sa$_2$-sa$_2$-e

(Ninurta/Nibru).6

^{d}nin-urta ši-mah-e-en nam-mah-zu me-teš$_2$ he$_2$-i-i

(Gudea).A5.4 e$_2$-a ĝiš-hur(AR$_3$)-bi im-ĝa$_2$-ĝa$_2$

(Gudea).$_{A1.4}$ iri-me-a niĝ$_2$-du$_7$ pa nam-e$_3$

(Nanše/A).$_5$ e$_2$ zid-da ud-bi na-ed$_2$-e

(Ninĝišzida).$_{56}$ gu$_3$ an-na ba-te gu$_3$ ki-ta ba-te

(Lugal-nesaĝe).$_2$
dumu diĝir-ra-ni-ir gub-ba a-a ama-ni ni$_2$ teĝ$_3$-ĝe$_{26}$-e-ra

(Ninurta/hős).$_{373}$
ur-saĝ gal an-gin$_7$ ib$_2$-ba-na a$_2$-bi lu$_2$ nu-teĝ$_3$-ĝe$_{26}$

(Enlil/Namzidtara).$_8$ nam-mu-un-gub-be$_2$-

(Enki/Ninhursaĝa).$_{75-76}$ ud 1-am$_3$ itud 1-a-ni…
(ETCSL) ud 1-am$_3$ itid 1-a-ni

(Lugalbanda).$_{246}$ ^{d}utu lu$_2$ 2 du 3-kam-ma-bi za-e-me-en

(Ninurta/teknős).$_{B-1-4}$
dug$_4$-ga-ni-ta ^{ĝiš}tukul(KU)-zu hul-a mu-ni-in-tag…

(Enki/Nibru).$_5$ ^{d}en-ki en nam tar-tar-re-de$_3$

(Enlil/A).$_{43-44}$
me-bi me abzu lu$_2$ igi nu-bar-re-de$_3$
šag$_4$-bi ab su$_3$-ra$_2$ an-zag nu-zu-a

(K/3).$_{187...}$
za-e ĝe$_{26}$-e mu-de$_3$-dug$_4$ ĝe$_{26}$-e za-e mu-de$_3$-dug$_4$

(K/5).$_{13}$ gud-gin$_7$ a-ga gur-ra nu-e-zu

(K/9).$_8$ usu(A$_2$.KAL) diĝir-ĝa$_2$ ni$_2$-ĝa$_2$ ba-til

(K/3).$_{10...}$ ud-da ga-ĝen na-gada-kam…

(K/1).$_{34...}$ in-na in-bi-im aš$_2$-e aš$_2$-bi-im…

(K/1).$_{33}$ aš$_2$-e gi$_4$-a aš$_2$-a ba-ni-in-gi$_4$

(K/3).$_{9}$ dumu-ĝu$_{10}$-me-en diĝir-zu kur$_2$-ra-am$_3$

(K/2).$_{28}$ nam-tar ud huš kalam-ma ri-a

(K/2).$_{67}$ dub-sar-me-en mu ni$_2$-za nu-zu

(K/2).$_{80\ldots}$

dub-sar eme-gir$_{15}$ nu-mu-un-zu-a
a-na-am$_3$ nam-dub-sar-ra-ni

(K/2).$_{68\text{-}69}$

dub-sar-re mu 1(DIŠ)-am$_3$ he$_2$-en-zu
šu-ni he$_2$-sag$_9$-sag$_9$ e-ne-am$_3$ dub-sar-re

10*

(Gudea)

11

(Šulgi/D).$_{13\text{-}15}$ šul-gi ^{d}nin-lil$_2$-la$_2$ ki aĝ$_2$ šag$_4$-ga-na…

(Enki/Ninhursaĝa).$_{254}$ šeš-ĝu$_{10}$ a-na-zu a-ra-gig

(Gilgameš/Huwawa).$_{111}$

za-e ĝe$_{26}$-e tah-ma-ab ĝe$_{26}$-e za-e ga-ra-ab-tah
a-na-me lu$_2$ ba-an-tum$_3$

(Lipit-Eštar/C).$_{15\text{-}16}$

an-na dug$_4$-ga-ni inim ki-bi-še$_3$ ĝar-ra…

(K/5).$_{119}$ eĝer-ĝu$_{10}$-ta niĝ$_2$ na-me bi$_2$-in-gub

(K/5).$_{74}$ niĝ$_2$ na-me igi nu-mu-un-du$_8$

(Agade).$_{160\text{-}161}$

niĝ$_2$ na-me a$_2$-bi la-ba-ra-e$_3$

lu$_2$ na-me a$_2$-bi la-ba-an-da$_{13}$-da$_{13}$

(Šulgi/E).$_{201}$ ud na-me lugal kalam-ma-ke$_4$ ^{ĝiš}tukul-še$_3$ nu-gi$_4$

(Nanše/A).$_{252}$ ^{d}nanše me-zu me na-me nu-un-ga-an-da-sa$_2$

(Enlil/A).$_{103}$ diĝir na-me igi nu-mu-ni-in-du$_8$

(Agade).$_{84}$ eĝer-bi niĝ$_2$ na-me nu-sag$_9$-ge-de$_3$

(Urim).$_{418}$ ud ul ud kur$_2$-ra ud-da eĝer-bi-še$_3$

(K/15).$_{23}$ ^{id2}idigna uz^{mušen}-am$_3$ ^{id2}buranun-na kur-gi$_4$^{mušen}-am$_3$

(Agade).$_{7}$ ud-ba eš$_3$ a-ga-de$_3$^{ki} kug ^{d}inana-ke$_4$…

(7) me-lim$_4$ an-ne$_2$ im-us$_2$-sa-a-bi

(8) an-ne$_2$ an-šag$_4$-ga ba-e-ed$_3$

a mennyei ragyogást, amit An ajándékozott
An az ég közepébe elvitte

(ETCSL) me-lem$_4$ an-ne$_2$ im-us$_2$-sa-a-bi…
An took up into the midst of heaven its fearsomeness that reaches heaven.

(ePSD) me-lim$_4$(NE): *„(rémisztő) ragyogás”*

(Gilgameš/Huwawa).$_{95}$

ĝiri$_3$ kur-še$_3$ gub-ba-ĝu$_{10}$ iri^{ki}-še$_3$ ba-ra-gub-be$_2$-en

(Šulgi/A).$_{24}$ niĝ$_2$-erim$_2$(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ$_2$-ĝa$_2$-am$_3$

(Ninurta/G).$_{175}$ nu-uš-in-ga-zu-am$_3$

(Enki/Ninhursaĝa).$_{5}$ dili-ni-ne dilmun^{ki}-a u$_3$-bi$_2$-in-nu$_2$

(Lugalbanda).$_{242}$ šul ^{d}utu zi-zi-da-zu-ne uĝ$_3$ ši-mu-e-da-zi-zi-i

(Enlil/Namzidtara).$_{14}$ gu$_3$(KA) al-de$_2$-de$_2$-e

(Inana).$_{132}$ si-a ^{d}inana me kur-ra-ke$_4$ šu al-du$_7$-du$_7$

(Lu-diĝira).$_{17}$

inim lugal-la-ke$_4$ gu$_3$ de$_2$ lugal inim-bi li-bi-gu-ul-e

(K/Urim).$_{\text{UET 6/2 251}}$

lu$_2$-ulu$_3$ diĝir-da nu-me-a

nu la-ba-gu nu la-ba-tur-ra

(Šulgi/A).$_{24}$ niĝ$_2$-erim$_2$(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ$_2$-ĝa$_2$-am$_3$

(Lipit-Eštar/C).$_{16}$ diĝir na-me saĝ la-ba-ab-šum$_2$-mu

(Agade).$_{160\text{-}161}$

niĝ$_2$ na-me a$_2$-bi la-ba-ra-e$_3$

lu$_2$ na-me a$_2$-bi la-ba-an-da$_{13}$(TAK$_4$)-da$_{13}$

(Enlil/A).$_{28}$ lu$_2$-erim$_2$ lu$_2$ hul-ĝal$_2$ šu-bi la-ba-ra-e$_3$

(K/1).$_{\text{A-1}}$ niĝ$_2$-gi-na-da a-ba in-da-sa$_2$ nam-til$_3$ i$_3$-u$_3$-tud

(ETCSL) niĝ$_2$-gen$_6$-na-da a-ba in-da-sa$_2$ nam-til$_3$ i$_3$-u$_3$-tud

(ePSD) niĝ$_2$-gi-na: *„igazság”*

(K/1).$_{\text{A-2}}$

niĝ$_2$-erim$_2$-e a$_2$-bi he$_2$-bi$_2$-ib$_2$-kuš$_2$-u$_3$ ^{d}utu me-da tum$_3$

(K/1).$_{\text{A-29}}$ ninda MAŠ šag$_4$-da zig$_3$-ga-ab

(K/Nibru).$_{\text{CBS 11372}}$ /dug$_4$\-ga-dug$_4$-ga šag$_4$ lu$_2$-ulu$_3$-kam ĝal$_2$-la

(K/1).$_{65}$ in-gu$_7$ nu-un-gu$_7$ numun sag$_9$-ga-am$_3$

(K/1).$_{19}$ iri^{ki} en$_3$-du-bi maš$_2$-šu-gid$_2$-gid$_2$-bi-im

a város dala a jósa

(ETCSL) The songs of a city are its diviners.

(K/Nibru).$_{3N\text{-}T\ 772}$ gud si gal-gal-zu ma-ra-an-gi$_4$-gi$_4$-de$_3$

(K/Nibru).$_{UM\ 29\text{-}16\text{-}394}$ lugal iri šag$_4$-ge /pad$_3$-da\ he$_2$-til$_3$

𒄷 11*

(Gudea)

(B14.6) ambar-ra hi ubi$_2^{ku6}$ ubi$_2^{ku6}$ ĝal$_2$-la-da
(ETCSL) ambar-ra HI.SUHUR^{ku6} suhur^{ku6} ĝal$_2$-la-da
to make the marshes full with carp and perch (?)

(ePSD) ubi$_2$(SUHUR): *„hal"*

𒄷 12

(Inana).$_{1\ldots}$
an gal-ta ki gal-še$_3$ ĝeštug$_2$-ga-ni na-an-/gub\…

(Enki/Ninhursaĝa).$_{201}$ a-na-am$_3$ ne-e

(Enki/Ninhursaĝa).$_{50}$ ud ne-a

(Inana).$_{182}$ ^{d}en-lil$_2$-la$_2$-še$_3$

(Martu).$_{80}$ 3-kam ur$_5$-am$_3$ um-ak-e

(Lugalbanda/Anzud).$_{321}$
nin$_9$ e$_5$-ĝu$_{10}$ kug ^{d}inana-ra ur$_5$-gin$_7$ dug$_4$-mu-na-ab

(K/2).$_{67}$ dub-sar-me-en mu ni$_2$-za nu-zu

(Gilgameš).$_{41}$ mu ni$_2$-ĝa$_2$

(Enki).$_{167}$ ĝissu-bi ki-šar$_2$-ra la$_2$-a uĝ$_3$-e ni$_2$ te-en-ten

(Lugalbanda/Anzud).$_{7}$

šag$_4$ ni$_2$-te-na-ka inim am$_3$-mi-ib$_2$-sig$_{10}$(SUM)-ge

(Inana/Šukaletuda).$_{128}$ kug ^{d}inana-ke$_4$ ni$_2$-te-a-ni igi im-kar$_2$-kar$_2$

(Ninurta/hős).$_{12}$ ^{d}nin-urta lugal ^{d}en-lil$_2$-le ni$_2$-te-na dirig-ga

(K/Urim).$_{\text{UET 6/2 275}}$ ni$_2$-te-ni-še$_3$ lugal-a-ni-še$_3$-am$_3$

(Luma).$_{55}$ nin iri-ni ki aĝ$_2$-e ni$_2$-te-ni pa bi$_2$-in-e$_3$

12*

(Gudea)

13

(Inana).$_{217...}$

a-a ^{d}en-ki ^{d}nin-šubur-ra-ke$_4$ mu-un-na-ni-ib-gi$_4$-gi$_4$ ...

(Réz/Arany).$_{76}$ gud udu še hi-a u$_3$-mi-gu$_7$

(Réz/Arany).$_{83}$ mušen hi-hi-a

(Nibru).$_{35}$ uĝ$_3$ saĝ gig$_2$-ga u$_2$ hi-a udu-gin$_7$ bi$_2$-ib$_2$-gu$_7$-a

(Nanna/F).$_{19}$ ab$_2$ hi-a-ni 36000 + 3600-am$_3$

(Inana/Šukaletuda).$_{191}$ 7 a-ra$_2$ 7

(Királyok).$_{384}$ a-ra$_2$ 5-kam

(Nanna/Nibru).$_{1...}$

ur-saĝ-e iri ama-/na\-[še$_3$]…

(Gilgameš/Huwawa).$_{111}$ za-e ĝe$_{26}$-e tah-ma-ab

(Gilgameš/Huwawa).$_{111}$ ĝe$_{26}$-e za-e ga-ra-ab-tah

(Gudea).$_{A5.12}$ sipad-ĝu$_{10}$ ma-mu-zu ĝe$_{26}$ ga-mu-ra-bur$_2$-bur$_2$

(Gudea).$_{A5.11}$ ensi$_2$-ra ama-ni ^{d}nanše mu-na-ni-ib$_2$-gi$_4$-gi$_4$

(K/1).$_{78}$ he$_2$-lu-a nam-ba-lal
(ETCSL) he$_2$-lu-a nam-ba-la$_2$

(Enki/Ninhursaĝa).$_6$ ki ^{d}en-ki dam-a-ni-da ba-an-da-nu$_2$-a-ba

(Gudea).$_{A11.25}$ lu$_2$ dili lu$_2$ 2(MIN)-da kiĝ$_2$ mu-da-ak-ke$_4$

(Gudea).$_{A7.14}$ ĝiš im-ma-ta-ĝar

(Inana).$_{173}$ ĝi$_6$ 3-am$_3$ um-ta-zal-la-ta

(Nanna/Nibru).$_{10}$ a-a-ĝu$_{10}$-še$_3$ ga-an-ši-ĝen

(Inana).$_{168}$ igi mu-ši-in-bar

(Gudea).$_{A10.6}$ me 50-a zag mi-ni-keše$_2$(KEŠ$_2$)

(Inana).$_{18}$ hi-li saĝ-ki-na šu ba-ni-in-ti

(Edubba).$_{1...}$
dumu e$_2$-dub-ba-a ud ul-la ĝa$_2$-nu ki-ĝu$_{10}$-še$_3$…

(8) i$_3$-sun$_5$-ne na-mu-da-ši-hul$_2$ sa$_2$(DI)-ĝa$_2$ i-ni-in-dug$_4$
szerénységem miatt örült, tanácsot mondott
(ETCSL) i$_3$-sun$_5$-ne na-mu-da-ši-hul$_2$ silim(DI)-ĝa$_2$ i-ni-in-dug$_4$
He rejoiced that I was humble before him and he spoke in my favour.
(ePSD) sa$_2$(DI): *„tanács/értelem/intelligencia”*
(ePSD) silim(DI): *„egészség/teljesség”*

(9) ĝiš ma-an-hur-ra na-an-dim$_2$ ki-bi-še$_3$ al-ĝar-ĝar
feladatot („tervet”) adott („készített”), megoldandót („megtalálandót”)

(10) na de$_5$(RI)-ga-ni-ta lu$_2$ hu-ru-um šu bar-dib-ba-e
tanácsait alázatosan megfogadtam
(ETCSL) ĝiš ma-an-hur-ra na-an-dim$_2$ ki-bi-še$_3$ al-ĝar-ĝar na de$_5$-ga-ni-ta lu$_2$ hu-ru-um šu bar dib-ba-e
I just did whatever he outlined for me
-- everything was always in its place.
(ePSD) hu-ru-um: *„fiatal/alárendelt”*
(ePSD) šu dib: *„kezel”*

(16) niĝ$_2$-zu-a-ni pa nu-um-e$_3$ ka-ga$_{14}$-ni ba-an-la$_2$
tudásával nem dicsekedett, csendes maradt
(ETCSL) He did not vaunt his knowledge: his words were modest.

ka la$_2$: valószínűleg *„marad”, mert ePSD* ka-la$_2$-a *„remainder”*

(20) saĝ-ki gal-gal-la um-ma-te inim-zu ba-dugud-de$_3$-en
a hatalmas koponyákat (nyomukat) kövesd, szavad méltassa őket
(ETCSL) once you have come into contact with such great brains
dugud: *„kemény/fontos”*

(22) ki za-za teš$_2$ lu$_2$-lu$_7^{lu}$-ka mah-bi gu$_2$ he$_2$-ri-du$_3$
meghajolva, emberi büszkeséged fenségességét mellőzd
(ETCSL) ki za-za teš$_2$ lu$_2$-u$_{18}$-lu-ka mah-bi gu$_2$ he$_2$-ri-du$_3$
(ETCSL) that would be greatly to demean due deference, the decency of mankind
(ePSD) ki za: *„meghajol”*
(ePSD) lu$_2$-lu$_7^{lu}$: *„ember/emberség/emberiség”*

(23) u$_2$ teš$_2$-a-ka šag$_4$ ab-sed$_4$-de$_3$ nam-tag-ga al-duh-e
büszkeséged ága („növénye”) – a szív megnyugodjon, bűn elhagyódjon
(ETCSL) u$_2$ teš$_2$-a-ka šag$_4$ ab-sed$_4$-de$_3$ nam-tag-ga al-du$_8$-e
Worthy plants calm the heart, and sins are absolved.
(ePSD) teš$_2$: *„büszkeség”*

(ePSD) du$_8$(GABA): *„szétterjed/halmoz”*

(ePSD) duh(GABA): *„elhagy/elenged/kinyit”*

(K/3).$_{219}$

siškur$_2$-re nam-til$_3$ i$_3$-u$_3$-tud

(ETCSL) sizkur$_2$-re nam-til$_3$ i$_3$-u$_3$-tud

(K/2).$_1$

diĝir siškur-ra me-te-bi-im

(ETCSL) diĝir sizkur-ra me-te-bi-im

(K/2).$_{128}$ lul dug$_4$-ga-ab zid dug$_4$-ga-ab lul ba-e-sig$_{10}$-ge$_5$

(K/3).$_{47...}$

kug tuku šag$_4$ an-hul$_2$ še tuku ur$_5$ an-sag$_9$

niĝ$_2$-ur$_2$-limmu$_2$ tuku-e u$_3$ mu-un-ši-ku-ku

(K/1).$_{12}$ niĝ$_2$-ĝu$_{10}$ niĝ$_2$ am$_3$-kur$_2$

(K/1).$_{17}$ niĝ$_2$ ud tur-ra-kam

(K/1).$_{18}$

niĝ$_2$-hul(IGI.UR) dim$_2$-ma-zu a-na-am$_3$ na-an-na-ab-be$_2$-en

(K/1).$_{21}$ niĝ$_2$ am$_3$-da-tuku-tuku igi am$_3$-da-uru$_3$-e

(K/1).$_{13-14}$

niĝ$_2$ i$_3$-pad$_3$-da-zu nu-ub-be$_2$-en

niĝ$_2$ u$_2$-gu de$_2$-a-zu ab-be$_2$-en

(K/7).$_{55-56}$

sag$_9$-ga-bi pad$_3$-da

hul-bi u$_2$-gu de$_2$-a

(K/1).$_{69}$ niĝ$_2$ mah gu$_7$-gu$_7$-e u$_3$ nu-um-ši-ku-ku

(K/1).$_{71-72}$

šag$_4$-ge šag$_4$ hul gig nu-ub-tu-ud

dug$_4$-ge šag$_4$ hul gig ib$_2$-tu-ud

(K/3).$_{200}$ 2(MIN)-a-bi lu$_2$ 1(DIŠ)-gin$_7$-nam

(K/1).$_{36}$ niĝ$_2$ igi nu-du$_8$-a-gin$_7$ mu-un-ak

13*

(Aradĝu - Šulgi)

(Šulgi - Aradĝu)

(28) šag$_4$-zu šag$_4$ sumur$_x$(KA) keše$_2$ ba-ra-na-ĝa$_2$-ĝa$_2$
szívedben haragnak nem adhatsz helyet
(ETCSL) šag$_4$-zu šag$_4$ zu$_2$(KA) keše$_2$ ba-ra-na-ĝa$_2$-ĝa$_2$
you will not bear him a grudge

(ePSD) sumur$_x$(KA): *„harag”*

(Aradĝu)

(Ur-Enlila)

a$_2$ ma-tur 5(IA$_2$) ĝuruš 10 hu-mu-e-ši-in-gi$_4$-gi$_4$-ma
5 kis földem(?) megerősítésére küldhetnél 10 erős („ifjú”) embert

(ETCSL) *My workforce is inadequate so send me five or 10 able-bodied men*

(ePSD) ma: *„föld/vidék/ország”*

14

(Inana/D).$_{1...}$

ud gal piriĝ an-na inim he$_2$-a dug$_4$-dug$_4$…

(Inana/F).$_{1...}$

a-ĝu$_{10}$ an *ma-an-ze$_2$-eĝ$_3$* ki *ma-an-ze$_2$-eĝ$_3$*…

(Šulgi/D).$_{14}$

lugal-ĝu$_{10}$ za-gin$_7$ a-ba an-ga-kalag a-ba an-ga-a-da-sa$_2$

(Nanše/A).$_{252}$ ^{d}nanše me-zu me na-me nu-un-ga-an-da-sa$_2$

(Gudea).$_{A7.10}$ gal mu-zu gal i$_3$-ga-tum$_2$-mu

(K/5).$_{40-46}$

ur-bar-ra 9-bi 10-am$_3$ udu hi-a u$_3$-mu-ni-in-dab$_5$…

(K/1).$_{43-44}$

dam tuku-tuku lu$_2$-ulu$_3$-/ka\

dumu tuku-tuku diĝir-ra-/ka\

(K/11).$_{147-148}$

šag$_4$ ki aĝ$_2$ niĝ$_2$ e$_2$ du$_3$-du$_3$-u$_3$-dam

šag$_4$ hul gig niĝ$_2$ e$_2$ gul-gul-lu-dam

(K/5).$_{31-32}$

ki ur-mah-e lu$_2$ in-gu$_7$-a

2(MAN)-kam-ma-še$_3$ lu$_2$ na-me nu-dib$_2$-be$_2$

(K/11).$_{150}$

ezem-ma-kam dam na-an-tuku-tuku-un-e-še

(K/9).$_{11}$

zu-a nu-di is-hab$_2$-ba-am$_3$

(K/8).$_{11}$

uzud-de$_3$ nu-ĝen-na e$_2$-ri-a an-zu

(ETCSL) ud$_5$-de$_3$ nu-ĝen-na e$_2$-ri-a an-zu

(ePSD) uzud: *„keeske"*

(K/5).$_{140}$ ur-gin$_7$ ki-nu$_2$ nu-e-tuku

(K/5).$_{110}$ ur sag$_9$-ga ur-tur-še$_3$ ba-an-kur$_9$

(K/5).$_{141}$ ur kun nu-tuku-am$_3$

(K/5).$_{107}$

ur-gir$_{15}$-re gu$_2$ gid$_2$-gid$_2$-ab-ze$_2$-en ur-tur ki aĝ$_2$-ab-ze$_2$-en

(K/7).$_{55-56}$

til$_3$-la lul-la hul na-an-gu-ul-/e\
gam ha-la-zu mu-un-/ĝal$_2$\

(K/3).$_{23-24}$

sipad he$_2$-em-ta-ab-ed$_3$-de$_3$-a
udu-ni šu-a li-bi$_2$-in-gi$_4$

(K/5).$_{19-21}$

anše-kur lu$_2$ u$_5$-a-ni u$_3$-mu-ni-in-šub
tukum-bi gu$_2$-un-ĝu$_{10}$ da-ri$_2$-še$_3$
ne-en-nam al-sig-en-e-še

(K/2).$_{16}$

ud nam-tar gig-ga-ka ba-tu-ud-de$_3$-en

(K/3).$_{247-249}$

an ba-gul-gul ki ba-sag$_3$-sag$_3$
an ba-gul ki ba-sag$_3$-ga-ta
lu$_2$ ni$_2$-bi-a ba-an-gub

(K/2).$_{15}$

a-a igi i-ni-in-bar nam-tar-ĝu$_{10}$ ba-dib-ba

(K/3).$_{231}$ ^{d}inana-ke$_4$ šag$_4$ gig-ga-ĝu$_{10}$ i$_3$ he$_2$-eb-de$_2$

(K/3).$_{236}$ izi nu-ub-da-an-ten-a-aš li-gi$_4$-in-zu sar-ra-ab

(K/3).$_{262}$ zag tag-ga ^{d}inana ĝeštug$_2$ u$_{18}$-lu ma-mu$_2$-da-ka-ni

(K/3).$_{284}$ ud mu-e-ši-zal a-na-am$_3$ šu mu-da^{l}-/ti\

(K/3).$_{294-295}$

šag$_4$-ĝu$_{10}$ ^{ĝiš}kiri$_6$ ha-ra-dirig-ga
^{d}utu nu-um-ta-e$_3$

(Lugalbanda/Anzud).$_{321}$

nin$_9$ e$_5$-ĝu$_{10}$ kug ^{d}inana-ra ur$_5$-gin$_7$ dug$_4$-mu-na-ab

(Inana).$_{34}$ er$_2$ du$_6$-du$_6$-dam mar-mar-ma-ni-ib

(Inana).$_{226}$

1-am$_3$ u$_2$ nam-til$_3$-la 1-am$_3$ a nam-til$_3$-la
ugu-ni-a šub-ba-ab-ze$_2$-en

(Enlil/Sud).$_{145}$

nam i-ri-tar-ra-ĝu$_{10}$ he$_2$-em-ši-ĝal$_2$ saĝ il$_2$-la e$_2$-mah-še$_3$
ĝen-na

(Enmerkar/Aratta).$_{159}$ an-bar$_7$-gana$_2$-ka im-du$_8$-gin$_7$ zig$_3$-ga

(K/1).$_{29}$ ninda MAŠ šag$_4$-da zig$_3$-ga-ab

(K/3).$_{236}$ izi nu-ub-da-an-ten-a-aš li-gi$_4$-in-zu sar-ra-ab

(Enki/Ninhursaĝa).$_{149}$ ga-ra-an-ba de$_6$-um

(Inana/C).$_{1...}$

(1) in-nin šag$_4$ gur$_4$-ra ereš u$_3$-na gu$_3$-zal ^{d}a-nun-na-[ke$_4$-ne]

(ETCSL) in-nin šag$_4$ gur$_4$-ra ereš u$_3$-na giri$_{17}$-zal
^{d}a-nun-na-[ke$_4$-ne]

(ePSD) gu$_3$-zal: *„szeszélyes/megbízhatatlan/csirkefogó”*

(20) e-ne-di-bi šen-šen me$_3$ hub$_2$ sar ak-de$_3$ nu-kuš$_2$-u$_3$
ĝiri$_3$-ni ^{kuš}e-sir$_2$ si-ni

játéka az összecsapás, csata, roham, fáradhatatlanul, lábát szandálba bújtatva

(ETCSL) e-ne di-bi šen-šen me$_3$ hub$_2$ sar ak-de$_3$ nu-kuš$_2$-u$_3$ ĝiri$_3$-ni ^{kuš}e-sir$_2$ si-ni

It is her game to speed conflict and battle, untiring, strapping on her sandals

(ePSD) e-ne-di: *„játék”*

(254) nin-ĝu$_{10}$ nam-mah-zu kur-kur-ra ka-tar-zu ga-si-il

úrnőm, fenséged minden országban imába foglalják

(ETCSL) nin-ĝu$_{10}$ nam-mah-zu kur-kur-ra ka tar-zu ga-si-il

My lady, let me proclaim your magnificence in all lands, and your glory!

(ePSD) ka-tar si-il: *„imádkozik”*

(271) šag$_4$-zu ki-bi ha-ma-gi$_4$-gi$_4$

szíved a föld felé fordulhasson

(ETCSL) May your heart be restored for my sake!

(Lagaš).$_{200}$ e$_2$-dub-ba sar-/ra\ ^{d}nisaba /za$_3$\-[mi$_2$]

14**

(Inana/M)

(54) šag$_4$ tur$_3$-bi-ta ĝiri$_3$ he$_2$-eb$_2$-ta-an-ze$_2$-er

méhükből élet elfolyjon

(ETCSL) Responsible care is removed from its sheepfolds.

(63) zi-ĝal$_2$ uĝ$_3$ lu-a šir$_3$ kug-zu ga-am$_3$-dug$_4$

élők és népek sokfélesége szent éneked énekelje

(ETCSL) life-force of the teeming people: I will recite your holy song!

($_{65}$) šag$_4$ su$_3$-ra$_2$ munus zid šag$_4$ zalag-zalag-ga me-zu ga-mu-ra-ab-dug$_4$

szíved mélységéről, igaz hölgy, ragyogó szív, mennyei hatalmadról hadd beszéljek

(ETCSL) *Deep-hearted, good woman with a radiant heart, I will enumerate your divine powers for you!*

($_{66}$) ĝi$_6$-par$_3$ kug-ĝa$_2$ hu-mu-ši-in-kur$_9$-re-en

szent folyosódra hadd lépjek be

($_{67}$) en-me-en en-he$_2$-du$_7$-an-na-me-en

„en" pap, Enheduana („Égi dísz papja") vagyok

($_{68}$) ^{gi}ma-sa$_2$-ab i$_3$-gur$_3$-ru asil-la$_2$ i$_3$-dug$_4$

kosaram emelem, öröméneket zengek

(ETCSL) *I, En-hedu-ana the en priestess, entered my holy ĝipar in your service. I carried the ritual basket, and intoned the song of joy.*

($_{69}$) ki-sig$_{10}$-ga bi$_2$-ib-ĝar ĝe$_{26}$-e nu-mu-un-til$_3$-le-en

áldozati felajánlásom elhelyzem, mintha nem itt élnék

(ETCSL) *But funeral offerings were brought, as if I had never lived there.*

($_{71}$) ĝissu ne ba-te u$_{18}$-lu-da im-mi-dul(U.TUG$_2$)

ezt az árnyékot megközelítettem, szelleme beterített

(ETCSL) *I approached that shade, but I was covered with a storm.*

($_{73}$) niĝ$_2$ ur$_5$ sag$_9$-sag$_9$-ĝu$_{10}$ sahar-ta ba-da-gi$_4$

finom bőröm kiszáradt

(ETCSL) *My ability to soothe moods vanished.*

($_{74}$) nam-ĝu$_{10}$ ^{d}suen lugal-an-ne$_2$

sorsomat Suen, ég királya

($_{75}$) an-ra dug$_4$-mu-na-ab an-ne$_2$ ha-ma-du$_8$-e

An-nak mondd el, (hogy) An hadd szüntesse meg

(76) a-da-lam an-ra ba-an-na-ab-be$_2$-en an-ne$_2$ mu-e-du$_8$-e

most azonnal An-nak mondd, hogy An megszabadítson

(ETCSL) *Suen, tell An about Lugal-Ane and my fate! May An undo it for me! As soon as you tell An about it, An will release me.*

(77) nam lugal-an-ne$_2$ munus-e ba-ab-kar-re

a sorsot az Ég királya által a hölgy felügyelje

(78) kur a-ma-ru ĝiri$_3$-ni-še$_3$ i$_3$-nu$_2$

az áradás országai a lábai előtt hevernek

(ETCSL) *The woman will take the destiny away from Lugal-Ane; foreign lands and flood lie at her feet.*

(81) en-he$_2$-du$_7$-an-na-me-en a-ra-zu ga-mu-ra-ab-dug$_4$

Enheduana („Ég díszének papja") vagyok, esdeklésem mondom

(ETCSL) *I, En-hedu-ana, will recite a prayer to you.*

(82) er$_2$-ĝa$_2$ kaš dug$_3$-ga-gin$_7$

könnyeimet jó sörként

(83) kug ^{d}inana-ra šu ga-mu-ni-ri-bar sa$_2$-zu ga-mu-ra-ab-dug$_4$

(ETCSL) kug ^{d}inana-ra šu ga-mu-ni-ri-bar di-zu ga-mu-ra-ab-dug$_4$

szent Inanának ontom, mondd tanácsod

(ETCSL) *I shall say to her "Your decision!"*

(84) ^{d}aš-im$_2$-babbar na-an-kuš$_2$-u$_3$-de$_3$-en

Ašimbabbartól („(női) megújulástól"?) félned nem kell

(85) šu-luh an kug-ga-ke$_4$ niĝ$_2$-nam-ma-ni in-kur$_2$

szent An megtisztítása bármit megváltoztat

(86) an-da e$_2$-an-na ha-ba-da-an-kar

An-nal Eannába szállsz

(87) diĝir lu$_2$ gu-la-ta ni$_2$ ba-ra-ba-da-te

legnagyobb isteni férfit félelem nem közelítheti

(ETCSL) *Do not be anxious about Ašimbabbar. In connection with the purification rites of holy An, Lugal-Ane has altered everything of his, and has stripped An of the E-ana. He has not stood in awe of the greatest deity.*

($_{88}$) e$_2$-bi la-la-bi ba-ra-mu-un-gi$_4$ hi-li-bi ba-ra-mu-un-til

a nem múló élvezetek házát, a végtelen („befejezhetetlen") boldogságét

($_{89}$) e$_2$-bi e$_2$ hul-a hu-mu-un-di-ni-in-kur$_9$

azt a házat romházzá változtathatja

($_{90}$) tab mu-ši-in-kur$_9$-ra-ni ninim-ma-ni hu-mu-un-te

belépésekor irigysége növekedik („közeledik")

(ETCSL) *He has turned that temple, whose attractions were inexhaustible, whose beauty was endless, into a destroyed temple. While he entered before me as if he was a partner, really he approached out of envy.*

($_{92}$) ki zi-šag$_4$-ĝal$_2$-la-ka ĝe$_{26}$-e a-na-me-en

a bátorság mezején („bátorítás földje") mivé leszek (?)

(ETCSL) *In the place of divine encouragement, what is my standing now?*

($_{93}$) ki-bal hul gig ^{d}nanna-za-ke$_4$-eš an-ne$_2$ ha-ba-ab-šum$_2$-mu

Nannádat gyűlölő lázadó földnek An adjon

(ETCSL) *May An extradite the land which is a malevolent rebel against your Nanna!*

($_{99}$) šir$_3$ kug-ĝa$_2$-ke$_4$-eš i$_3$-ug$_5$-ge-de$_3$-en

szent dalától haldoklom

($_{100}$) ĝe$_{26}$-e ^{d}nanna-ĝu$_{10}$ di\-[ĝu$_{10}$ ba]-ra-bi$_2$-in-kud

Nannám engem nem ítélhet

($_{101}$) ki-lul-la he$_2$-eb-gul-gul-en

bűn tanyája engem elpusztíthatna

(ETCSL) *Must I die because of my holy songs? My Nanna has has not decided my case. He has destroyed me utterly in renegade territory.*

($_{102}$) ^{d}aš-im$_2$-babbar-e di-ĝu$_{10}$ ba-ra-bi$_2$-in-dug$_4$

Ašimbabbar ítéletem nem mondhatja

($_{103}$) bi-in-dug$_4$ nam-ĝu$_{10}$ li-bi$_2$-in-dug$_4$ nam-ĝu$_{10}$

sorsom mondva, sorsom nem mondva (?)

(ETCSL) *Ašimbabbar has certainly not pronounced a verdict on me. What is it to me if he has pronounced it? What is it to me if he has not pronounced it?*

($_{110}$) šag$_4$ kug-zu mah-a ki-bi ha-ma-gi$_4$-gi$_4$

szent szíved fensége földre vissza hadd térjen

(ETCSL) *your holy heart is great; may it be assuaged on my behalf!*

($_{115}$) ^{d}a-nun-na diĝir gal-gal-e-ne a-gin$_7$ ba-e-ne-dirig-ga

hatalmas Anuna isteneket apjukként irányítod

(ETCSL) *how supreme you are now over the Anuna, the great gods!*

($_{118}$) ĝiš-nu$_2$ gi-rin-ĝa$_2$ šu nu-um-mi-la$_2$

virágos („tiszta”?) ágyam nem szennyeződött be

(ETCSL) *I did not reach out my hands to my flowered bed.*

($_{122,134}$) he$_2$-zu he$_2$-zu-am$_3$ ^{d}nanna li-bi$_2$-in-dug$_4$-ga za-a-kam bi$_2$-in-dug$_4$-ga

tudják, tudják meg, Nanna nem mondta dicsőítésed

(ETCSL) *It must be known! It must be known! Nanna has not yet spoken out! He has said, "He is yours!"*

($_{127}$) saĝ ĝiš ra-ra-za he$_2$-zu-am$_3$

ölsz, tudják meg

(ETCSL) *Be it known that you crush heads!*

($_{137}$) ne-mur mu-dub šu-luh si bi$_2$-sa$_2$

szenet halmoztam, megtisztulást elvégeztem,

($_{138}$) e$_2$-eš$_2$-dam-kug ma-ra-ĝal$_2$ šag$_4$-zu na-ma-sed-de$_3$

szent egyesülés oltárának templomában szíved békülhessen meg

($_{139}$) im-ma-si im-ma-dirig-ga-ta nin UN-gal ma-ra-dug$_4$

betöltött, (engem) magával ragadott, úrnőm, hivatalodat elmondanom

(ETCSL) *I have heaped up the coals in the censer, and prepared the purification rites. The E-eštam-kug shrine awaits you. Might your heart not be appeased towards me? Since it was full, too full for me, great exalted lady,*

($_{140}$) niĝ$_2$ ĝi$_6$ u$_3$-na ma-ra-an-dug$_4$-ga-am$_3$

dolgok éjjel elhangzottak

($_{141}$) gala-e an-bar$_7$-ka šu hu-mu-ra-ab-gi$_4$-gi$_4$

nappali énekes ismételje

(ETCSL) *I have recited this song for you. May a singer repeat to you at noon that which was recited to you at dead of night*

($_{146}$) šag$_4$ kug ^{d}inana ki-bi ba-an-na-ab-gi$_4$

Inana szent szíve a földre visszatért

($_{147}$) ud ba-an-na-dug$_3$ la-la ba-an-sud-sud hi-li ma-az ba-an-du$_8$-du$_8$

a fény jó volt, vágy beteljesült (?), gyönyör szétáradt

Inana's holy heart has been assuaged. The light was sweet for her, delight extended over her, she was full of fairest beauty.

($_{152}$) nu-gig-ra dug$_4$-ga-ni mah-am$_3$

mennyei szerető asszonynak fenségét mondták

($_{153}$) kur gul-gul an-da me ba-a

országok pusztítójának An-nal mennyei hatalmat adva

($_{154}$) nin-ĝu$_{10}$ hi-li gu$_2$ e$_3$ ^{d}inana za$_3$-mi$_2$

úrnőmet, gyönyörrel teljest („betakartat"), Inanát dicsőítsük

(ETCSL) *Everyone's speech to the mistress is exalted. Praise be to the destroyer of foreign lands, endowed with divine powers by An, to my lady enveloped in beauty, to Inana!*

Szótár

a: *„víz”, „utód/leszármazott”, „madárének”*

a_2: *„kar/erő”* , *„munka”*

a_2 $aĝ_2$: *„kívánság/kérés” , „parancsol irányít/instruál”*

a_2 $kuš_2$: *„erőfeszítést tesz”*

a_2 $šum_2$: *„erőt ad”*

a_2-dab_5: *„vezető”*

a_2-$ĝal_2$: *„segítség”*

a_2-ĝeš-ĝar-ra: *„munka norma/termelési norma”*

a_2-la_2: *„fa dob”*, *„kezet megköt”*

a_2-nun-$ĝal_2$: *„erős/hatalmas”*

a_2-tuku: *„erős/képes”*

a-a: *„apa”* („aja”-ként ejtve)

ab: *„ablak”*

ab: *„tenger”*

a-ba: *„ki”*

abzu(ZU.AB): *„Abzu”, az alsó világ, a mitikus földalatti óceán*

ad gi_4: *„tanács/tanácsol”* (ad önállóan *„hang/zaj”*)

ad_6(LU_2×BAD): *„test/hajótest”*

a-da-lam: *„most azonnal”*

aga: *„fejdísz/diadém/korona”*

a-ga: *„hátra/hátul/hátsó rész (pl. épületé)”*

aga-us$_2$: „*katona*”

a-ĝi$_6$(A-MI): „*hullám/áradás*”

a-gin$_7$: „*ahogy*”

ah: „*köpet/nyálka/hab*”

ak: „*tesz/csinál*”

al dug$_4$: „*vágyik/kér*”

ama(GA$_2$×AN): „*anya*”

ama gan: „*szülő nő*”

ama$_5$: „*asszonyszoba/terem*”

ama-a-tud: „*házi-szolga*"

a-ma-ru: „*áradat/özönvíz*”

a-maš: „*juhakol*”

ambar: „*nádas/mocsár/tó*”

an: „*ég/felső/(lomb)korona/An*”

a-na: „*mi*”

a-na-aš: „*minek/miért?*”

a-na-gin$_7$: „*hogyan?*”

an-bar$_7$: „*nappal/napközben*”

a-nir: „*panaszkodás/gyász*”

an-kar$_2$(KAR$_2$: GAR$_2$-*tenû*): „*an-kar*”,

an-pa: „*zenit*”

an-šag$_4$: „*ég közepe/ekliptika*”

^{anše}dur$_9$(DUN): „*szamár*”

^{anše}dur$_9$-ur$_3$(DUN GA$_2$×NIR): „*csődör*”

anše-kur: „*ló*”

an-u$_2$-sa$_{11}$-an: *„alkony/este”*

a-nun-na(k): *„Anuna”* – azaz szó szerint *„hercegi vér/utód”*

an-ur$_2$: *„horizont”*

an-zib$_2$-ba: *„beavatott/Inana egy jelzője”*

a-ra$_2$: *„-szor/alkalom/út/ómen”*

arad$_2$: *„követ/megbízott/szolga”*

a-ra-zu/a-ra$_2$-zu: *„esdeklés”*

AŠ: *„egyesül”* – bizonytalan kiejtésű

aš$_2$(AŠ$_2$): *„kívánság”*, *„átok”*

a-šag$_4$: *„mező”*

asil: *„öröm/díszítés”*

a-ta: *„amitől”*

a-zu: *„gyógyító”*

ba: *„ad”*, *„juttat/megenged”*

babbar: *„fehér/ragyogó”*

ba-da-ra: *„ásó/fegyver”*

bal(BAL): *„szolgálati idő”*

balaĝ: *„nagy dob vagy hárfa”*

banda: *„gyermek/fiatal/ifjú”*

bar: *„külső/test külseje”*

bar$_7$: *„ég/kiéget”*

barag: *„uralkodó/király/emelvény/trón”*

ba-u$_2$: *„Bau istennő”*

be$_2$(BI): a *„mond”* többes számú befejezett formája.

bil$_2$: *„ég”*

biluda(PA.AN.DA): *„szertartás/rítus”*

bur: *„külső”*

bur_2: *„elenged/szétterjed/betakar/enged/felszabadít/felfed/ruha”*

bur_3(U): *„bur(terület mértékegység – 64800m²)”*

$buru_5$(NAM-sessig.$ERIM_2$): *„fecske”*

da_{13}(TAK_4): *„félbeszakít/megszökik”*

dab_5(KU): *„elfogad/megragad”, „fog/elvesz/visz/megköt/hord/vezet/tart”*

dadag(UD.UD): *„ragyogó”*

daĝal(AMA): *„szélesnek/hatalmasnak lenni”*

dal: *„repül”*

dalla(MAŠ.GU_2.GAR_3): *„ragyogás”, „ragyog/féktelen/vad”, „gyűrű/korona”*

dalla e_3: *„megjelenik/ragyog”*

dam: *„hitves/társ/pár”*

da-ri_2: *„mindig/örökké/örökké való”*

$dar^{mušen}$(DAR): *„fogoly (madár)”*.

de_2(DU): *„önt/hoz/formál/teremt”*

$^{d}ĝa_2$-tum_3-dug_3(GA_2.TUM_3.HI): *„Gatumdug istennő”*

^{d}ga-ša-an-na(=Inana): *„Inana”* – eme-sal

di: *„jogi eljárás/ítélet”, „mond”* – dug_4 befejezetlen formája, *„mondás/döntés”*

di kud: *„ítél”*

di_4(TUR): *„kicsi/apró/ kicsinek lenni”*

dib(DIB/DAB): *„jár/telik”*

dib_2: *„megy/jár”*

di-da(=ĝen): *„megy”* – eme-sal

diĝir: „*isten*”

dili(AŠ): *„egy/egyedül”*

dilmun(NI.TUK): *„Dilmun”*

dim: *„őrhely”*

dim$_2$(DIM$_2$): *„teremt/készít/előhoz”*

dim$_2$-ma: *„tervezés/utasítás/gondolat”*

dirig(SI.A): *„irányít/meghalad/felette lenni”*

^{d}lamma(KAL): *„védő isten”*

^{d}nanna(r)(ŠEŠ.KI): *„Nanna, Holdisten”*; akkádul Suen; az ékjel szó szerint: *„a föld testvére”*.

^{d}nin-e$_2$-gal-la: szó szerint *„Egal úrnője”*

^{d}nin-ĝiš-zid-da: *„Ninĝiszida isten” („a jó fa ura”)*

^{d}nin-tur$_5$(TU): Ninhursaĝ (Nintu *„születés úrnője”*)

^{d}nin-urta(NIN-IB): *„Ninurta”*

du: „*megy*”

du$_3$: *„épít/csinál/végrehajt”*

du$_5$(DUN$_3$)-mu(=dumu): *„gyermek”* – eme-sal

du$_6$(NE): *„halmoz/(törmelék/romos) domb/(rom)halom”, „tűz”*

du$_7$(UL=U.GUD): *„helyes/ illik vmihez/megfelelő” , „nyom”*

du$_8$(GABA): *„árad/szétárad/terjed/szétszór”*

dub(DUB): *„írótábla”*

dub$_2$: *„remeg”*

dub-sar: *„írnok”*

dub-sar-gal: *„mester írnok”*

dub-sar-tur: *„írnok tanuló”*

dug_3: *„jó/édes/isteni”*

dug_4: *„mond”*

dugud(DUGUD=MI.AŠ): *„kemény/fontos/erős”*

duh: *„elhagy/elenged/kinyit”*

dul: *„befed/takar”*

dumu: *„gyermek/kölyök (állaté is)”*

$dumu\text{-}gi_7$: *„nemes”*, *„édes gyermek”*

dumu-nita: *„fiú”*

dumu-saĝ: *„elsőszülött”*

dur_2: *„alja/hátulja”*, *„fenék”*

dur_2 ĝar: *„szék/székhely”*

dur_3(ANŠE.ARAD): *„fiatal csődör szamár”*

dusu(IL_2): *„földhordó kosár”*

e_2: *„ház/otthon/templom”*

e_2 $niĝ_2\text{-}gur_{11}$: *„raktár”*

e_2-dub-ba: *„Tábla háza, írnokiskola”*

$e_2\text{-}kin_2\text{-}kin_2$: *„malom”*

e_2-ri-a: *„ugar”*

e_3/ed_2(UD.DU): *„figyel”*, *„elmegy/jár/kel”*

$e\text{-}bar_7$(NE)-$gana_2$: *„napközben/délben”*

ed_3(LAGAR-gunû.DU): *„leereszkedik/leszáll/felemelkedik”*

edin: *„mező/sztyeppe”*

eĝer-be_2: *„azután/azt követően”*

eĝer-bi-ta: *„azóta”*

eme: *„(beszélt)nyelv/nyelv (testrész)”*

eme-gi$_7$: *„sumer nyelv”*; szó szerint: *„otthoni nyelv”*

en: *„úr”*

en$_3$ tar: *„kérdez”*

en$_3$-du: *„dal/ének”*

e-ne: *„ő”*

e-ne-di: *„játék”*

ensi(EN.ME.LI): *„álomfejtő”*

ensi$_2$(PA.TE.SI): *„kormányzó/álomfejtő”*

er$_2$: *„könny”*

er$_2$ pad$_3$: *„sír”*

eren: *„cédrus”*

ereš(NIN): *„királynő/úrnő”*

eridu(g)(NUN): *„Eridu(g) város”*

erim$_2$(NE.RU): *„rosszindulatú/ellenséges”*

erin$_2$: *„ember/csoport”*

eš$_3$(AB): *„szent hely/létesítmény/szentély/oltár”*

eš$_2$-gana$_2$: *„mérő pálca/vonal”*

eše$_3$(IDIM): *„mérőrúd/eše$_3$(mértékegység – 60 méter)”*

ezem/ezen: *„ünnep”*

ezina$_2$(ŠE.ŠE.NIR): *„gabona/mag/Gabonaistennő”*

ga: *„tej”*

ĝa$_2$(GA$_2$): *„tapos/helyez”*

ĝa(r): *„összeadni”*

ĝa$_2$-nu: *„jön/megy”* – szótagolva

gab$_2$-bu: *„bal”*

gaba: *„mell/mellkas/test eleje/első rész”*

gaba-ri: *„ellenfél/ellene van”*

gaba-šu-ĝar: *„ellenfél/rivális”*

gabu$_2$(KAB):*„bal (oldal)”*

gada: *„vászon”*

gag: *„szög/karó/nyílhegy”*

gal: *„nagy”*

ĝal$_2$: *„létezik/van/lérhető”, „őriz/véd”*

ĝal$_2$ taka$_4$: *„nyit”*

gala(UŠ.KU): *„szereplő”, „énekes”, ill. „vulva”*

galam(GALAM): *„ügyesség/„ügyesnek, művészinek, kifinomultnak lenni”*

gal-an-zu: *„bölcs/bölcsesség”*

gal-di: *„magas rangú/emelkedett”*

gal-zu: *„ügyes/bölcs”*

gam: *„kör/ív/hajlik”*

ga-na: *„rajta/gyerünk”*

gana$_2$: *„mező”*

ĝar(GAR): *„elhelyez/lerak”*

ga-ra-an: *„(gyümölcs) fürt”*

garadin$_3$: *„kéve”*

ga-rig$_2$: „*villa/fésű*”, *„fegyver”*

ĝarza(PA.AN): *„rítus/szertartás/mennyei-kozmikus rend”*

ĝarza$_2$: *„egy papi hivatal”*

ga-ša-an(=nin): *„úrnő”* – eme-sal

ga-til$_3$: *„felajánlás/eskü”*

gaz: *„megüt/megöl”*

ge-en: *„tartós/földet feltör/megalapít/megerősít/ellenőriz/jónak lenni”*

ĝen(=me-en): *„vagyok”* – eme-sal

ĝen: *„megy”*

gen$_6$(GI): *„igaz”, „ellenőriz/fordít”, „megalapoz/sokáig tartó”*

ĝeš$_3$/ĝiš$_3$: *„férfi nemiszerv”*

^{ĝeš}gu-za: *„szék/trón”*

ĝeš-kan$_4$-na: *„ajtófélfa”* – itt valószínűleg *„ajtónálló”*

ĝeš-tag: *„felajánlani”*

ĝeštug$_2$ gub(GIŠ.TUG$_2$.PI): *„figyel/tervez/vágyódik”*

ĝeštug$_2$ u$_{18}$-lu: *„elfelejt”*

ĝeštug$_3$(GIS.PI.TUG$_2$): *„bölcsesség/terv”*

gi: *„igazság”, „nád”* – hosszmérték, 3 méter

gi-1(diš)-nindan: *„1 gi ninda-pálca”*

gi$_4$: *„fordul”, „(meg)öl/változik/visszatér”*

ĝi$_6$(MI): *„éj”*

ĝi$_6$-par$_3$: *„kolostor/folyosó”*

ĝi$_6$-u$_3$-na: *„éjjel/éj egy szakasza”*

gibil: *„megújul”*, *„tűz/tűzifa”*

gid$_2$: *„szív/húz/átad/tejet ad/átalakít”*, ill. *„hosszú/megnézni/mérni”*

ĝidru(PA): *„hatalom”*

gi-dub-ba: *„írófélvessző (nád)”*

gig(MI.NUNUZ): *„betegség/betegnek lenni", „beteg/fáj", „búza"*

gigir(GIGIR: LAGAB×BAD): *„szekér"*

^{gi}ma-sa$_2$-ab: *„kosár"*

ĝir$_2$: *„skorpió"*

gir$_{15}$(EŠ$_2$): *„helyi, otthoni"*

ĝiri$_2$: *„kés"*

ĝiri$_2$-PA-na: *„kés-féle"*,

ĝiri$_3$(GIR$_3$): *„út/ösvény/láb"*

ĝiri$_3$ gub: *„belép/kilép/vár vkire"*

ĝiri$_3$ si: *„szolgálatot tesz"*

ĝiri$_3$ ze$_2$-er: *„csúszik"*

ĝiri$_3$-si: *„lábujj"*

ĝiri$_3$-us$_2$: *„ösvény"*

gi-rin: *„tiszta/gyümölcs/virág"*

ĝiš(GIŠ/geš/ĝeš): *„fa"*

ĝiš ĝar: *„helyt áll"*? *(*ĝiš *„fa",* ĝar *„helyen van")*

ĝiš tuku: *„meghallgat"*

^{ĝiš}banšur: *„áldozati asztal"*

ĝišgal(URU×MIN): *„állomás"*

^{ĝiš}ĝiri$_3$-gub: *„zsámoly (lábemelvény)"*

ĝiš-gu$_3$-di: *„hangszer"*

^{ĝiš}gu-za: *„szék/trón"*

ĝiš-hur: *„rajz/terv"*

ĝiškim(IGI.DUB): *„jel"*

^{ĝiš}kiri$_6$: *„kert”*

ĝiš-nu$_2$: *„ágy”*

ĝissu(GIŠ.MI): *„védelem/árnyék/(védelmező) árnyék”* (*„fa sötétje”*).

^{ĝiš}u$_3$-šub(RU): *„téglaöntő forma”*

ĝizzal(GIŠ.TUG$_2$.PI.ŠIR.SILA$_3$): *„bölcsesség/megértés/fül”*

gu$_2$(GU$_2$): *„nyak/teljesség/erő”* , *„teljesség/összeg”, „bab/borsó”*

gu$_2$ du$_3$: *„elhagy/elmulaszt/mellőz”*

gu$_2$ e$_3$: *„befedett/betakart”*

gu$_2$ ĝiš ĝar: *„engedelmeskedik”*

gu$_2$ gur: *„halmozódik”*

gu$_2$ šub: *„figyelmen kívül hagy/negligál/lenéz”*

gu$_2$ us$_2$: *„felemeli a fejét(nyakát)”*, átvitt értelemben: *„felemelkedik”*

gu$_2$-en-na: *„gyűlés/tisztviselő”*

gu$_2$-tuku: *„tökéletes/gazdag”*

gu$_2$-un: *„teher/rakomány/adó”*

gu$_3$(KA): *„hang”*

gu$_3$ de$_2$:(KA DE$_2$) *„szólít”*

gu$_3$ ra: *„kiált”*

gu$_3$ sig$_{10}$: *„kiabál/hangosan beszél”, „alul”*

gu$_3$-de$_2$-a(KA-de$_2$-a): *„Gudea”*, Lagaš kormányzója (*„elhívott/elhivatott”*)

gu$_3$-zal: *„szeszélyes/megbízhatatlan/csirkefogó”*

gu$_4$-ud: *„felugrik/szökik/táncol”*

gu$_7$: *„eszik”*

gub(DU): *„áll elhelyezkedik”*, *„feladatra kijelölve/feladatot teljesít”*

gud(GUD): *„ökör”*

gud_3(U_2.KI.SUM.GA): *„fészek”*

gudug(HI×NUN.ME): egy papi méltóság

gug: *„karneol (vörös ékkő)”*

gug_2: *„sütemény”*

gul: *„pusztít rombol/eltör”*

gun_2: *„adó”*

gun_3(DAR): *„többszínű/foltos sokszínűnek lenni”*

gur/gurum: *„hajlít/fordul/emel/beteker/kör”*

gur_{11}(GA): *„halom/felhalmoz”*

gur_2(GAM): *„hajlik/ív/körbe teker”*

gur_3(IL_2): *„hordoz”*

gur_3-ru: *„hord”*

gur_4: *„vastag/nagy/nagynak érez”*

gur_8: *„hajlik”*

$guru_3$: *„emel/hordoz”*

$guru_7$-du_6: *„gabona halom”*

$guru_7$-maš: *„gabona halom”*, másik fajta

ĝuruš: *„férfi/ férfias/fiatal felnőtt férfi”*

gu-za: *„szék”*

ha-la: *„rész/eloszt/örökség/ osztást végez/megoszt/szétoszt”*

ha-luh: *„megrémül”*

har: *„kör”*

har-ra-an: *„útvonal”*

ha-za: *„fog/tart”*

he$_2$-a: *„legyen”* , *„hozzájárulás”*

he$_2$-am$_3$: *„igen (legyen az)”*

he$_2$-ĝal$_2$: *„bőség*

heš$_5$-eš$_2$: *„elnyomott”*

hi: *„mindenféle/keverék”*

hi-li: *„élvezni/gyönyör/örül/szépség/vonzerő”*

hub$_2$ sar: *„futás”,* „*roham*”?

huĝ(EŠ$_2$): *„lecsendesít/megbékéltet”*

hul(IGI.UR): „*rossz/gonosz/rossz szagú/hamis/bűnöző”*

hul gig: *„gyűlölet”*

hul-ĝal$_2$: *„gonosz”*

hul$_2$: *„örül”*

hur-saĝ: *„hegység/dombság/puszta”*

hu-ru-um: *„fiatal/alárendelt”*

huš(HI.GIR$_3$): *„rémisztő/haragos/mérges/vörös/rettenestes”*

i: *„előhoz/elhagy/kimegy”*

i$_3$: *„olaj/vaj”*

i$_3$-bi$_2$: *„füst”*

i$_3$-ne-eš$_2$: *„most”*

i$_3$-ti: *„Hold”* – itt szótagolva

ib$_2$: *„harag/átok”*

i-bi$_2$: *„füst”*

ibila(TUR.UŠ): *„örökös”*

ib-ra-aš: *„repül”*

id$_2$(A.ENGUR = A.LAGAB×HAL): *„folyó/csatorna”*
idigna(MAŠ.GU$_2$.GAR$_3$): *„Tigris (folyó)”*

i-dub: *„kiindulópont/küszöb”*

igi: *„szem/tekintet/eleje”*

igi bar: *„tekint”*

igi du$_8$: *„meghallgatási ajándék”*

igi ĝal$_2$ tuku: *„bölcs”*

igi ĝal$_2$: *„ránéz”*

igi ĝar: *„megjelenik/ránéz”*

igi hul: *„megvakít”*

igi kar$_2$: *„megvizsgál”*

igi suh: *„haragos”, „választ”*

igi-nu-du$_8$: *„vak”*

igi-še$_3$: *„előtt”*

il$_2$(IL$_2$=GA.GIN$_2$): *„emel(kedik)/hordoz/kezel”*

ildag$_2$: *„nyárfa”*

i-lu: *„ének/örömének/sirató”*

im: *„agyag”*

im-du$_8$: *„forrás”*

im-hul: *„romboló szélvihar”*

in: *„sértés/erőszak”*

inim: *„szó”, „értelem/lényeg”*

inim sig$_{10}$: *„kifejez ötletet/vágyat”*

inim-ĝar: *„megfelelővé/törvényessé tesz, rendez”*

iri: *„város”*

ir-sim(IR-NAM): *„illat”*

is-hab$_2$: *„bolond/gonosztevő/gazember/durva”*

iškur(IM): *„a tavaszi eső és viharok istennője”*

iti/itud: *„Hold”*

iti$_6$: *„hold”*

izi(NE): *„tűz”*

ka la$_2$: *„marad”* (ePSD: ka-la$_2$-a *„maradék"*)

ka(g) (KA): *„száj”*

ka$_5$-a: *„róka”*

kadra(GAR.ŠA$_3$.A): *„ajándék”*

ka-ĝiri$_3$: *„út”*

ka-inim-ma: *„ima/ráolvasás”*

kal: *„ritka/értékes”*

kalag(KAL): *„erős/hatalmas/hatalommal bíró”*

kalam(UN): *„ország/föld”*

kan$_4$: *„kapu”*

kar(TE.A): *„erővel elvisz/megszüntet”* , *„száll/elvesz”, „öböl/ rakpart”*

kaš: *„sör/alkoholos ital”*

kaskal: *„út”*

ka-tar si-il: *„imádkozik”*

keše$_2$: *„köt”*

ki: *„föld/hely/alsó”*

ki bal: *„lázadó föld”*

ki dar: *„földet feltör”*

ki gal: *„nagy föld”, az* Alsóvilág, amely a föld alatt terül el

ki ĝar: *„alap/elhelyez”*

ki ĝiri$_3$: *„út/ösvény”*

ki la$_2$: *„földre zuhan”*

ki lul: *„gyilkos”, „bűnözés helye”*

ki su-ub: *„földre borul”*

ki za: *„meghajol”*

ki-e-ne-di: *„tér/színtér/játék tér”*

kiĝ$_2$(KIN): *„munka”*

ki-ĝar: *„alapított”*, önállóan a ki *„föld”*, ĝar *„elhelyezni”*

ki-gi$_4$: *„helyre állít”*

ki-ĝu$_{10}$-še$_3$: *„hozzám („helyemhez”)”*

ki-nu$_2$: *„alvóhely/ágy/fekvőhely”*

kir$_4$(KA): *„hiéna”*

kiš: *„Kiš város”*

kisal: *„belső udvar”*

ki-šar$_2$: *„teljes föld/mindenség/horizont”*

kiši$_{16}$(U$_2$.TAB$_2$): *„akác”*

kišib(MES/RID): *„pecsét/kéz/csukló”*

ki-sig$_{10}$-ga: *„felajánlás/áldozat”*

ki-sikil: *„fiatal lány/szűz”*

ki-sur: *„határkijelölés”*

ki-tuš gen$_6$-na: *„tartós lakóhely”*

ki-tuš(KI-KU): *„tartózkodási hely”*

ku$_4$(r): *„belép”*

ku$_6$(HA): halak után használt jelölő

kug(KU$_3$): *„szent/tiszta/fényes”, „fém/nemesfém”, „megtisztít”*

kug me-a: *„ragyogó fém/nemesfém”*

kug-sig$_{17}$(KUG-GI): *„arany”*

kum$_2$: *„forró”*

kun: *„farok”*

ku-nu: *„közelíteni”*

kur: *„hegy/ország”*

kur$_2$(PAP): *„különböző/idegen/más/ellenséges/megváltozik”*

kur$_9$(KU$_4$): *„belép”*

kur-ĝar: *„szereplő”*

kur-gi$_4^{mušen}$: *„liba/lúd”*

kuš$_2$: *„fáradt/aggódik”*

kuš$_2$-u$_3$: *„fáradt/fárad/aggódik”*

^{kuš}e-sir$_2$: *„szandál”*

kušum$_4$ tag: *„fut”*

la$_2$(LAL): *„hordoz/mutat/köt/ akaszt”, „felügyel/felfüggesztődik/leköt/fog”*

lagaš(ŠIR(NU$_{11}$).BUR.LA): *„Lagaš”*

lah$_5$(DU.DU): *„hoz”* – a de többes számú formája

lal(LA$_2$): *„hiányos/kicsi/jelentéktelen”*, *„mínusz”*

lal$_3$: *„pap”, „édes/jó/szirup/méz”*

la-la: *„beteljesülés/boldogság/gyönyör/vágy”*

le-um: *„írótábla”*

li-gi$_4$-in: *„gyakorló tábla”*

li^{ĝiš}: *„boróka”*

lil$_2$: *„szellem/lélek/szél/lélegzet”*

li-mu-um: *„1000”*

lipiš: *„test”*

lipiš bal: *„harag”*

lu: *„bőséges/mindenféle/sokféle/keverék”*

lu$_2$: *„férfi”*

lu$_2$ igi bar-ra: *„felderítő”*

lu$_2$ kar: *„szökevény”*

lu$_2$ šul: *„alárendelt”*

lu$_2$-kaš$_4$: *„futó/futár”*

lu$_2$-lu$_7^{lu}$: *„ember/emberség/emberiség”*

lu$_2$-na-me: *„valaki/bárki”*

lu$_2$-ulu$_3$: *„ember/emberség”*

lugal: *„király”*

luh: *„tiszta”*

lul: *„hamis/bűn/hazugság”*

m(DIŠ): „1” (általában férfi) nevek előtt használt jelölő

ma: *„föld/vidék/ország”*

ma$_2$: *„hajó”*

ma-al(=ĝal): *„helyez”* – eme-sal

ma-az: *„örvendez”*

ma-da: *„ország/föld/vidék”*

mah: *„nagy(ságos)/fenséges”*

ma-mu: *„álom”*

ma-mu$_2$: *„álom”*

mar(=ĝar): *„helyez”* – eme-sal nyelven

mar-uru$_5$(MAR-GUR$_8$): *„tegez”*

MAŠ: *„fél/fele valaminek”*

maš$_2$(MAŠ$_2$=MAŠ.DUG): *„kecske”, „jóslat”*

maš$_2$-šu-gid$_2$-gid$_2$: *„jós”*

maš-ĝi$_6$(k): *„éjjeli látomás/jós álom”*

me: *„mennyei erő/létezés”*

me$_3$: *„csata/harc”*

me-a: *„hol?”*

me-e(=ĝe$_{26}$): *„én”* – eme-sal

me-en-ze$_2$-en: *„ti”*

me-lim$_4$: *„(rémisztő) ragyogás”*

men: *„korona/diadém/tiara”*

me-ri-ĝa$_2$(=ĝiri$_3$): *„láb”* – eme-sal

me-še$_3$: *„hova/merre?”*

me-ta: *„honnan?”*

me-te: *„megfelelő*

me-tešₒ i: *„dicsér”*, szó szerint: *„magasztalást előhoz”*

me-tešₒ(me-UR): *„magasztalás”*

mi$_2$ dug$_4$(SAL KA): *„óvó szeretet”*

mi$_2$(SAL): *„kedvelt/magasztal*

mir: *„Észak/északi szél/vihar”*

mu: *„év/név”*

mu$_2$(SAR): *„növekszik/megnő”*

mu-dur$_7$(MU-BU): *„kosz/piszok”*

mul(MUL= ANx3): *„csillag/ragyogás”*

mu-lu(=lu_2): *„férfi”* – eme-sal

mun: *„harmonikus”*

munus: *„nő/lány”*

mur: *„hát/váll”*

mu-ru-b: *„közepe/női nemi szerv/kapu”* – itt szótagolva

muš: *„kígyó”*

mušen(HU): *„madár*

mu-tin(=MU-DIN): *„sólyom”*

mu-ul(=en): *„úr/férfi”* – eme-sal

na de_5(NA RI): *„tanács/tanácsot ad/értelmezés/tisztázni/megvilágosítani”*

na_4: *„kő/kristály”*

na_8(g): *„iszik”*

na-gada(NA-GAD): *„gulyás”*

nam gur_4: *„vastagság”* – itt *„tisztelet”*

nam kud: *„megátkoz”*

na-me: *„senki”*

nam-en: *„(magas szintű) papság”*

nam-gur_4: *„vastag/széles”*

nam-kug-zu: *„bölcsesség”*

nam-lu_2-tur: *„fiatalság”*

nam-nar: *„zeneiség”*

nam-nir-$ĝal_2$: *„tekintély”*

nam-nita: *„férfiasság”*

nam-nun: *„nagyszerű/fényűző/pompázatos”*

nam-sikil: *„tisztaság”*

nam-šub: *„imádság/ráolvasás”*

nam-tag$_2$-ga: *„bűn”*

nam-tag-ga: *„bűn”*

nam-til$_3$: *„élet/teljesség”*

na-nam: *„valóban”*

nanše(NINA=AB×HA): *„Nanše”*

ne$_3$(PIRIG): *„erő”*

ne-en: *„ez”*

ne-mur: *„szén/hamu”*

ni te(ĝ): *„félelem fogja el” („félelem” + „közelít”)*

ni$_2$: *„félelem/félelmetes”, „saját/önmaga”*

ni$_2$ huš: *„rémisztő megjelenés”*

ni$_2$ te-en: *„hűvös”*

niĝ$_2$(GAR): *„dolog/saját”*

niĝ$_2$ ur$_5$-ra: *„felszín”*

niĝ$_2$-du$_7$: *„megfelelő”*

niĝ$_2$-dug$_4$-ga: *„beszéd”*

niĝ$_2$-erim$_2$: *„rossz/gonoszság”*

niĝ$_2$-gig: *„tiltott/rossz/gonosz”*

niĝ$_2$-gi-na: *„igazság”*

niĝ$_2$-gun$_2$: *„felszerelés”*

niĝ$_2$-gur$_{11}$(GAR-GA): *„tulajdon”*

niĝ$_2$-me-ĝar: *„csend/kábulat”*

nig$_2$-mi$_2$-us$_2$-sa$_2$: *„ajándékoz”*

nig$_2$-nam/ niĝ$_2$-na-me: *„valami”*

niĝ$_2$-si-sa$_2$: *„igaz”*

niĝ$_2$-šu: *„javak/tulajdon”*

niĝ$_2$-tug$_2$: *„hám”*

niĝ$_2$-tuku: *„gazdagság/vagyon”* (niĝ$_2$: *„dolog”*, tuku: *„megszerzett”*)

niĝ$_2$-zu: *„tudás”*

niga: *„hízott”*

niĝin$_2$(LAGAB): *„megkerül”, „teljes/összeg/minden/teljesség”*

ni-is(GIŠ)-ku: *„csataló/paripa”*

nim: *„fent”, „repülő rovar”*

nin: *„hölgy/kisasszony/tulajdonos/úr”*

nin$_9$: *„nővér/húg”*

ninda(GAR): *„kenyér”*

nindan(GAR): *„ninda”* – hosszmérték, 6 méter

ninim: *„irigy”*

ninnu:(NINNU=5×U) *„50”*; e$_2$-ninnu: „50 háza”.

nin-sikil-la: *„szűzi úrnő”*, Ninhursaĝa egyik megszólítása.

nir-ĝal$_2$: *„megbízott/tekintélyes”*

nisaba(ŠE.NAGA): „Nisaba”, az írás és a számolás istennője

nisig(SAR): *„zöldellő/zöldség”*

nita(h)(UŠ): *„férfi”*

nitah$_2$: *„kos”*

nitalam(SAL.UŠ.DAM): *„vkinek párja/(házas)társ”*

nu$_2$, nud(NA$_2$): „*fekszik*”

nu_x(SA_4: HU.NA_2): *„fekszik”*

nu-gig: *„szajha/(egy fajta) papnő”*

numun: *„mag”*

nun: *„herceg/hercegnő”*

nundum: *„ajak”*

nun-gal-e-ne: *„Nagy hercegek”* – Igigi istenek megnevezése

nu-u_8-gig: *„szajha/(egy fajta) papnő”*

nu-um: *„nem”*

pa e_3: *„megjelen”*

pa_5: *„csatorna”*

pad_3(IGI.RU): *„talál/felfedez/megnevez”*

pad_3-da: *„kiválasztott”*

piriĝ(PIRIG): *„oroszlán”*

pu_2: *„forrás/ciszterna”*

ra(RA): „*lecsap*”

re_6(DU): *„jár(ogat)”*

ri(b): *„kiemelkedő/hatalmas”*

ri: *„lerak/elhelyez/kiró/lerak/elenged/elmegy/árad”*, *„távoli”*

rig_7(PA.HUB$_2$.DU): *„adományoz”*

ru: *„elhelyezni/lerakni”, „irányít/vezet”*

sa_2: *„egyenlő/egyenes” , „tanács/értelem/intelligencia”*

sa_2 dug_4: *„(meg)érkeztet”*

saĝ: *„fej”*

saĝ e_3: *„elsőbbséges/elöljáró”*

saĝ gig$_2$: *„feketefejű”*; környező nép a „feketefejűek népe”

saĝ ĝiš ra: *„gyilkol”*, szó szerint: *„fejbe* (saĝ) *fával* (ĝiš) *csapja* (ra)*”*

saĝ keše$_2$: *„figyel/felügyel”*

saĝ šum$_2$: *„ellene megy”* (saĝ *„fej”*, šum$_2$ *„ad”*)

saĝ zig$_3$: *„felemel”,* itt: *„büszke”*

sag$_3$: *„remeg/reszket”, „ütés”*

šag$_4$(ŠA$_3$): *„szív”, „test belseje/méh”, „belső/közepe”, „lényege”*

šag$_4$ gur$_4$: *„csodálatosnak érez”*

šag$_4$ sed$_4$: *„szívet csillapít/lehűt”*

šag$_4$ tur$_3$: *„(emberi) méh”*

šag$_4$-gan: *„tökéletes”*

šag$_4$-zig$_3$-ga: *„(szexuális) vágy”*

sag$_9$(ŠA$_6$): *„jónak/szépnek lenni”*

sag$_9$-ge: *„jó”*

šaĝa/šaga/heš$_5$(LU$_2$×KAR$_2$): *„elnyomott/fogoly”*

šaĝan: *„kehely/palack”*

saĝ-dili: *„magányos/egyetlen/nemes”*

saĝ-ĝa$_2$-ĝa$_2$: *„ellenáll/megtámad”*

saĝ-ki: *„elöljáró/elöl/első rész”, „rítus”, „homlok”*

sah$_6$: *„eltűnt”*

sahar: *„föld/por”*

sal: *„vékonynak/finomnak lenni”*

sar: *„fut/menekül/siettet”, „ír/karcol”, „füstöl”, „területegység”* – 36m^2

šar$_2$(SAR$_2$): *„minden/összes/számos/számtalan”, „3600”*

še: *„gabona”*

$\check{s}e_8(\check{s})$: *„sír”*

$\check{s}e_{21}(SA_4$: $HU.NA_2)$: *„hív/szólít”*

sed: *„hideg/lehűl/tél”*

$sed_4(MU\check{S}_3.DI)$: *„hideg”*

$sed_6(MU\check{S}_3)$: *„hideg/hűt/tél”*

šeg: *„egyetért”*

$\check{s}e\hat{g}_3$: *„eső/esik”*

$\check{s}e\hat{g}_6(NE)$: *„forr/szárít/éget”*

$\check{s}eg_{12}(SIG_4)$: *„tégla”*

$\check{s}eg_{12}$ gi_4: *„hangzik”*

še-ga: *„egyetért”*

$\check{s}eg_x$ gi_4: *„zajt csinál”*

$\check{s}eg_x(TU_6{=}KA{\times}LI)$: *„hang/kiáltás/zaj”*

šembi.zid: *„szemfesték”*

šen: *„harc/összecsapás”, „tiszta”*

$\check{s}e\check{s}$-ban_3-da: *„rokon (atyafi)”*

šeš-gal: *„idősebb testvér/tanító/mentor”*

si: *„betölt/feltölt/megtölt”, „vizet vezet”, „szarv”, „szarv-alakú”*

si il: *„szétszed/szétvág”*

si sa_2: *„egyenessé/függőlegessé tesz”, „terel”, „helyes/jó”, „jó/javít/jót hoz”*

ši/zi: *„élet(erő)”*

šibir: *„pásztor ruha”*

šid: *„számol”*

sig: *„gyenge/vékony/keskeny/alacsony”* , *„beköt”, „lent/alsó”, „alacsony”*

sig$_{10}$(SUM): *„tiszteletlennek lenni/lelapítani”, „tekintik vminek/egyenlő”, „elhelyez”*

sig$_9$: *„helyez”, „igazít”*

sig-ba: *„alsótest”*

si-ig: *„helyeződik”*

si-im: *„dob”* – šem$_3$ szótagolva

sikil: „*tiszta*”

sila: *„utca”*

sila$_4$(GA$_2$×PA): *„bárány”*

silim(DI): *„letelt/teljes lett”*, *„egészségesnek lenni”*

sim(NAM): *„fecske”*

šim: *„füstölő”*

si-muš$_3$: *„ragyogás”*

sipad(PA.LU): *„pásztor”*

šir$_3$(EZEN): *„ének/(össze)köt”*

sirara$_6$(UD.MA$_2$.NINA.KI.TAG): *„Sirara”*

siškur(SIŠKUR=AMAR×ŠE): *„ima”* (néha kettőzve írják)

šu: *„kéz”*

šu bal: *„megváltoztat”*

šu ba(r): *„enged/elenged/elfelejt”*

šu bi$_2$-du$_7$: *„teljessé/működővé tesz”*

šu daĝal: *„kiterjed”*

šu dib: *„kezel”*

šu du$_7$: *„teljesen felszerelt/jól működő”* , *„teljes/tökéletes/helyén lenni”*

šu du$_8$: *„(kezében) tart”*

šu dug$_4$: *„érint/átalakít”*

šu gi$_4$: *„ismétel/újrajátszik”*

šu gid$_2$: *„elfogad”, „vizsgálja”*

šu la$_2$: *„beszennyez”, „megbíz”, „megbénít”*

šu mu$_2$(ŠU SAR): *„megnövel/kiterjeszt/nagyít”, „imádkozik”*

šu tag: *„díszít”*

šu ti: *„elfogad/megközelít/elér”* – šu *„kéz”*, teĝ$_3$ *„közelít”*

su(g): *„kiegészít/kipótol”*

su: *„test/hús/belek”*

su$_3$(SUD): *„messzi/távoli/mély”*

su$_3$-ud: *„távoli”* – szótagolva

šub: *„ejt/esik/zuhan”, „lefektet”*

sud: *„távoli/sokáig tartó/mély/beható/alapos”*

šud$_3$ ša$_4$: *„imádkozik”*

su-din^{mušen}: *„denevér”*

šudu$_3$ ša$_4$: *„imádkozik/áld”*

šudu$_3$: *„ima/áldás”*

šudum(ŠID): *„számolás”*

suen(EN.ZU): *„Suen (a Holdisten)”*

sug$_2$: *„áll (*gub *többes számú alakja)”*

sug$_4$(SUD): *„üres/meztelen/csupasz/csupaszít/lecsupaszít”*

šu-ĝa$_2$(r): *„kezelt”*

suh$_3$: *„zavar/káosz”*

suh-gir$_{11}$(KEŠ$_2$): *„diadém”*

suhuš: *„alap”*

sukkal: *„követ/titkár/szolga”*

šukur: *„lándzsa”*

šukur$_2$(U.GAR): *„élelemadag/porció”*

šul(DUN): *„fiatalnak lenni”*

šu-luh: *„rituális megtisztulás”*

šum$_2$: *„ad”*

sumun$_2$: *„tehén/vad tehén/vad szarvasmarha”*

sumur$_x$(KA): *„harag”*

sun$_5$: *„szerény”*

šu-teĝ$_4$(TI): *„elfogad”*

tab: *„párhuzamos”*

tab$_2$(TAB$_2$): *„ég”*

tag(TAG): *„érint/megköt/megtámad”*

tah(MU&MU): *„ad/növel”*

taka$_4$: *„elhagy/visszatart”*

tam$_2$(DAM): *„megbíz/hisz”*

tar: *„vág/ szab”*

te/teĝ$_3$(TE): *„megközelít/közel”*

te-en: *„csillapít/nyugtat”*

ten: *„kihűl/kialszik”*

teš$_2$: *„büszke”, „büszkeség”, „egység”*

ti: *„íj”*

ti-gid$_2$(BU)^{mušen}-lu$_2$: *„tigidla”* (egy madárfajta)

til: *„befejez/kiegészít/teljessé tesz”, „öreg/teljes/hosszú ideig tartó”*

til_3: *„él*

tir-an-na: *„szivárvány”*, azaz *„égi íj/ív”*

tud: *„szül”*

tud_2: *„szül”*

tug_2-šu-gur-ra: *„turbán”* – Inana egyik jelölője

^{tug2}šutur: *„ruha/öltözet/köntös”*

tuku(TUK): *„megszerez/birtokol/játszik”*

$tuku_4$: *„reszketés/remegés”*

tukul(KU): *„fegyver”*

tukum-bi(ŠU.GAR.TUR.LAL-BI): *„ha”*

tum_2: *„illik/illeszkedik/megfelel”, „hoz/hordoz”*

tum_3: *„hoz/hordoz”*

tur: *„kis/gyermek”*

tur_3(NUN.LAGAR): *„istálló”*

tur_5: *„beteg”*

tuš(KU) : *„ül/tartózkodik/marad”.*

u_{18}-lu: *„déli szél/Dél/démon”*

u_2: *„növény”*

u_2-dug_4: *„szellem/démon”*

u_2-gu de_2: *„eltűnik”*

u_2-sal-la nu_2(d): *„nyugodtan fekszik”*

u_3 ku: *„alszik”*

u_3(IGI.DIB): *„alvás”*; az igi *„szem”* jelentésű, a dib pedig *„elmegy”*

u_3: *„és”*

u_3-ma: *„diadal/győzelem”, „egyetértés”*

u_3-na: *„vad/büszke/vadállat”*

u_3-sa-ga: *„álom”* –szótagolva

u_3-sumun$_2$: *„vad szarvasmarha/vad tehén”*

u_3-u_8-a: *„jaj”*

u_4-sakar(UD SAR): *„növekvő Hold”*

u_5: *„lovagol”, „terület”*

u_6 (IGI.E$_2$): *„csoda”*

u_6: *„csodálat”*

u_8: *„juh”*

ub: *„sarok”*

ubi$_2$(SUHUR): *„hal”*

ub-šu-kin-na: *„az összegyűlés helye”*

ud ne: *„ezen a napon”*

ud ul-la: *„holnap”, „egyszer („távoli napon”)”*

ud zal: *„hajnal”*

ud/u_4: *„Nap/nap/idő/mikor/vihar”, „tűz”*

ud-bi-ta: *„azóta”*

ud-da: *„mai napon/most”*

ud-da: *„ellenáll”*

udu(LU): *„juh”, „bárány”, „egy papi méltóság”*

udun(U.MU)-mah: *„kemence”*

ûg$_3$(UN): *„nép”*

ug$_5$: *„haldoklik”* – az uš *„meghal”* többes és befejezetlen formája

uga^{mušen}(U$_2$.NAGA.GA): *„varjú”*, *„holló”*

ugnim(KI.SU.LU.EŠ$_2$.GAR): *„hadsereg/katonaság”*

ugu: *„koponya”*, *„szül”*

ugu$_4$: *„szülni”*

uh$_3$: *„méreg/köpet”*

ul: *„(időben) távoli”*

ul$_4$(TAB$_2$): *„sietve/noszogatva”*

Ul-maš: Inana temploma Agadéban

umbin-si: *„köröm”*

umma(GIŠ.KUŠU$_2$): *„Umma város”*

um-ma: *„idős hölgy”*

um-mi-a: *„mester/szakértő”*

umuš: *„terv/megértés/utasítás/megfontolás/eszesség”*

UN-gal: *„kormányzó/vezető”*

unken: *„összejövetel”*

unu$_6$(TE.AB): *„trón/szentély”*

unug: *„Unug (Uruk) város”*

ur: *„férfi/kutya/szolga (női is)”*, *„kutya/oroszlán”*

ur$_4$: *„megráz/megrázkódtat”*, *„összegyűjt/összefog/arat”*

ur$_5$ sag$_9$: *„felvidít/hangulatát javítja”*

uraš(IB): *„Föld istennő”*

ur-bar: *„farkas”*

ur-gir$_{15}$: *„(házi) kutya”*

ur-gu-la: „*oroszlán*”

urim$_2$(ŠEŠ.UNUG, azaz ŠEŠ.AB-*gunû*) *„Ur város”*

urim$_5$(ŠEŠ.AB): Uri(m) (akkádul Ur) egyszerűbb ékjele

ur-mah: *„oroszlán”*

ur-saĝ: *„hős/harcos”*

ur-tur: *„kölyökkutya”*

uru(URU): *„magas rangú*

uru$_{16}$(EN): *„emelkedik/nő”*

uru$_{16}$: *„magasrangú”*

uru$_2$: *„város”*

uru$_3$(URI$_3$): *„őrködik”*

uru$_3$: *„vigyázónak/ébernek lenni”* (itt szótagolva: u$_3$-ru)

^{urud}ha-zi-in: *„fejsze”*

uš: *„alap”*

uš$_{11}$: *„méreg”*

us$_2$(UŠ): *„emelkedik/követ/húz/oldal/ sarok/határos/szomszédos”, „útvonal”, „kiköt”*

uš$_2$: *„vér/halál”*

usu(A$_2$.KAL): *„erő”*

ušum(BUR$_2$): *„kígyó”*

ušumgal(GAL.BUR$_2$): *„sárkány”*

utu: *„Utu Napisten”*

uz(ŠE.HU): *„kacsa”*

uz-ga: *„szentély/cella/kincstár”*

uzu: *„hús”*

uzud: *„kecske”*

za: *„gyöngy/drágakő”*

za$_3$-mi$_2$: *„ima/dal/lira/dicsőítés”*

zag dib: *„átlép/továbblép”*

zag keše$_2$(ZAG KEŠ$_2$): *„összefog/összeköt”*

zag ša$_4$: *„verseng”*

zag tag: *„eltaszít”*

zag(ZAG): *„jól”*, *„oldal”*

zag-e$_3$: *„elöl lévő/elöljáró/előre tekintés”, „külső sarok”*

za-gin$_3$(ZA-KUR): *„lazúrkő”*

zag-še: *„váll”*

zal(NI): *„befejez/melegít/renget/időt tölt/halad/telik”*

za-pa-aĝ$_2$: *„hang/zaj/lélegzet”*

za-ra: *„neked”*

za-ra: *„zár”;* za – *„bezár”*

ze$_2$-eĝ$_3$(=šum$_2$): *„ad”* – eme-sal

ze$_2$-er: *„kitör/feltör”*

zi(ZID): *„kivon/levág/töröl”*, *„emel”* , *„életerő”, „jó/jobb (oldal)/igaz(ságos)”*

zi ĝal$_2$: *„élő dolog/teremtmény”*

zig$_3$(ZI): *„emelkedik”*

zi-šag$_4$-ĝal$_2$: *„bátorítás”*

ziz: *„tönköly”*

zu: *„tud/ismer/tanul”*

zu$_2$: *„kovakő/kvarc”*

zu$_2$ keše$_2$: *„csapat”*

Irodalom

ETCSL: Black, J.A., Cunningham, G., Ebeling, J., Flückiger-Hawker, E., Robson, E., Taylor, J., and Zólyomi, G., *The Electronic Text Corpus of Sumerian Literature* (http://etcsl.orinst.ox.ac.uk/), Oxford 1998-2006. Az Oxfordi egyetem több száz szöveg hangzósítását és fordítását tartalmazó gyűjteménye.

ePSD: http://psd.museum.upenn.edu *Pennsylvania Sumerian Dictionary Project* (PSD). (Internetes sumer-angol szótár, és jeltár.)

Daniel A. Foxvog: *„Introduction to Sumerian Grammar"* és 2010 júniusi változat), *„Elementary Sumerian Glossary"* (2010. júniusi változat); (http://home.comcast.net/~foxvog/) A Kaliforniai Egyetem (Berkeley) nyugalmazott asszírológus professzorának Interneten elérhető összefoglalói.

Dietz Otto Edzard: *Sumerian Grammar* (2003.) (A sumer nyelvtan részletes leírása.)

Konrad Volk: *A Sumerian Reader* (1999). Sumer ékírásos szöveggyűjtemény, pl. Gudea feliratokkal, ill. adminisztratív szövegekkel.

A.H. Jagersma: *A Descriptive Grammar of Sumerian* (2010).

http://etana.org *Electronic Tools and Ancient Near Eastern Archives*. (Több könyv elektronikus facsimile változatával.)

The Cuneiform Digital Library Initiative (http://cdli.ucla.edu) Többek között itt fényképezett agyagtáblákat is találunk.

Steve Tinney: Unicode 5.0 szabványos Ur-III ékírás-betűkészlet (http://cdl.museum.upenn.edu/cuneifonts.html)

Gavin White: *Babylonian Star-lore. An Illustrated Guide to the Star-lore and Constellations of Ancient Babylonia* (2008)

Francesca Rochberg: *The Heavenly Writing: Divination, Horoscopy, and Astronomy in Mesopotamian Culture* (2007)

Erica Reiner: *Astral Magic in Babylonia* (Transactions of the American Philosophical Society - 1995)

Lipin, Belov: *Az ékírás regénye* (1955)

Vojtech Zamarovsky: *Kezdetben volt Sumer* (1966)

Gwendolyn Leick: *Mezopotámia – A városok evolúciója* (2001)

Stephen Bertram: *Élet az ókori Mezopotámiában* (2006)

Joan Oates: *Babilon* (2008)

Helen Keiser: *A nagy istennő városa* (1973)